

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att en lag om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten ska stiftas för att ersätta gällande militära disciplinlag och lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten.

Propositionen har utarbetats utgående från gällande lagar. Syftet med revideringen är att skapa ett konsekvent och tidsenligt regelverk, som till alla delar svarar mot de krav som grundlagen ställer. Också de ändringsbehov som ändringar i annan lagstiftning orsakar har beaktats.

I den föreslagna lagen föreskrivs det om rätten att söka ändring också i de nuvarande disciplinära tillrättavisningarna. Samtidigt avstår man från att skilja mellan disciplinär tillrättavisning och disciplinstraff på så sätt att alla påföljder kallas disciplinstraff. Utegångsförbudet och utgångsstraffet förenas till en och samma påföljdsart, så kallat utgångsförbud. Ett utgångsförbud på högst tre dygn ska inte få verkställas under ett sådant veckoslut, en sådan helg eller någon annan tid som enligt veckoprogrammet ska vara ledig för den som har påförts utgångsförbud. Inga bestämmelser om klagomål ingår i lagstiftningen om militär disciplin.

I fråga om beslut som har fattats av lägre disciplinära förmän än kommandören för truppförbandet ska det först göras en begäran om avgörande hos kommandören för truppförbandet. I ett beslut som kommandören för truppförbandet har fattat på en begäran om avgörande får ändring enligt förslaget sökas hos domstol. Beslut av kommandören för truppförbandet och högre disciplinära förmän än kommandören överklagas direkt hos domstol. Tidsfristen för att söka ändring är i samtliga fall sju dagar från delfäendet av beslutet.

De disciplinstraff som påförs i ett disciplinärt förfarande ska med undantag av varning och disciplinbot kunna verkställas trots att ändring har sökts, om inte kommandören för truppförbandet eller domstolen av ett särskilt skäl bestämmer att verkställandet inte får inledas eller fortgå.

Parten eller den disciplinära förmannen kan enligt förslaget ansöka hos domstolen om att ett disciplinärt beslut ska undanröjas eller återbrytas. I förfarandet ska de allmänna bestämmelserna om extraordinärt ändringssökande följas i tillämpliga delar. Ett disciplinbeslut får enligt förslaget inte ändras till nackdel för den bestraffade genom försvarsmaktens egna interna åtgärder.

Åklagarens deltagande i behandlingen av disciplinbesvär ska slopas. Vissa bestämmelser som gäller säkerhet och ordning föreslås bli flyttade till lagen om försvarsmakten.

I lagen ska föreskrivas mera exakt och täckande än för närvarande om befogenheterna för dem som sköter brottsbekämpningen inom försvarsmakten med beaktande av å ena sidan skyddet för grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter och å andra sidan brottsbekämpningens behov. Närmare bestämmelser än för närvarande ska utfärdas också om rätten att få uppgifter ur vissa myndighetsregister och om de personregister som ska föras inom brottsbekämpningen.

Som nytt föreslås att det ska föreskrivas om assistans av polisen när de som sköter försvarsmaktens brottsbekämpning inte har behörighet för en åtgärd som är nödvändig för att uppdragen ska kunna skötas.

Bestämmelser om undantagsförhållanden ska ingå direkt i lagen. Dessutom ska det föreskrivas mera täckande än i dagens läge om övervakningen av försvarsmaktens brottsbekämpning.

Samtidigt föreslås det att strafflagen, lagen om verkställighet av böter, lagen om säkerhetsutredningar, vägtrafiklagen, lagen om utlänningsregistret, lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning, lagen om försvarsmakten, lagen om militär kris-
hantering, matrikellagen och lagen om be-

handling av personuppgifter vid verkställig-
het av straff ska ändras.

Lagarna avses träda i kraft samtidigt med den nya förundersökningslagen, den nya tvångsmedelslagen och den nya polislagen, dvs. den 1 januari 2014.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	3
ALLMÅN MOTIVERING	5
1 INLEDNING.....	5
2 NULÄGE	7
2.1 Lagstiftning och praxis.....	7
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet	19
2.3 Bedömning av nuläget	26
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	27
3.1 Målsättning.....	27
3.2 Alternativ	28
3.3 De viktigaste förslagen.....	28
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	30
4.1 Ekonomiska konsekvenser	30
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	31
4.3 Samhälleliga konsekvenser	31
4.4 Konsekvenser med tanke på jämställdheten mellan könen	32
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	32
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	32
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	33
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	40
DETALJMOTIVERING	42
1 LAGFÖRSLAG	42
1.1 Lag om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten.....	42
DEL I ALLMÄNNA BESTÄMMELSER.....	42
1 kap. Allmänna bestämmelser	42
DEL II MILITÄRDISCIPLINFÖRFARANDET OCH UTREDNING AV BROTT	43
2 kap. Påföljder i ett disciplinärt förfarande	43
3 kap. En disciplinär förmans befogenheter	45
4 kap. Tvångsmedel i ett disciplinärt förfarande	47
5 kap. Förundersökning	52
6 kap. Avslutande av ett disciplinärende	65
7 kap. Ändringssökande.....	69
8 kap. Verkställighet.....	75
DEL III FÖREBYGGANDE OCH AVSLÖJANDE AV BROTT	80
9 kap. Förebyggande och avslöjande av brott.....	80
DEL IV GEMENSAMMA BESTÄMMELSER.....	90
10 kap. Allvarliga störningar under normala förhållanden samt undantagsförhållanden	90
11 kap. Personregister.....	93
12 kap. Övervakning.....	102
13 kap. Särskilda bestämmelser	104
14 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	105
1.2 Strafflagen.....	105
6 kap. Om bestämmande av straff	105

8 kap.	Om preskription	105
16 kap.	Om brott mot myndigheter	106
1.3	Lagen om verkställighet av böter	106
1.4	Lagen om säkerhetsutredningar	106
1.5	Vägförordningen	106
1.6	Lagen om utlänningsregistret	107
1.7	Lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning	107
1.8	Lagen om försvarsmakten	107
1.9	Lagen om militär krishantering	108
1.10	Matrikellagen	108
1.11	Lag om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff	108
2	NÄRMARE BESTÄMMELSER	108
3	IKRAFTTRÄDANDE	108
4	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	109
	LAGFÖRSLAG	113
	Lag om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten	113
	Lag om ändring av strafflagen	144
	Lag om ändring av 1 och 2 § i lagen om verkställighet av böter	145
	Lag om ändring av lagen om säkerhetsutredningar	146
	Lag om ändring av 25 och 48 § i vägförordningen	147
	Lag om ändring av 10 § i lagen om utlänningsregistret	148
	Lag om ändring av 7 § i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning	149
	Lag om ändring av lagen om försvarsmakten	150
	Lag om ändring av 28 § i lagen om militär krishantering	152
	Lag om ändring av 4 § i matrikellagen	153
	Lag om ändring av 16 och 17 § i lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff	154
	BILAGA	155
	PARALLELLTEXTER	155
	Lag om ändring av strafflagen	155
	Lag om ändring av 1 och 2 § i lagen om verkställighet av böter	157
	Lag om ändring av lagen om säkerhetsutredningar	158
	Lag om ändring av 25 och 48 § i vägförordningen	160
	Lag om ändring av 10 § i lagen om utlänningsregistret	162
	Lag om ändring av 7 § i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning	163
	Lag om ändring av lagen om försvarsmakten	164
	Lag om ändring av 28 § i lagen om militär krishantering	166
	Lag om ändring av 4 § i matrikellagen	167
	Lag om ändring av 16 och 17 § i lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff	168
	BILAGA	170
	FÖRORDNINGSGRUNDLAG	170
	Statsrådets förordning om verkställighetshandlingar, anmälningar och gottgörelser med anknytning till militärdisciplinstraff	170
	Statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om försvarsmakten	172

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Till försvarsmaktens uppgifter hör det militära försvaret av Finland, stödande av andra myndigheter och deltagande i internationell militär krishantering (lagen om försvarsmakten 2 §, 551/2007). Av försvarsmakten förväntas effektivitet och prestationsberedskap samt sådan pålitlighet att försvarsmakten i alla förhållanden klarar av sina lagstadgade uppgifter. Detta förutsätter att försvarsmaktens verksamhet så väl som möjligt är tryggad mot hot utifrån och mot utomstående olagliga aktioner som äventyrar verksamheten och att försvarsmaken har en lägesbild i rätt tid och förmåga till tidig förvarning i fråga om sådan verksamhet som eventuellt äventyrar försvarets syfte. Dessutom är en förutsättning för prestationsberedskapen att försvarsmakten kan bevara sin interna ordning och i alla förhållanden står under den finska statsledningens kontroll och övervakning.

En förutsättning för att försvarsmakten ska kunna utföra sina lagstadgade uppgifter är att försvarsmaktens trupper är disciplinerade och väl motiverade samt att de frivilligt underkastar sig disciplin och förstår att detta är nödvändigt. Disciplin och god ordning är nödvändiga till följd av kasernlivets karaktär av internat liksom också av de krav som även i allmänhet ska ställas på militärpersoners beteende. Disciplin och ordning är också av betydelse för att både de värnpliktigas och den anställda personalens tjänstgöringssäkerhet ska kunna garanteras. Tjänstgörings- och närvaroskyldigheten för dem som fullgör beväringstjänst och repetitionsövning baserar sig på en uttrycklig bestämmelse om detta i den nuvarande värnpliktslagen (1438/2007). Enligt 57 § i värnpliktslagen ska en värnpliktig tjänstgöra vid den trupp till vilken han förordnats samt iakttä de bestämmelser om militär ordning och tjänstgöring som utfärdats med stöd av bemyndigande i lag, lyda förmannens order samt handla i enlighet med övriga förpliktelser som hör till tjänsten. En

värnpliktig som tjänstgör ska befinna sig på den tjänstgöringsplats till vilken han har förordnats, om militärmyndigheten inte har gett honom tillstånd att avlägsna sig därifrån. Bestämmelser om tjänstgöringsskyldighetens och närvaroskyldighetens närmare innehåll utfärdas genom ett reglemente vilket utfärdas som militärt kommandomål. Med detta avses huvudsakligen det av kommandören för försvarsmakten utfärdade Allmänna tjänstereglementet.

Bestämmelser om uppträdande för dem som tjänstgör i en militär tjänst vid försvarsmakten, dvs. för yrkesmilitärer, finns i 42 § i lagen om försvarsmakten. Enligt bestämmelsen i fråga ska en yrkesmilitär i tjänsten och i sitt privatliv, utöver det som någon annanstans i lag föreskrivs om en tjänstemans uppträdande, uppträda så att han eller hon inte förfar på ett sätt som är ägnat att rubba förtroendet för att de uppgifter som ankommer på försvarsmakten sköts på ett behörigt sätt. Denna skyldighet gällande uppträdande baserade sig tidigare på en allmän bestämmelse i tjänstemannalagen och på förvaltningsföreskrifter som utfärdades inom försvarsmakten samt på Allmänna tjänstereglementet.

Skapandet av en intern anda och motivation och frivilligt lydande av order försöker man åstadkomma i första hand med positiva metoder. Med tanke på försvarsmaktens verksamhet är detta dock inte tillräckligt. När någon bryter mot order och förbud, måste det finnas nödvändiga och tillräckliga metoder för att så snabbt som möjligt återställa disciplin och ordning.

Upprätthållandet av den interna disciplinen och ordningen inom försvarsmakten tryggas för närvarande av försvarsmaktens militärdisciplinförfarande, om vilket bestäms i gällande militära disciplinlag (331/1983). I militärdisciplinförfarandet ingår som olika delområden bestämmelser om förfarandet i ett militärdisciplinärende (inbegripande reglering som gäller behörighet, förutsättningar för disciplinärt förfarande och förundersökning samt tvångsmedel), de påföljder som

ska förordnas i förfarandet samt om inledandet av förfarandet för militär rättegång som ska drivas vid allmän domstol. I sin nuvarande form anses militärdisciplinförfarandet kunna jämföras med en påskyndad och förenklad straffprocess. En straffprocess kan anses vara indelad i fyra huvudfaser, som är förundersökning, åtalsprövning, rättegång och verkställighet av straff. I ett disciplinärt förfarande kan alla dessa element anses ingå. Ett disciplinärt förfarande kan endast användas i små och klara ärenden. En militärrättegång vid en allmän domstol avlägsnar inte behovet av ett särskilt disciplinärt förfarande, inte ens om rättegången påskyndas eller anrans omvandlas.

Största delen av disciplinärendena är till sin art obetydliga, främst handlingar och försummelser som gäller brott mot försvarsmaktens interna ordningsregler. Dyliga disciplinärenden måste kunna behandlas tillräckligt snabbt, effektivt och rättvist också i fortsättningen. Av ovan nämnda skäl behövs fortsättningsvis ett särskilt disciplinärt förfarande som lämpar sig för förhållandena vid försvarsmakten, där cheferna har nödvändiga befogenheter som baserar sig på deras ställning. Samtidigt måste det sörjas för att den rättsliga ställningen för den som är föremål för ett disciplinärt förfarande tryggas i förfarandet. Den som är föremål för förfarandet ska också ha tillräckliga rättsmedel till sitt förfogande.

I undantagsförhållanden framhävs behovet av ett disciplinärt förfarande, emedan det är mycket sannolikt att de militära brotten kommer att öka. Ökningen av antalet militära brott förklaras å ena sidan med det att antalet trupper i tjänstgöring ökar och å andra sidan med att trycket inom trupperna ökar under tidens lopp. Vidare torde brotten öka till följd av att kallelserna till övningar och till extra tjänstgöring sannolikt måste sändas med kortare varningstider än normalt och att det är allmänare att ansökningar om befrielse förkastas än under fredstid. Också oklarheten i den allmänna samhällsliga situationen kan bidra till att de militära brotten ökar i antal. Övningarna räcker längre än under normala förhållanden och detta ökar också antalet som gör sig skyldiga till militära brott. Frånvarobrott och tjänstgöringsbrott är sannolikt

de allmännaste militära brotten i den fas då trupperna upprättas. Också antalet vaktjänstbrott kan antas öka i relation till ökningen av antalet vaktuppgifter.

Den reglering som gäller polisuppgifter vid försvarsmakten ingår i gällande lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten (1251/1995). Som en polisuppgift enligt denna lag svarar försvarsmakten för utredning av vissa brott som ska handläggas som militära rättegångsärenden eller ärenden som gäller militär disciplin, liksom också för utredning av ett tjänstebrott som avses i 40 kap. i strafflagen och som en militärperson som är i försvarsmaktens tjänst misstänks för. Dessutom reder försvarsmakten också ut brott som avses i 40 kap. i strafflagen och som en annan person i försvarsmaktens tjänst än en militärperson är misstänkt för och brott som riktar sig mot försvarsmaktens egendom, om man på sannolika skäl kan misstänka att en militärperson har varit delaktig i brottet. Vid försvarsmakten har dessa uppgifter traditionellt ankommit på huvudstabens undersökningsavdelning. I praktiken är det i dessa uppgifter fråga om förundersökningsfasen av ett ärende som ska undersökas i ett militärdisciplinförfarande och som refereras ovan.

Vidare svarar försvarsmakten som en polisuppgift enligt lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten, utan att skyddspolisens i lag föreskrivna befogenhet begränsas, för sådana uppgifter som gäller säkerhet och övervakning på det militära försvarets område i syfte att förhindra olaglig spaningsverksamhet som riktar sig mot Finland och olaglig verksamhet som äventyrar det militära försvarets syftemål. Försvarsmakten svarar dock inte för brottsutredningen, som ankommer på Skyddspolisen. Denna uppgift är åtskild från militärdisciplinsystemet och avsedd för att trygga försvarsmaktens verksamhet genom att producera information i rätt tid om eventuella hot som riktas mot försvaret och om främmande länders eventuella försök att skaffa sig information om försvarsmaktens kapaciteter och sammansättningar. En lägesbild i rätt tid och förmåga till tidig förvarning om sådan verksamhet som äventyrar försvarets syfte är för sin del en förutsättning för att de mekanismer som höjer den beredskap som tryggar den

finska statens integritet när så behövs kan fungera på bästa möjliga sätt. Utan förmåga till tidig förvarning i rätt tid är detta inte möjligt. Försvarsmakten sköter de polisuppgifter som refereras ovan under normala tider samt när beredskapen höjs och under undantagsförhållanden. Effektivitet i verksamheten under undantagsförhållanden kan bäst säkerställas på så sätt att en fungerande organisation skapas och upprätthålls och den personal som behövs utbildas och görs förtrogen med sina uppgifter under normala tider. Verksamheten fortsätter huvudsakligen likadan också när beredskapen höjs och under undantagsförhållanden, man ändrar bara betoningarna i den. Arrangemanget motsvarar den princip som i allmänhet följs i den offentliga förvaltningens beredskapsplanering.

Huvudstabens undersökningsavdelning har svarat för polisens uppgifter inom försvarsmakten. I den reformering av försvarsmakten som pågår omorganiseras personalen så att huvuddelen av personalen vid den nuvarande undersökningsavdelningen placeras vid Försvarsmaktens underrättelseverk som kommer att inrättas administrativt i reformen. Ledningen av verksamheten och det ansvarstagande beslutsfattandet kvarstår vid huvudstaben. Den funktionella ledningen av den nuvarande undersökningsavdelningen flyttas över till huvudstabens underrättelseavdelning som svarar för uppgifterna.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Lagstiftning

De bestämmelser som gäller militärdisciplinförfarande vid försvarsmakten finns främst i militära disciplinlagen (331/1983) och i militära disciplinförordningen (969/1983) som utfärdats med stöd av den. Om militära brott och deras tillämpningsområde föreskrivs i strafflagen (39A/1889) och i statsrådets förordning om tillämpningsområdet för bestämmelserna om straff för militära brott (1153/2000). Centrala lagar är också förundersökningslagen (449/1987) och tvångsmedelslagen (450/1987), vilka i till-

lämpliga delar följs i ett militärdisciplinförfarande.

Militära disciplinlagen och militära disciplinförordningen har stiftats före den nuvarande grundlagen och den reform av de grundläggande rättigheterna som gjordes före den. De förnyelser som gjorts efter att grundlagen trädde i kraft har genomförts som partiella revideringar, vilket gör att lagen och förordningen inte längre utgör en enhetlig helhet.

Militära brott behandlas vid domstol i enlighet med militära rättegångslagen (326/1983).

Grundlagen

Enligt 1 § 2 mom. i grundlagen tryggar konstitutionen människovärdets okränkbarhet och den enskilda människans fri- och rättigheter samt främjar rättvisan i samhället. I 2 kapitlet i grundlagen föreskrivs om grundläggande fri- och rättigheter vilka har en central betydelse för individernas rättsställning. Bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna ska beaktas i all verksamhet som det allmänna bedriver.

Enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen, om vilken föreskrivs i 8 § i grundlagen, får ingen betraktas som skyldig till ett brott eller dömas till straff på grund av en handling som inte enligt lag var straffbar när den utfördes. För brott får inte dömas till strängare straff än vad som var föreskrivet i lag när gärningen begicks.

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag.

Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Det allmännas representanter ska å

ena sidan själva avhålla sig från att kränka de grundläggande fri- och rättigheterna och å andra sidan se till att de tillgodoses.

Vid grundlagsreformen år 1995 slopades undantaget i 16 § i regeringsformen, som uttryckligen gällde krigsmän och enligt vilket det som sägs om finska medborgares allmänna rättigheter inte hindrar att det genom lag kan föreskrivas om sådana begränsningar som är nödvändiga för dem som är i militärtjänst också under andra än krigs- eller upprorstider. Enligt 23 § i grundlagen kan det genom lag, eller genom en förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av ett sådant bemyndigande med exakt avgränsat tillämpningsområde som av särskilda skäl tagits in i lag, införas sådana tillfälliga undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna som är förenliga med Finlands internationella förpliktelser avseende mänskliga rättigheter och som är nödvändiga om Finland blir utsatt för ett väpnat angrepp eller om det råder andra i lag angivna undantagsförhållanden som allvarligt hotar nationen. I gällande militära disciplinlag finns ett bemyndigande att meddela förordning om undantagsförhållanden som gäller krigstid, men inga bestämmelser på lagnivå.

Också i övriga bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna finns det lagförbehåll, dvs bestämmelser om att de grundläggande fri- och rättigheterna kan begränsas i ett visst syfte eller under vissa förutsättningar. I bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna finns också allmänna normeringsförbehåll, enligt vilka om användning av ifrågavarande grundläggande fri- och rättighet föreskrivs genom lag.

När bestämmelserna om militärdisciplinförfarandet förnyas strävar man efter att till alla delar beakta bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter och övriga bestämmelser i grundlagen samt deras inverkan på regleringen.

Översikt över hur militärdisciplinförfarandet har utvecklats

De bestämmelser som gäller militära brott ingick tidigare i strafflagen för krigsmakten (71/1919). Innan en särskild militär disciplinlag stiftades ingick de bestämmelser som

gäller disciplinärt förfarande i militära disciplinförordningen (435/1972) som meddelades med stöd av 14 § i strafflagen för krigsmakten och trädde i kraft den 1 juni 1972. Genom förordningen organiserades den disciplinära förmannens rätt att genom en disciplinär åtgärd påföra den som gjort sig skyldig till en förbrytelse ett ordningsstraff eller tillrättvisa honom genom en disciplinär tillrättavisning. Enligt förordningen kunde i ett disciplinärt förfarande behandlas sådana handlingar om vilka det i strafflagen för krigsmakten föreskrivits att de är straffbara och av vilka kan följa ordningsstraff eller bot. I ett disciplinärt förfarande kunde man straffa eller tillrättvisa en person som lydde under strafflagen för krigsmakten, med undantag av militärpräster och militärdomare. Innehavaren av en civil tjänst eller befattning kunde under fredstid straffas eller tillrättvisas i ett disciplinärt förfarande endast när det var frågan om tjänstebrott. Ordningsstraffen var arrest, som kunde påföras i högst 30 dygn, och varning. Lindrigare disciplinära tillrättavisningar var anmärkning, extra tjänstgöring, som kunde påföras högst åtta gånger, och utgångsförbud, som kunde påföras i högst fyra veckor.

Den som blivit föremål för en disciplinär påföljd hade som rättsmedel till sitt förfogande ett förfarande med begäran om granskning, enligt vilket den som hade påförts ett ordningsstraff i ett disciplinärt förfarande hade rätt att överlämna beslutet till en högre disciplinär förman för granskning. I fråga om en tillrättavisning var ett förfarande med begäran om granskning inte möjligt utan rättsmedlet var klagomål.

En särskild militär disciplinlag trädde i kraft den 1 januari 1984. Totalrevideringen innebar att bestämmelserna om militära brott inbegreps i kapitel 45 i strafflagen i stället för i strafflagen för krigsmakten, att bestämmelserna om militärdisciplinförfarandet fördes över från förordningen till militära disciplinlagen och att militärrättegångsförfarandet i fredstid flyttades över från de särskilda krigsdomstolarna till de allmänna domstolarna. Disciplinstraffen var arrest, disciplinär bot och varning samt de disciplinära tillrättavisningarna utgångsförbud, extra tjänstgöring och anmärkning. Det maximala antalet

disciplinära påföljder som kunde förordnas i ett disciplinärt förfarande minskades och de disciplinära förmännens befogenheter begränsades. I ett beslut som fattats i ett disciplinärt förfarande fick ändring inte sökas genom besvär. Den som hade påförts ett disciplinStraff hade rätt att i form av ett ändrings-sökande lämna över ärendet till en högre disciplinär förman för granskning.

Vid ingången av år 1989 trädde en ändring (1259/1988) i kraft, enligt vilken beslut om arrestering i ett militärbrottmål fattades endast av domstol. I samma sammanhang kompletterades lagen med vissa bestämmelser som gällde förundersökning. Följande år 1990 blev det möjligt att besvara sig över ett disciplinStraff hos domstolen (374/1990). I samband med detta föreskrevs att åklagaren kan besluta väcka åtal under en disciplinbe-svärsprocess, varvid behandlingen av ärendet som ett disciplinärende upphör och det över-förs till behandling som ett åtalsärende. År 1991 fogades utgångsstraffet till utbudet av påföljder (652/1991). Från ingången av år 1998 har till arrest kunnat dömas endast i domstol, inte längre i ett disciplinärt förfarande (991/1997). Åklagarens uppgifter i militärrättegångsärenden överfördes från försvarsmaktens tjänstemän, militärjuristerna, till de allmänna åklagarna år 2001 (1117/2000). I samband med detta ändrades lagen så att en åklagare på eget initiativ på samma sätt som en disciplinär förman kan förordna om att en förundersökning ska utföras i ett militärrättegångsärende. Dessutom kan åklagaren på eget initiativ till åtalsprövning ta upp ett ärende om vilket han eller hon har förordnat om förundersökning.

Militära disciplinlagen, 45 kapitlet i straffla-gen och militära disciplinförordningen

Enligt 1 § i gällande militära disciplinlag kan för brott som avses i 2 § militära rättegångslagen den som lyder under 45 kap. strafflagen i rättegång ådömas disciplinStraff eller i disciplinärt förfarande såsom disciplinär påföljd påföras disciplinStraff eller disciplinär tillrättavisning på det sätt som bestäms i militära disciplinlagen.

Med en person som lyder under 45 kap. i strafflagen avses enligt 45 kap. 27 § i strafflagen

1) den som tjänstgör inom försvarsmakten i militär tjänst samt den som inom försvarsmakten har utnämnts till tjänsteman i tjänsteförhållande för viss tid för att tjänstgöra i militära uppgifter,

2) den som fullgör sin värnplikt i vapen-tjänst eller vapenfri tjänst eller den som är i sådan tjänstgöring som avses i 79 § i värnplikt-lagen och den som fullgör tjänstgöring enligt lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995),

2 a) den som tjänstgör i försvarsmaktens frivilliga övningar enligt 18 § i lagen om frivilligt försvar (556/2007) och en i 21 § i den nämnda lagen avsedd utbildare och ledare för skolskjutningarna, samt

3) en elev som vid försvarsmakten utbildas för militär tjänst.

Bestämmelserna om krigsmän tillämpas även på dem som tjänstgör i militära uppgifter inom gränsbevakningsväsendet samt på dem som deltar i sådan krishanteringsutbildning, i sådana övningar och i sådan krishanteringstjänstgöring som avses i lagen om militär krishantering (211/2006) enligt vad som särskilt bestäms i lag.

Bestämmelserna i 45 kap. i strafflagen tillämpas dessutom på frivilliga som deltar i försvarsmaktens handräkningsuppgifter enligt 23 § i lagen om frivilligt försvar så som det föreskrivs särskilt i den nämnda lagen.

I 45 kap. i strafflagen finns bestämmelser som gäller krigstid, vilka enligt kapitlets 28 § tillämpas när ett sådant försvarstillstånd som avses i lagen om försvarstillstånd (1083/1991) är i kraft. Under ett försvarstillstånd utvidgas tillämpningsområdet för kapitlet så att det täcker bl.a. dem som tjänstgör i civila tjänster vid försvarsmakten. I 29 § i samma kapitel finns ett bemyndigande att utfärda förordning gällande tillämpningsbe-gränsningar samt tillämpningsbegränsningar som gäller krigsfångar.

I statsrådets förordning om tillämpnings-området för bestämmelserna om straff för militära brott föreskrivs om när de militära straffbestämmelserna tillämpas på en värnpliktig eller en person som tjänstgör med stöd av lagen om frivillig militärtjänst för

kvinnor liksom också när de militära straffbestämmelserna tillämpas på en annan person som avses i 45 kap. 27 § i strafflagen. I samma förordning föreskrivs också om vilka militära straffbestämmelser som tillämpas på dem som tjänstgör inom en fredsbevarande organisation och på dem som deltar i utbildning för tjänstgöring i en sådan organisation, om de inte har fullgjort värnplikt eller frivillig militärtjänstgöring för kvinnor. Vidare föreskrivs i förordningen att de militära straffbestämmelserna i 45 kap. i strafflagen inte tillämpas på dem som tjänstgör som fältbiskop, fältprost eller militärpastor.

Om militära brott föreskrivs i 45 kap. i strafflagen och sådana är olika tjänstgöringsbrott, vaktjänstbrott, frånvarobrott, lydnadsbrott, dvs. olika handlingar som gäller motstånd mot förman och tredska, förmansbrott, dvs. handlingar som gäller missbruk av förmansställning, olämpligt uppträdande av krigsman, olovlig politisk verksamhet samt brott under krigstid.

Militära rättegångsärenden är enligt 2 § 1 mom. i militära rättegångslagen de mål som gäller militära brott. Såsom militärt rättegångsärende handläggs enligt 2 mom. även mål mot krigsman för en gärning för vilken straff bestäms i 21 kap. 1—3 eller 5—14 §, 25 kap. 7 eller 8 §, 28, 31—33 eller 35 kap., 36 kap. 1—3 §, 37 kap. 8—10 §, 38 kap. 1—8 § eller 40 kap. 13, 5 eller 6 §. En förutsättning är att gärningen har riktat sig mot försvarsmakten eller mot någon annan krigsman. Såsom militärt rättegångsärende handläggs också åtal för en gärning för vilken straff bestäms i 118 § i värnpliktslagen.

Under krigstid handläggs såsom militärt rättegångsärende enligt 2 § 3 mom. i militära rättegångslagen dessutom åtal för en gärning som avses i 1 och 2 mom. mot en person som nämns i 45 kap. 28 § 2 eller 3 mom. strafflagen, om gärningen riktat sig mot en annan person som lyder under de militära straffbestämmelserna, mot försvarsmakten eller mot en inrättning som avses i nämnda moment. Med detta avses bl.a. försvarsmaktens civila personal och andra personer som under krigstid lyder under militär ledning.

I militära disciplinlagen föreskrivs utöver det som beskrivs ovan bl.a. om förutsättningar för disciplinärt förfarande, disciplinär för-

mans befogenhet, tvångsmedel, handläggning av disciplinära ärenden, disciplinbesvär och tillsynen över det disciplinära förfarandet, verkställighet och undantagsstadganden för krigstid. Disciplinstraff är varning, utgångsstraff, disciplinbot och arrest. Disciplinära tillrättavisningar är anmärkning, extratjänst och utgångsförbud.

I fråga om tvångsmedel finns det i 4 § i militära disciplinlagen specialbestämmelser och utöver dem tillämpas ”bestämmelserna i allmän lag” med vilka avses främst tvångsmedelslagen. Likaså har om förundersökning föreskrivits att ”vid undersökningen skall i tillämpliga delar iakttas vad som särskilt stadgas om förundersökning i brottmål”.

I militära disciplinförordningen finns bestämmelser som kompletterar militära disciplinlagen och som främst gäller förundersökning, befogenhet, avgörande av ett disciplinärt ärende, registrering av disciplinstraff och disciplinär tillrättavisning, disciplinbesvärsförfarandet, verkställighet, tillsyn över det disciplinära förfarandet och klagomål.

Disciplinbestämmelser i övrig lagstiftning

Disciplinbestämmelser finns i flera lagar. Det disciplinära förfarandet inriktas klart på en eller flera bestämda grupper. Flera läroinrättningar har till sitt förfogande ett eget disciplinärt system såsom Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral 1316/2006), Räddningsinstitutet (lagen om Räddningsinstitutet 607/2006), yrkeshögskolorna (Yrkeshögskolelagen 351/2003), gymnasierna (gymnasielagen 629/1998) och grundskolorna (lagen om grundläggande utbildning 628/1998). De bestämmelser som gäller disciplinen i gymnasier och grundskolor har ändrats år 2003.

Värt att lägga märke till i de ovan nämnda lagarna är att i fråga om disciplinstraff finns det i allmänhet rätt att söka ändring hos förvaltningsdomstolen. Ändringssökandet föregås i allmänhet av ett förfarande med rättelseyrkande. Det militära disciplinförfarandet anses dock på det sätt som beskrivs ovan till sin art vara ett slags påskyndad straffprocess.

I 10 kap. i civiltjänstlagen (1446/2007) föreskrivs om tjänstgöringsföreselser och di-

disciplin i civiltjänstgöring. En civiltjänstgörare som försummar sina skyldigheter i samband med fullgörandet av tjänsteuppgifter eller annars handlar i strid med sina tjänsteplikter kan påföras disciplinstraff enligt vad som bestäms i lagen i fråga. Den ansvariga personen på civiltjänstgöringsplatsen ska, efter att ha fått kännedom om en tjänstgöringsförseelse, göra en skriftlig anmälan om tjänstgöringsförseelsen till civiltjänstcentralen, om inte saken på grund av att den är obetydlig kan lämnas därefter eller åtgärdas genom en muntlig anmärkning.

En civiltjänstgörare som har gjort sig skyldig till en tjänstgöringsförseelse kan som disciplinstraff tilldelas skriftlig varning, åläggas arbete utöver den ordinarie arbetstiden, fräntas dagpenningen eller fräntas rätten till personlig permission.

En civiltjänstgörare som har påförts disciplinstraff får söka ändring i beslutet om straff genom besvär hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets civiltjänstcentralen är belägen. Ett disciplinstraff får inte verkställas förrän beslutet har vunnit laga kraft. Om besvär över beslutet har anförts hos förvaltningsdomstolen, får straffet dock verkställas efter att förvaltningsdomstolen har meddelat sitt beslut med anledning av besvaren. Ett disciplinstraff kan dock verkställas omedelbart efter det att civiltjänstcentralen gett sitt beslut, om verkställighet av disciplinstraffet inte annars är möjlig under civiltjänstgörarens återstående tjänstgöringstid.

I 15 kap. i fängelselagen (767/2005) finns bestämmelser om disciplinen i ett fängelse. En fånge kan enligt 15 kap. 3 § påföras disciplinstraff om fången gör sig skyldig till en ordningsförseelse. Ordningsförseelser är att i ett fängelse eller annars under uppsikt av en tjänsteman vid Fångvårdsväsendet göra sig skyldig till ett brott som inte kan förutses medföra strängare straff än böter, att utan tillstånd avlägsna sig från en öppen anstalt eller hälsovårdsanstalt, att bryta mot bestämmelserna i fängelselagen eller bestämmelser som med stöd av lagen utfärdats genom förordning av statsrådet eller mot föreskrifter som preciserar dessa och som meddelats av Brottsförklaringsverket, att bryta mot fängelsets ordningsstadga förutsatt att ordningsstadgan uttryckligen anger att förseel-

sen kan leda till disciplinstraff, att bryta mot de villkor som ställts för tillstånd till arbete eller placering som avses i 8 kap. 6 eller 9 § i fängelselagen eller för permission som avses i 14 kap. och att underlåta att följa en uppmaning eller befallning som en tjänsteman vid Fångvårdsväsendet har gett inom ramen för sin behörighet i syfte att upprätthålla ordningen eller säkerheten i fängelset.

Disciplinstraff får inte påföras för brott som fängelsedirektören anmält till polisen. Om en tillrättavisning inte anses vara en tillräcklig påföljd, kan fången enligt 15 kap. 4 § i fängelselagen disciplinärt bestraffas med varning, begränsning av deltagande i fritidsverksamhet, användning av pengar eller andra betalningsmedel eller innehav av egendom för högst 30 dygn (förlust av rättigheter), eller placering i enrum för högst 14 dygn (straff i enrum).

Förlusten av rättigheter får inte hindra fången att upprätthålla kontakter utom fängelset. Fängelsedirektören beslutar om disciplinstraff. Rättelseyrkande i ett beslut som gäller disciplinstraff får enligt 20 kap. i fängelselagen anföras hos direktören för ett regionfängelse och ändring i ett beslut av direktören för ett regionfängelse får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Framställande av rättelseyrkande eller anförande av besvär avbryter inte verkställigheten av beslut, om inte den direktör för regionfängelset som behandlar rättelseyrkandet eller den förvaltningsdomstol som behandlar besvaren beslutar något annat.

Översikt över hur lagstiftningen om försvarsmaktens polisverksamhet har utvecklats

Innan gällande lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten (1251/1995) stiftades fanns bestämmelserna om försvarsmaktens polisverksamhet i förordningen om polisverksamhet inom försvarsväsendet (18/1967) från år 1967. Förordningen var kort och bl.a. de centrala undersöknings- och övervakningsuppgifterna definierades i den genom en hänvisning till adekvata författningar om polisen. Detsamma gällde ifråga om de personregister som skulle upprätthållas för polisuppgifter inom försvarsmakten.

Enligt 3 § i polislagen (84/1966), som trädde i kraft 1967, kunde uppgifter som hör till polisens verksamhetsområde genom förordning åläggas försvarsväsendet, gränsbevakningsväsendet och andra myndigheter. I fråga om försvarsmakten föreskrevs om saken genom ovan nämnda förordning om polisverksamhet inom försvarsväsendet.

Enligt förordningen om polisverksamhet inom försvarsväsendet utförde huvudstaben och denna underlydande myndigheter uppgifter som hörde till polisens verksamhetsområde inom försvarsväsendet. I fråga om uppgifterna hänvisades det till 4 § i polislagen. I nämnda paragraf, som senare har ersatts med bestämmelser i polisförvaltningslagen, räknades det upp som uppgifter som ankommer på den lokala polisen bl.a. upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, bekämpning av brottslighet och brottsutredning samt som uppgifter som ankommer på skyddspolisen bevakning och uppdagande av sådana förhållanden som det finns skäl att befara att de kommer att inriktas mot rikets självständighet eller dess lagliga stats- och samhällsskick eller vilka är ägnade att äventyra den allmänna ordningen och säkerheten. De polisuppgifter som enligt förordningen hörde till försvarsmakten var synnerligen vidsträckta och komplexa.

Enligt förordningen om polisverksamhet inom försvarsväsendet hade huvudstaben befogenhet i undersöknings- och övervakningsuppgifter samt i brottsutredning på de områden som var i försvarsmaktens besittning och även annanstans när det var frågan om ett brott som avses i militära rättegångslagen. Rätten att utreda ett brott som begåtts av en civilperson i försvarsmaktens tjänst var däremot beroende av tolkning i skenet av bestämmelsen i förordningen.

Enligt 50 § i den polislag (493/1995) som trädde i kraft år 1995 kan polisuppgifter genom lag åläggas försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet, tullen eller övriga myndigheter. Polislagen lyfte upp de bestämmelser som utgör grunden för polisverksamheten, vilka tidigare funnits i en förordning, till lagnivå och skapade en grund för skötseln av polisuppgifter inom försvarsmakten både i normala förhållanden och under en eventuell kris. Den lagstiftning på förordningsnivå som

meddelats om polisverksamheten vid försvarsmakten fyllde inte längre kraven i den nya polislagen.

Lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten

Lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten trädde i kraft den 15 november 1995. När polisuppgifter som avses i lagen utförs iaktas principerna i polislagen.

Försvarsmakten har hand om

1) undersökningen av brott som ska handläggas som militära rättegångsärenden,

2) undersökningen av brott som har begåtts av en person i försvarsmaktens tjänst och som avses i 40 kap. i strafflagen (tjänstebrott). Ett brott som har begåtts av någon annan än en krigsman kan undersökas endast om det finns sannolika skäl att misstänka att också en krigsman är delaktig i brottet,

3) undersökningen av sådana brott som riktar sig mot försvarsmaktens egendom och avses i 2 § 2 mom. i militära rättegångslagen och som en annan person i försvarsmaktens tjänst än en krigsman har begått på ett område, fartyg, luftfartyg eller fortskaffningsmedel, som innehas av försvarsmakten, eller i ett tjänsteuppdrag, under förutsättning att det finns sannolika skäl att misstänka att också en krigsman är delaktig i brottet, samt

4) utan att den behörighet som i lag bestäms för skyddspolisen dock begränsas, sådana uppgifter enligt 10 § 1 mom. polisförvaltningslagen som gäller säkerhet och övervakning på det militära försvarets område, i syfte att förhindra olaglig spaningsverksamhet som riktar sig mot Finland och olaglig verksamhet som äventyrar försvarets syfte, likväl inte om brottsrannsakan.

När ärendets natur kräver det utförs en polisuppgift inom försvarsmakten i samarbete med polisen. Om undersökningens opartiskhet eller brottets allvarighet förutsätter det, ska uppgiften i sin helhet överföras till polisen. Om undersökningen av brott som ska handläggas som militära rättegångsärenden gäller dessutom lagen om militär disciplin.

Polisens uppgifter inom försvarsmakten sköts av de tjänstemän vid huvudstabens undersökningsavdelning som fått sådan utbild-

ning som uppgiften förutsätter och av försvarsmaktens militärjurister. Om organisationen och behörighetsvillkoren för tjänstemännen föreskrivs närmare genom förordning. När polisuppgifter som avses i lagen utförs iakttas principerna enligt polislagen.

En tjänsteman som sköter polisuppgifter inom försvarsmakten har i dessa uppgifter sådana befogenheter som gällande förundersökningslag, tvångsmedelslag och polislagen föreskriver för polismän. Den tjänsteman som är chef för huvudstabens undersökningsavdelning eller försvarsmaktens militärjurist är undersökningsledare i de ärenden som avses i 1 § 1 mom. 1–3 punkten och i dessa ärenden har han även sådana befogenheter som förundersökningslagen och tvångsmedelslagen föreskriver för en anhållningsberättigad tjänsteman samt som polislagen stadgar för en polisman som hör till befälet. Vid förundersökning som utförs av försvarsmakten får teleavlyssning och teleövervakning inte användas.

När befogenheterna utövas ska enligt den nuvarande lagen i tillämpliga delar förfaras så som bestäms i förundersökningslagen, tvångsmedelslagen och polislagen. beslut om teknisk avlyssning som avses i tvångsmedelslagen fattas på framställning av undersökningsledaren av den tjänsteman som är chef för huvudstabens undersökningsavdelning, eller om denna tjänsteman är undersökningsledare, av huvudstabens operationschef. Om saken inte tål uppskov, har undersökningsledaren behörighet enligt tvångsmedelslagen att besluta om inledandet av en åtgärd.

För förhindrande av olaglig underrättelseverksamhet som riktar sig mot Finland på det militära försvarets område samt sådan olaglig verksamhet som äventyrar det militära försvarets syftemål får observation och teknisk observation företas i enlighet med vad som föreskrivs i polislagen. Om vidtagandet av åtgärderna i fråga beslutar den tjänsteman som är chef för huvudstabens undersökningsavdelning.

Angående meddelande om observation och teknisk observation och hanteringen av material som erhållits genom nämnda observation föreskrivs också i polislagen. Protokoll som gjorts upp över teknisk avlyssning sänds till

försvarsministeriet, som årligen avger en berättelse om teknisk avlyssning till riksdagens justitieombudsman.

Dessutom föreskrivs i gällande lag t.ex. om inhämtande av information och om de personregister som är nödvändiga för att uppgifterna ska kunna utföras.

Övrig lagstiftning

Förundersökningsuppgifter utförs i Finland av polisen, tullen, gränsbevakningsväsendet, försvarsmakten och jakt- och fiskeövervakarna. För andra förundersökningsmyndigheter än polisen är förundersökningsuppgifterna sakligt begränsade. Tullen är behörig att undersöka tullbrott, där det enligt 3 § i tullagen (1466/1994) är frågan om brott mot tullagen eller en annan bestämmelse som tullen ska övervaka eller verkställa, olaga befattningstagande med infört gods som avses i 46 kap. i strafflagen eller häleribrott som avses i 32 kap. 1 § 2 mom. i strafflagen. Också brott mot en annan bestämmelse kan vara ett tullbrott, om i det ingår import eller export av egendom. Ett sådant brott kan t.ex. vara ett narkotikabrott. Bestämmelser om tullmyndighetens rätt att vidta förundersökningsåtgärder finns i 43 § i tullagen.

I 41 § 1 mom. i gränsbevakningslagen (578/2005) föreskrivs att gränsbevakningsväsendet är förundersökningsmyndighet. Gränsbevakningsväsendet är därmed formellt skyldigt att inleda förundersökning på samma grunder som övriga förundersökningsmyndigheter. Om skyldigheten att inleda en undersökning föreskrivs dessutom i 42 § i gränsbevakningslagen i överensstämmelse med det som föreskrivs i förundersökningslagen.

Om gränsbevakningsväsendets sakliga behörighet att undersöka brott föreskrivs i 42 § i gränsbevakningslagen i överensstämmelse med det som föreskrivs i förundersökningslagen. I 2 mom. i nämnda paragraf ingår motsvarande hänvisning till de bestämmelser om undersökning av brott som ska behandlas som ett militärt rättegångsärende vilka ska tillämpas vid gränsbevakningsväsendet. Hänvisningen är enligt förarbetena till lagen nödvändig därför att vid gränsbevakningsväsendet tjänstgör militära tjänstemän, bevär-

ingar och kvinnor som fullgör frivillig militärtjänst, vilka kan bli misstänkta för brott i militära rättegångsärenden och även bli föremål för ett militärdisciplinförfarande.

Enligt gränsbevakningslagen gäller i fråga om en gränsbevakningsmans befogenheter i fråga om förebyggande och utredning av brott och väckande av åtal vad som i förundersökningslagen, tvångsmedelslagen och polislagen eller någon annanstans föreskrivs om polismän. Dessa befogenheter har dock begränsats på de grunder som nämns nedan.

En jakt- och fiskeövervakare ska enligt lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning (1157/2005) göra en summarisk förundersökning enligt förundersökningslagen för att utreda ett brottsärende som avses i den först nämnda lagen, om ärendet är enkelt och klart och gärningen enligt allmän straffpraxis inte kan förutses medföra strängare straff än böter. Ärenden som kräver mera ingående undersökningsåtgärder ska utan dröjsmål överföras till polisen.

Praxis

Det har konstaterats att det militära disciplinförfarandet i huvudsak fungerar och inga behov av ändringar gäller dess centrala basprinciper. Det disciplinära förfarandet har fortfarande både i normala förhållanden och i undantagsförhållanden en central betydelse med tanke på upprätthållandet av den disciplin och ordning som behövs för att det ska kunna säkerställas att försvarsmaktens uppgifter fullgörs effektivt och tillförlitligt.

Förundersökning

Vid försvarsmaktens truppförband och krishanteringsstyrkor utförs årligen i genomsnitt totalt cirka 5 000 förundersökningar gällande militära brott. Största delen av de fall som undersökts med truppförbandens egna åtgärder avslutas med ett avgörande av den disciplinära förmannen. En del av de fall som truppförbanden undersöker, främst längre frånvaro utan lov och rymning, sänds genom ett beslut av kommandören för truppförbandet sedan förundersökningen blivit klar till åklagaren för åtalsprövning. Under förundersökningen idkas i andra än obetydliga fall det

åklagarsamarbete som förundersökningslagen förutsätter.

I genomsnitt räcker förundersökningen i enkla basfall, t.ex. vid olovlig frånvaro som medgetts, med vilken inte sammanhänger andra militära brott, 1-2 dagar från det misstanke om brott uppkommit till dess förundersökningen är klar. I sådana fall där det är nödvändigt att vidta mera omfattande undersökningsåtgärder, räcker förundersökningen i genomsnitt cirka sju dagar. Vid utbildandet av dem som utför förundersökning har förundersökningsprinciper enligt förundersökningslagen framhävts, inklusive snabbhetsprincipen. Orsaker till att en förundersökning har blivit fördröjd har enligt en utredning som huvudstaben utförde år 2007 i praktiken varit t.ex. den tid som krävs för att reda ut skadans omfattning i synnerhet när det är fråga om trafikolyckor, att de som utfört undersökningen, parter och vittnen har insjuknat, varit på semester, läger, krigsövningar, att undersökningen har varit omfattande, andra arbetsuppgifter, brådska, personalsituationen vid enheterna, behovet av tilläggsutredningar som den misstänktes rättsskydd kräver och behovet att föra över ärendet till en högre disciplinär förman.

Vid truppförbanden utförs förundersökningen av yrkesmilitärer som fått utbildning för uppgiften och tjänstgör i en militär tjänst. Beväringar eller reservister kan inte användas för att utföra förundersökning, eftersom de inte agerar under tjänsteansvar. Undersökningsledare är en disciplinär förman eller en militärmyndighet som denna har förordnat till undersökningsledare och som har rätt att verkställa gripande. De som utför en förundersökning kan i problemsituationer som anknyter till utförandet av undersökningen stöda sig på truppförbandets rättsofficerare eller försvarsmaktens militärjurister.

I den studiehelhet i förvaltning som ingår i officersutbildningen utbildas de disciplinära förmännen i innehållet i förundersökning och disciplinärt förfarande. Huvudstaben ordnar för dem som utför förundersökning och för disciplinära förmän årligen en tvådagars fortbildningskurs. Dessutom ordnas fortbildning försvarsgrensvis och truppförbandsvis och den ges av försvarsgrenarnas militärjurister och truppförbandens rättsofficerare.

För rättsofficerarna ordnas årligen en tvådagars utbildningskurs som är riksomfattande.

En förundersökning kan också överföras till huvudstabens undersökningsavdelning eller till polisen. Om grova brott, som kräver ett omfattande utredningsarbete eller sakkunskap, ska undersökas, överförs förundersökningen till huvudstabens undersökningsavdelning. En överföring är också nödvändig alltid då det misstänks att förtroendet för att en förundersökning som utförs vid ett truppförband är opartisk kan äventyras. I allmänhet överförs förundersökningen till undersökningsavdelningen, om part är någon som hör till personalen och ärendet inte är enkelt och klart.

Om en undersökning har överförts till huvudstabens undersökningsavdelning, beslutar den också om att undersökningen eventuellt ska utföras i samverkan med polisen eller att undersökningen helt ska överföras på polisen. När ärendets art det kräver ska förundersökningen göras i samverkan med polisen eller om undersökningens opartiskhet eller brottets allvar det förutsätter, ska undersökningen helt överföras på polisen. Kravet på en opartisk undersökning har i försvarsmaktens anvisningar ansetts förutsätta att ett ärende överförs på polisen åtminstone i följande fall:

- ärendet är till sin art eller sin samhälleliga betydelse sådant att undersökningen måste utföras på åtgärd av en utomstående myndighet för att oavhängighet ska kunna säkerställas eller framhåvas,
- det är fråga om ett grovt brott mot liv eller hälsa, t.ex. grovt dödsvållande eller grov misshandel,
- undersökningen gäller ett annat dödsfall eller en allvarlig skada, eller
- brottet ska inte undersökas som ett militärt brott enligt 2 § i militära rättegångslagen (t.ex. ratt-, vattentrafik- och lufttrafikfylleri och narkotikabrott).

De undersökningskommissioner som nämns i militära disciplinlagen har i praktiken inte tillsatts under de senaste åren. Som begrepp har undersökningskommissionen någon gång orsakat sammanblandning med t.ex. de undersökningskommissioner som ska tillsättas i olycksfall och till vilkas uppgifter inte hör att utföra förundersökning.

Den möjlighet till en summarisk förundersökning som lagen ger har i praktiken inte heller just alls använts, utan i regel har förundersökning också i fråga om mindre brott utförts i enlighet med de bestämmelser i förundersökningslagen som gäller normal förundersökning. I försvarsmaktens interna anvisningar har sedan början av 2000-talet getts anvisningar om att användningen av summarisk förundersökning ska undvikas. Bakgrunden till anvisningen har varit behovet att framhäva parternas rättsskydd. Men som ett problem har det också upplevts att man i början av en förundersökning inte alltid har klart för sig om saken slutligen kommer att behandlas i ett disciplinärt förfarande eller i domstol, vilket gör att det också ur process-ekonomisk synvinkel har ansetts onödigt att inleda en summarisk förundersökning i situationer där man kanske ändå senare måste övergå till normalt förundersökningsförfarande.

Vid övningar har det konstaterats att förundersökningen av militära brott i undantagsförhållanden utförs på samma sätt som under normala förhållanden. Ett och samma förfarande underlättar t.ex. de disciplinära förmännens arbete.

Tvångsmedel

I samband med den förundersökning som ska utföras vid försvarsmakten används synnerligen litet straffprocessuella tvångsmedel. Framst är det frågan om att beslagta hjälpmedel vid brott och att kortvarigt gripa den militärperson som misstänks för ett brott. Det att befogenheter finns anses dock nödvändigt för att disciplin och ordning ska kunna upprätthållas både i normala förhållanden och när beredskapen höjs och med beaktande av truppernas läge och polisens behov att prioritera sina egna uppgifter.

Gripanden och anhållanden som baserar sig på militära disciplinlagen har under de senaste åren förekommit vid försvarsmakten enligt följande:

År	Gripanden	Anhållanden
2004	290	11
2005	269	10
2006	283	17

2007	306	15
2008	309	16
2009	337	13
2010	326	22
2011	267	11
2012	316	15

De tvångsmedel som gäller frihet sammanhänger huvudsakligen med sådana situationer där en berusad militärperson orsakar störningar vid återkomsten från en permission, eller situationer där polisen till truppförbandet levererar en militärperson som är misstänkt för ett rymningsbrott. I praktiken har möjligheten till gripande en förebyggande betydelse också i situationer där en militärperson hotar med våld eller annars uppträder på ett sätt som äventyrar tjänstgöringssäkerheten.

Förvaringslokaler för dem som berövats sin frihet, dvs. högvakter och motsvarande, har det under år 2012 funnits vid totalt 19 truppförband. Av förvaringslokalerna finns 13 vid truppförband inom armén, ett vid ett försvarsförband inom marinen och fem vid flygvapnet. Förvaringsrummen i de olika truppförbandens förvaringslokaler är 1—7.

Övervakningsinspektioner som stämmer överens med militära disciplinlagen och som kommandören för ett truppförband ger order om för att utöva tillsyn över att bestämmelserna om försvarsmaktens skjutförnödenheter, vapen och sprängämnen samt om alkoholdrycker och narkotika iaktas eller för att upptäcka överträdelser av dessa bestämmelser utförs i medeltal några gånger per år i så gott som alla truppförband. Möjligheten att göra inspektioner är nödvändig för att tjänstgöringssäkerheten ska upprätthållas. I samband med inspektionerna har t.ex. förfaranden som strider mot innehavsbestämmelser med anknytning till skjutförnödenheter för övningsbruk upptäckts. Möjligheten till inspektion och att beväringarna informeras om den har ansetts ha en betydande allmän förebyggande verkan.

Påföljder

Enligt den nuvarande militära disciplinlagen ska som påföljd i första hand användas disciplinär tillrättavisning. Av de påföljder

som meddelats är 80–90 % disciplinära tillrättavisningar. Till exempel år 2010 meddelades totalt 4 286 disciplinära påföljder, av vilka 3 831 var tillrättavisningar. År 2011 meddelades totalt 4 430 disciplinära påföljder, av vilka 3 558 var tillrättavisningar. Antalen av varje slag av påföljd beskrivs närmare i detaljmotiveringarna.

Försvarsmaktens anvisningar om överföring av en undersökning till huvudstabens undersökningsavdelning

Försvarsmakten har gett anvisningar om när en undersökning ska överföras till huvudstabens undersökningsavdelning. Enligt dem är det motiverat att överföra en undersökning till huvudstabens undersökningsavdelning, om de brott som ska undersökas är grova, kräver ett omfattande utredningsarbete eller särskild sakkunskap. Särskilt ska man gå till väga på detta sätt när det misstänks att förtroendet för att en förundersökning som utförs vid ett truppförband är opartisk kan äventyras. En skriftlig begäran görs av kommandören för truppförbandet och undersökningen ska fortgå till dess den har överförts. Det rekommenderas att en begäran om undersökning framförs, om

- ärendet kan ha stort offentlighetsvärde
- ett militärbrott har gällt vapen, skjutförnödenheter eller sprängämnen
- föremålet för gärningen är värdefull egendom
- det är fråga om skadegörelse som medför omfattande skada
- det är fråga om ett ärende som det annars är svårt att klarlägga eller som kräver omfattande undersökning
- gärningen innebär ett datasäkerhetsintrång
- det är fråga om misshandel eller vållande av skada som inte är lindrig
- ett vådaskott har orsakat skada eller verklig fara
- det i ärendet har framförts klagomål till en lagövervakningsmyndighet utanför försvarsmakten, t.ex. till riksdagens justitieombudsman
- det finns ett särskilt behov att betona att undersökningen är opartisk eller oberoende

- de fall där det finns skäl att misstänka att det gjorts ett militärbrott som uppfyller brottsrekvisitet sexuell trakassering

- i allmänhet, om part är någon som hör till personalen och ärendet inte är enkelt och klart.

Om en undersökning har överförs till undersökningsavdelningen, beslutar den också om att undersökningen eventuellt ska göras i samarbete med polisen eller om att undersökningen i sin helhet ska överföras till polisen.

Vid huvudstabens undersökningsavdelning har förundersökningar gjorts enligt följande:

år

- 2005: 167
- 2006: 123
- 2007: 142
- 2008: 168
- 2009: 163
- 2010: 146
- 2011: 132
- 2012: 126

Riksdagens biträdande justitieombudsmans beslut

Riksdagens biträdande justitieombudsman har på eget initiativ undersökt hur väl lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten stämmer överens med grundlagen. Enligt riksdagens biträdande justitieombudsmans beslut av den 18 december 2006 (dnr 891/2005) är den inbördes relationen mellan lagen 4 § (befogenheter) och 5 § (observation och teknisk observation i säkerhets- och övervakningsuppgifter) redan från början beroende av tolkning. Formuleringen i lagen väcker frågan om huruvida uttrycken ”vid undersökning” som nämns i 1 § 1 mom. 1–3 punkten innebär förundersökning av ett redan inträffat brott, eller om uttrycket också täcker brottsförebyggande (underrättelse)verksamhet. Enligt biträdande justitieombudsmannen bör begreppet ”brottsundersökning” tolkas i konsekvens med övrig motsvarande lagstiftning. Han har jämfört bestämmelserna med bestämmelserna om befogenheter enligt tullagen.

I samband med att tullagen stiftades ansåg förvaltningsutskottet att med brottsutredning som avses i 10 § 3 mom. i den nuvarande

grundlagen också förstås sådana åtgärder som vidtas med anledning av en konkret och specificerad brottsmisstanke, även om brottet ännu inte har hunnit bli en genomförd gärning (FvUB 2/1996 rd s. 6).

Även grundlagsutskottet har ansett att med den begränsningsförutsättning ”undersökning av brott” som gäller skydd för kommunikationens konfidentialitet i 10 § 3 mom. i grundlagen förstås utöver förundersökning av redan genomförda brott också sådana fall där det är frågan om en konkret och specificerad brottsmisstanke (GrUU 2/1996 rd).

Enligt riksdagens biträdande justitieombudsman bör man utgående från ovan nämnda utskotts ställningstaganden med den undersökning som avses i 1 § 1 mom. 1–3 punkten i lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten förstå förutom utredning av ett redan begånget brott också åtgärder av underrättelsetyp eller förebyggande åtgärder, vilka vidtas med anledning av en konkret och specificerad brottsmisstanke innan brottet har begåtts. Detta visar enligt biträdande justitieombudsmannens åsikt egentligen det problematiska förhållandet mellan 4 och 5 §. I 5 § i lagen föreskrivs om förebyggande uppgifter inom det militära försvarets område. För att förhindra de åtgärder som avses i bestämmelsen har det i 5 § uttryckligen tillåtits att observation och teknisk observation enligt polislagen får användas. Dock har de tjänstemän som sköter polisuppgifter vid försvarsmakten redan enligt 4 §, med undantag av teleavlyssning och teleövervakning, samma befogenheter som en polisman enligt förundersöknings-, tvångsmedels- och polislagarna. Då rätten att använda observation och teknisk observation också i förebyggande syfte redan baserar sig på 4 § är det svårt att förstå varför det ännu särskilt föreskrivs om saken i 5 §.

Riksdagens biträdande justitieombudsman konstaterar att en förklaring till uppbyggnaden av bestämmelserna kan vara den att syftet har varit att, för att förhindra sådana situationer som avses i 5 §, tillåta endast ett snävare metodsortiment, dvs. bara användningen av observation och teknisk observation. Om det förhåller sig så, har 4 § formulerats för generellt, när den nämnda speciellsituationen inte beaktas i den.

Enligt riksdagens biträdande justitieombudsman torde det också vara möjligt att tolka lagen så att bestämmelsen i 5 § är tänkt som en specialbestämmelse för sådana situationer som avses i 1 § 1 mom. 4 punkten i lagen, på vilka 4 § inte alls är tillämplig. Han har konstaterat att han emellertid inte anser att en sådan tolkning är lagsystematiskt befogad.

Riksdagens biträdande justitieombudsman har ansett att lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten till de nämnda delarna är beroende av tolkning och oklar. Enligt hans åsikt uppfyller lagen inte de krav på klarhet och exakthet som har ställts på den.

Riksdagens biträdande justitieombudsman har konstaterat att lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten huvudsakligen har stått oförändrad sedan den stiftades år 1995. Däremot har tvångsmedelslagen, som trädde i kraft efter år 1995, ändrats över tjugo gånger och polislagen över tio gånger. En del av ändringarna har inte påverkat tillämpningen av lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten. Men en del av de ändringar som gjorts har i betydande grad breddat möjligheterna att använda s.k. hemliga tvångsmedel. Gällande dessa ändringar är den grundläggande frågan huruvida syftet är att de nya och utvidgade befogenheterna automatiskt ska kunna användas också inom försvarsförvaltningen. I polislagen har ändringar gjorts t.ex. för att bredda tillämpningsområdet för teknisk avlyssning och för att förnya de bestämmelser som gäller placering av en observationsanordning. Vidare har nya bestämmelser tagits in om förvärv av lokaliseringssuppgifter om mobiltelefoner samt om täckoperation och bevisprovokation genom köp. I samband med dessa ändringar har den lagstiftning som gäller fullgörandet av polisuppgifter inom försvarsmakten inte ändrats.

Som allmän utgångspunkt för en bedömning av den sak som enligt riksdagens biträdande justitieombudsman nu är för handen bör tas en tolkning som är positiv till de grundläggande fri- och rättigheterna och till de mänskliga rättigheterna. En grundförutsättning ur detta perspektiv är det att för åtgärder genom vilka grundläggande fri- och

rättigheter och mänskliga rättigheter begränsas bör det finnas en uttrycklig författningsgrund på lagnivå. En befogenhetslagstiftning som gör ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna och i de mänskliga rättigheterna bör också i övrigt uppfylla de förutsättningar som ställs för begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter, vilka är bl.a. att lagstiftningen ska vara noggrant avgränsad och exakt (se GrUB 25/1994 rd, s. 5 och GrUB 23/1997 rd s. 2).

I fråga om den uttryckliga lagstiftningen kan man enligt riksdagens biträdande justitieombudsmans åsikt konstatera att en allmän hänvisning till bestämmelser i den polislag, tvångsmedelslag och förundersökningslag som gällde vid en viss tidpunkt inte nödvändigtvis uppfyller det nämnda krav som ska ställas på en begränsning av grundläggande fri- och rättigheter sedan nämnda lagar har ändrats utan att det samtidigt uttryckligen har sagts något om ändringens inverkan på lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten. Samma anmärkning kan framföras också i fråga om kraven på exakthet och noggrann avgränsning.

Nya befogenheter, i synnerhet täckoperationer och bevisprovokation genom köp, liksom också ändringar av lagstiftningen i fråga om användningen av informationskällor, innebär principiellt betydelsefulla breddningar av befogenheterna. Av rättsskyddsskäl skulle det vara ytterst viktigt att det uttryckligen föreskrivs om sådana befogenheter också för försvarsförvaltningen. En synnerligen betydande principiell ändring är också möjligheten att placera en anordning för teknisk observation på ett område som skyddas av hemfriden.

Det att lagstiftningen är bristfällig är problematiskt å ena sidan med tanke på försvarsförvaltningens myndigheters verksamhet. Å andra sidan – mera centralt med tanke på övervakningen av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna – är det frågan om straffprocessuella rättskyddsgarantier som grundar sig på 21 § i grundlagen och på människorättskonventionerna för enskilda brottsmisstänkta personer och även trygandet av andra grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter

såsom skyddet för privatliv som tryggas i 10 § i grundlagen.

På ovan nämnda grunder har riksdagens biträdande justitieombudsman i sitt beslut ansett att regleringen av befogenheterna i lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten med det snaraste med lagstiftningsåtgärder bör fås i sådant tillstånd att alla krav enligt grundlagen utan tvivel realiserar i den.

Försvarsministeriet svarade riksdagens biträdande justitieombudsman den 13 februari 2007 (480/4210/2005, FI.PLM 16401) att man vid ministeriet är medveten om behovet att justera försvarsförvaltningens lagstiftning i fråga. Försvarsministeriet hänvisade till den kommission som justitieministeriet och inrikesministeriet just hade tillsatt och som stod i begrepp att inleda beredningen av en totalrevidering av polis-, förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen. Till kommissionen utnämndes en representant för försvarsförvaltningen. Försvarsministeriet konstaterade att ministeriet följer beredningen av nämnda totalrevidering och bereder sig på att samtidigt justera bestämmelserna i fråga inom försvarsministeriets förvaltningsområde. Eftersom den lagstiftning som gäller försvarsmakten har beröringspunkter med de författningar som är föremål för totalrevideringen, ansågs det ändamålsenligt att inleda den egentliga beredningen inom försvarsministeriets förvaltningsområde först när det finns tillräckligt med information att tillgå om förslaget från den kommission som bereder totalrevideringen.

Övervakning

Övervakningen av försvarsmaktens polisuppgifter sköts för närvarande genom intern övervakning och genom försvarsmaktens assessors övervakning som grundar sig på statsrådets förordning om försvarsmakten (1319/2007). I den nuvarande lagen föreskrivs inte om övervakning av denna typ utan den grundar sig på den allmänna lagstiftningen. Enligt den nuvarande lagen föreskrivs närmare om övervakningen och granskningen av polisverksamheten vid försvarsmakten genom förordning eller försvarsministeriets beslut. Någon förordning eller något beslut

har inte utfärdats. Det protokoll som upprättats över teknisk avlyssning överlämnas till försvarsministeriet, som årligen ger riksdagens justitieombudsman en berättelse om användningen av teknisk avlyssning.

Laglighetsövervakningen har flera uppgifter. För det första avslöjar den lagstridiga förfaranden och underställer dem adekvat undersökning och ansvar. För det andra fungerar en effektiv övervakning preventivt. För det tredje kan laglighetsövervakningen ses som en del av kvalitetsövervakningen och utvecklandet av verksamheten. För det fjärde är en trovärdig övervakning viktig med tanke på det förtroende som allmänheten bör känna för tjänsteuppdrag. Endast ett maktutövande som övervakas på ett trovärdigt sätt kan väcka verkligt förtroende (Jaakko Jonkka, Poliisin johtamisjärjestelmä ja sisäinen laillisuusvalvonta).

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet

Sverige

Sverige har ingen särskild lagstiftning i fråga om militära brott. Den särskilda lagstiftningen slopades slutgiltigt år 1986. På dem som innehar en militärtjänst tillämpas samma tjänstemannarättsliga disciplinära förfarande som på övriga statstjänstemän. Om disciplinärt förfarande i fråga om värnpliktiga föreskrivs i lagen om disciplinansvar inom totalförsvaret. I denna lag föreskrivs inte om straffansvar, utan endast om disciplinärt ansvar som baserar sig på förvaltningsrätten. Om en värnpliktig begår ett brott, kan åtal väckas mot honom eller henne med stöd av 16 § i denna lag.

Ett disciplinärt beslut fattas av chefen för det förband där den värnpliktige tjänstgör. Försvarsmaktens auditör bistår och styr chefen vid beslutsfattandet. I vissa ärenden kan beslutanderätten delegeras till chefen för en grundenhet. En värnpliktig kan som disciplinär påföljd påföras varning, extra tjänstgöring högst fem gånger (varje gång räcker fyra timmar) eller disciplinbot för högst 30 dagar. En person som har påförts en disciplinär påföljd kan besvära sig över beslutet inom fem dygn från delgivningen av det. Besvär över

ett beslut fattat av chefen för en grundenhet anföras hos förbandschefen. Över ett beslut av förbandschefen kan besvär anföras hos tingsrätten. Besvärstiden är då tio dygn efter att beslutet delgivits. På behandlingen av ett besvärsärendande tillämpas lagen om domstolsärenden. En disciplinär påföljd kan inte verkställas innan beslutet har vunnit laga kraft.

Förbandets jurist granskar de avgöranden som cheferna för grundenheterna har fattat minst två gånger per år. I övrigt sörjer justitieombudsmannen för den allmänna övervakningen av det disciplinära förfarandet.

I Sverige svarar polisen för utredningen av brott som riktar sig mot försvarsmakten eller som begåtts av en militärperson. Beroende på brottets art svarar Rispolisstyrelsen eller polisdistriktet för undersökningen. För undersökningen av brott som riktar sig mot statens säkerhet svarar Säkerhetspolisen. För utredningen av brott som begåtts vid truppförband svarar i regel polisdistriktet på den ort där truppförbandet är beläget. Den svenska försvarsmaktens militärpolis har inga befogenheter med anknytning till utredandet av brott. Militärpoliserna kan vidta vissa förberedande undersökningsåtgärder, om ett brott har begåtts på ett militärområde. Försvarsmakten fattar dock inte beslut om att inleda förundersökning, utan beslutanderätten ankommer på åklagaren eller polisen. Militärpolisernas uppgifter och befogenheter sammanhänger huvudsakligen med trygghet och bevarandet av allmän ordning och säkerhet inom försvarsmakten. I polislagen (1984:387) begränsas inte polisens rätt att utreda brott som riktar sig mot försvarsmakten eller som begåtts av en militärperson.

I Sverige finns en speciallag och förordning som gäller personalsäkerhet säkerhetskyddslagen (1996:627) och säkerhetskyddsförordningen (1996:633). Begreppet säkerhetsskydd definieras i 6 § i lagen av vilken det framgår att syftet med lagen är att möjliggöra skydd förutom mot hot som riktar sig mot statens säkerhet också mot hotet från terrorismen i sig. Av denna anledning har begreppet säkerhetsskydd definierats så att det är tredelat. För det första täcker begreppet skydd mot spioneri, sabotage och andra brott som kan hota rikets säkerhet. För det andra innehåller begreppet också skydd i andra fall

av uppgifter som omfattas av sekretess och som rör rikets säkerhet. För det tredje omfattar begreppet också skydd mot terroristbrott, dvs. sådana brott där man för att nå politiska mål använder våld, hot eller tvång, även om dessa brott inte hotar rikets säkerhet. Enligt denna lag är statens myndigheter, inklusive försvarsmakten, skyldiga att beakta dessa säkerhetsaspekter i sin egen verksamhet.

Ansvar för förhindrande av underrättelseverksamhet som riktar sig mot försvaret ankommer på en särskild säkerhetstjänst vid försvarsmakten. Funktioner med anknytning till säkerhetstjänsten finns vid varje truppförband och för ledningen av säkerhetstjänsten svarar huvudstabens militära underrättelse- och säkerhetstjänst (MUST). Chefen för underrättelse- och säkerhetstjänsten är underställd chefen för huvudstaben och kommandören för försvarsmakten, men regeringkansliet är den utnämmande myndigheten. Försvarsmakten utför uppgifter med anknytning till förhindrandet av underrättelseverksamhet i samarbete med säkerhetspolisen. Tvångsmedel med anknytning till förhindrandet av underrättelseverksamhet används av polisen.

Norge

År 2007 granskade en arbetsgrupp mellan de olika ministerierna det norska systemet för skötseln av militärrätten. I sin slutrapport konstaterade arbetsgruppen att den europeiska människorättsdomstolen inte efter år 1988, då frågan senast granskades, har meddelat något avgörande gällande det norska systemet för skötseln av militärrätten. Arbetsgruppen konstaterade också att det vad gäller de mänskliga rättigheterna är viktigt att ett självständigt och oavhängigt ämbetsverk (generaladvokatembetet) har möjlighet att inverka på de disciplinära påföljder som påförs genom att ge de disciplinära förmännen råd, delta i besvärprocessen och utföra rutingranskningar. Det norska försvarsministeriet håller som bäst på att förnya militära disciplinlagen utgående från arbetsgruppens arbete.

Militära brott behandlas i fredstid i de allmänna domstolarna, där åklagare är krigsadvokaten. I de flesta fall, t.ex. frånvaroförseel-

ser, beslutar krigsadvokaten om åtalsprövning. I allvarigare brott har den högsta allmänna åklagarmyndigheten beslutanderätt. Krigsadvokaten är verksam som rådgivare för de disciplinära förmännen och utför laglighetsövervakning som inriktas på hur militärrätten sköts.

De obetydligaste militärbrottsärendena kan avgöras i ett disciplinärt förfarande, där chefen för en grundenhet och disciplinära förmän som är överordnade honom har disciplinära befogenheter. En annan grupp utgörs av ärenden som gäller en krigsmans uppträdande och alkoholbruk. Vissa obetydliga förseelser som inträffat på ett militärområde kan också behandlas i ett disciplinärt förfarande. En disciplinär påföljd kan endast påföras krigsmän. I princip är ett disciplinärt förfarande oberoende av den straffrättsliga sidan. Ett disciplinärt förfarande bör dock inte användas, om åtal väcks i saken. Chefen för en grundenhet eller kommandören för ett truppförband sänder ett ärende som genomgått förundersökning till krigsadvokaten. Krigsadvokaten kan också på eget initiativ till behandling ta upp ett ärende som lyder under allmänt åtal.

En högre disciplinär förman har möjlighet att upphäva, lindra eller ändra en disciplinär påföljd som en underlydande har påfört. En disciplinär påföljd kan inte ändras till nackdel för svaranden. Vid behov kan en högre disciplinär förman överföra ett ärende till åklagare för åtalsprövning. En högre disciplinär förman ska alltid konsultera en jurist innan beslut fattas. En högre disciplinär förman kan också själv ta upp ett ärende till avgörande innan beslut har fattats i det.

I den norska militära disciplinlagen föreskrivs om fyra olika disciplinära påföljder. Arrest kan påföras i högst 20 dygn. Bot som är bunden vid dagpenning kan påföras beväringar för högst 20 dagar, medan igen en person som hör till den anställda personalen kan påföras böter för högst 50 dagar. Som en påföljd kan också påföras utgångsförbud (från kasernen eller fartyget) i högst 30 dygn. Som en lindrigare påföljd kan påföras en officiell anmärkning som ges antingen personligen eller offentligt inför truppen. Chefen för en grundenhet har behörighet att under fredstid påföra utgångsförbud i högst 12 dygn. Che-

fen för en grundenhet kan påföra anställd personal disciplinbot i högst 25 dagar. En disciplinär förman ska konsultera krigsadvokaten innan han eller hon påför arrest i över 12 dygn eller utgångsförbud i över 15 dygn. I fall där olovlig frånvaro har varat över sju dygn ska den disciplinära förmannen begära utlåtande av krigsadvokaten. Krigsadvokatens utlåtande binder inte den disciplinära förmannen utom i sådana fall där han eller hon beslutar ta ärendet till åtalsprövning.

De disciplinära besluten granskas månadsvis på åtgärd av brigadens kommandör. Krigsadvokaten deltar också i granskningen. Ett disciplinärt beslut kan vid behov upphävas eller lindras.

En disciplinär påföljd kan överklagas till kommandören för brigaden och kommandören ska innan han eller hon fattar sitt beslut skaffa utlåtande av krigsadvokaten. I Norge överklagas cirka 10 procent av de påförda påföljderna. Om en person, som påförts en påföljd, inte är nöjd med det beslut som kommandören för brigaden har fattat, har personen rätt att söka ändring hos den nationella disciplinnämnden. Till disciplinnämnden hör en domare, en officer och en beväring. Ändringssökandet inverkar huvudsakligen på så sätt att det skjuter upp verkställigheten. Om svarandens tjänstgöring är inne på slutrakan, kan ett utgångsförbud på mindre än en vecka eller påförda disciplinböter verkställas trots att ändring har sökts. När alla förvaltningens interna metoder för sökande av ändring har använts, har personen möjlighet att föra ärendet till domstol för behandling för att ogiltigförklara beslutet. Efter år 1988 har två sådana fall förekommit.

För krigstid gäller några undantagsbestämmelser. Under krigstid kan de disciplinära förmännens befogenheter utökas och det disciplinära förfarandet samt förfarandet för sökande av ändring förenklas. Arrest kan påföras i högst 60 dygn. Klagomål över påförd disciplinpåföljd kan anföras t.ex. hos bataljonskommandören och dennes beslut kan överklagas hos brigadkommandören. Utlåtande av krigsadvokaten ska införskaffas innan brigadkommandören fattar sitt avgörande. Under krigstid är det inte möjligt att söka ändring hos nationella disciplinnämnden. Under krigstid har ett överklagande inte upp-

skjutande inverkan på verkställigheten, om det inte finns något särskilt skäl till detta.

För undersökningen av brott som riktar sig mot Norges försvarsmakt eller som begåtts av en militärperson svarar i regel polisen. Personer inom försvarsmakten vilka har tillräckliga befogenheter har möjlighet att utföra inledande undersökningsåtgärder. Polisen svarar emellertid för den egentliga förundersökningen, till följd av polisens resursbrist sörjer militärpolisen i praktiken oftast för hela förundersökningen i fall, där det misstänkta brottet har begåtts under en tjänstgöringsuppgift. Militärpolisen sörjer också för undersökningen av disciplinära brott.

Befogenheter med anknytning till undersökningen har alla officerare inom försvarsmakten, vaktpersonalen och militärpoliserna. Användningen av befogenheterna begränsas regionalt till militärområdena. På offentliga platser kan befogenheterna endast gälla militärpersoner. Befogenheterna sammanhänger med upprätthållandet och återställandet av ordningen.

För förhindrandet av underrättelseverksamhet som riktar sig mot försvaret svarar den norska säkerhetspolisen Politiets sikkerhetstjeneste. Den norska försvarsmaktens säkerhetstjänst svarar för den militära kontraunderrättelsen.

Danmark

År 2005 genomfördes en omfattande totalrevidering av skötseln av militärrätten i Danmark. Danmarks nya lag om skötseln av militärrätten (*militaer retsplejelov*) trädde i kraft den 1 januari 2006. Samtidigt trädde en ny militaer straffelov och militaer disciplinarlov i kraft. För närvarande behandlas alla brott som utförts av krigsmän i allmän domstol. I Danmark hör åklagarbefogenheten i militära brott till militäråklagaren (*auditor*). Obetydliga förseelser med anknytning till militärdisciplin behandlas i ett disciplinärt förfarande. Disciplinära åtgärder kan inriktas endast på krigsmän. I ett disciplinärt förfarande kan försummelser och förseelser med anknytning till tjänstgöringsuppgifter behandlas. Dylika är t.ex. tredska, opassande uppträdande av en krigsman med anknytning till alkohol, vaktförseelse och olovlig frånva-

ro. Ett ärende kan inte längre behandlas i ett disciplinärt förfarande när det har gått två år sedan tidpunkten för gärningen. Som disciplinär påföljd kan påföras varning som ges offentligt eller privat, extra arbetsuppgift under fritid, extra tjänstgöring eller disciplinbot. Disciplinboten kan uppgå till högst 1/10 av personens månadslön.

Danmarks försvarsminister har gett närmare bestämmelser om fördelningen av disciplinbehörighet. Över ett beslut som fattats av en disciplinär förman, som använder disciplinbehörighet, kan besvär anföras hos en högre disciplinär förman. Besvärstiden är 14 dygn från delgivningen av beslutet. Den högre disciplinära förmannen kan inte ändra beslutet till nackdel för den som anför besvär. En högre disciplinär förmans avgörande kan lämnas in till en särskild disciplinnämnd för bedömning. Tidsfristen för dessa besvär är fyra veckor. Besvaren har ingen uppskjutande inverkan på verkställigheten, om inte den högre disciplinära förmannen eller disciplinnämnden bestämmer något annat. Om en disciplinär påföljd som redan har slutförts återkallas eller ogiltigförklaras, har personen rätt till ekonomisk kompensation eller annan gottgörelse (t.ex. extra ledig tid). Ett beslut som fattats av en högre disciplinär förman eller disciplinnämnden kan i vissa situationer lämnas in till domstol för behandling.

Tyskland

Det disciplinära förfarandet baserar sig på en särskild ordningsstadga för den tyska armén (Wehrdisziplinarordnung, WDO). I ordningsstadgan föreskrivs i detalj om det disciplinära förfarandet, disciplinbefogenheten och det rättegångsförfarande som är förknippat med disciplin. I ett disciplinärt förfarande behandlas avsiktliga och vållade brott mot de tjänstgöringsplikter som baserar sig på militärlagen (*Soldatengesetz*). När en militärperson gör sig skyldig till en tjänstgöringsförseelse (*Dienstvergehen*), kan han eller hon påföras en disciplinär påföljd i ett disciplinärt förfarande. Rätt att påföra en disciplinär påföljd har vissa militära förmän, dvs. disciplinära förmän. Också den domstol som behandlar militära ärenden (*Truppendienstgericht*) har möjlighet att döma till en discipli-

när påföljd. Åklagare vid de domstolar som behandlar militärärenden är försvarsförvaltningens jurister (Wehrdisziplinaranwaltschaft). I Tyskland döms brott som utförts av militärpersoner och som omfattas av strafflagen i de allmänna domstolarna. Allmänna åklagaren väcker åtal.

De disciplinära påföljder som ska påföras i ett disciplinärt förfarande är tillrättavisning, sträng tillrättavisning, böter, utgångsförbud och arrest. Dessa påföljder, som påförs i ett disciplinärt förfarande, kan påföras alla militärpersoner. En domstol kan dessutom som påföljd för en person som hör till den anställda personalen påföra minskning av lön eller pension, förbud mot befördran, sänkning av löneklass, sänkning av militär grad eller avslutande av ett tjänsteförhållande eller vägran av pension. Dessa tjänstemannarättsliga påföljder kan också påföras civila personer i ett tjänsteförhållande.

Cheferna för grundenheterna och högre förmän är disciplinära förmän. Disciplinbefogenheten har graderats enligt den disciplinära förmännens tjänsteställning. En högre disciplinär förmän är skyldig att upphäva ett felaktigt disciplinärt beslut som en disciplinär förmän som är underställd honom eller henne har fattat. En disciplinär förmän kan om han eller hon så önskar begära utlåtande av försvarsförvaltningens jurist innan en påföljd påförs. Innan arrest (3-21 dygn) påförs ska kommandören för regementet införskaffa godkännande av domaren vid en domstol som behandlar militärmål. Förfarandet för att fastställa arrest fastslås i arméns ordningsstadga.

En militärperson har möjlighet att anföra besvär över ett disciplinärt beslut till en högre disciplinär förmän. Om den högre disciplinära förmannen förkastar besvären, har militärpersonen möjlighet att besvara sig hos den domstol som behandlar militärmål. Besvären har en uppskjutande verkan på verkställigheten av den disciplinära påföljden endast, om besvären anförs innan verkställigheten inleds. Varje instans som behandlar besvär ska dock på anhållan eller på tjänstens vägnar vid behov avbryta verkställigheten.

De högre disciplinära förmännen övervakar de disciplinära beslut som deras underlydande fattar. Försvarsförvaltningens jurister assi-

sterar vid behov de högre disciplinära förmännen i denna tillsynsuppgift.

I Tyskland finns ingen lagstiftning som motsvarar lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten som vi har här i Finland. Brott som militärpersoner har begått behandlas inte som militära rättegångsärenden och de personer som tjänstgör inom försvarsmakten har inga befogenheter med anknytning till brottsutredning. För brottsutredningen svarar polisen och åklagaren. I Tyskland ankommer polisärendena på förbundsstaterna.

Ordningsstadgan för den tyska försvarsmakten (*Wehrdisziplinarordnung*) reglerar frågor med anknytning till disciplin. I ordningsstadgan regleras bl.a. de befogenheter som sammanhänger med försvarsmaktens interna disciplin, ärenden smed anknytning till undersökningen, disciplinåtgärder och militärtjänstgöringsdomstolarna (*Wehrdienstgerichte*) som är underställda försvarsmakten.

Den tyska försvarsmaktens militärpolis (*Feldjäger*) har behörighet i disciplinära frågor både inom landet och utomlands. Militärpolisen har inga sådana rättigheter som ankommer på polisen och som sammanhänger med förundersökning, t.ex. undersökningen av ett brott som begåtts inom en garnisons område ankommer på den lokala polismyndigheten.

I Tyskland har polis- och underrättelse-tjänsten skilts åt. För förhindrandet av sådan underrättelseverksamhet som riktar sig mot försvaret och av sådan verksamhet som äventyrar syftet med det militära försvaret svarar enbart Tysklands militära underrättelsetjänst (*Der Militärische Abschirmdienst*) som är underställd försvarsministeriet. I lagen om militär underrättelsetjänst (*Gesetz über den militärischen Abschirmdienst*) föreskrivs om den militära underrättelsetjänstens rätt att få information och att använda personregister.

Storbritannien

I Storbritannien behandlas ärenden som gäller militärbrott antingen i ett disciplinärt förfarande eller i en särskild militärdomstol (*court-martial*). Åklagare är särskilda militäråklagare. Disciplinbefogenheter har de disciplinära förmännen. Disciplinära förmän är

kommendörerna för trupperna, i allmänhet en militärperson med överstelöjtnantsgrad eller en högre grad än denna. Den disciplinära förmannen har full prövningsrätt i ett ärende inom gränsen för sina befogenheter. I vissa situationer kan en högre disciplinär förman bevilja sin underordnade mera vidsträckta befogenheter, t.ex. fullmakt att påföra ett längre arreststraff. Den högre disciplinära förmannen granskar varje disciplinärt beslut som fattats av en lägre disciplinär förman och han eller hon kan vid behov upphäva ett beslut, lindra en påföljd eller överföra ärendet till den domstol som behandlar disciplinbesvär (*the Summary Appeal Court*). En högre disciplinär förman kan inte höja en påförd påföljd. En disciplinär förman kan vid behov diskutera med arméns jurist innan han eller hon fattar ett disciplinärt beslut i saken.

Endast de obetydligaste förseelserna kan behandlas i ett disciplinärt förfarande. Allvarligare förseelser ska behandlas i domstol. De förseelser som gäller militärdisciplinen är tjänstgöringsförseelser (*service offences*). I Storbritanniens militärlagstiftning föreskrivs om olika tjänstgöringsförseelser. Också förseelser om vilka föreskrivs i annan lagstiftning kan behandlas som tjänstgöringsförseelser.

I ett disciplinärt förfarande kan endast vissa påföljder påföras, t.ex. böter eller arrest. Som disciplinär påföljd kan också extra tjänstgöring påföras. Tjänstgöringsförseelser som aktiva officerare gjort sig skyldiga till kan endast i vissa specialfall behandlas i ett disciplinärt förfarande. Militärdomstolen kan döma till fängelse, avskilja från tjänst eller döma ut längre arreststraff.

I fråga om en påföljd som påförts i ett disciplinärt förfarande kan besvär anföras hos den domstol som behandlar disciplinbesvär (*the Summary Appeal Court*). Besvären har en uppskjutande verkan på verkställigheten.

I Storbritannien svarar en särskild service police, försvarsministeriets polis eller polisen för undersökningen av brott som riktar sig mot försvarsmakten eller av brott som begåtts av en militärperson. Också en militärförman har befogenhet att utföra och att bestämma att förundersökning ska utföras i mindre brottssärenden.

Service police agerar självständigt utan kommandogivning när den utför en förundersökning. Service police agerar i nära samarbete med åklagaren (*Director of Service Prosecutions*) och militärförmannen. Service police ska konsultera åklagaren när den undersöker mera allvarliga brott. Service police kan självständigt besluta om att inleda en förundersökning eller alternativt utföra en förundersökning på order av en högre instans (*Higher Authority*).

Enligt lagen om försvarsmakten (*Armed Forces Act 2006*) har Service police rätt att använda tvångsmedel när den utför en uppgift. Denna polispersonal (*service policemen*) har samma slags befogenheter som anställningsberättigade tjänstemän i Finland. Lagen i fråga revideras med fem års intervall och den senaste femårsrevideringen gjordes år 2011 (*Armed Forces Act 2011*). Till följd av revideringen möjliggör lagen i fortsättningen att nya åtgärder med anknytning till vapenmakten kan tas i bruk utanför det traditionella militärdisciplinförfarandet. Dessutom breddades i samband med revideringen den övervakning som gäller Service police (*Majesty's Inspectorate of Constabulary*) och vidareutvecklades de undersökningar som Service police gör i riktning mot större självständighet från kommandovägen. Dessutom förbättrade lagen de förfaringsätt med vilka försvarsministeriets polisstandarder upprätthålls. Lagen förbättrade också förfarandet för sökande av ändring för stampersonalens del.

För Förenade konungadömet yttre säkerhet svarar Förenade konungadömet under rättelsetjänst Secret Intelligence Service i enlighet med lagen om underrättelsetjänsten (*Intelligence Service Act 1994*). Förenade konungadömet hemliga tjänst Security Service (MI5) svarar för rikets inre säkerhet. MI5:s verksamhet regleras av lagen om den hemliga tjänsten (*Security Service Act 1989*). Till MI5:s uppgifter hör bl.a. att förhindra spionage, terrorism och sabotage.

Om den europeiska människorättskonventionen och praxis i människorättsdomstolens avgöranden

Militär disciplin

Artikel 6 i europeiska människorättskonventionen tryggar tillträde till domstol och en rättvis rättegång när beslut fattas om en persons rättigheter och skyldigheter eller när ett åtal för brott väcks mot honom eller henne. Åtal för brott är i det hänseende som artikel 6 och europeiska människorättsdomstolen avser ett autonomt begrepp, dvs. ett förfarande som i den inhemska lagen kategoriseras som ett disciplinärt förfarande kan vara ett brottmål och kräva rättsskyddsgarantier enligt konventionen.

Människorättskonventionen har för sin del påverkat de bestämmelser som gäller militär-disciplin på så sätt att till arrest endast kan dömas i domstol. Också det att besvär över ett disciplinstraff som har påförts i ett disciplinärt förfarande får anföras i domstol tryggar de krav som människorättskonventionen ställer.

Trots det autonoma tolkningssätt som anknyter till artikel 6 godkänner människorättsdomstolen att medlemsstaterna gör skillnad mellan den egentliga straffprocessen och det disciplinära förfarandet. Det disciplinära förfarandet anses gälla endast en begränsad persongrupp, i det får inte påföras frihetsberövande och påföljderna får inte annars heller till sin art vara så stränga att rättsskyddet kräver att artikel 6 tillämpas.

Vidare kan övriga bestämmelser i människorättskonventionen anses ställa krav på lagstiftningen och praxis. Till exempel enligt artikel 13 ska envar vars rättigheter och friheter enligt människorättskonventionen har kränkts, ha tillgång till effektiva rättsmedel inför nationella myndigheter också i det fall att kränkningen har förövats av en person som har handlat i egenskap av offentlig myndighet. Denna artikel gäller i princip alla rättigheter som har tryggats i konventionen och kan ställa krav också på det disciplinära förfarandet, om påföljden baserar sig på ett sådant beteende, som kan anses innebära att en mänsklig rättighet såsom yttrandefrihet eller samlingsfrihet har använts. Enligt artikeln behöver rättsmedlet inte nödvändigtvis vara en domstol.

I de flesta av europeiska människorättsdomstolens avgöranden som gäller systemet

för skötsel av militärrätten har det varit fråga om en domstols oavhängighet och opartiskhet i ett brottmål. Det mest betydande avgörandet i europeiska människorättsdomstolen som gäller disciplinärt förfarande är Engel etc. (8.6.1976, A22), där det var frågan om ordningsstraff som i ett disciplinärt förfarande tilldelats beväringar som förordnats till vapentjänst. I det disciplinära förfarandet misstänktes krigsmannen inte för ett brott, utan för en gärning eller en försummelse i strid med militära disciplinlagen, och i fråga om alla påföljder fanns det en möjlighet att söka ändring ända till högsta domstolen. Alla bestraffade anförde besvär i första instans till besvärsförmannen och vidare till Hollands högsta militärdomstol. Europeiska människorättsdomstolen konstaterade i sitt avgörande att den holländska systematiken för sökande av ändring i fråga om skötseln av militärrätten var korrekt organiserad.

I avgörandet Engel etc. fastställs kriterierna för skillnaden mellan en straffprocess och ett disciplinärt förfarande. Det första kriteriet är det på vilket sätt ifrågavarande förbrytelse har beskrivits i den konstitutionella rätten. Om en gärning klart anses vara ett brott och det förfarande som gäller den en straffprocess, måste man utgå ifrån att artikel 6(1) blir tillämplig. Då har påföljdens benämning ingen betydelse. Ett andra kriterium är gärningens art i synnerhet i förhållande till straffets art. Människorättsdomstolen har konstaterat i sitt avgörande Weber (22.5.1990, A177) att ”disciplinära sanktioner i allmänhet har avsett att säkerställa att medlemmarna i vissa grupper följer särskilda regler som reglerar deras beteende”. En norm som sanktionerar alla till ett visst beteende hänvisar i sin tur till straffrätten. Människorättsdomstolen har i sitt avgörande Öztürk (21.2.1984, A 73) ansett att det för gärningar som beskrivs så att de omfattas av en straffprocess är symptomatisk att de sanktioner som påförts för dem är avsedda ”som straff och skrämelse”. Det tredje kriteriet är påföljdens art och stränghet. Om det kan följa ett mera kännbart frihetsberövande av en gärning, ska förfarandet gällande påförande av denna i princip anses vara ett brottmål som hör till tillämpningsområdet för artikel 6(1).

Brottsbekämpning inom försvarsmakten

Begreppet ”rättvis rättegång” i artikel 6.1 i europeiska konventionen om mänskliga rättigheter har tolkats relativt brett till innehåll. Utgående från praxis i europeiska människorättsdomstolen har begreppet ansetts täcka också t.ex. förundersökningstjänstemännens ojävighet. En aspekt som anknyter till människorättskonventionen har beaktats i de nyaste avgöranden som Finlands högsta laglighetsövervakare har fattat gällande jäv för förundersökningstjänstemän. I avgörandena har det ofta varit fråga om, hur den allmänna klausulen ”om förtroendet för hans eller hennes opartiskhet av ett annat särskilt skäl äventyras” i 16 § 1 mom. 6 punkten i förundersökningslagen ska tolkas.

Enligt de slutsatser som kan dras av europeiska människorättsdomstolens avgörandepraxis ska en förundersökning göras effektivt, utan dröjsmål, korrekt och oberoende. Till exempel ansåg europeiska människorättsdomstolen i sitt avgörande *Gharibashvili vs Georgien* den 29 juli 2008 att staten ska utföra en effektiv officiell undersökning när en person på försvarbara grunder påstår att polisen har behandlat honom illa i strid med artikel 3 i europeiska människorättskonventionen. Därmed är det i allmänhet nödvändigt att personer som är oberoende av de personer som är inblandade i det inträffade ansvarar för och utför undersökningen. Med detta avser europeiska människorättsdomstolen förutom att det saknas en hierarkisk eller institutionell kontakt också att praktiskt oberoende.

2.3 Bedömning av nuläget

Under årens lopp har det varit nödvändigt att inbegripa nya bestämmelser i militära disciplinlagen, och till följd av ofta parallella paragrafer och den tid som förflutit, är lagen inte längre en sakligt och språkligt enhetlig, tidsenlig helhet. Flera frågor, som enligt den nuvarande grundlagen skulle kräva lagnivå, föreskrivs det dessutom om på förordningsnivå.

Tvärt emot vad som är fallet med disciplinstraff, får besvär för närvarande inte anföras över en disciplinär tillrättavisning. Den till-

rättavisade kan dock anföras klagomål hos kommandören för truppförbandet.

Tidsfristen för disciplinbesvär är synnerligen kort, tre dagar från delgivningen av disciplinbeslutet. Till exempel riksdagens biträdande justitieombudsman har påtalat denna sak.

Beväringutbildning ges i dagens läge i regel på vardagar. Detta har i praktiken lett till att utgångsförbudet har blivit en strängare påföljd än tidigare i de fall då förbudet verkställs under veckoslut eller vid en annan motsvarande tidpunkt som annars skulle vara ledig för beväringen.

Enligt de straffprocessuella principerna får ingen dömas två gånger (*ne bis in idem*). Vidare får ett avgörande inte ändras till nackdel för den som söker ändring (*reformatio in peius*). Enligt 7 § i militära disciplinlagen utgör påförande av en disciplinpåföljd inte hinder för att åtal väcks vid domstol för samma brott, såvida ärendets art det kräver eller särskilt skäl därtill eljest föreligger. Bestämmelsen tycks strida mot principen att ingen får dömas två gånger för samma sak. Vidare får åklagaren enligt 37 § väcka åtal i ett ärende som har förts till domstolen som disciplinbesvär. Bestämmelsen måste anses problematisk med tanke på den principen enligt vilken ett avgörande inte får ändras till nackdel för ändringssökanden. Dessutom kan en disciplinär förman vid övervakning av ett disciplinärt förfarande upphäva ett beslut och bestämman att ärendet ska tas till ny behandling eller omedelbart själv ta det till avgörande eller hänskjuta det till en behörig åklagare. En disciplinär förman kan för närvarande ändra ett beslut också till nackdel för den bestraffade.

Åklagarens uppgift vid behandlingen av disciplinbesvär har i praktiken visat sig oändamålsenlig. Åklagaren är inte part i ett militärdisciplinärende och ofta är materialet synnerligen knappt. Vidare ska ingen bevisning anföras vid behandlingen av disciplinbesvär. Sedan domstolen anmält behandlingen av ett disciplinbesvärsärende till åklagaren för militärprocessärenden är det emellertid åklagarens sak att på det sätt som beskrivs i den av Riksåklagarämbetet den 4 oktober 2005 meddelade anvisningen (dnr 37/31/05) övervaka den allmänna klagomålsbehörigheten i

disciplinbesvärprocessen, eftersom ingen part som driver straffyrkande är närvarande vid behandlingen av ett disciplinbesvärshörsärende. Om det i ett disciplinbesvärshörsärende kommer fram omständigheter som förutsätter att ärendet behandlas vid en straffprocess i stället för ett disciplinärt förfarande, bör åklagaren enligt anvisningen i fråga överväga att väcka åtal med stöd av 37 § 1 mom. i militära disciplinlagen.

En typisk situation, som leder till att åtal väcks, är enligt anvisningen t.ex. att det inte kan anses klart på det sätt som avses i 10 § 1 mom. i militära disciplinlagen att den besväransförare som på sannolika skäl är misstänkt för ett brott är skyldig utgående från de nya omständigheter som åberopats i disciplinbesvaren eller annars kommit fram. Eftersom det i nämnda lagrum föreskrivs att en förutsättning för att disciplinärt förfarande ska få användas är att den misstänktes skuld kan anses klar, kräver bestridandet av skulden att ett disciplinärende omvandlas till ett åtalsärende åtminstone i ett sådant fall där åklagaren upptäcker att det är möjligt att före bevisning som visar skulden.

Väckande av åtal i ett disciplinbesvärshörsärende är det motiverat att överväga också i en situation där åklagaren upptäcker att realiserandet av straffrättsligt ansvar förutsätter att sådana juridiska tilläggsmotiveringar presenteras, som inte framgår av de handlingar som finns till förfogande i ett förfarande med disciplinbesvär. Åklagaren har ingen föreskriven uttrycklig skyldighet att vara närvarande när ett disciplinbesvärshörsärende behandlas i domstol. Åklagarens skyldighet att övervaka den allmänna klagomålsbehörigheten förutsätter dock att åklagaren efter att ha fått vetskap om disciplinbesvär omsorgsfullt bedömer huruvida uppfyllandet av nämnda skyldighet förutsätter att han eller hon är närvarande också vid domstolsbehandlingen.

I militära disciplinlagen finns det för närvarande bestämmelser med vilka man inte så mycket eftersträvar att trygga förutsättningarna för disciplinärt förfarande utan t.ex. att upprätthålla säkerhet och ordning på de områden som är i försvarsmaktens användning. I lagen finns också bestämmelser som inte inriktar sig på personer som lyder under 45 kap. i strafflagen, utan på annan personal

som är anställd vid försvarsmakten. Dessutom finns det bestämmelser i lagen som till sitt innehåll bättre skulle lämpa sig i anslutning till bestämmelserna om brottsbekämpningen inom försvarsmakten.

De nuvarande bestämmelserna om undantagsförhållanden i militära disciplinlagen är otillräckliga. I lagen delegeras bemyndigandet att utfärda bestämmelser till förordningsnivå på ett sådant sätt att genom förordning under krigstid kan meddelas bestämmelser som avviker från bestämmelserna i lagen.

Lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten har varit i kraft i cirka 15 år. Den uppfyller inte längre till alla delar kraven i grundlagen. Regleringen är knapphändig på sina ställen och det är inte lätt att skapa sig en bild av hur polisuppgifterna fullgörs inom försvarsmakten, av de förfaringsätt som gäller dem eller av befogenheterna enbart genom att granska lagen. Det kan vara svårt att skilja mellan vilka bestämmelser som hänför sig till å ena sidan förebyggande och avslöjande av brott (i den nuvarande lagen säkerhets- och övervakningsuppgifter) och å andra sidan utredning av brott. Riksdagens biträdande justitieombudsman har också uppmärksammat bristerna i regleringen.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Vid beredningen av denna regeringsproposition har syftet varit att skapa ett konsekvent och tidsenligt regelverk, som till alla delar också motsvarar kraven i grundlagen. Syftet med arbetet var att reda ut också de ändringsbehov som orsakas av ändringar i annan lagstiftning och att dessutom beakta andra ändringsbehov som kommer fram under utredningsarbetets gång. I lagen ska bättre än tidigare beaktas rättsskyddet för dem som fullgör sin värnplikt och för försvarsmaktens personal. Samtidigt ska lagstiftningen svara mot praktiska behov och säkerställa att disciplin och ordning kan behållas. Också den tidspress som sammanhänger med en disciplinprocess, och som orsakas framför allt av kravet att ett disciplinärt förfarande ska gå

snabbt men t.ex. också av beväringarnas tjänstgöringstider, ska beaktas.

I förslaget har man också strävat efter att så täckande som möjligt skilja åt förebyggandet och avslöjandet av brott från utredningen av brott. Detta är nödvändigt, eftersom man inom försvarsmaktens brottsbekämpning förebygger och avslöjar brott av helt andra typer än de brott som utreds. Skillnaden mellan å ena sidan förebyggande och avslöjande av brott och å andra sidan utredande av brott beskrivs närmare i detaljmotiveringen. Bestämmelserna om befogenheter både i normala förhållanden och i allvarliga störningar under normala förhållanden och under undantagsförhållanden ska vara tillräckligt exakta.

3.2 Alternativ

Det är inte ändamålsenligt att reformera militära disciplinlagen och lagstiftningen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten i etapper utan det är nödvändigt att genomföra en totalrevidering. Syftet med arbetet var att reda ut också de ändringsbehov som orsakas av ändringar i annan lagstiftning och att dessutom beakta andra ändringsbehov som kommer fram under utredningsarbetets gång.

Det disciplinära systemet är fortsättningsvis fungerande och nödvändigt. Det har också konstaterats att det inte är ändamålsenligt att ställa försvarsmaktens yrkesmilitärer utanför disciplinsystemet på det sätt som man har gjort i Sverige enligt beskrivningen ovan.

I samband med totalrevideringen har också de förordningar som utfärdats med stöd av militära disciplinlagen utvärderats och det huruvida de frågor om vilka i dagens läge föreskrivs på förordningsnivå borde lyftas upp till lagnivå.

3.3 De viktigaste förslagen

Propositionen har utarbetats utgående från gällande militära disciplinlag och lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten. Syftet med revideringen är att skapa ett konsekvent och tidsenligt regelverk, som till alla delar motsvarar de krav som grundlagen ställer. Också de ändringsbehov som

ändringar i annan lagstiftning orsakar har beaktats.

I propositionen föreslås det att de lagar som reglerar brottsbekämpningen inom försvarsmakten ska förnyas helt, och att bestämmelserna ska slås samman till en gemensam ny lag. I lagen ska uppgiften att förebygga och avslöja brott klarare än för närvarande avskiljas från uppgiften att utreda brott. Därför ska lagen också delas in i fyra delar.

Försvarsförvaltningen började år 2011 bereda en strukturreform av försvarsmakten utgående från försvarsmaktens behov. Utgående från en politisk linje som republikens president och utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskottet stakade ut vid ett gemensamt möte den 8 februari 2012 inledde försvarsförvaltningen fortsatt planering av försvarsmaktsreformen. I försvarsmaktsreformen föreslås det att det förundersökningsuppdrag gällande utredning av brott som huvudstabens undersökningsavdelning för närvarande har ska överföras till huvudstabens juridiska avdelning. Den uppgift som gäller att förebygga och avslöja brott föreslås bli överförd till en underrättelseavdelning, som föreslås bli inrättad vid huvudstaben.

Avdelningschefen för huvudstabens juridiska avdelning, försvarsmaktens assessor, leder och övervakar enligt 5 § 1 mom. i statsrådets förordning om försvarsmaktens lagligheten i försvarsmaktens verksamhet och den militära rättsvården. Enligt 26 § 2 mom. i förordningen har försvarsmaktens assessor rätt att antingen själv eller via ett befullmäktigt ombud vid domstolar och hos andra myndigheter samt inrättningar och sammanslutningar bevaka statens rätt och fördel i ärenden som gäller försvarsmakten och att då föra statens talan. Försvarsmaktens assessor har därmed redan i dagens läge enligt gällande lagstiftning en viss dubbel roll som den som leder och övervakar militärrätten. Försvarsmaktens assessors verksamhet övervakas redan nu förutom av försvarsministeriet, då det utför sin laglighetsövervakning av förvaltningsområdet, också av högre laglighetsövervakare. De tjänstemän som sköter försvarsmaktens polisuppgifter, vilka har föreslagits bli förflyttade från undersökningsavdelningen till juridiska avdelningen, har av

tradition ombetts utföra förundersökning i allvarligare brott, om undersökningen inte har överförs på polisen. Huvudsakligen är det fråga om militära brott, vilkas behandling motsvarar behandlingen av mindre militära brott som undersöks i truppförbanden. Om utredningen av brott övergår från undersökningsavdelningen till juridiska avdelningen, innebär det att, på motsvarande sätt som i 4 § i den nuvarande lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten, ska befogenheterna som undersökningsledare och en anhållningsberättigad tjänsteman innehas av avdelningschefen för juridiska avdelningen, dvs. försvarsmaktens assessor, eller av en militärjurist. I praktiken är syftet dock att försvarsmaktens assessor ytterst sällan ska vara undersökningsledare och att militärjuristerna vid juridiska avdelningen ska sköta undersökningsledningens uppgifter. Detta motsvarar nuläget i fråga om huvudstabens undersökningsavdelning. Ifall försvarsmaktens assessor är undersökningsledare, kommer assessorn inte att föra målsägarens talan, utan den förs då av det ombud som avses i 26 § 1 mom. i statsrådets förordning om försvarsmakten eller av assessorns ersättare. Dessutom för försvarsgrenarna i betydande mån målsägarens talan med stöd av 27 § i statsrådets förordning om försvarsmakten.

Vid förebyggandet och avslöjande av brott inom försvarsmakten är det frågan om att förhindra mycket allvarliga landsförräderibrott och andra motsvarande brott. I verksamheten används hemliga metoder för inhämtande av information av samma typ som vid förundersökning av allvarligare brott. Därför är det motiverat att sammanställa reglerna till en helhet. Det föreslås att flera saker som det i dagens läge föreskrivs om på förordningsnivå ska lyftas upp till lagnivå. Bestämmelserna om befogenheter vid förebyggande och avslöjande av brott ska vara mera täckande än för närvarande, eftersom det enligt nuvarande grundlag inte längre kan anses godtagbart att de befogenheter som behövs vid brottsbekämpningen inom försvarsmakten ställs till försvarsmaktens förfogande endast genom hänvisningar till den allmänna lagstiftningen.

I fråga om militärdisciplinförfarandet föreslås det att i lagen ska föreskrivas om rätt att

söka ändring också i de nuvarande disciplinära tillrättavisningarna. Samtidigt ska man avstå från att skilja åt påföljderna i disciplinära tillrättavisningar och disciplinstraff på så sätt att alla påföljder ska kallas disciplinstraff. Utegångsförbudet och utgångsstraffet ska sammanslås till en påföljdsart, utgångsförbud. Sedan rätten att söka ändring har utvidgats har åtskiljandet i praktiken ingen betydelse. Ett utgångsförbud på högst tre dygn ska inte få verkställas under ett veckoslut, en helg eller motsvarande tid som enligt veckoprogrammet ska vara ledig för den som påförts utgångsförbudet.

Bestämmelser om klagomål ska inte längre ingå i lagstiftningen om militär disciplin. I praktiken har klagomålsförfarandet varit nödvändigt, då man inte har fått söka ändring i ett beslut som har gällt en disciplinär tillrättavisning. Klagomål med anknytning till militär disciplin har varit sällsynta. Klagomålsbestämmelsen har varit allmän och därför passerat dåligt in i militära disciplinlagen. Det är fortfarande möjligt att anföra klagomål hos riksdagens justitieombudsman och genom en förvaltningsklagan enligt förvaltningslagen (434/2003).

Disciplinstraffen ska vara anmärkning, extra tjänstgöring, varning, utgångsförbud, disciplinbot och arrest. Disciplinstraffen som påförs i ett disciplinärt förfarande ska med undantag av varning och disciplinbot kunna verkställas trots att ändring har sökts, om inte kommandören för truppförbandet eller domstolen av ett särskilt skäl förordnar att verkställandet inte får inledas eller fortgå. Detta är nödvändigt med tanke på att det disciplinära förfarandet ska fungera, eftersom utan möjligheten till omedelbar verkställighet kan man uppskatta att antalet oskäligen besvär, som görs bara för den uppskjutande verkan de har, kommer att öka kraftigt. Detta gäller särskilt utgångsförbud. Utan möjlighet till omedelbar verkställighet gör den utvidgade rätten att söka ändring det disciplinära förfarandet betydelselöst med tanke på upprätthållandet av disciplin och ordning. I situationer där ett disciplinbeslut upphävs, avskrivs eller lindras ska den som till följd av ett redan verkställt disciplinbeslut har blivit bestraffad ges gottgörelse. Gottgörelsen ska vara en prestation i penningbelopp. Utegångsförbu-

det och arresten ska i fortsättningen förvandlas till disciplinbot i stället för till en avgift. Förvandlingsförhållandet ska behållas.

I fråga om beslut som fattats av disciplinära förmän som är underordnade kommandören för truppförbandet ska en begäran om avgörande först ställas till kommandören för truppförbandet. Över ett beslut som kommandören för truppförbandet har fattat på basis av en begäran om avgörande ska besvär kunna anföras hos domstolen. Besvär ska kunna anföras direkt hos domstolen över beslut av kommandören för truppförbandet och disciplinära förmän som är överordnade kommandören. Tidsfristen för att söka ändring ska i samtliga fall i fortsättningen vara sju dagar från det beslutet delgivits.

Ett disciplinbeslut ska inte kunna ändras till skada för den bestraffade genom försvarsmaktens egna interna åtgärder. Däremot ska parten eller den disciplinära förmannen kunna ansöka hos domstolen om att ett disciplinbeslut ska avskrivas eller upphävas. I förfarandet ska i tillämpliga delar iakttas de allmänna bestämmelser som gäller extraordinärt ändringssökande.

Åklagarens uppgifter vid behandlingen av disciplinbesvär ska slopas. I ett disciplinärt förfarande kan endast enkla och klara ärenden avgöras. Åklagaren är inte part i ett militärdisciplinärende och ofta är materialet synnerligen knappt. Således har åklagarens roll blivit oändamålsenlig.

Det föreslås att vissa bestämmelser som gäller säkerhet och ordning ska föras över till lagen om försvarsmakten. Ett förslag till ändring av lagen om försvarsmakten ingår i denna proposition.

Det föreslagna disciplinära förfarandet påminner till sina grundläggande lösningar om Danmarks och Tysklands disciplinära förfaranden, vilka beskrivs ovan.

I lagen ska det föreskrivas mera exakt och täckande än för närvarande om befogenheterna för dem som sköter brottsbekämpningen inom försvarsmakten, med beaktande av å ena sidan skyddet för grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter och å andra sidan brottsbekämpningens behov. Detsamma ska gälla regleringen av personregister vid brottsbekämpningen inom för-

svarsmakten, såsom rätten att få uppgifter ur vissa myndigheters register.

Som nytt föreslås att det ska föreskrivas om assistans av polisen när de som sköter brottsbekämpningen inom försvarsmakten inte har befogenhet att vidta en åtgärd som behövs för att uppgifterna ska kunna skötas. Dessutom föreslås det att polisen ska få en ny rätt att av ett särskilt skäl på eget initiativ ta över ansvaret för undersökningen av ett ärende som förebyggs, avslöjas eller utreds inom ramen för försvarsmaktens brottsbekämpning.

Dessutom ska det föreskrivas mera täckande än i dagens läge om övervakningen av brottsbekämpningen inom försvarsmakten.

Lagstiftningsgrunden för försvarsmaktens uppgifter med anknytning till personskydd finns i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen (781/1980). Det föreslås inga ändringar i den lagen i denna proposition.

De bestämmelser som gäller undantagsförhållanden ska tas in direkt i lagen. Grundlagsutskottet har ansett att vid lagstiftning om undantagsförhållanden kan begränsningar i delegeringen av lagstiftningsbehörighet i princip inte bedömas mer generöst än vid annan lagstiftning eftersom den möjligheten inte explicit nämns i grundlagen (GrUU 6/2009 rd).

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen har inga betydande ekonomiska konsekvenser.

Den lagstiftning gällande gottgörelse som föreslås, dvs. compensation som ska betalas till den bestraffade för ett redan verkställt beslut, som upphävs, avskrivs eller där straffet lindras, kan orsaka obetydliga ekonomiska konsekvenser. Det kan inte just bedömas att några konsekvenser kommer, eftersom dylika felaktiga beslut för närvarande är synnerligen få och det finns ingen orsak att bedöma att de kommer att öka i antal i fortsättningen.

Som nytt ska det föreskrivas om statens skadeståndsansvar när någon som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen, dvs. en reservist, deltar i behandlingen av och beslutandet om disciplinärenden vid höjning av bered-

skapen. Det är mycket svårt att bedöma konsekvenserna av bestämmelsen, men eftersom en förutsättning för att behörigheten ska få användas är en tillräcklig utbildning, torde konsekvenserna bli små.

Propositionen har inga ekonomiska konsekvenser som sammanhänger med myndighetsorganisationerna. Det föreslås inte att några nya myndigheter ska grundas. Ändringarna i myndigheternas uppgifter kan genomföras med deras nuvarande personresurser. I myndigheternas inbördes befogenhetsförhållanden sker inga betydande ändringar.

I propositionen föreslås det att det ska förskrivas om att polisen ska ge försvarsmakten assistans. Polisen ska kunna utföra de åtgärder som brottsbekämpningen inom försvarsmakten förutsätter när försvarsmakten inte har behörighet att utföra dem. Det är svårt att på förhand bedöma antalet sådana åtgärder, eftersom man inte vet hur mycket effektivare brottsbekämpningen inom försvarsmakten skulle vara, om effektivare åtgärder, som endast står till polisens förfogande, kunde användas för brottsbekämpningen. Det bedöms dock att assistansen inte skulle medföra några betydande ekonomiska konsekvenser, eftersom sådana situationer där assistans behövs sannolikt kommer att vara relativt sällsynta.

Reformen förutsätter att de tjänstemän som ska tillämpa lagen och de som genomgår repetitionsövningar får utbildning, vilket medför utgifter i form av dagpenningar, resekostnader och reservistlöner.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Propositionen inverkar på myndigheternas verksamhet på så sätt att en breddning av rätten att söka ändring något ökar arbetsmängden för kommandörerna för truppförbanden och kanske i någon mån domstolarnas arbetsmängder. Ökningen kan inte bedömas vara betydande, eftersom besvär över de nuvarande disciplinstraffen anförs synnerligen sällan. Vidare upptäcks t.ex. vid riksdagens biträdande justitieombudsmans och de högre disciplinära förmännens regelbundna granskningar sällan sådana fel som skulle göra att disciplinbesluten borde ändras. Också kla-

gomål över de nuvarande disciplinära tillrättvisningarna är relativt sällsynta.

Det föreslås att åklagarens uppgifter vid behandlingen av disciplinbesvär ska slopas, vilket något minskar åklagarnas arbetsmängd. I fortsättningen ska kommandören för truppförbandet lämna in sitt utlåtande till domstolen i ett disciplinbesvärssärende. Detta ökar arbetsmängden för kommandören för truppförbandet endast litet, eftersom det kan bedömas att besvärssärendena också i fortsättningen kommer att vara ganska få.

Till den del som det föreslås nya befogenheter för fullgörande av brottsbekämpningen inom försvarsmakten, kan det bedömas att polisens uppgifter till någon del minskar.

Genom den föreslagna lagstiftningen klar görs befogenhetsfördelningen mellan skyddspolisen och de personer inom försvarsmakten som sköter brottsbekämpning. Också för det etablerade samarbetet skapas en klarare författningsgrund än tidigare.

Propositionen kan inte bedömas ha sådana konsekvenser för myndigheternas arbetsmängder att dessa inte skulle kunna sköta uppgifterna med nuvarande resurser.

Med beaktande av de nya bestämmelser som föreslås är det klart att de tjänstemän som tillämpar brottsbekämpningslagstiftningen såväl i fråga om förebyggandet och avslöjandet av brott som också i fråga om utredandet av brott samt de som träder i tjänst enligt värnpliktslagen i undantagsförhållanden behöver en omfattande utbildning i samband med att den nya lagstiftningen tas i bruk.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

Genom förslagen i propositionen främjas genomförandet av rättsskyddet samt de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. I ett disciplinärt förfarande och vid brottsbekämpning ingriper man i rättsobjekt som har skyddats i grundlagen. Flera förslag och preciseringar siktar uttryckligen till att förbättra rättsskyddet. Om myndighetsbefogenheterna ska förskrivas mycket exaktare än för närvarande, vilket stärker de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

4.4 Konsekvenser med tanke på jämställdheten mellan könen

Propositionen har skrivits i en så könsneutral form som möjligt och den bedöms inte ha några konsekvenser för könen. De värnpliktiga män som varje år inleder tjänstgöring uppgår till cirka 28 000, medan cirka 400 kvinnor årligen inleder frivillig militärtjänst för kvinnor. Också en betydande majoritet av yrkesmilitärerna är män. Kvinnornas ansökan om att få inleda militärtjänst baserar sig på frivillighet. Av ovan nämnda skäl har praxis visat att huvuddelen av de påföljder som påförs i ett militärdisciplinförfarande inriktas på män. I sig är det disciplinära förfarandet likadant för män och kvinnor.

Vid brottsbekämpningen inom försvarsmakten kan man i regel endast reda ut brott som militärpersoner har begått. Av dessa skäl har praxis visat att huvuddelen av de åtgärder som sammanhänger med utredningen av brott inriktas på män. I sig är förfarandet likadant för män och kvinnor.

Propositionen ändrar inte på det faktum att de lokaler som används för förvaring av gripna och anhållna och för verkställande av arrest också i fortsättningen bör vara ordnade på så sätt att män och kvinnor kan placeras åtskilda i dem. Dessutom ska kroppsvisitering, som kommandören för ett truppförband kan låta utföra, göras endast på en person av samma kön.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Försvarsministeriet tillsatte den 28 maj 2008 en arbetsgrupp för att reda ut behoven att ändra och utveckla befogenheterna för försvarsmaktens myndigheter särskilt gällande militär disciplin och polisuppgifter.

Till ordförande för arbetsgruppen kallades en person som inte hör till försvarsförvaltningen. I arbetsgruppen fanns representanter förutom för försvarsministeriet också för justitieministeriet, inrikesministeriet, domstolsväsendet, åklagarämbetet, staben för gränsbevakningsväsendet, huvudstaben och Beväringförbundet. Arbetsgruppen hörde

som sakkunniga riksdagens biträdande justieombudsman Jukka Lindstedt och försvarsmaktens assessor Hanna Nordström, kommandören för Gardets Jägarregemente, överste Hannu Liimatta. Arbetsgruppen fick ett skriftligt sakkunnigutlåtande av juris doktor Matti Pellonpää. Dessutom besökte arbetsgruppen Karelska Brigaden.

Arbetsgruppen överlämnade ett delbetänkande som gällde lagstiftningen om militär disciplin den 16 juni 2009 och ett betänkande som gällde lagstiftningen om brottsbekämpningen inom försvarsmakten den 14 juni 2010.

Regeringen avlät i oktober 2010 till riksdagen en proposition med förslag till lag om militär disciplin och vissa lagar som har samband med den (RP 225/2010 rd) samt en proposition med förslag till lag om brottsbekämpning inom försvarsmakten och till vissa lagar som har samband med den (RP 226/2010 rd). Propositionerna hann emellertid inte behandlas till slut under riksdagsperiodens sista riksmöte och därför förföll de.

Efter detta bereddes vid försvarsministeriet nya utkast till regeringens proposition med förslag till lag om militär disciplin och vissa lagar som har samband med den (RP 142/2011 rd) och regeringens proposition med förslag till lag om brottsbekämpning inom försvarsmakten och vissa lagar som har samband med den (RP 143/2011 rd) och de överläts till riksdagen i december 2011. Dessa regeringspropositioner baserade sig på de regeringspropositioner som förfallit. I dem hade emellertid gjorts justeringar som berodde på ändringar i annan lagstiftning och på riksdagsbehandlingen och de nya remissyttrandena efter den. De viktigaste preciseringarna beror på att riksdagen antog en ny förundersökningslag, tvångsmedelslag och polislag (872/2011) våren 2011. Revideringarna hade beaktats i den regeringsproposition som förföll, sådana de lydde i regeringens proposition 222/2010 rd och 224/2010 rd och nu har de justeringar som orsakas av de ändringar som riksdagen gjorde i förundersöknings-, tvångsmedels- och polislagen gjorts i denna proposition.

Huvudstaben meddelade den 27 februari 2012 försvarsministeriet att i anknytning till försvarsmaktsreformen kommer ändringar

och omorganiseringar att göras i huvudstabens organisation, vilka påverkar eller kan påverka lagen om militär disciplin och lagstiftningen om brottsbekämpning inom försvarsmakten som totalrevideras just nu. Till följd av huvudstabens meddelande återtog regeringspropositionerna. Vid försvarsministeriet har ett nytt utkast till regeringsproposition beretts och i den har regleringen av den militära disciplinen och brottsbekämpningen inom försvarsmakten sammanslagits i en och samma lag. Propositionen grundar sig till väsentliga delar på de tidigare regeringspropositionerna.

De ändringar som gjorts utgående från beredningen av propositionen och remissyttrandena beskrivs i punkten 5.2 Remissyttrandena och hur de har beaktats.

5.2 Remissyttrandena och hur de har beaktats

Remissyttrandena över arbetsgruppsbetänkandet om militärdisciplinlagstiftningen

Försvarsministeriet begärde utlåtanden över arbetsgruppens betänkande om militärdisciplinlagstiftningen sommaren 2009 av följande instanser:

ministerier, justitiekanslersämbetet, riksdagens justitieombudsmans kansli, Högsta domstolen, Helsingfors hovrätt, Helsingfors förvaltningsdomstol, Riksåklagarämbetet, Rättsregistercentralen, Brottspåföljdsverket, staben för Gränsbevakningsväsendet, Huvudstaben, Dataombudsmannens byrå, Delegationen för jämställdhetsärenden TANE, Miessakit ry, Finlands Röda kors, Akava, Finlands Näringsliv EK, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, Tjänstemannacentralorganisationen STTK, Försvarsutbildningsföreningen rf, Suomen Rauhanturvaajaliitto ry, Finlands Reservofficersförbund rf, Reservistförbundet rf, Maanpuolustuksen Tuki ry, Sininen reservi ry, Beväringsförbundet rf, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto ry, Befälsförbundet rf, Underofficersförbundet rf, Upseeriliitto ry, Maanpuolustuksen teknisten toimihenkilöiden liitto ry, professor Dan Frände, professor Antti Jokela och professor Veli-Pekka Viljanen. Betänkandet

sändes således på remiss till 43 parter. Av dem gav 38 utlåtande.

Den föreslagna revideringen ansågs i utlåtandena i allmänhet nödvändig och värd att understöda. De ändringsförslag som ingick i utlåtandena har i huvudsak beaktats i regeringens proposition. De föreslagna ändringar som inte har beaktats beskrivs nedan.

Systemet med ändringssökande i två steg har fått både understöd och motstånd. På beslut av disciplinära förmän, som är underordnade kommandören för truppförbandet, ska först en begäran om avgörande göras hos kommandören för truppförbandet. I det beslut som kommandören för truppförbandet fattar på basis av en begäran om avgörande ska ändring kunna sökas hos domstol. Besvär över beslut av kommandören för truppförbandet och högre disciplinära förmän än kommandören ska kunna anföras direkt hos domstolen.

Riksdagens justitieombudsman har konstaterat att inget annat än domstol kommer i fråga som besvärinstans. Justitieministeriet har förutsatt att det bör beaktas att behandlingen ska försiggå utan dröjsmål när ändringssökande verkställs. Justitieministeriet har dock yttrat att med tanke på rättsskyddet är det viktigt att tillträde till domstol har tryggats. En del av tingsrätterna har motsatt sig modellen med ändringssökande i två steg, medan en del har understött den. I propositionen föreslås ett system med ändringssökande i två steg.

Helsingfors hovrätt understödde inte att den disciplinära förmannen ska delta i huvudförhandlingen, utan ansåg att det räcker att besväransföraren hörs. Enligt hovrätten blir den disciplinära förmannen, om han deltar i huvudförhandlingen, ett slags motpart till den som anför besvär. I propositionen föreslås det emellertid att den disciplinära förmannen ska delta i huvudförhandlingen på domstolens initiativ eller på begäran av den disciplinära förmannen av ett särskilt skäl, för att domstolen ska ha en möjlighet att få ytterligare utredning i saken.

Remissyttrande efter att regeringens proposition 225/2010 rd med förslag till lag om militär disciplin och vissa lagar som har samband med den hade förfallit

Sedan propositionen 225/2010 rd förfallit efter riksdagsbehandlingen ordnades ett nytt remissförfarande sommaren 2011 och inför det hade propositionen justerats. Då begärdes utlåtanden av följande parter:

statsrådets kansli, utrikesministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, kommunikationsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, försvarsministeriet avdelningar, justitiekanslersämbetet, riksdagens justitieombudsmans kansli, Högsta domstolen, Helsingfors hovrätt, Riksåklagarämbetet, Rättsregistercentralen, Brottpåföljdsverket, Polisstyrelsen, Gränsbevakningsväsendets stab, Tullstyrelsen, Kommunikationsverket, Huvudstaben, Dataombudsmannens byrå, Försvarsutbildningsföreningen rf, Suomen Rauhanturvaajaliitto ry, Finlands Reservofficersförbund rf, Maanpuolustuksen Tuki ry, Beväringförbundet rf, Reservistförbundet rf, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto ry, Befälsförbundet rf, Underofficersförbundet rf, Upseeriliitto ry och Maanpuolustuksen teknisten toimihenkilöiden liitto ry. På propositionen erhöles 12 remissyttranden.

Huvudstaben har under båda remissomgångarna föreslagit att chefen för en grundenhets enhet också i fortsättningen ska vara en tjänsteman som har rätt att verkställa anhållanden. Detta har ansetts särskilt nödvändigt när marinen är verksam utanför finskt territorium. I propositionen har det ansetts att kommendören för en truppenhet i regel är ”den lägsta” tjänsteman som ska ha rätt att verkställa anhållanden, eftersom befogenheten att verkställa anhållanden till följd av sin natur ska finnas tillräckligt högt uppe och å andra sidan ska inga stränga formkrav ställas på anhållanden, varvid det bedöms att detta inte medför några praktiska problem. Till propositionen fogades emellertid en bestämmelse enligt vilken befälhavaren på ett krigsfartyg, som befinner sig utanför Finland, i särskilda nödsituationer ska få verkställa ett anhållande.

Förbudet att verkställa utgångsförbud under ett veckoslut som annars skulle vara ledigt för den som ska bestraffas när det är frågan om ett utgångsförbud på högst tre dygn, har å ena sidan ur jämlikhetsperspektiv ansetts motiverat men å andra sidan också ansetts försvaga utgångsförbudets effekt.

Huvudstaben har i sitt utlåtande motsatt sig förbudet att verkställa utgångsförbud. Beväringförbundet förutsatte under den första remissomgången att utgångsförbud inte alls ska få verkställas under beväringarnas veckoslutspermissioner. Man beslutade att i propositionen fortsättningsvis föreslå att utgångsförbud på högst tre dygn inte ska få verkställas under en sådan veckoslutspermission, helg eller motsvarande ledig tid som stämmer överens med veckoprogrammet.

Nuvarande praxis, enligt vilken ett disciplinstraff förs in i matrikeln, fick både understöd och motstånd under den senare remissomgången. Enligt det utkast till proposition som sändes på remiss ska uppgifterna inte föras in i matrikeln, och Upseeriliitto ry och Befälsförbundet rf har förordat detta. Förbunden motiverar det bl.a. med att detta står i överensstämmelse med det som gäller för andra tjänstemän. Huvudstaben igen har understött att uppgifterna införs i matrikeln. Enligt huvudstaben finns det alltid ett motiverat skäl som förutsätts i matrikellagen för att uppgifterna ska överlåtas, såsom ansökan om en tjänst eller ett uppdrag, och straffuppgifterna är sekretessbelagda. I propositionen har man beslutat föreslå att nuläget ska behållas, dvs. att disciplinstraff fortsättningsvis ska föras in i matrikeln.

Under den andra remissomgången uppmärksammade justitieministeriet att den reglering som gäller en gottgörelses penningbelopp i utkastet till proposition föreslås bli förflyttad till försvarsministeriet förordning. Justitieministeriet ansåg att regleringen bör hållas kvar i lagen eller att det åtminstone ska föreskrivas om bemyndigande att utfärda en förordning för statsrådet. I propositionen beslöt man föreslå ett bemyndigande att utfärda förordning för statsrådet.

Remissyttranden över arbetsgruppsbetänkandet om lagstiftningen om brottsbekämpning inom försvarsmakten

Försvarsministeriet sände sommaren 2010 arbetsgruppens betänkande om lagstiftningen gällande brottsbekämpningen inom försvarsmakten på remiss till följande instanser: republikens president, statsrådets kansli, utrikesministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, kommunikationsministeriet, arbets- och näringsministeriet, försvarsministeriets avdelningar, försvarsministeriets revisionsenhet, justitiekanslersämbetet, riksdagens justitieombudsmans kansli, Högsta domstolen, Helsingfors hovrätt, Helsingfors förvaltningsdomstol, Riksåklagarämbetet, Rättsregistercentralen, Brottspåföljdsverket, staben för Gränsbevakningsväsendet, Huvudstaben, Tullstyrelsen, Dataombudsmannens byrå, Beväringsförbundet rf, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto ry, Befälsförbundet rf, Underofficersförbundet rf, Upseeriliitto ry och Maanpuolustuksen teknisten toimihenkilöiden liitto ry. Betänkandet sändes alltså till 29 remissinstanser. På propositionen gavs 17 utlåtanden.

I enlighet med den åsikt som majoriteten av arbetsgruppen företrädde ströks i arbetsgruppens betänkande rätten för dem som sköter brottsbekämpningen inom försvarsmakten att självständigt använda täckoperationer som uteslutande företas i nätet. Försvarsmaktens representanter lämnade en avvikande åsikt i frågan. Den avvikande åsikten motiverades med att det blivit allt vanligare med social ingenjörskonst, att mängderna känsliga uppgifter har ökat i datasystemen, att det är allvarliga brott som förebyggs och avslöjas i försvarsmaktens brottsbekämpning och att interaktionen i datanäten bara är sådan (ett visst mått av misstro, lättare dokumentering, minimala arbetsmiljörisker) att det inte bör ställas lika stränga krav på den som på verksamhet i verkligheten när förundersöknings- och tvångsmedelslagen ses över. Polisen ska enligt det betänkande som gäller revideringen av förundersöknings-, tvångsmedels- och polislagen (OM 2009:2) kunna använda enbart datanätsbaserade täckoperationer för att förhindra ett sådant brott, där det strängaste straffet är fängelse i minst två år. Även be-

slutsfattandet ska ses på en lägre nivå än i fråga om täckoperationer.

I remissfasen understödde inrikesministeriet den avvikande åsikten. Samtidigt konstaterade ministeriet att för att denna metod att inhämta information ska kunna fogas till metodutbudet förutsätts att faktorer som anknyter till laglighetsövervakningen beaktas i lagförslaget.

I propositionen beslutade man dock att de som sköter brottsbekämpningen inom försvarsmakten inte föreslås få rätt att använda datanätsbaserade täckoperationer. Syftet var att först inhämta erfarenheter av hur den assistans som polisen ger fungerar i praktiken och hur mycket den föreslagna lösningen sysselsätter de olika myndigheterna.

I justitieministeriets utlåtande ombads föredraganden ta kontakt med de personer som bereder informationsrätten vid justitieministeriets lagberedningsavdelning i fråga om de bestämmelser som hör till området för informationsrätt i kapitlen 4—6 och 9 i lagförslaget. Utgående från den diskussion som fördes justerades bestämmelserna framför allt så att för undvikande av dubbel reglering ströks i de paragrafer som gäller erhållandet av information sådana rättigheter att få information om vilka redan har föreskrivits i personuppgiftslagen som gäller den överlåtande myndigheten. Av informativa skäl finns det dock i propositionen bestämmelser med hänvisningar till dessa lagar.

I övrigt föreslogs i utlåtandena främst tillägg till motiveringstexterna samt små justeringar i paragraferna och de bifogade lagarna. Dessa tillägg och justeringar beaktades i huvudsak när regeringens proposition färdigställdes.

Remissyttrande efter att regeringens proposition 226/2010 rd med förslag till lag om brottsbekämpningen inom försvarsmakten samt vissa lagar som har samband med den hade förfallit

Sedan propositionen 226/2010 rd förfallit efter riksdagsbehandlingen ordnades sommaren 2011 ett nytt remissförfarande och inför det hade propositionen justerats. Vid riksdagsbehandlingen av regeringens proposition 226/2010 rd, som sedan förföll, diskuterades

datanätsbaserade täckoperationer mycket. I försvarsutskottets utlåtande anfördes att självständiga datanätsbaserade täckoperationer skulle fogas till förteckningen i 5 § i lagförslaget och att ändringen skulle beaktas också i 5 kap. 1 § 4 mom. i polislagen (FsUU 13/2010 rd). Inför den nya remissomgången gjordes denna ändring i utkastet till proposition.

Under den nya remissomgången begärdes utlåtanden av följande parter:

statsrådets kansli, utrikesministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, kommunikationsministeriet, försvarsministeriets avdelningar, justitiekanslersämbetet, riksdagens justitieombudsmans kansli, Högsta domstolen, Helsingfors hovrätt, Riksåklagarämbetet, Rättsregistercentralen, Brottpåföljdsverket, Polisstyrelsen, Gränsbevakningsväsendets stab, Tullstyrelsen, Kommunikationsverket, Huvudstaben, Dataombudsmannens byrå, Försvarsutbildningsföreningen rf, Suomen Rauhanturvaajaliitto ry, Finlands Reservofficersförbund rf, Maanpuolustuksen Tuki ry, Beväringförbundet rf, Reservistförbundet rf, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto ry, Befälsförbundet rf, Underofficersförbundet rf, Upseeriliitto ry och Maanpuolustuksen teknisten toimihenkilöiden liitto ry. På propositionen erhöles 15 remissyttranden.

Inrikesministeriet förordade att datanätsbaserade täckoperationer fogas till metodutbudet för dem som sköter brottsbekämpningen inom försvarsmakten, och det gjorde också huvudstaben.

Justitieministeriet motsatte sig att försvarsmakten skulle få självständig behörighet. Som motivering till detta konstaterades i utlåtandet bl.a. att hemliga metoder för inhämtande av information är synnerligen känsliga med hänseende till de grundläggande fri- och rättigheterna framför allt för att den person som är föremål för metoderna inte vet att han eller hon är föremål för myndighetsverksamhet och för att man med avsikt kan ge denna person felaktiga, vilseledande eller bristfälliga uppgifter. Kommunikationsministeriet har i sitt remissyttrande meddelat att ministeriet ställer sig starkt kritiskt till förslaget att datanätsbaserade täck-

operationer skulle fogas till försvarsmaktens metodutbud.

I propositionen kom man fortsättningsvis till det beslutet att de som sköter brottsbekämpningen inom försvarsmakten inte föreslås få rätt att använda datanätsbaserade täckoperationer. Syftet är att först inhämta erfarenheter av hur den assistans som polisen ger fungerar i praktiken och hur mycket den föreslagna lösningen sysselsätter de olika myndigheterna.

I flera remissyttranden konstaterades det att det är oklart vilka brott som förebyggs och avslöjas vid brottsbekämpningen inom försvarsmakten. Det ansågs att den reglering som gäller brott som ska utredas är mera lyckad. Av detta skäl föreslogs det då att i lagen ska ingå en förteckning på de brott vilkas förebyggande och avslöjande ska ingå i försvarsmaktens behörighet. I den proposition som förföll ingick förteckningen endast i detaljmotiveringen.

Riksåklagarämbetet har under båda remissomgångarna föreslagit att tjänstemännen vid huvudstabens undersökningsavdelning ska ha självständig behörighet att avgöra när en förundersökning ska inledas. I det senare utlåtandet har motiveringarna preciserats och i utlåtandet nämns bl.a. att i fråga om militärrättegångsären den som framskrider till en egentlig straffprocess bör de militärpersoner som misstänks för brott ha samma rättskyddsgarantier och även annat skydd för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna som civila personer som misstänks för motsvarande brott. I utlåtandet har den disciplinära förmannens ställning som förman för den som är misstänkt för ett brott ansetts problematisk i dessa fall.

I propositionen stannade man för att föreslå att nuläget behålls, dvs. att den disciplinära förmannen ska besluta om att en förundersökning ska utföras. Nuvarande praxis är klar och entydig och den äventyrar inte skyddet för militärpersonernas grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter när man beaktar att också en högre disciplinär förman, riksdagens justitieombudsman och åklagaren kan förordna att en förundersökning ska utföras. Dessutom ska det observeras att de disciplinära förmännen i praktiken alltid stöder sig på militärjurister när de fattar

beslut om att inleda förundersökning framför allt vid allvarigare brott.

Gränsbevakningsväsendets stabs framställning om att det samtidigt ska föreslås att vägtrafiklagen ska ändras så att också gränsbevakningsväsendets behörighet ska preciseras har inte beaktats i propositionen. Detta beror på att frågan inte har behandlats tillräckligt tidigare och att behovet av ändring inte beror på denna proposition, vilket är fallet i fråga om de lagar som ingår som bilagor till propositionen.

Remissförfarandet i fråga om denna proposition

Efter att proposition 142/2011 rd till riksdagen med förslag till lag om militär disciplin och vissa lagar som har samband med den och proposition 143/2011 rd till riksdagen med förslag till lag om brottsbekämpning inom försvarsmakten och vissa lagar som har samband med den hade återtagits beslöt man att förena dessa två regeringspropositioner, som tidigare beretts separat, till denna proposition. Vid remissförfarandet sommaren 2012 ombads följande instanser ge utlåtanden om propositionen:

statsrådets kansli, utrikesministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, kommunikationsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, försvarsministeriets avdelningar, justitiekanslersämbetet, riksdagens justitieombudsmäns kansli, Högsta domstolen, Helsingfors hovrätt, Riksåklagarämbetet, Rättsregistercentralen, Brottsåtgärdsverket, Polisstyrelsen, Gränsbevakningsverkets stab, Tullstyrelsen, Kommunikationsverket, Huvudstaben, Dataombudsmannens byrå, Försvarshögskolans elevkår, Finlands Röda kors rf, Försvarsutbildningsföreningen rf, Suomen Rauhanturvaajaliitto ry, Maanpuolustuksen Tuki ry, Beväringförbundet rf, Reservistförbundet rf, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto ry, Befälsförbundet rf, Underofficersförbundet rf, Upseeriliitto ry och Maanpuolustuksen teknisten toimihenkilöiden liitto ry. Sexton utlåtanden lämnades in över propositionen. Av de utlåtanden som erhöles har ett sammandrag gjorts vid försvarsministeriet.

Enligt statsrådets justitiekansler är det att försvarsmaktens assessor kunde vara både den som för statens talan och undersökningsledare i princip inte problematiskt, om assessorn bara inte agerar i båda rollerna i samma ärende. I ett ärende där försvarsmaktens assessor har varit undersökningsledare, kunde statens talan enligt 26 § 2 mom. i statsrådets förordning om försvarsmakten föras av eller ett ombud ges fullmakt till följd av att assessorn är förhindrad av den ersättare som bestäms enligt arbetsordningen för huvudstaben. Riksdagens biträdande justitieombudsmans syn stämde överens med detta och han konstaterade dessutom att de flesta av de höga tjänstemän som räknas upp i 1 kap. 6 § i tvångsmedelslagen och är anhållningsberättigade inte är undersökningsledare fastän de enligt 14 § i förundersökningslagen är behöriga till detta.

Nedan beskrivs de viktigaste förslagen till ändringar som togs upp i utlåtandena. Till följd av dem har propositionen i den fortsatta beredningen justerats jämfört med de tidigare propositionerna.

Utgående från inrikesministeriets och polisstyrelsens framställningar har till polisens befogenheter i egenskap av den myndighet som har det huvudsakliga ansvaret vid förundersökning och brottsbekämpning fogats en ny rätt att också på eget initiativ för undersökning ta ett ärende som gäller förebyggande eller utredande av brott och som har inletts vid huvudstaben. Inrikesministeriet förde dessutom i sitt utlåtande fram att polisen alltid på förhand borde meddelas om de hemliga metoder för inhämtande av information eller tvångsmedel som försvarsmakten använder. I motiveringstexten i propositionen har det betonats att detta är utgångspunkten, men trots detta behållits den möjligheten att meddelandet också kan göras sedan uppdraget har inletts, ifall meddelandet skulle fördröja inledandet av uppdraget på ett sätt som äventyrar syftet med verksamheten.

Regleringen av registerparagraferna i propositionen påtalades i flera utlåtanden. I synnerhet i dataombudsmannens utlåtande togs flera detaljerade påpekanden upp och de gällde vem som är registeransvarig för de olika registren, ändamålet, grunden för hantering av personuppgifter och den reglering

som gällde datainnehållen i registren. Det konstaterades att propositionen till dessa delar bör preciseras. Utöver anmärkningarna och framställningarna i utlåtandena upptäcktes det också vid den fortsatta beredningen att försvarsmaktens pågående projekt som gäller ett informationssystem för militärrättsvården medför ett behov att ändra 106 § i den föreslagna lagen, eftersom syftet är att i fortsättningen ska de handlingar som upprättas under ett militärdisciplinförfarande realiseras på samma sätt som hos polisen, dvs. i ett elektroniskt informationssystem. Samtidigt försvinner behovet av det straffdataregister som ingår i den tidigare 106 § och som huvudstabens undersökningsavdelning använder i dagens läge. Till följd av de många anmärkningarna beslöt man vid den fortsatta beredningen att bereda propositionens registerparagrafer på nytt i samarbete med dataombudsmannens byrå. I beredningsarbetet har man strävat efter att förenhetliga den lagstiftning som gäller personregister i tillämpliga delar med lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003) och lagen om behandling av personuppgifter inom gränsbevakningsväsendet samt att beakta de ändringar som föreslagits i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet och lagen om behandling av personuppgifter inom gränsbevakningsväsendet samt vissa lagar som har samband med dem (RP 66/2012 rd).

Riksåklagarämbetet har fört fram uppfattningar som gäller undersökningsledarens och den disciplinära förmannens ställning samt i enlighet med sina tidigare utlåtanden att undersökningsledaren bör ha självständig behörighet att besluta om att förrätta förundersökning. I enlighet med de motiveringar som refererades i samband med de tidigare remissförfarandena har man fortsättningsvis stannat för att i propositionen föreslå att nuläget ska behållas. I riksåklagarämbetets utlåtande har det dessutom ansetts att det föreligger en konflikt mellan hur den disciplinära förmannen och undersökningsledaren utses. För att avlägsna tolkningskonflikterna har ordningen i 28 § 1 – 3 mom. ändrats på så sätt att det av bestämmelserna klarare ska framgå den ut-

gångspunkt, som är avsedd att bli bevarad, att enligt 1 momentet sörjer den disciplinära förmannen för att förundersökning förrättas samt är undersökningsledare eller förordnar en underlydande till undersökningsledare, och om vem som är behörig att vara undersökningsledare ska föreskrivas i 3 momentet. Dessutom har det i Riksåklagarämbetets utlåtande konstaterats att propositionen är beroende av tolkning i fråga om det, i vilken omfattning man i en förundersökning som utförs av försvarsmakten reder ut de utredningar som avses i 1 kap. 2 § i förundersökningslagen. Enligt 39 § 1 mom. i den föreslagna lagen utförs förundersökning i den omfattning som arten av det ärende som undersöks och avgörandet av ett disciplinärende eller åtalsprövningen kräver, och i lagens 2 § 2 mom. ingår en allmän hänvisning bl.a. till förundersökningslagen, som tillämpas vid brottsbekämpningen inom försvarsmakten på förebyggandet, avslöjandet och utredningen av brott, om inget annat följer av denna lag.

Huvudstaben har särskilt lyft fram det faktum att försvarsmaktens befogenheter vid förebyggandet och avslöjandet av brott väsentligt inskränks från nuvarande av den föreslagna 86 § som gäller försvarsmaktens befogenheter vid förebyggandet och avslöjandet av brott, tvärt emot vad syftet är enligt motiveringen till paragrafen. Ifall behörighetens omfattning definieras genom att den kopplas till brottsrekvisitet, bör förteckningen i praktiken breddas med en betydande del av brottsrekvisitet i strafflagen. Huvudstaben har konstaterat att, ifall avsikten med brottsrekvisitförteckningen inte har varit att ändra gällande behörighet som fastslås enligt 1 § 1 mom. 4 punkten i lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten, utan att begränsa försvarsmaktens behörigheter vid förebyggandet och avslöjandet av brott i fråga om hemliga metoder för inhämtande av information, bör det föreskrivas om brottsrekvisitförteckningen i 89 §. Över huvud taget är det omöjligt att binda den behörighet som gäller förebyggandet och avslöjandet av brott till brottsrekvisit, eftersom verksamheten uttryckligen inriktar sig på förebyggandet av fenomen på ett sådant stadium då något egentligt brott ännu inte har begåtts och därmed något brottsrekvisit inte heller ännu har

uppfyllts. På dessa grunder har huvudstaben föreslagit att 86 § i utkastet ska ändras till den form den hade i den ursprungliga regeringspropositionen 226/2010 rd.

I denna proposition har behörighetsparagrafen enligt den föreslagna 86 § ändrats till den form som den hade i den tidigare propositionen som förföll, där försvarsmaktens behörighet vid förebyggandet och avslöjande av brott har begränsats till att gälla underrättelseverksamhet som riktar sig mot Finland och verksamhet som äventyrar syftet med det militära försvaret och i paragrafen har brottsförteckningen strukits. Det är inte möjligt att begränsa behörigheten genom en brottsförteckning utan att detta i betydande grad inskränker försvarsmaktens behörighet från den nuvarande, vilket inte har varit syftet när propositionen bereddes. Däremot har 89 §, som gäller försvarsmaktens befogenheter vid förebyggandet och avslöjandet, i samband med detta som ny paragraf omformats så att rätten att använda hemliga metoder för inhämtande av information vid avslöjandet av brott i enlighet med 86 § ska vara mera begränsad än i fråga om förebyggandet av brott och bunden uttryckligen till de brott som räknas upp i paragrafen. Detta är möjligt, eftersom det vid avslöjandet av brott redan finns mera information om att ett brott antas ha blivit begånget än när det är frågan om att förebygga brott.

I propositionen har i enlighet med huvudstabens utlåtande lagts till i fråga om behörigheten för befälhavaren på ett krigsfartyg att verkställa anhållande vid sidan av de tidigare förutsättningarna, att befälhavaren på ett krigsfartyg kan besluta om anhållande också om anhållandet är nödvändigt för att den allmänna ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas på fartyget.

De viktigaste förslagen till ändringar som framförts i utlåtanden och som inte har beaktats beskrivs nedan:

Inrikesministeriet föreslog att om huvudstaben anser det nödvändigt att be polisen vidta en åtgärd som ska utföras med andra metoder än de hemliga tvångsmedel eller metoder för inhämtande av information som står till försvarsmaktens förfogande, bör ärendet i sin helhet överföras på polisen. Lagförslaget har principiellt redan på stadiet med ett ar-

betsgruppsbetänkande utgått ifrån att samverkan mellan försvarsmakten och polisen förstärks. Utgångspunkten har varit att försvarsmakten kan ges mera begränsade befogenheter i fråga om hemliga tvångsmedel och metoder för inhämtande av information gällande brottsbekämpningen än de som polisen har, eftersom försvarsmakten dock har möjlighet att begära att polisen i ett enskilt fall utför en åtgärd som inte hör till försvarsmaktens behörighet, men som med tanke på ett enskilt ärende är nödvändig. Det har ansetts att det är motiverat att behålla denna utgångspunkt i propositionen.

Dessutom föreslog inrikesministeriet att polisen till sitt förfogande bör få uppgifter som finns i disciplintraffregistret för att kunna bedöma den personliga lämpligheten hos en person som söker eller innehar tillstånd och hos en person för vilken godkännande enligt skjutvapenlagen har sökts eller som har fått ett sådant godkännande. På basis av 94 § i värnpliktslagen kan till värnpliktsregistret överföras uppgifter om påföljder som påförts vid disciplinärt förfarande och straff som dömts ut för brott vilka handlagts som militära rättegångsärenden samt andra straff och påföljder, om uppgifterna är av betydelse med tanke på den värnpliktiges tjänstgöring, placering eller militära grad. Den nya 97 a § i värnpliktslagen gör det möjligt att lämna ut nödvändiga uppgifter om en värnpliktigs tjänstgöring och tjänsteduglighet för bedömning av den personliga lämpligheten hos en person som söker eller innehar tillstånd och en person för vilken ett godkännande som avses i skjutvapenlagen söks eller som har fått ett sådant godkännande. Dessutom behandlas andra än enkla och klara militära brott och över huvud taget allvarigare militära brott utanför det disciplinära förfarandet i allmänna domstolar som militära rättegångsärenden, och då får polisen kännedom om dessa fall på andra sätt. Med beaktande av det som sägs ovan ansågs det inte möjligt att beakta inrikesministeriets förslag i denna beredningsfas av propositionen.

Huvudstaben har föreslagit att i det kapitel som gäller allvarliga störningssituationer under normala förhållanden och undantagsförhållanden ska tas upp behovet att kalla reserver t.ex. till tjänstgöring enligt 102 § i för-

slaget i situationer där beredskapen höjs och det behov som sammanhänger med detta att använda de befogenheter om vilka föreskrivs i 10 kap. i den föreslagna lagen. I den föreslagna 94 § har tillämpningsområdet för kapitlets bestämmelser bl.a. i fråga om befogenheterna bundits vid att republikens president i enlighet med 83 § i värnpliktslagen har beslutat om extra tjänstgöring. Detta har man beslutat hålla kvar i propositionen.

Vidare har huvudstaben framfört att 42 § i den föreslagna lagen onödigt begränsar försvarsmaktens möjlighet att få information också om de fysiska personer som på basis av 3 § i lagen om fordonstrafikregistret (541/2003) har införts i det fordonstrafikregister som avses i lagen. Vad gäller granskningen av uppgifterna om de värnpliktiga har saken enligt huvudstaben beaktats. Saken har konsekvenser för valet av försvarsmaktens avlönade personal till förar-, körundervisnings- och trafikläroutbildningen samt till fordonsinspektörsutbildningen samt även allmänt på brottsbekämpningen och säkerheten. Huvudstaben har föreslagit att 42 § 1 mom. 3 punkten skulle formuleras så att den täcker situationer av detta slag. I den föreslagna 42 § har rätten att få information enligt paragrafen kopplats till skötseln av en uppgift som avses i 35 §, och dessutom gäller ett nödvändighetskrav för att man ska ha rätt att få information. Eftersom det vid valet till förar-, körundervisnings- och trafikutbildning inte är fråga om skötseln av en uppgift enligt 35 § och ändringsförslaget också i övrigt snarare gäller en annan än denna lags tillämpningsområde, har den föreslagna ändringen inte beaktats.

Vidare har huvudstaben upprepat sitt motstånd mot begränsningen av verkställigheten av korta utgångsförbud, vilket den förde fram redan i sina tidigare utlåtanden. Även Upseeriliitto och Finlands Reservofficersförbund har i likhet med huvudstaben motsatt sig den föreslagna begränsningen.

Huvudstaben har dessutom upprepat sin framställning från sina tidigare utlåtanden om att de som sköter brottsbekämpningen inom försvarsmakten vid förebyggandet och avslöjandet av brott bör ha rätt att självständigt utföra datanätsbaserade täckoperationer.

I denna proposition har man beslutat att hålla kvar linjerna i de tidigare regeringspropositionerna både i fråga om begränsningen av verkställigheten av korta utgångsförbud och den täckoperationsverksamhet som ska utföras i nätet. Detta gäller också anteckningen av ett disciplinärt straff i matrikeln, vilket har påtalats både i de utlåtanden som Upseeriliitto och Finlands Reservofficerare har gett nu och de som de gav under de tidigare remissförfarandena.

I gränsbevakningsväsendets utlåtande fördes dessutom fram att det i samband med ett omfattande projekt där det justerar sin egen lagstiftning själv ändrar 41 § i gränsbevakningslagen och 31 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005), vilka ingick som bilagelagar till denna proposition. Ändringar kommer också att göras i fråga om hänvisningar i de lagarna till denna lag. Av denna orsak har utkastet till bilagelagar, som tidigare ingick i detta utkast till proposition, i den fas då propositionen färdigställdes strukits ur propositionen. För att undanröja dubbel reglering har omnämningarna om ansvariga parter i fråga om de personer som gränsbevakningsväsendet förvarar strukits ur 19 § i utkastet till proposition, eftersom saken regleras i gränsbevakningslagen.

Övriga justeringar och ändringar som gjordes i den fas då propositionen färdigställdes gällde att göra propositionen begripligare och lättare att läsa och dessa ändringar gjordes med anledning av påpekanden i utlåtandena.

Efter ändringarna som gjordes på grund av remissförfarandet sändes den ändrade propositionen till dem som gett utlåtanden för kännedom och kommentarer. Kommentarer gav dataombudsmannens byrå, huvudstaben, inrikesministeriet och tullen. Till de delar som de kommentarer som erhöles överensstämde med de riktlinjer som refereras ovan, har de beaktats när propositionen färdigställdes.

6 Samband med andra propositioner

Riksdagen har tidigare godkänt en ny förundersöknings-, tvångsmedels- och polislag. Syftet är att dessa lagar ska tillämpas som allmänna lagar till den del som inget annat föreskrivs i denna speciallag. Lagen om mili-

tär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten bör därmed träda i kraft samtidigt med ovan nämnda lagar, dvs. den 1 januari 2014. I den fas då propositionen färdigställs är förslag till lagstiftning som kompletterar förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen anhängig i riksdagen (RP 14/2013 rd och RP 16/2013 rd).

Samtidigt med denna propositions finslipningsfas bereds följande regeringspropositioner som har beröring med denna proposition:

Vid justitieministeriet bereds en regeringsproposition med förslag till lag om säkerhetsutredningar samt till lagar som har samband med den. I denna proposition ingår som bilagelag nr 4 en ändring av lagen om säkerhetsutredningar (177/2002). Ifall regeringens proposition med förslag till ny lag om säkerhetsutredningar behandlas i riksdagen samtidigt med denna proposition, är det mest ändamålsenligt att samordna propositionerna i fråga om bilagelag 4 vid riksdagsbehandlingen.

I denna propositions finslipningsfas är följande regeringspropositioner som har samband med denna proposition anhängiga i riksdagen:

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om försvarsmakten och av vissa lagar som har samband med den (RP 8/2013 rd). Den gäller försvarsmaktsreformen.

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet och lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet samt av vissa lagar som har samband med dem (RP 66/2012 rd). Ett behov av en ändring av teknisk art gäller 19 § 5 punkten i lagförslag 1 i propositionen i fråga följer av denna proposition.

Vad gäller lagförslag 2 i propositionen med förslag till ändring av 8 kap. 18 § 3 mom. i strafflagen, har denna bestämmelse ändrats genom lag 755/2010, om vars ikraftträdande ska föreskrivas särskilt genom lag. Eftersom någon regeringsproposition om sättande i kraft av bestämmelsen ännu inte har avgetts, ska momentet ändras i den form det har i lag 297/2003. Ändringen bör beaktas när regeringspropositionen om sättande i kraft av bestämmelsen bereds.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lag om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten

DEL I ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens tillämpningsområde. I lagen ska enligt 1 mom. föreskrivas om brottsbekämpningen inom försvarsmakten, vilken omfattar förebyggande och avslöjande av brott och utredning av sådana brott som omfattas av ett militärdisciplinförfarande. Dessutom ska i lagen föreskrivas om förfarandet i ett militärdisciplinärende och om de påföljder som ska påföras vid detta samt om inledandet av ett förfarande för en militärrättegång.

Begreppen förebyggande, avslöjande och utredning av brott ska harmoniseras med begreppsapparaten i den nya förundersöknings-, tvångsmedels- och polislagen. På det stadium då brott förebyggs och avslöjas har tröskeln för förundersökning inte ännu överskridits och följaktligen har någon utredning av brottet inte ännu inletts. Vid förebyggandet och avslöjandet av brott inom försvarsmaktens brottsbekämpning ska det i enlighet med 86 § i den föreslagna lagen vara fråga om att inom sektorn för det militära försvaret förebygga och avslöja brott som anknyter till underrättelseverksamhet som riktar sig mot Finland och verksamhet som äventyrar syftet med det militära försvaret. De brott som eventuellt avslöjas i denna verksamhet ska utredas av skyddspoliserna.

Utredning av brott ska avse åtgärder för att reda ut ett brott sedan tröskeln för förundersökning har överskridits. En brottsutredningsuppgift som utförs vid brottsbekämpningen inom försvarsmakten ska enligt vad som föreslås avse förundersökningsfasen i ett militärdisciplinförfarande enligt 5 kap., där i huvudsak militära brott utreds men i undantagsfall också civila personers gärningar kan utredas, om det på sannolika skäl kan miss-

tänkas att också en militärperson har varit delaktig i gärningen.

I 2 mom. ska det föreskrivas om militärdisciplinförfarandets tillämpningsområde på person med en hänvisningsbestämmelse, enligt vilken bestämmelser om personer som omfattas av det disciplinära förfarandet finns i 45 kap. i strafflagen samt i lagen om försvarsmakten, värnpliktslagen, lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor, lagen om frivilligt försvar, lagen om militär krishantering och i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning.

I 3 mom. ska det föreskrivas om militärdisciplinförfarandets tillämpningsområde vad gäller saken. Enligt det ska man i ett militärdisciplinförfarande kunna undersöka en gärning, om det finns skäl att misstänka att en person som omfattas av ett militärdisciplinförfarande har gjort sig skyldig till ett brott som avses i 2 § i militära rättegångslagen. För en sådan gärning kan disciplinstraff påföras i ett disciplinärt förfarande eller i en militär rättegång dömas på det sätt som föreskrivs i denna lag och i militära rättegångslagen. Militära rättegångslagens 2 § täcker helt eller delvis brott som ingår i 12 olika kapitel i strafflagen och detta har beskrivits närmare i den allmänna motiveringen. Med finns brott där syftet inte ens är att de ska behandlas i ett disciplinärt förfarande. I förslaget hänvisas det dock vidare till 2 § i militära rättegångslagen, eftersom behandlingen av alla nämnda brott inleds i enlighet med lagen om militär disciplin. I allvarliga brott överförs förundersökningen, på ett sätt som refereras mera exakt nedan, på polisen för undersökning och behandlas i allmänhet som ett militärt rättegångsärende vid de allmänna domstolarna. Till sitt sakinnehåll ska 3 mom. motsvara 1 § i gällande militära disciplinlag, men formuleringen ska göras mera konsekvent. En ändring från nuläget är att i fortsättningen ska alla disciplinära påföljder, dvs. de nuvarande disciplinära tillrättavisningarna och disciplinstraffen, benämnas disciplinstraff.

2 §. Förhållandet till annan lagstiftning. Enligt paragrafen tillämpas på brottsbekämpningen inom försvarsmakten bestämmelserna

om förebyggande, avslöjande och utredning av brott i polislagen, förundersökningslagen och tvångslagen samt i någon annan lag, om inte något annat följer av det som föreskrivs nedan. Genom hänvisningen är avsikten inte att föreskriva t.ex. om befogenheterna för dem som sköter brottsbekämpningen inom försvarsmakten utan om dessa ska det föreskrivas uttömmande i denna lag. Med bestämmelserna i någon annan lag ska avses t.ex. vägtrafiklagen, som föreslås bli ändrad i samband med denna proposition.

DEL II MILITÄRDISCIPLINFÖRFARANDET OCH UTREDNING AV BROTT

2 kap. Påföljder i ett disciplinärt förfarande

3§. Disciplinstraff. I paragrafen ska ingå bestämmelser om disciplinära påföljder samt om deras minimi- och maximiantal. Minimioch maximiantalen ska naturligtvis inte gälla anmärkning och varning. Om verkställigheten av dem liksom av övriga disciplinstraff ska föreskrivas i 8 kap.

Disciplinstraffen ska omfatta alla de nuvarande disciplinära påföljderna, men utgångsförbudet och utgångsstraffet ska sammanslås till en påföljdstyp med benämningen utgångsförbud. Någon uppdelning i disciplinär tillrättavisning och disciplinstraff ska inte göras i fortsättningen, eftersom det föreslås att i fråga om alla påföljder ska finnas rätt att söka ändring. I dagens läge får ändring inte sökas i en disciplinär tillrättavisning, vilket gör att uppdelningen har varit nödvändig.

Regleringen av disciplinära påföljder ska till innehållet behållas som hittills, dvs. den ska motsvara 2 och 3 § i den nuvarande militära disciplinlagen, men i fortsättningen ska disciplinstraffen i bestämmelsen räknas upp från det lindrigaste till det strängaste. Således ska disciplinstraffen i enlighet med vad som föreskrivs i 6 kap. 1 § 4 mom. vara anmärkning, extra tjänstgöring, varning, utgångsförbud, disciplinbot och arrest.

Enligt nuvarande praxis är ett utgångsförbud som påförs som en tillrättavisning en lindrigare påföljdsform än en varning, medan

ett utgångsförbud som påförs som ett straff igen är en strängare påföljd än en varning. Som en följd av att utgångsförbud och utgångsstraff slås ihop blir det hur sträng påföljden utgångsförbud är i förhållande till en varning i fortsättningen beroende av påföljdens längd. Också om varning nämns före utgångsförbud i förteckningen, är syftet med detta inte att ändra nuläget, enligt vilket ett utgångsförbud på 1-10 dygn också i fortsättningen ska vara en lindrigare påföljd än en varning och ett utgångsförbud på 10-15 dygn en strängare påföljd än en varning.

Extra tjänstgöring ska enligt 2 mom. kunna påföras eller till sådan ska kunna dömas lika många gånger som för närvarande, dvs. minst en och högst fem gånger.

Utgångsförbud ska enligt 3 mom. påföras eller utdömas i minst ett och högst femton dygn samt disciplinbot för minst en och högst trettio dagar. I dagens läge kan utgångsförbud som påförs som en tillrättavisning påföras i högst tio dygn, en strängare utgångspåföljd än detta kallas utgångsstraff och det kan påföras i minst elva och högst femton dygn.

Enligt förarbetet till gällande militära disciplinlag (RP 87/1981 rd s. 10) kan en disciplinär tillrättavisning endast användas av de disciplinära förmännen, inte av domstolen. Emedan ändring ska kunna sökas också i lindriga påföljder i sista hand hos domstolen, är det ändamålsenligt att domstolarna kan döma till alla disciplinstraff. Både en enhetlig påföljdspraxis och lika behandling av dem som ska bestraffas kräver detta.

Arrest ska fortsättningsvis inte kunna påföras i ett disciplinärt förfarande utan endast en allmän domstol som avses i 5 och 6 § i militära rättegångslagen ska kunna döma till arrest i ett förfarande i enlighet med militära rättegångslagen. Behandlingen av ärendet börjar med förundersökning enligt militära disciplinlagen. En sådan allvarlig gärning, för vilken kan dömas till arrest, undersöks sannolikt av en tjänsteman som sköter förundersökning vid huvudstaben eller av polisen och sedan förundersökningen blivit klar sänds ärendet till åklagaren, som gör en åtalsprövning. I gällande lag används uttrycket ”döma” när det avses att påföljden är i domstolens bruk och uttrycket ”påföra” när

ett disciplinärt förfarande avses. För att undvika oklarheter ska detta uttryckligen nämnas i 4 mom. För klarhets skull ska i bestämmelsen också skrivas in att till arrest döms i ett förfarande i enlighet med militära rättegångslagen. Till arrest ska dömas i minst ett och högst trettio dygn.

Disciplinbotens penningbelopp för en dag ska också i fortsättningen enligt 5 mom. vara en femtedel av den bötfälldes genomsnittliga totala dagsinkomst, dock så att det är minst lika stort som den största dagpenning som utbetalas till den som tjänstgör enligt värnpliktslagen. För den som tjänstgör enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor är beloppet av disciplinboten för en dag lika stort som dagpenningen, eller om personen i fråga inte får dagpenning, lika stort som den största dagpenning som utbetalas till den som tjänstgör enligt värnpliktslagen.

Årligen påförs i genomsnitt cirka 800 anmärkningar, av vilka cirka 600 – 700 ges beväringar. Extra tjänstgöring används i praktiken som en påföljd endast för beväringar och de är något över 600 fall årligen. I dagens läge är utgångsförbud som påförs som en tillrättavisning den klart mest använda disciplinpåföljden. Utegångsförbud påförs beväringar och personer som studerar för en militärtjänst årligen i något över 2 000 fall. I dagens läge påförs utgångsstraff, som används som disciplintraff, beväringar och personer som studerar för en militärtjänst årligen totalt cirka 260 stycken.

Varningar påförs årligen i genomsnitt 70 – 90 stycken. En varning har betydelse framför allt för yrkesmilitärer, dem som tjänstgör i uppgifter inom den militära krishanteringen och dem som deltar i reservens repetitionsövningar. Bevärings tilldelas årligen 30 – 40 varningar. Disciplinbot påförs årligen totalt i genomsnitt i 110 – 130 fall. Disciplinbot används som påföljd i alla ovan nämnda grupper.

Bestämmelsen om en påföljds villkorlighet ska kvarstå enligt 6 mom., men formuleringen ska preciseras. Ett disciplintraff ska fortsättningsvis inte få påföras eller utdömas villkorligt. I dagens lagstiftning ingår bestämmelsen i 4 § 3 mom. i militära disciplinlagen.

4 §. Påföljd som kan påföras i stället för bot eller disciplintraff. För ett brott för vilket som påföljd föreskrivs böter, kan också i fortsättningen enligt 1 mom. i stället för böter i en militär rättegång utdömas disciplintraff eller i disciplinärt förfarande påföras disciplintraff.

Om för ett brott har föreskrivits disciplintraff som påföljd, får i stället för det enligt 2 mom. utdömas böter. Bestämmelsen behövs till exempel för att frånvaro utan lov i fråga om personer som blivit borta från repetitionsövningar utan lov behandlas i domstol.

Bestämmelserna ska till sitt innehåll motsvara 4 § 1 och 2 mom. i den nuvarande militära disciplinlagen.

5 §. Gemensamt straff. För disciplintraff samt för fängelsestraff på viss tid eller böter ska inte heller i fortsättningen enligt 1 mom. få bestämmas ett gemensamt straff, och de får inte heller slås samman med ett fängelsestraff på viss tid.

Om någon på samma gång ska dömas till disciplintraff för två eller flera brott, döms personen enligt 2 mom. till ett gemensamt disciplintraff. Till arrest får då dömas i högst fyrtio dygn, till disciplinbot för högst fyrtio dagar och till utgångsförbud i högst tjugofem dygn.

I ett disciplinförfarande ska enligt 3 mom. som disciplinär påföljd för ett och samma brott användas endast en art av disciplintraff. Om någon har gjort sig skyldig till flera brott som handläggs samtidigt av en disciplinär förman, ska den skyldige påföras endast ett disciplintraff.

Bestämmelserna motsvarar 5 § i nuvarande militära disciplinlag.

6 §. Förvandlingsförbud. Paragrafen ska gälla förbud att förvandla disciplinbot. En obetald disciplinbot får inte förvandlas till fängelse enligt 45 § 1 mom. i gällande militära disciplinlag. Med tanke på att alla ska behandlas lika ska förvandlingsförbudet också gälla sådan disciplinbot som utgångsförbud eller arrest har förvandlats till.

7 §. Preskription. Vid tillämpningen av bestämmelserna om straffrättslig preskription jämställs disciplintraff med bot.

Enligt 6 § 2 mom. i den nuvarande militära disciplinlagen får ett disciplinförfarande inte anhängiggöras sedan ett år har förflutit från

det brottet begicks. Syftet med bestämmelsen har ursprungligen varit att framhäva handläggning utan dröjsmål och förhindra att gamla ärenden handläggs i ett disciplinförfarande, eftersom man då redan har förlorat möjligheten till ett snabbt ingripande.

En särskild föreskriven tidsfrist för ett disciplinförfarande har visat sig onödig. Den särskilda preskriptionstiden har i praktiken lett till situationer där en disciplinär förman till sitt förfogande har endast två alternativ, att låta ärendet vara eller att sända det till åklagaren för åtalsprövning, vilka ingendera nödvändigtvis är ett lämpligt alternativ för situationen. I synnerhet har det gått så i sådana situationer där förundersökningen i ett ärende, som i sig till sin art är obetydligt och annars väl skulle lämpa sig för avgörande i ett disciplinförfarande, av någon anledning har räckt över ett år. Situationer av det beskrivna slaget har i praktiken alltid gällt yrkesmilitärer. I fråga om värnpliktiga leder de nuvarande tjänstgöringstiderna med beaktande av hemförlovningen i praktiken till att ett ärende som är äldre än ett år inte annars heller kan handläggas i ett disciplinförfarande, också om man skulle avstå från tidsfristen på ett år.

De särskilda preskriptionstiderna strävar man generellt efter att komma ifrån i lagstiftningen. Hur grov en gärning är bör avgöra när ett brott preskriberas, inte det i vilket slags förfarande ärendet behandlas. Brottbegångna av yrkesmilitärer ska därmed i likhet med andra tjänstgöringsbrott preskriberas tidigast efter fem år i enlighet med 8 kap. 1 § 4 mom. i strafflagen och brott begångna av övriga, dvs. beväringar, reservister och dem som är i krishanteringstjänst, i enlighet med de allmänna preskriptionstiderna tidigast efter två år.

8 §. Avräkning av tiden för frihetsberövande. Om den som döms till eller påförs disciplinstraff innan ärendet har avgjorts med anledning av brottet har varit berövad sin frihet, ska från disciplinstraffet enligt 1 mom. göras en avräkning enligt 6 kap. 13 § i strafflagen. Bestämmelsen motsvarar 8 § 1 mom. i den nuvarande militära disciplinlagen.

När avräkningen enligt 1 mom. görs motsvarar ett dygns frihetsberövande enligt 2 mom. fyra gånger extra tjänstgöring i stället för tre gånger som för närvarande, tre dygns

utgångsförbud i stället för två dygns som för närvarande, disciplinbot för tre dagar i stället för två dagar som för närvarande samt ett arrestdygn. Ändringen motsvarar den allmänna lagstiftningen, där frihetsberövandet generellt har ökat i tyngd.

9 §. Yrkesmilitärs disciplinstraff. En sådan yrkesmilitär som avses i lagen om försvarsmakten ska i ett disciplinförfarande endast få ges en anmärkning eller varning eller påförs disciplinbot. Paragrafen motsvarar nuvarande reglering, men i den ska användas termen "yrkesmilitär" i enlighet med 36 § 1 mom. i lagen om försvarsmakten. I lagen om försvarsmakten avses med yrkesmilitär en person som tjänstgör i en militärtjänst samt den som inom försvarsmakten har utnämnts till ett tjänsteförhållande för viss tid och förordnats till en militäruppgift. Bestämmelsen ska uttryckligen gälla disciplinförfarande och ska fortsättningsvis inte begränsa domstolens behörighet.

Enligt 9 § 2 mom. i den nuvarande militära disciplinlagen får en elev som utbildas för en militär tjänst utan hinder av 1 mom. påförs påföljder av alla de slag som avses i lagen och som ska påförs i disciplinärt förfarande, om inte något annat bestäms i förordning. Något annat har inte bestämts i förordning. Denna reglering ska slopas eftersom den är onödig. En elev som ska utbildas för en militär tjänst lyder enligt 27 § 1 mom. 3 punkten under 45 kap. i strafflagen och han eller hon ska kunna påförs alla disciplinpåföljder i likhet med i dagens läge.

3 kap. **En disciplinär förmans befogenheter**

10 §. Disciplinära förmän. En förman som har rätt att utöva disciplinär makt som avses i denna lag ska benämnas *disciplinär förman* liksom för närvarande i militära disciplinlagen.

Disciplinära förmän ska enligt 1 mom. vara chefen för en grundenhet och dennes direkta förmän samt med de begränsningar som föreskrivs i 12 § fältväbeln vid en grundenhet.

I de truppförband som utbildar beväringar fattas största delen av disciplinbesluten av cheferna för grundenheterna, vilka för närvarande har befogenheter att påföra en värn-

pliktig en disciplinär tillrättavisning eller varning. Kommendörerna för trupperna använder disciplinära befogenheter i främsta hand i de fall där chefen för grundenheten har otillräckliga befogenheter eller där det i anknytning till samma händelse är nödvändigt att påföra militärpersoner som tjänstgör vid olika grundenheter inom samma trupperna påföljder. Kommendören för trupperna fattar beslut främst när det är fråga om ett ärende som gäller en yrkesmilitär, om att sända ett ärende till åklagaren eller om att påföra disciplinbot.

Den disciplinära befogenheten för fältväbelen vid en grundenhet är i sin nuvarande form oändamålsenlig, vilket har lett till att enhetens fältväblar i praktiken har fattat endast några beslut årligen. Detta beror utöver på det att fältväbelen har så obetydlig disciplinär makt också på att som undersökningsledare vid en förundersökning i varje fall verkar en anhållningsberättigad tjänsteman, dvs. minst chefen för grundenheten, och även verkställigheten av den påförda disciplinåtgärden är chefen för grundenheten ansvarig för. Till följd av det som sägs ovan har chefen för enheten i varje fall varit tvungen att svara både för förundersökningen och för verkställigheten av en åtgärd när fältväbelen vid grundenheten har använt sig av den disciplinära makt som tillkommer honom eller henne.

För att fältväbelen vid en grundenhet ska få behålla sin disciplinära makt ska bestämmelserna utvecklas så att fältväbelen vid grundenheten kan behandla ett ärende som hör till hans eller hennes disciplinära makt i sin helhet från förundersökningen till verkställigheten av åtgärden. Som de centrala grunderna för att fältväbelen vid en grundenhet ska ha disciplinär makt anses först och främst undantagsförhållanden och för det andra det stöd som bevaringsförmännen behöver vid upprätthållandet av disciplin och ordning. Fältväbelen vid en grundenhet använder i undantagsförhållanden vid behov disciplinär makt synnerligen självständigt. Vidare kan chefen för en grundenhet vara borta från enheten, t.ex. på övning, medan fältväbelen sköter om att disciplin och ordning upprätthålls i enheten.

Det som sägs ovan bör synas i utbildningen av de personer som grundenheten förordnar till fältväblar på så sätt att de har faktisk beredskap att använda disciplinär makt. Bestämmelser om undersökningsledarna vid förundersökning ska ingå i 28 § och om rätten att påföra ett disciplinstraff i 12 §.

Enligt 2 mom. ska underställda en disciplinär förmäns disciplinära makt vara de som är underordnade förmännen och som denne är direkt förman för.

11 §. Begränsningar i uppgiften som disciplinär förman. En disciplinär förman ska enligt 1 mom. inte få behandla ett ärende, om brottet har riktat sig mot förmännen personligen eller om förmännen har ett sådant förhållande till ärendet eller till en part i det att opartiskheten kan äventyras.

En förman som under sitt befäl har någon som endast tillfälligt har förordnats för att utföra en särskild tjänstgöringsuppgift, ska enligt 2 mom. inte ha disciplinär makt i förhållande till denne. Förmännen ska dock sörja för verkställigheten av förundersökning och anmäla saken till den disciplinära förmännen för den som är misstänkt för ett brott.

Om den som misstänks för ett brott har underställts en annan disciplinär förman innan ett disciplinärende har avgjorts, ska behandlingen av ärendet enligt 3 mom. överföras till denna förman.

Ett ärende som gäller ett brott ska enligt 4 mom. kunna hänskjutas till en högre disciplinär förman för behandling, om de som deltagit i samma brott lyder under olika disciplinära förmäns bestraffningsbefogenheter. När ett brott har begåtts i en högre disciplinär förmäns närvaro, kan denne förbehålla sig bestraffningsrätten.

Motsvarande bestämmelser finns i 4 och 5 § i militära disciplinförordningen, och de föreslås bli överförda därifrån till lagen.

12 §. Rätten att påföra disciplinstraff. Kommendören för ett trupperband och en överordnad disciplinär förman ska enligt 1 mom. ha rätt att påföra alla disciplinstraff utom arrest. Arrest ska nämnas för klarhetens skull. Arrest kan över huvudtaget inte påföras i ett disciplinärt förfarande, utan till det kan endast domstol döma.

Kommendören för en truppenhet ska enligt 2 mom. ha rätt att påföra anmärkning, extra

tjänstgöring och utgångsförbud samt den som tjänstgör som värnpliktig eller fullgör frivillig militärtjänst för kvinnor varning. Kommendören för truppenheten ska alltså inte kunna påföra t.ex. en yrkesmilitär en varning. Vidare är de elever som ska utbildas för en militär tjänst inte sådana som tjänstgör som värnpliktiga och kommendören för truppenheten kan inte påföra dem en varning, utan varningen ges av kommendören för truppförbandet, t.ex. rektorn för Försvarshögskolan.

Chefen för en grundenhet ska enligt 3 mom. ha rätt att påföra anmärkning, extra tjänstgöring och utgångsförbud i minst ett och högst tio dygn samt den som tjänstgör som värnpliktig eller fullgör frivillig militärtjänst för kvinnor varning. I fråga om varning för yrkesmilitär och elever som ska utbildas för en militär tjänst hänvisas det till motiveringarna till 2 mom.

Fältväbeln vid en grundenhet ska enligt 4 mom. ha rätt att påföra den som tjänstgör som värnpliktig eller fullgör frivillig militärtjänst för kvinnor anmärkning samt extra tjänstgöring högst tre gånger.

Det att de disciplinära förmännens befogenheter stegvis blir mera omfattande motsvarar nuvarande reglering som finns i 12 och 13 § i den nuvarande militära disciplinlagen.

13 §. Huvudstabens befogenheter att utfärda bestämmelser. Samma befogenheter som tillkommer den disciplinära förman som avses i 12 § har även en förman i motsvarande uppdrag. Huvudstaben ska bestämma vem som ska anses vara en förman i motsvarande uppdrag. Dessutom ska huvudstaben angående de disciplinära befogenheterna de disciplinära förmännen emellan som är överordnade kommendören för ett truppförband, kunna utfärda bestämmelser som innebär avvikelse från förmännens administrativa och militära befogenheter.

Med hjälp av befogenheterna att utfärda bestämmelser kan de verkningar som trupper med olika benämningar och olika ledningsförhållanden har på organiserandet av de disciplinära förmännens ställning och befogenheter på rätt nivå flexibelt beaktas också vid mindre organisationsförändringar. Bestäm-

melsen motsvarar 14 § i den nuvarande militära disciplinlagen.

4 kap. **Tvångsmedel i ett disciplinärt förfarande**

14 §. Tvångsmedel och de myndigheter som har rätt att använda dem. Utöver vad som föreskrivs i denna lag, föreskrivs det i tvångsmedelslagen om de tvångsmedel som ska tillämpas på brott som avses i 2 § i militära rättegångslagen och de myndigheter som har rätt att använda dem. Den bestämmelse som för närvarande ingår i 15 § i militära disciplinlagen ska preciseras genom en hänvisning direkt till 2 § i militära rättegångslagen. Gällande 15 § och i synnerhet 16 §, som hänvisar till den, är inte tillräckligt exakt avgränsade och klara.

15 §. Gripande och anhållande. Om upprätthållandet eller återställandet av disciplin, ordning eller säkerhet kräver det, ska enligt paragrafen en person som ertappats eller på sannolika skäl misstänks för ett i 2 § i militära rättegångslagen avsett brott få gripas och anhållas. Bestämmelsen ska preciseras jämfört med den nuvarande 16 § i militära disciplinlagen.

Enligt 16 § i den nuvarande militära disciplinlagen får den som ertappas eller på sannolika skäl misstänks för brott av synnerligen vägande skäl också häktas. I praktiken har det inte funnits något behov av en särskild häktningsbefogenhet enligt militära disciplinlagen och bestämmelsen om detta föreslås bli slopad. Inga häktningar har behövt göras utan anhållningsbefogenheten har varit tillräcklig. Nuläget ändras således inte i praktiken.

Den nuvarande militära disciplinlagen innehåller också reglering som gäller andra situationer med gripanden, där syftet främst är att säkerställa ordningen och säkerheten på de områden som är i försvarsmaktens användning. Det föreslås att bestämmelserna ska överföras till lagen om försvarsmakten, i vars 18—23 § för närvarande finns bestämmelser som gäller upprätthållandet av säkerhet och ordning.

16 §. Tjänsteman och militärperson som har rätt att gripa. Gripande ska få verkställas av

- 1) en person som tjänstgör som yrkesmilitär och är förman till den som ska gripas,
- 2) en militärperson i vakt-, jour- eller militärpolisuppdrag,
- 3) chefen för en militäravdelning som förordnats till militärt säkerhets- eller ordningsuppdrag, samt
- 4) en i 17 § avsedd anhållningsberättigad tjänsteman.

Paragrafen ska till sitt sakinnehåll motsvara nuläget, men i den ska göras språkliga preciseringar.

17 §. Anhållningsberättigad tjänsteman. Anhållande ska få verkställas av

- 1) kommendören för respektive truppenhet och en högre disciplinär förman,
- 2) garnisonschefen och garnisonskommendanten, samt
- 3) en officer som innehar en tjänst och som sköter ett militärpolisuppdrag.

Chef för en grundenhet ska inte längre vara en tjänsteman som har direkt rätt att verkställa anhållande. Anhållande är ett tvångsmedel som synnerligen starkt gör intrång i individens rättigheter. Fallen har varit synnerligen få vid försvarsmakten. Den tid som lagen ger för beslutsfattande är dock tillräcklig för att det ska gå att nå en anhållningsberättigad tjänsteman. När man dessutom beaktar att ett beslut om anhållande inte förutsätter någon bestämd form, är det ändamålsenligt att minska gruppen anhållningsberättigade tjänstemän.

Redan i enlighet med sin rubrik ska paragrafen gälla endast tjänstemän. För klarhetens skull ska i 1 mom. 3 punkten föreskrivas att behörighet ska en sådan officer ha som innehar en tjänst och sköter ett militärpolisuppdrag.

Åklagaren ska inte längre nämnas, eftersom en åklagare är en anhållningsberättigad tjänsteman enligt tvångsmedelslagen och de åklagare som sköter militära rättegångsärenden redan utgående från detta har tillräckliga tvångsmedelsbefogenheter för att sköta sina åklagaruppgifter. En militärjurist ska inte i fortsättningen vara anhållningsberättigad. I de förundersökningar som har förrättats i truppförbanden har militärjuristen i praktiken inte behövt någon anhållningsbehörighet. Som ett undantag till detta ska i fråga om de förundersökningar som överförs till huvud-

staben för undersökning anhållningsbehörigheten behållas för försvarsmaktens assessors och militärjuristens del vid de förundersökningar som förrättas utgående från 36 § 1 mom. 1 punkten i förslaget.

För särskilda nödsituationer ska det i 2 mom. ingå ett begränsat undantag från detta, som ska gälla särskild rätt att verkställa anhållande för befälhavaren på ett krigsfartyg. Befälhavaren på ett krigsfartyg kan besluta om att verkställa anhållande, om

- 1) det inte är möjligt att nå en i 1 mom. avsedd anhållningsberättigad tjänsteman till följd av att kommunikationsförbindelserna inte fungerar eller av något annat motsvarande skäl,

- 2) saken inte tål dröjsmål, och

- 3) anhållandet är nödvändigt för att den allmänna ordningen och säkerheten på fartyget ska kunna upprätthållas eller allvarlig skada på person eller egendom ska kunna förhindras.

Försvarsmakten, framför allt marininstaben, har flera gånger påtalat att ett krigsfartyg till havs på en utbildningsseglats, vid en krigsövning eller i ett krishanteringsuppdrag hela tiden är i aktionsberedskap och att fartyget ofta är på väg dygnet runt. Under ett sådant uppdrag kan det på fartyget uppkomma situationer där det inte är möjligt att nå en anhållningsberättigad tjänsteman t.ex. för att kommunikationsförbindelserna inte fungerar eller av ett annat motsvarande skäl. I ett sådant fall kan det trots allt vara nödvändigt att verkställa ett anhållande för att upprätthålla den allmänna ordningen eller säkerheten på fartyget eller för att förhindra en allvarlig person- eller egendomsskada. Som exempel på sådant har framförts en våldsam person som påverkad av rusmedel betar sig hotfullt på ett krigsfartyg.

Syftet är att bestämmelsen ska tillämpas endast i undantagsfall och alla förutsättningar i 2 mom. ska då vara uppfyllda. Behörigheten för befälhavaren på ett krigsfartyg gäller endast verkställande av anhållande, och av den följer inga andra behörigheter för en anhållningsberättigad tjänsteman.

18 §. Förvaring och behandling av gripna, anhållna eller häktade personer. Gripna, anhållna eller häktade personer ska också i fortsättningen enligt 1 mom. förvaras i högvakt

eller annars under en militärmyndighets uppsikt eller i ett allmänt fängelse eller någon annan förvaringslokal.

Enligt 2 mom. ska i fråga om anhållna och gripna personer iakttas vad som föreskrivs i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006).

Enligt det föreslagna 3 mom. ska vad som i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen bestäms om

1) polisen gälla en militärmyndighet i fråga om de personer som hålls i förvar hos militärmyndigheten,

2) polismän eller väktare gälla i 16 § i denna lag avsedda personer som har rätt att verkställa gripande och i 36 § 1 mom. 2 punkten avsedda tjänstemän,

3) chefen för en förvaringslokal gälla den tjänsteman som förordnats till chef för högvakten eller för någon annan övervakad lokal, och

4) den som ska avgöra rättelseyrkanden gälla den berörda kommandören för ett truppförband.

I 4 mom. ska det finnas en hänvisningsbestämmelse enligt vilken på behandlingen av häktade personer som står under en militärmyndighets uppsikt ska tillämpas vad som föreskrivs om behandlingen av häktade i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen.

Paragrafen motsvarar 21 § i nuvarande militära disciplinlag men i den har strukits omnämningarna om gränsbevakningsväsendet. Om de bestämmelser som ska tillämpas på behandlingen av de personer som förlorat sin frihet vid gränsbevakningsväsendet föreskrivs i 61 § i gränsbevakningslagen.

19 §. Underrättande om gripande och frigivande av den gripne. Enligt 1 mom. ska den som har rätt att verkställa anhållande utan dröjsmål underrättas om att en person har gripits.

Enligt 2 mom. ska den gripne friges utan dröjsmål efter det att förhöret avslutats eller annan grund för gripande inte längre föreligger, dock innan det har förflutit 24 timmar från gripandet, om det inte inom samma tid bestäms att den gripne ska anhållas.

Paragrafen motsvarar 22 § i den nuvarande militära disciplinlagen.

20 §. Kroppsvisitation. Den som är berättigad att verkställa gripande ska enligt 1 mom. ha rätt att i samband med gripande, anhållande eller inledande av verkställigheten av arreststraff kroppsvisitera den som åtgärden gäller för att förvissa sig om att personen i fråga inte medför föremål eller ämnen som kan äventyra förvaringen eller med vilka personen kan utsätta sig själv eller andra för fara. Avsikten är att den som utför en kroppsvisitation ska vara av samma kön som den som visiteras.

Farliga föremål och ämnen som avses i 1 mom. ska enligt 2 mom. tas ifrån den som visiteras. De ska återlämnas vid frigivningen, om det inte finns hinder för detta enligt lag. Bestämmelser om förfarandet vid innehav av alkoholdrycker och narkotika finns i 25 § 2 mom.

Paragrafen motsvarar 23 § i den nuvarande militära disciplinlagen.

21 §. Tidsfrist för att väcka åtal. I paragrafen ska det tas in en bestämmelse med hänvisning till att i tvångsmedelslagen föreskrivs om den tid som ska utsättas för väckande av åtal när svaranden är häktad. Motsvarande hänvisning finns i 24 § i den nuvarande militära disciplinlagen.

22 §. Beslag samt genomsökning av platser och personer. Enligt 1 mom. ska förutom de myndigheter som nämns i tvångsmedelslagen även en anhållningsberättigad tjänsteman som avses i 17 § 1 mom. få besluta om beslag och om allmän husrannsakan, genomsökning av platser och personer. Bestämmelsen ska i övrigt till sitt innehåll motsvara 25 § 1 mom. i den nuvarande militära disciplinlagen, men i den ska nämnas allmän husrannsakan i enlighet med den nya tvångsmedelslagen. Inom försvarsmakten finns det inget behov av särskild husrannsakan, med vilken avses genomsökning av advokatbyråer, läkares mottagningsrum, tidsningsredaktioner och andra motsvarande lokaler för vilka gäller skyldighet och rättighet till sekretess.

Den som har rätt att gripa en person får dock enligt 2 mom. utan sådant förordnande som avses i 1 mom. ta ett föremål i beslag, om ärendet inte tål dröjsmål. Den som har rätt att verkställa gripande får också verkställa allmän husrannsakan eller genomsökning

av platser och personer utan sådant förordnande som avses i 1 mom., om syftet är att ta i beslag ett sådant föremål som på färsk gärning har kunnat följas eller spåras eller om genomsökningen är nödvändig för att allvarlig skada på person, egendom eller miljö ska kunna förhindras.

Enligt 25 § 2 mom. i den nuvarande militära disciplinlagen får den som har rätt att gripa person i brådsökande fall verkställa beslag och genomsökning utan förordnande av den anhållningsberättigade. Det föreslås att bestämmelsen ska preciseras så att i stället för att beslagta ska den som har rätt att gripa person få ta föremålet i besittning. Preciseringsmotsvarar tvångsmedelslagen. Beslut om beslagtagning fattas alltid av den anhållningsberättigade. Likaså ska förutsättningarna för genomsökning preciseras och termen allmän husrannsakan användas av de skäl som beskrivs i motiveringarna till 1 mom.

Det bör observeras att enligt 8 kap. 18 § i den nya tvångsmedelslagen ska husrannsakan kunna underställas domstolsprövning.

Som genomsökning ska inte heller i fortsättningen enligt 3 mom. betraktas inspektion av ordningen i ett sådant utrustningsskåp som disponeras av den som tjänstgör enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor och skicket på försvarsmaktens utrustning i skåpet. Bestämmelsen motsvarar 25 § 3 mom. i gällande militära disciplinlag och med den ska avses inspektion av beväringarnas skåp.

Ett föremål som tagits i beslag ska enligt 4 mom. så länge beslaget gäller kunna förvaras i den militärmyndighets besittning som verkställt beslaget. Bestämmelsen finns för närvarande i 48 § i militära disciplinförordningen, och den ska alltså överföras därifrån till lagen.

23 §. Alkohol- och narkotikatestning. De militärpersoner som enligt 16 § i denna lag har rätt att verkställa gripande ska enligt 1 mom. få bestämma att en vid försvarsmaktens tjänstgörande förare av ett motordrivet fordon eller den som utför något annat uppdrag som avses i 23 kap. i strafflagen ska genomgå prov för att det ska kunna konstateras om han eller hon intagit alkohol eller något annat rusmedel. Strafflagens 23 kap. gäller trafikbrott och de uppgifter som avses där är olika

slags transportuppgifter. Med prov ska i praktiken oftast avses ett blåstest. Provet ska få utföras på den som utför ett köruppdrag eller något annat uppdrag som avses i 23 kap. i strafflagen eller den som står i beråd att påbörja ett sådant uppdrag. Den som utför ett köruppdrag eller något annat som avses i 23 kap. i strafflagen eller den som står i beråd att påbörja ett sådant uppdrag och vägrar genomgå provet ska vara skyldig att underkasta sig kroppsbesiktning enligt tvångsmedelslagen.

Kroppsbesiktning, dvs. i praktiken blodprov, ska inte längre kunna göras utgående från lagen om militär disciplin på någon som står i beråd att påbörja ett köruppdrag. I riksdagsbehandlingen av regeringens proposition med förslag till lag om militär disciplin och vissa lagar som har samband med den (RP 225/2010 rd), som har förfallit, uppmärksammades detta (FöUU 12/2010 rd). När sakkunniga hördes togs enligt försvarskotets utlåtande upp att det inte finns några grunder för kroppsbesiktning av en person som står i beråd att påbörja ett transportuppdrag. Det ansågs räcka med att den som vägrar ett blåstest förbjuds att utföra transportuppdrag. Utskottet har i sitt utlåtande omfattat denna syn och föreslagit att lagutskottet gör en nödvändig precisering i bestämmelsen.

Det bör observeras att ett köruppdrag vid försvarsmakten är ett tjänstgöringsuppdrag som föraren har fått order att utföra. När en person, som fått order att utföra ett köruppdrag och av vars beteende man kan se att personen är påverkad av alkohol eller andra rusmedel, vägrar genomgå ett blåstest och man därmed blir tvungen att förhindra utförandet av ett köruppdrag, gör sig personen i allmänhet redan utgående från detta skyldig till någon form av tjänstgöringsbrott. I dessa situationer gör personen sig skyldig till ett tjänstgöringsbrott genom att personen på grundval av sitt beteende eller annars kan konstateras vara till den grad påverkad av alkohol eller annat rusmedel att tjänstgöringsförmågan är nedsatt (45 kap. 1 § 2 mom. 1 punkten i strafflagen). I dylika situationer är kroppsbesiktning med brottsmisstanke som motivering möjlig enligt tvångsmedelslagen,

om personen på sannolika skäl misstänks för ett tjänstgöringsbrott.

På basis av det som sägs ovan föreslås i denna proposition inte längre möjligheten att på basis av denna lag göra en kroppsbesiktning av en person som ska påbörja ett köruppdrag.

Det prov som avses i 1 mom. ska enligt 2 mom. göras på ett sådant sätt och med en sådan metod att det inte medför onödigt eller oskäligt olägenhet för den som undersöks.

Huvudstaben ska enligt 3 mom. ge närmare föreskrifter om hur provet ska utföras. Enligt nuvarande lagstiftning ger huvudstaben närmare anvisningar om hur provet ska utföras.

Jämfört med 25 a § i den nuvarande militära disciplinlagen ska till 4 mom. i bestämmelsen fogas reglering av hur uppgifter ska hanteras. De krav som gäller skydd av personuppgifter förutsätter att om detta föreskrivs i lag. Den information som fås genom alkohol- och narkotikatestning är information om hälsotillstånd. Formuleringen motsvarar t.ex. 30 § 2 mom. i lagen om försvarshögskolan (1121/2008). Denna information får endast hanteras av de personer som utifrån den ska besluta om ett köruppdrag eller något annat uppdrag som avses i 23 kap. i strafflagen. Ifall testresultatet förutsätter att förundersökning enligt 27 eller 35 § inleds, ska testresultatet registreras i det informationssystem för militärrättsvården som avses i 106 §. Enligt uppgift från försvarsmakten är praxis att om en persons blåstest är rent, antecknas uppgiften ingenstans, men om inte, tas resultatet av blåstestet med i förundersökningshandlingarna. Annan kroppsbesiktning, dvs. i praktiken oftast blodprov, är mycket sällsynt och även det resultatet ska ingå i förundersökningsmaterialet. Information om resultatet av provet ska endast de tjänstemän få som sköter disciplinförfarandet. Bestämmelser om utplåning av uppgifter som finns i informationssystemet för militärrättsvården ska ingå i den föreslagna 115 §.

24 §. Omfattningen av användningen av tvångsmedel. Tvångsmedel ska få användas på ett område eller fartyg som är i försvarsmaktens bruk samt annanstans i situationer där användningen av tvångsmedel inte kan skjutas upp och handräckning från polismyndigheten inte kan erhållas snabbt. I paragra-

fen ska föreskrivas om den regionala utsträckningen av användningen av tvångsmedel och syftet är inte att bredda de befogenheter som fastslås enligt 16 och 17 §.

Enligt 26 § 1 mom. i den nuvarande militära disciplinlagen får i detta kapitel avsedda krigsmän tillgripa tvångsmedel på område eller fartyg som är i försvarsmaktens användning samt i brådskande fall även annanstans. Det föreslås således att förutsättningarna för att använda tvångsmedel ska justeras på så sätt att vad som avses med i brådskande fall beskrivs närmare.

Ett exempel på en situation där användningen av tvångsmedel inte kan uppskjutas och där handräckning från polismyndigheten inte finns att få snabbt kan vara att en militärperson utan tillstånd avlägsnar sig från ett skjutläger i norra Finland och tar med sig skjutförmödenheter. Personen hinner ta sig ut från försvarsmaktens område, men militärpersoner är honom på spåret. Den närmaste polismyndigheten finns på ett betydande avstånd, t.ex. hundra kilometer. Möjligheten att gripa personen måste anses befogad i situationen, eftersom man inte längre befinner sig på försvarsmaktens område.

I en privat bostad ska enligt 2 mom. dock allmän husrannsakan få verkställas endast om dess syfte är att finna en person som ska gripas, anhållas eller häktas eller hämtas till förhör eller inställas inför domstol och som flyr då han blir förföljd, eller att ta i beslag ett föremål som på färsk gärning kunnat följas eller spåras. Bestämmelsen motsvarar 26 § 2 mom. i den nuvarande militära disciplinlagen i övrigt, men i den används termen allmän husrannsakan av de skäl som beskrivs i motiveringarna till 22 § 1 mom.

Enligt 8 kap. 18 § i den nya tvångsmedelslagen kan husrannsakan underställas domstolsprövning.

25 §. Undersöknings- och genomsökningsrätt för kommandören för ett truppförband. Kommandören för ett truppförband ska också i fortsättningen enligt 1 mom. ha rätt att på ett område eller ett fartyg eller i ett fordon i försvarsmaktens bruk, dock inte i en privat bostad, låta verkställa undersökningar och genomsökningar som riktar sig mot personer som tjänstgör vid försvarsmakten och lyder under 45 kap. i strafflagen och egendom som

de innehar, för utövande av tillsyn över att bestämmelserna om försvarsmaktens vapen, ammunition och sprängämnen samt om narkotika och alkoholdrycker iakttas eller för upptäckande av överträdelse av dessa bestämmelser.

Med privat bostad avses inte kadetternas inkvarteringsstugor, vilket gör att undersöknings- och genomsökningsrätten för kommandören för ett truppförband kan gälla dessa. Det är viktigt att försvarsmakten också kan reda ut kadetternas eventuella användning av narkotika eller alkoholdrycker, liksom också eventuella försummelser eller förseelser som gäller vapen, ammunition och sprängämnen. Till denna del ska också grundlagsutskottets utlåtande på regeringens proposition med förslag till lag om Försvarshögskolan och till vissa lagar med anknytning till den beaktas. I utlåtandet konstateras det om skyldigheten att delta i ett drogtest innan sökanden antas som studerande vid Försvarshögskolan och under studietiden att det med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna finns acceptabla grunder för att bekämpa användningen av droger på detta sätt, om man beaktar särdragen i undervisningen vid Försvarshögskolan. Drogtestet kan också göras på civila studerande och inte heller det utgör något problem i konstitutionellt hänseende (GrUU 31/2008 rd).

Försvarsmaktens egendom, såsom vapen, ammunition och sprängämnen, som personer som avses i 1 mom. olovligen innehar, samt narkotika och alkoholdrycker som de innehar olagligt eller olovligen, ska enligt 2 mom. få tas i förvar. Utöver vad som föreskrivs i 60 § 2 mom. och 60 a § i alkohollagen (1143/1994), ska en alkoholdryck i ett öppnat eller öppet kärl få förstöras genom beslut av en tjänsteman eller en militärperson som har rätt att verkställa gripande. Om inte alkoholdrycken döms förlorad med stöd av 10 kap. i strafflagen, ska den återlämnas vid en lämplig tidpunkt och senast vid tidpunkten för hemförlovingen eller befrielsen från en annan tjänstgöring. I fråga om innehav av narkotika ska det enligt en hänvisningsbestämmelse förfaras i enlighet med vad som föreskrivs i narkotikalagen (373/2008).

Paragrafen motsvarar i övrigt 27 § i gällande militära disciplinlag, men i gällande lag

föreskrivs att visitations- och rannsakningsrätten också kan riktas mot den som tjänstgör vid försvarsmakten och som inte lyder under 45 kap. i strafflagen. Ranssakan och visitation kan dock riktas mot en sådan person endast om det finns skäl att misstänka att bestämmelserna i paragrafen har överträtts. Det föreslås att denna bestämmelse ska överföras till lagen om försvarsmakten, eftersom den inte passar in i den lagstiftning som gäller militär disciplin, som i övrigt endast gäller personer som lyder under 45 kap. i strafflagen.

5 kap. Förundersökning

Principer

26 §. *De principer som ska iakttas vid förundersökning.* I paragrafen ska det uttryckligen föreskrivas om de principer som ska iakttas vid förundersökning. Detta framhäver betydelsen av att principerna följs. Principerna ska följa också om kravet på en behandling utan dröjsmål betonas vid utredningen av ett brott i enlighet med militära rättegångslagen. Bestämmelsen ska också ge mera information än enbart en hänvisning till förundersökningslagen och tvångsmedelslagen. Dessa allmänna lagar ska dock nämnas i den inledande meningen till paragrafen. Principförteckningen ska dock inte vara uttömmande, utan i förteckningen ska de centralaste principerna nämnas.

Förundersökning i ett truppförband

27 §. *Förrättande av förundersökning.* I 1 mom. ska det föreskrivas att då ett brott som avses i militära rättegångslagen har kommit till en disciplinär förmans kännedom eller då det finns skäl att misstänka att ett sådant brott har begåtts, ska den disciplinära förmannen utan dröjsmål se till att förundersökning görs. I stället för formuleringen "skäl att anta" som används i 28 § 1 mom. i den nuvarande militära disciplinlagen ska formuleringen "skäl att misstänka" användas i överensstämmelse med förundersökningslagstiftningen. Vid undersökningen ska utöver denna lag tillämpas vad som föreskrivs om förundersökning i brottmål.

Enligt 2 mom. i bestämmelsen ska förundersökning också förrättas när den åklagare som avses i 4 § 1 mom. i militära rättegångslagen förordnar detta. I momentet ska det avvika från gällande militära disciplinlag hänvisas till den åklagare som avses i militära rättegångslagen, eftersom det i praktiken har förekommit en del oklarheter som har gällt åklagarnas befogenheter i militära rättegångsärenden.

De särskilda undersökningskommissioner som nämns i 28 § 2 mom. i gällande militära disciplinlag har inte använts som förrättare av förundersökning under de senaste åren, varför det föreslås att de ska slopas.

28 §. Tjänstemän som förrättar förundersökning. Enligt 1 mom. ska den disciplinära förman, i vars underlydande trupp eller förvaltningsenhet brottet har begåtts eller den som misstänks för brottet tjänstgör, sörja för att förundersökning förrättas. Vid behov ska också en högre disciplinär förman kunna sörja för att förundersökning förrättas. Den tjänsteman som sörjer för att förundersökning förrättas är samtidigt undersökningsledare eller förordnar en av sina underlydande till undersökningsledare.

Om en högre disciplinär förman har fått kännedom om att en lägre förman inte vidtagit åtgärder med anledning av ett brott, ska förmannen om sakens natur kräver det enligt 2 mom. förordna att förundersökning ska utföras eller själv ta upp saken till behandling. Bestämmelserna i 1 och 2 mom. finns för närvarande i 1 § i militära disciplinförordningen, och syftet är att flytta upp dem till lagnivå.

I 3 mom. ska det föreskrivas om vem som är behörig att vara undersökningsledare när ett brott som avses i militära rättegångslagen undersöks i ett militärdisciplinförfarande, dvs. efter att den disciplinära förmannen i enlighet med den föreslagna 27 § har beslutat inleda en förundersökning. När ett brott som avses i militära rättegångslagen undersöks ska den som leder undersökningen vara en anhållningsberättigad tjänsteman som avses i 17 § 1 mom. eller chef för en grundenhet eller fältväbeln vid en grundenhet. Undersökningen ska utföras av en tjänsteman vid försvarsmakten.

I motiveringarna till 10 § ovan behandlas möjligheterna för en fältväbel vid en grundenhet att också vara undersökningsledare. Fältväbelns befogenheter ska begränsas så att fältväbeln vid en grundenhet ska kunna vara undersökningsledare i ett ärende, där förundersökning enligt 29 § 2 mom. förrättas och där en påföljd som nämns i 12 § 4 mom. kan påföras.

Den som utför en undersökning ska i fortsättningen ha tillräcklig utbildning för förundersökning. Enligt nuvarande militära disciplinlag ska den som utför en undersökning om möjligt vara förtrogen med brottsundersökning.

En disciplinär förman ska enligt 4 mom. kunna be de tjänstemän som avses i 36 §, dvs. i praktiken huvudstabens juridiska avdelning, utföra undersökningen. Undersökningsledarskapet överförs då i sin helhet på huvudstabens juridiska avdelning. I allmänhet görs begäran om överföring av kommandören för truppförbandet, men vid behov kan också någon annan disciplinär förman begära överföring. Det är särskilt motiverat att överföra en undersökning, om de brott som ska undersökas är grova, kräver ett omfattande utredningsarbete eller särskild kunskap eller om det misstänks att förtroendet för att en förundersökning som utförs vid ett truppförband är opartisk kan äventyras. Vidare är det särskilt motiverat att överföra undersökningen i följande situationer:

- ärendet kan ha stort offentlighetsvärde
- ett militärbrott har gällt vapen, ammunition eller sprängämnen
- föremål för gärningen är värdefull egendom
- det är fråga om skadegörelse som medför omfattande skada
- det är fråga om ett ärende som det annars är svårt att klarlägga eller som kräver omfattande undersökning
- gärningen innebär intrång i datasäkerheten
- det är fråga om misshandel eller vållande av skada som inte är lindrig
- ett vådaskott har orsakat skada eller verklig fara
- det har framförts klagomål i ärendet till en lagövervakningsmyndighet utanför för-

svarsmakten, t.ex. till riksdagens justitieombudsman

- det finns ett särskilt behov att betona att undersökningen är opartisk eller oberoende
- de fall där det finns skäl att misstänka att ett militärbrott som uppfyller brottsrekvisitet sexuell trakassering har begåtts
- i allmänhet, om part är någon som hör till personalen och ärendet inte är enkelt och klart.

Om sakens natur kräver det, ska förundersökningen enligt 5 mom. ges i uppdrag åt polisen. Med detta ska avses situationer där undersökningen förs över på polisen t.ex. för att polisen har ett större metodutbud när det gäller att undersöka brott. Det föreslås att formuleringen ska ändras så att den är mera förpliktande än den nuvarande bestämmelsen i 28 § 2 mom. i militära disciplinlagen, dvs. förundersökningen ska ges, inte kunna ges, i uppdrag åt polisen om sakens natur kräver det. Också ifall undersökningens opartiskhet eller brottets allvar förutsätter det, ska undersökningen helt överföras på polisen. Bestämmelsen är delvis ny, men den motsvarar nuvarande praxis. För klarhets skull ska det nämnas att om undersökningen av ett ärende helt förs över på polisen, ska också undersökningsledningen flyttas över på polisen. Ett enskilt förhör eller en annan undersökningsåtgärd ska kunna ges i uppdrag åt polisen i likhet med i dagens läge.

Då det övervägs huruvida ett ärende ska överföras, bör förvaltningsutskottets betänkande (FvUB 3/1995 rd) beaktas. Enligt det ska en förundersökning föras över på polisen, då undersökningen gäller dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, dödsvållande eller grovt dödsvållande enligt 21 kap., grov förskingring enligt 28 kap. och grovt rån eller grov utpressning enligt 31 kap. i strafflagen. Detsamma gäller också annan brottsundersökning, om följden av gärningen har varit allvarlig skada på person eller anseelig egendomsskada.

Enligt förvaltningsutskottets åsikt bör också undersökningen av sådana brott som kräver polisens specialkunskap och specialteknik överföras på polisen.

Utskottet påpekade också att man inte enbart kan utgå ifrån att en gärning som i strafflagen klassificeras som ett grovt brott

alltid ska överföras till polisen utgående från brottets allvar. Försvarsmakten har ett särskilt intresse av att undersöka och reda ut egendomsbrott som riktar sig mot försvarsmakten t.ex. med beaktande av arten av den materiel som är i försvarsmaktens besittning, och då är det motiverat att utföra undersökningen med tillräckliga resurser och så effektivt som möjligt. Till exempel för uppfyllande av rekvisitet grov stöld förutsätts ur denna synvinkel inte att den egendom som stjäls är särskilt värdefull.

Försvarsmakten har med ett internt direktiv gett anvisningar om att uppgiften ska föras över på polisen i enlighet med förvaltningsutskottets betänkande. Enligt försvarsmaktens interna direktiv bör undersökningen dessutom föras över på polisen, när

- ärendet till sin art eller samhälleliga betydelse är sådant att undersökningen måste utföras på åtgärd av en utomstående myndighet för att oberoende ska säkerställas eller framhävas,

- det som undersöks är ett annat dödsfall eller allvarlig skada eller

- brottet inte kan undersökas i enlighet med 2 § i militära rättegångslagen som ett militärt brott (t.ex. rattfylleri, fylleri i sjötrafik och fylleri i lufttrafik samt rusmedelsbrott).

29 §. Förundersökningens omfattning. Förundersökning ska enligt 1 mom. förrättas i den omfattning som arten av det ärende som undersöks och avgörandet eller åtalsprövningen i ett disciplinärende förutsätter.

Om den misstänkte erkänner den gärning som undersöks, ska förundersökningen enligt 2 mom. kunna avslutas och ärendet ges till den disciplinära förmannen för avgörande förutsatt att

- 1) gärningen är obetydlig,
- 2) det är klart att målsäganden inte har några krav, och
- 3) det med beaktande av vad som klargjorts i saken utifrån en helhetsbedömning är onödigt att fortgå med förundersökningen.

I de fall som ingår i det föreslagna 2 mom. bör det säkerställas att det inte finns skäl att betvivla korrektheten i den misstänktes erkännande. Med bestämmelsen eftersträvas att en förundersökning inte ska behöva genomföras onödigt omfattande i obetydliga och klara fall. Bestämmelsen skiljer sig från den

summariska förundersökningen enligt 44 § i gällande förundersökningslag, där det bl.a. inte finns någon undersökningsledare, inte meddelas om rätten att använda biträde och inte används förhörsvittne. I förundersökning enligt det föreslagna 2 mom. ska dessa undantag inte finnas. I de allmänna motiveringarna har det i samband med beskrivningen av praxis i nuläget närmare beskrivits varför summarisk förundersökning inte just har använts vid försvarsmakten.

I punkt 3 ska det avses t.ex. en sådan situation där det enligt jourhavandes iakttagelser är helt klart att personen har försenat sig vid återkomsten från permission, dvs. gjort sig skyldig till otillåten frånvaro. I situationer av denna typ finns det ingen orsak att misstänka att det kunde komma fram någon väsentlig utredning med tanke på bedömningen av den gärning som undersöks eller med tanke på påförandet av en påföljd.

Bestämmelsen i 2 mom. ska tillämpas endast, om det är helt klart att alla förutsättningar i 2 mom. uppfylls.

Med den disciplinära förmannens avgörande ska avses antingen ett disciplinbeslut eller ett beslut att sända ärendet till åklagaren.

30 §. Avstående från att förrätta förundersökning samt avslutande av förundersökningen. Den disciplinära förmannen ska enligt 1 mom. kunna avstå från att förrätta förundersökning eller avsluta en redan påbörjad förundersökning, om han utgående från till buds stående material anser att den misstänkta gärningen har berott på ouppmärksamhet, tanklöshet eller okunnighet som med beaktande av omständigheterna är ursäktlig eller om gärningen annars ska anses vara ringa med hänsyn till upprätthållandet av disciplin och ordning.

I bestämmelsen avses åtgärder under förundersökningen. Vid försvarsmakten ska särskild uppmärksamhet ägnas att bestämmelsen tillämpas enhetligt i alla truppförband. Bestämmelsen ska preciseras jämfört med 29 § 2 mom. i gällande militära disciplinlag så att till den ska fogas ett omnämnande om till buds stående material.

För klarhetens skull ska det i 2 mom. beskrivas att den i 1 mom. avsedda disciplinära förmannen eller en överordnad disciplinär förman ska få förordna att förundersökning

ska förrättas eller inledas på nytt, om det på grund av nya omständigheter som kommit fram i ärendet finns ett motiverat skäl till detta. Med bestämmelsen ska avses att en disciplinär förman som är överordnad den disciplinära förman som har fattat beslut om att avstå från att utföra en förundersökning eller att avsluta förundersökningen alltid kan ta upp ärendet igen t.ex. som en följd av den granskning som utförs kvartalsvis.

Undersökningsledarskapet ska då fastställas enligt 28 §, dvs. den disciplinära förman som fattar beslut om att inleda förundersökningen på nytt ska antingen 1) själv vara undersökningsledare, 2) förordna en underlydande till undersökningsledare eller 3) be huvudstabens juridiska avdelning eller polisen utföra förundersökningen. I det tredje fallet ska undersökningsledarskapet helt övergå på huvudstabens juridiska avdelnings eller polisens undersökningsledare.

31 §. Förhör av parterna. Enligt 1 mom. ska den misstänkte och målsäganden förhöras vid förundersökningen. En målsägande som uppenbarligen inte har sådan information som klargör det ärende som undersöks ska inte behöva förhöras, om han eller hon annars har gett de uppgifter som behövs för att disciplinärendet ska kunna avgöras. En part ska i regel själv vara närvarande vid förhöret.

Parten ska dock få ge sitt yttrande per telefon eller via något annat medium för dataöverföring, om detta inte medför olägenhet eller äventyrar undersökningens tillförlitlighet. I fråga om den misstänkte ska en förutsättning dessutom vara att ärendet är obetydligt och att personligt hörande skulle fördröja behandlingen av ärendet avsevärt på grund av att personen tjänstgör på ett fartyg eller på grund av andra särskilda omständigheter. Med särskilda omständigheter avses t.ex. tjänstgöring på en fästningsö eller i internationella uppdrag. Trots nämnda begränsningar ska smärre kompletteringar av ett tidigare förhör få göras per telefon eller via något annat medium för dataöverföring.

32 §. Förhørsledare. Förhørsledaren ska vara någon annan än den direkta förmannen till den som misstänks för ett brott. Den direkta förmannen får dock förrätta ett förhör i en enkel och klar sak där det finns en etable-

rad påföljdspraxis, om det inte finns någon annan förhørsledare att tillgå på grund av att den misstänkte tjänstgör på ett fartyg eller på grund av andra särskilda omständigheter. Med bestämmelsen avses att den direkta förmannen till den som är misstänkt för ett brott kan vara förhørsledare endast i klart obetydliga frågor under särskilda omständigheter. Till exempel på en lång utbildningsseglats på ett fartyg kan det uppkomma en situation där den enda möjliga förhørsledaren är den misstänktes direkta förman.

33 §. Utlåtande av en militärjurist. I paragrafen ska det föreskrivas om införskaffandet av ett disciplinutlåtande av en militärjurist av en militärjurist vid försvarsmakten. Den disciplinära förmannen ska inhämta utlåtande av en militärjurist i ett ärende, om detta inte orsakar betydande dröjsmål med hanläggningen av ärendet. Utlåtande ska inte behöva inhämtas i enkla och klara ärenden. För närvarande ska utlåtande av en militärjurist enligt 31 § i militära disciplinlagen inhämtas innan ett disciplinstraff påförs, om det inte medför betydande dröjsmål med ärendets handläggning.

Utlåtande av en militärjurist ges i praktiken i disciplinärenden i regel alltid innan ett disciplinstraff påförs, om inte inhämtande av ett utlåtande medför betydande dröjsmål. Vidare ges utlåtanden före ett friande disciplinbeslut, innan beslut fattas om att ärendet ska sändas vidare till åklagaren eller att det inte ska sändas samt innan en disciplinär tillrättavisning påförs. Utlåtanden ges i praktiken i betydligt större omfattning än gällande militära disciplinlag förutsätter i syfte att förbättra rättsskyddet för dem som är föremål för ett beslut och för beslutsfattaren samt att harmonisera avgörandep Praxis. Den precisering som ska göras i bestämmelsen stöder således nuvarande praxis.

Bestämmelser om behörighetskraven för tjänsten som militärjurist finns i statsrådets förordning om försvarsmakten, enligt vilken ett särskilt behörighetskrav för tjänsten är högre högskoleexamen i juridik.

Under normala tider är cirka 20 tjänstemän verksamma som militärjurister vid försvarsmakten. Militärjuristerna är juridiska sakkunniga för dem som förrättar förundersökning och för de disciplinära förmännen. Ut-

över militärjuristens disciplinutlåtanden ger de juridisk rådgivning till de militärpersoner som behandlar ärenden som gäller militära brott, bereder årliga granskningar av disciplinbesluten och är föredragande i ärenden som sammanhänger med militärdisciplinen och behandlingen av militära brott när beslutsfattare är kommandören för en försvarsgrän eller en annan högre disciplinär förman och ger vid behov målsägandeutlåtanden när målsägande är försvarsmakten.

Vid krishanteringsstyrkorna verkar jurister i militärjuristuppdrag i ett offentlighetsrättsligt tjänstgöringsförhållande enligt lagen om militär krishantering. De uppfyller behörighetskraven i nämnda statsrådsförordning och kommer huvudsakligen från reserven och de är 1-2 personer åt gången vid varje finsk krishanteringsstyrka. När beredskapen höjs placeras också reservister i militärjuristuppdrag vid de trupper som uppåddas för tjänstgöring. Syftet är att dessa reservister ska vara sin krigstida trupps juridiska rådgivare och ge disciplinutlåtanden.

34 §. Avslutande åtgärder och tilläggsundersökning. Den misstänkte ska enligt 1 mom. innan ett disciplinärende avgörs ges tillfälle att bekanta sig med det material som samlats in i förundersökningen, inklusive utlåtandet av en militärjurist, och yttra sig om det. Den misstänkte ska kunna ge sitt yttrande också per telefon eller via något annat medium för dataöverföring, om de förutsättningar som anges i 31 § 2 mom. uppfylls. Då ska vid behov den misstänkte få en muntlig redogörelse för det väsentliga innehållet i det material som samlats in vid förundersökningen. Motsvarande tillfälle ska ges målsäganden, om han eller hon begär det.

Möjligheten till hörande per telefon eller via något annat medium för dataöverföring är viktig t.ex. på krigsfartyg och i internationella uppdrag. Vid hörande per telefon betonas det att det väsentliga innehållet i det material som samlats in vid förundersökningen ska refereras för den misstänkte. Till exempel vid hörande per e-post kan den misstänkte till-sändas de väsentliga delarna av förundersökningsmaterialet.

Vid ett disciplinärt förfarande ska det i synnerhet ägnas uppmärksamhet att den misstänkte vet vad han eller hon är misstänkt

för. Vidare är det väsentligt att den misstänkte åtminstone en gång har ett verkligt tillfälle att bekanta sig med förundersökningsmaterialet och bli hörd. Detta är viktigt också därför att den disciplinära förmanen i enlighet med 51 § endast efter behovsprövning hör den misstänkte innan ärendet avgörs.

Den misstänkte behöver inte enligt 2 mom. ges sådant tillfälle som avses i 1 mom., om

1) förundersökningen har förrättats på det sätt som avses i 29 § 2 mom. och det inte har kommit fram några sådana nya omständigheter eller någon sådan ny utredning i ärendet som den misstänkte borde höras om, eller

2) disciplinbeslutet är friande.

Enligt 31 § i gällande militära disciplinlag ska den disciplinära förmanen innan han påför ett disciplinstraff i regel personligen höra den misstänkte. Om hörandet till följd av särskilda förhållanden skulle medföra betydande dröjsmål med ärendets handläggning och om det inte finns skäl att förmoda att hörandet kan påverka ärendets behandling, får en disciplinär förman dock påföra ett disciplinstraff utan att den misstänkte blir personligen hörd förutsatt att han eller hon inte har ansett att hörande behövs.

Skyldigheten att höra den misstänkte utsträcker sig inte till att gälla de disciplinära tillrättavisningar som är i användning i dagens läge. I praktiken förrättas hörande dock synnerligen ofta också innan en tillrättavisning påförs till den del som den misstänkts för ett brott vid förundersökningen har uttryckt att den önskar detta eller till den del som den disciplinära förman som fattar beslutet anser detta nödvändigt. Också riksdagens biträdande justitieombudsman har i sitt avgörande i ett ärende om en disciplinär tillrättavisning av den 22 juni 2006 (3406/4/04) ansett att det hade varit motiverat att höra den misstänkte innan en disciplinär tillrättavisning påfördes, när klagomålsställaren särskilt hade bett om det, fastän lagen inte ovillkorligen förutsätter ett dylikt hörande vid påförande av disciplinär tillrättavisning.

Huvuddelen av de nuvarande disciplinära tillrättavisningarna påförs på åtgärd av chefen för grundenheten, varvid det i allmänhet går enkelt att verkställa hörande och detta därmed inte kan anses ha inverkan på disciplinprocessens längd. I praktiken har det vid

hörandet i vissa fall utgjort ett problem att t.ex. hörande per telefon inte har ansetts uppfylla kravet på personligt hörande och disciplinprocessens framskridande av detta skäl har fördröjts t.ex. när det är fråga om en militärperson som tjänstgör i internationella uppdrag, på ett fartyg eller i fästningsförhållanden. Hörande är ytterst viktigt med tanke på den misstänktes rättsskydd.

Enligt 3 mom. ska en parts yttrande tas in i förundersökningsprotokollet. Vidare ska en part få be om att åtgärder för tilläggsutredning vidtas. Begäran ska göras utan oskäligt dröjsmål sedan parten har bekantat sig med förundersökningsmaterialet. De åtgärder för tilläggsutredning som parten begär ska vidtas, om parten visar att de kan inverka på ärendet och om de inte orsakar oskäliga kostnader i förhållande till ärendets natur.

Innan förundersökningen avslutas ska parterna enligt 42 § i gällande förundersökningslag beredas tillfälle att till förundersökningsmyndigheten ge sin utsaga om det material som upptagits vid förundersökningen, om detta är ägnat att påskynda eller underlätta handläggningen av ärendet vid domstol. Utsagan ska fogas till förundersökningsprotokollet. Bestämmelsen i 3 mom. skiljer sig från förundersökningslagstiftningen i det att en begäran ska göras utan oskäligt dröjsmål. Med detta framhävs kravet på att militärdisciplinförfarandet ska gå snabbt. Med anledning av en begäran som anlänt sent kan dock tilläggsundersökning utföras, om förutsättningarna för detta uppfylls. Det bör uppmärksammas att i 3 mom. avses med part både den misstänkte och målsäganden. Om ett yttrande har gjorts muntligt, registreras yttrandet och t.ex. datum och klockslag då yttrandet gavs.

I 4 mom. ska det ingå en ny bestämmelse enligt vilken det är den disciplinära förmanens och inte t.ex. undersökningsförrättarens skyldighet att sörja för att de åtgärder som avses i paragrafen vidtas.

Förundersökning vid huvudstaben

35 §. *Förundersökning som förrättas av huvudstaben.* I paragrafen ska det föreskrivas om förundersökning som utförs av huvudstaben. Bestämmelserna ska till sitt innehåll

motsvara 1 § 1—3 punkten i gällande lag om fullgörande av polisuppgifter vid försvarsmakten.

I regel kan endast brott som begåtts av militärpersoner undersökas vid brottsbekämpningen inom försvarsmakten. I undantagsfall kan också ett brott som begåtts av någon annan än en militärperson undersökas. När gällande lag om fullgörande av polisuppgifter vid försvarsmakten stiftades motiverades detta med att ett stort antal civilpersoner tjänstgör vid försvarsmaktens staber, produktionsinrättningar och depåer. Detta kan fortfarande anses motiverat, eftersom försvarsmaktens anställdas uppgifter, efter att gällande lag stiftades, fortsättningsvis har förändrats i den riktningen att de arbetsuppgifter som kräver specialkunnande har ökat. Dyliga arbetsuppgifter är t.ex. underhålls- och reparationsarbeten på den flygtekniska sektorn samt underhålls-, lagrings-, forsknings- och produktutvecklingsarbeten som gäller för försvarsmakten kritiska vapensystem, ammunition och explosionsfarliga ämnen. ”Sannolika skäl” ska fortsättningsvis anses vara rätt förundersökningströskel, när det är fråga om en annan person som tjänstgör vid försvarsmakten än en militärperson.

För klarhetens skull ska det i paragrafens 2 mom. ännu särskilt föreskrivas att huvudstaben ska utföra en förundersökning också, om en åklagare som avses i 4 § 1 mom. i militära rättegångslagen förordnar detta.

36 §. Huvudstabens tjänstemän som sköter förundersökning. Av huvudstabens tjänstemän ska försvarsmaktens assessor och en militärjurist i enlighet med 1 mom. 1 punkten använda de befogenheter som föreskrivs för en polisman som hör till befålet och för en anhållningsberättigad tjänsteman.

Försvarsmaktens assessor är avdelningschef för huvudstabens juridiska avdelning och leder avdelningen och svarar för de uppgifter som har fastställts för den. Behörighetsvillkor för försvarsmaktens assessor är enligt statsrådets förordning om försvarsmakten högre högskoleexamen i juridik, god förtrogenhet med förvaltningsuppgifter och förtrogenhet med rättsvärd. Assessorn håller också försvarsmaktens högsta ledning informerad om frågor som anknyter till förundersökningen inom försvarsmakten.

Bestämmelser om behörighetsvillkoren för tjänsten som militärjurist vid försvarsmakten finns i statsrådets förordning om försvarsmakten, enligt vilken ett särskilt behörighetsvillor för tjänsten är högre högskoleexamen i juridik.

Under normala tider är cirka 20 tjänstemän militärjurister vid försvarsmakten, och av dessa finns två tjänstemän på juridiska avdelningen i förundersökningsuppgifter. Dessa militärjurister är undersökningsledare. Undersökningsledarens uppgifter motsvarar de uppgifter som sköts av en undersökningsledare vid polisen.

De befogenheter som föreskrivs för en polisman och en utredare ska i enlighet med 1 mom. 2 punkten användas av överdetektiven och av en yrkesmilitär som avses i lagen om försvarsmakten och har förordnats till en förundersökningsuppgift eller en annan tjänsteman vid försvarsmakten som har förordnats till en sådan uppgift.

I 2 mom. i paragrafen ska det hänvisas till lagen om försvarsmakten och till statsrådets förordning om försvarsmakten som utfärdats med stöd av lagen. I dessa föreskrivs om de i 1 mom. avsedda tjänstemännens tjänster, om utnämningen till tjänsterna och om behörighetsvillkoren för tjänsterna. I statsrådets förordning om försvarsmakten har bestämmelser om tjänster för försvarsmaktens tjänstemän, utnämning till tjänsterna och behörighetsvillkor samlats. Syftet är att till statsrådets förordning om försvarsmakten ska fogas de bestämmelser som behövs om nämnda omständigheter och att dessa ska träda i kraft samtidigt med denna lag. De nuvarande bestämmelserna finns i förordningen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten (1344/1995). Avsikten är att större uppmärksamhet än tidigare ska fästas vid utbildningen av de tjänstemän som nämns i bestämmelsen, framför allt vid den utbildning som gäller användningen av hemliga tvångsmedel. Det är viktigt att utbildningen är tillräcklig och till denna del motsvarar polisens utbildning. Samarbete med polisen är också centralt när utbildningen planeras och arrangeras.

37 §. Huvudstabens tjänstemäns befogenheter vid förundersökning. I paragrafen ska det föreskrivas om befogenheter för huvudstabens tjänstemän när de utför förundersök-

ning. I fråga om befogenheter i uppdrag som avses i 35 § 1 mom. ska det hänvisas till förundersökningslagen, tvångsmedelslagen eller någon annan lag. Därmed ska vid användningen av t.ex. hemliga tvångsmedel beaktas bestämmelsen i tvångsmedelslagen om under vilka förutsättningar de hemliga tvångsmedel, om vilka har föreskrivits att försvarsmakten kan använda dem, får användas och vilken part som är behörig att besluta om användningen av befogenheterna.

De nämnda tjänstemännen vid huvudstaben ska dock till sitt förfogande ha endast vissa i bestämmelsen uppräknade metoder av de hemliga tvångsmedel som avses i 10 kap. i den nya tvångsmedelslagen. Syftet är att om nya hemliga tvångsmedel fogas till tvångsmedelslagen, ska huvudstabens tjänstemän inte automatiskt få nya befogenheter utan behovet av dem bedöms varje gång separat. Detta stöds också av riksdagens biträdande justitieombudsmans avgörande, som beskrivs i de allmänna motiveringarna.

Dessutom konstaterades det vid riksdagsbehandlingen av den nya tvångsmedelslagen att detta sammanhänger med att det är viktigt med en övergripande granskning av vilka hemliga tvångsmedel som de enskilda myndigheterna får tillgripa. Då måste vägande konkreta behov utredas och en lämplig kontext för tillämpning av metoderna utformas med hänsyn till utbildnings- och rättsskyddsaspekter. I dagens samhälle kan det inte automatiskt tas som princip att andra myndigheter tilldelas befogenheter som motsvarar polisens befogenheter. Myndigheterna kan samarbeta sinsemellan och begära handräckning av varandra (LaUB 44/2010 rd).

Inhämtande av basstationsuppgifter

Om inhämtande av basstationsuppgifter och dess förutsättningar föreskrivs i 10 kap. 10 § i den nya tvångsmedelslagen, enligt vilken med inhämtande av basstationsuppgifter avses inhämtande av information om teleadresser och teleterminalutrustning som redan är eller kommer att bli registrerade i ett telesystem via en viss basstation. Inhämtandet av basstationsuppgifter kan också gälla teleadresser och teleterminalutrustning som registreras i framtiden.

Bestämmelser om vem som beslutar om användningen av befogenheterna finns i 10 kap. 11 § i tvångsmedelslagen, enligt vilken domstolen fattar beslut om inhämtande av basstationsuppgifter på yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad tjänsteman besluta om inhämtande av basstationsuppgifter till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till domstol så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att tvångsmedlet började användas. Inhämtande av basstationsuppgifter innebär ett mindre ingripande i skyddet för konfidentiell kommunikation än vad teleövervakning gör.

Befogenheten har inte begränsats i 10 kap. 1 § 2 mom. i den nya tvångsmedelslagen så att den inte skulle gälla militärmyndigheten.

Systematisk observation

Om systematisk observation och om dess förutsättningar föreskrivs i 10 kap. 12 § i tvångsmedelslagen, enligt vilken med observation avses iakttagande av en viss person i hemlighet i syfte att inhämta information. Vid observation får en kamera eller någon annan motsvarande teknisk anordning trots 24 kap. 6 § i strafflagen användas för att göra eller uppta visuella iakttagelser. Med systematisk observation avses annan än kortvarig observation av en brottsmisstänkt person. I systematisk observation ingår ett syfte att inhämta information, vilket har inriktats på en enskild individ. Kännetecknande för åtgärden är också att iakttagelser görs i hemlighet. Systematisk observation kan genomföras så att den som är föremål för åtgärden inte märker att han eller hon iaktas, fastän den systematiska observationen i sig genomförs helt öppet t.ex. från en polisbil med emblem. Det kan sålunda vara fråga om både att göra iakttagelser i hemlighet och att göra iakttagelser så att syftet med inhämtande av informationen hemlighålls.

Att begreppet iakttagande används tyder på att växelverkan mellan observatören och den observerade är passiv. Observatören får t.ex. inte aktivt, i syfte att inhämta information, inleda samtal med objektet. Detta hindrar emellertid inte att det vid observationen sker

interaktion med objektet t.ex. i situationer där observatören ofrivilligt avslöjas. Den systematiska observationen kan ske på ett visst avstånd men också på nära håll, t.ex. från ett grannbord i ett café. Observatören kan då vid behov dra sig ur situationen också interaktivt, i praktiken genom att samtala med objektet. I sådana situationer ska initiativet till interaktionen dock komma från den som är föremål för informationshämtningen.

Observation får inte riktas mot utrymmen som används för stadigvarande boende och tekniska anordningar får inte användas vid observation eller systematisk observation riktad mot hemfridsskyddade platser.

Om beslut om användning av befogenheten föreskrivs i 10 kap. 13 § i tvångsmedelslagen, enligt vilken en anhållningsberättigad tjänsteman fattar beslut om det.

Observation som motsvarar systematisk observation står också i dagens läge till militärmyndigheternas förfogande i polisuppgifter. Befogenheten har inte begränsats i 10 kap. 1 § 2 mom. i den nya tvångsmedelslagen så att den inte skulle gälla militärmyndigheten.

Teknisk avlyssning

Om teknisk avlyssning och dess förutsättningar föreskrivs i 10 kap. 16 § i tvångsmedelslagen. Med teknisk avlyssning avses att en brottsmisstänkt persons samtal eller meddelande som inte är avsett för utomstående och i vilket avlyssnaren inte deltar, trots 24 kap. 5 § i strafflagen avlyssnas, upptas eller behandlas på något annat sätt med hjälp av en teknisk anordning, metod eller programvara i syfte att ta reda på innehållet i samtalet eller meddelandet eller utreda deltagarna eller den misstänkta verksamheten. I definitionen nämns utöver avlyssning och upptagning också behandling av samtal eller meddelanden på något annat sätt samt på ett teknikneutralt sätt med hjälp av en teknisk anordning, metod eller programvara.

Uttrycket ”trots 24 kap. 5 § i strafflagen” har att göra med att olovlig avlyssning kriminaliseras i den nämnda paragrafen. Teknisk avlyssning får inte riktas mot ett utrymme som används för stadigvarande boende.

Om beslut om användning av befogenheten föreskrivs i 10 kap. 18 § i tvångsmedelslagen, enligt vilken en anhållningsberättigad tjänsteman beslutar om annan avlyssning än bostadsavlyssning och teknisk avlyssning som riktas mot en misstänkt som berövats sin frihet på grund av brott. Om dessa beslutar domstolen.

Motsvarande befogenhet har militärmyndigheterna också i dagens läge till sitt förfogande i polisuppgifter. Befogenheten har inte begränsats i 10 kap. 1 § 2 mom. i den nya tvångsmedelslagen så att den inte skulle gälla militärmyndigheten.

Optisk observation

Om optisk observation och dess förutsättningar föreskrivs i 10 kap. 19 § i tvångsmedelslagen. Med optisk observation avses att man trots 24 kap. 6 § i strafflagen iakttar eller gör upptagningar av en misstänkt eller av ett utrymme eller någon annan plats med kamera eller andra utplacerade tekniska anordningar, metoder eller programvaror. Optisk observation får dock inte riktas mot ett utrymme som används för stadigvarande boende.

Att med en teknisk anordning iaktta eller avbilda en viss person betraktas sålunda inte som optisk observation om anordningen inte är utplacerad på platsen. I dessa fall är det, beroende på åtgärdens varaktighet, fråga om observation eller systematisk observation. Kravet att utrustningen ska ha placerats på en viss plats innebär i praktiken att optisk observation inte är en kortvarig åtgärd. Med begreppet ”utplacerad” avses t.ex. att en anordning, metod eller programvara har fästs i en vägg eller ett tak eller på något annat lämpligt ställe. Kännetecknande för optisk observation är dessutom, på grund av definitionen, att anordningen, metoden eller programvaran i allmänhet följer objektet utan att en polisman eller någon annan förundersökningsmyndighet samtidigt behöver göra iakttagelser och vara närvarande. När det är fråga om sådan spårning av en person som innebär att en tjänsteman innehar och i realtid använder en spåringsanordning ska åtgärden, beroende på fallet, betraktas som observation eller systematisk observation.

Om beslut om användning av befogenheten föreskrivs i 10 kap. 20 § i tvångsmedelslagen, enligt vilken beslut om annan optisk observation ska fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman än sådan som avses i 24 kap. 11 § i strafflagen och riktas mot en hemfridskyddad plats eller mot en misstänkt som berövats sin frihet på grund av brottet. Om dessa beslutar domstolen.

Motsvarande befogenhet har militärmyndigheterna också i dagens läge till sitt förhållande i polisuppgifter. Befogenheten har inte begränsats i 10 kap. 1 § 2 mom. i den nya tvångsmedelslagen så att den inte skulle gälla militärmyndigheten.

Teknisk spårning av föremål, ämne eller egendom

Om teknisk spårning och dess förutsättningar föreskrivs i 10 kap. 21 § i tvångsmedelslagen. Med teknisk spårning avses att förflyttning av föremål, ämnen eller egendom spåras med hjälp av radiosändare som fästs eller som redan finns på objektet eller med hjälp av någon annan liknande teknisk anordning, metod eller programvara.

I en sådan förundersökningsuppgift som avses i 35 § ska teknisk spårning av en person inte få användas.

Om beslut om användning av befogenheten föreskrivs i 10 kap. 22 § i tvångsmedelslagen, enligt vilken en anhållningsberättigad tjänsteman beslutar om annan än teknisk spårning av en person.

Befogenheten har inte begränsats i 10 kap. 1 § 2 mom. i den nya tvångsmedelslagen så att den inte skulle gälla militärmyndigheten.

Inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning

Om beslut om inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, dess förutsättningar samt användningen av befogenheten föreskrivs i 10 kap. 25 § i tvångsmedelslagen. Med inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning avses att man för att förhindra ett brott med en teknisk anordning inhämtar identifieringsuppgifter för en teleadress eller teleterminalutrustning,

om det föreskrivna strängaste straffet för det brott som ska förhindras är fängelse i minst ett år. Endast sådana tekniska anordningar får användas som uteslutande kan användas för identifiering av teleadresser och teleterminalutrustningar. Kommunikationsverket är den myndighet som kontrollerar anordningen. Beslutet om att använda befogenheten fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman.

Befogenheten har inte begränsats i 10 kap. 1 § 2 mom. i den nya tvångsmedelslagen så att den inte skulle gälla militärmyndigheten.

38 §. *Assistans av polisen och samverkan med polisen.* Om huvudstaben inte har befogenhet att utföra en åtgärd som är nödvändig för skötseln av ett uppdrag enligt 35 §, ska polisen på en skriftlig begäran av en tjänsteman som nämns i 36 § 1 mom. 1 punkten kunna utföra en sådan enskild åtgärd som polisen har befogenhet till.

Polisen ska till huvudstabens tjänstemän lämna över de upptagningar och handlingar som den erhållit genom de åtgärder som avses i 1 mom. Polisen ska få lämna över upptagningarna och handlingarna obehandlade. Då svarar huvudstabens tjänstemän på det sätt som föreskrivs i 10 kap. i tvångsmedelslagen för granskningen av upptagningarna och handlingarna samt för andra uppgifter som anknyter till hanteringen av informationen

För den assistans som polisen ger ska det vid utredningen av brott föreligga samma grunder som vid förebyggandet och avslöjandet av brott, varför det till dessa delar hänvisas till detaljmotiveringen gällande 90 § nedan.

De befogenheter som det skulle vara nödvändigt att använda för att erhålla uppgifter är främst de som gäller teleövervakning, teknisk spårning som riktas mot en person, observation med teknisk apparatur och sådana täckoperationer som avses i 10 kap. 27 § 3 mom. i den nya tvångsmedelslagen samt bevisprovokation genom köp. Användningen av dessa metoder griper synnerligen djupt in i de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Polisen är inövad i att använda flera av de befogenheter som nämns här medan en del av befogenheterna är helt nya. Därför kan det anses ändamålsenligt att försvarsmakten inte föreslås få dessa

befogenheter. Emellertid kan den information som fås genom användning av befogenheterna vara mycket viktig för den förundersökning av brott som försvarsmakten har till uppgift.

Den information som fås med hemliga tvångsmedel ska användas vid utredningen av allvarligare militära brott, t.ex. vid förundersökningen av grova vapenstöld. I synnerhet genom att använda den information som erhålls genom datanätsbaserad täckoperation som avses i 10 kap. 27 § 3 mom. i den nya tvångsmedelslagen kan man bedöma att det är möjligt att reda ut t.ex. försäljning och köp av försvarsmaktens vapen och ammunition som sker på nätet. Också med bevisprovokation genom köp kan man reda ut var vapen, ammunition och annan, ofta dyr specialmateriel, som har stulits från försvarsmakten, finns.

I paragrafen ska det också föreskrivas om samverkan med polisen. Bestämmelsen ska motsvara 1 § 2 mom. i gällande lag om fullgörande av polisuppgifter vid försvarsmakten, men om överföring av ett uppdrag på polisen ska förklarhetens skull föreskrivas i en särskild paragraf. I samverkan med polisen undersöks cirka 10 ärenden per år. Samarbete har idkats i synnerhet i fråga om teknisk undersökning. Gemensamma undersökningsgrupper har i typiska fall använts när det har varit frågan om dödsfall, omfattande mutmisstankar samt allvarliga skador.

Ingen bestämmelse om användning av maktmedel föreslås i lagen. Till exempel vid husrannsakan har assistans av polisen använts och därmed har det inte funnits något behov av att självständigt använda maktmedel.

39 §. Överföring av ett uppdrag på polisen. Paragrafen ska huvudsakligen motsvara 1 § 2 mom. i gällande lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten, men om samverkan med polisen ska förklarhetens skull föreskrivas i en särskild paragraf.

Avvikande från den nuvarande bestämmelsen ska uppdraget överföras på polisen när ärendets art kräver det (i gällande bestämmelse står det att uppdraget kan överföras på polisen). Dessutom ska det som ett nytt element i paragrafen inbegripas rätt för polisen i egenskap av allmän myndighet vid brottsbe-

kämpningen att på eget initiativ av ett särskilt skäl för undersökning överta ett ärende där huvudstaben utför förundersökningen (s.k. övertagningsrätt). Särskilt skäl hänvisar t.ex. till en sådan situation där polisen utgående från de uppgifter den har skulle ha orsak att misstänka att ett ärende som är anhängigt inom försvarsmakten sammanhänger med en större helhet som är anhängig hos polisen eller t.ex. med organiserad brottslighet. Av detta följer att det är ändamålsenligare att polisen undersöker ärendet som en del av denna helhet.

När den nuvarande lagen stiftades konstaterade förvaltningsutskottet (FvUB 3/1995 rd) att inte heller i den form som utskottet föreslår har formuleringen i 1 § 2 mom. som gäller överföring av ett uppdrag på polisen exakt specificerat när en undersökningsuppgift ska överföras på polisen och när den ska utföras i samverkan. Den formulering som utskottet valde motiverade det med att det är svårt att på förhand på ett täckande och entydigt sätt räkna upp de brott som alltid ska överföras på polisen för undersökning samt också de situationer där man alltid borde samverka. Som en principiell utgångspunkt ska det naturligtvis anses att också de gärningar som är av en allvarligare grad än de brott som undersöks i samverkan bör överföras på polisen för undersökning. Utskottet betonade att den föreslagna ändringen i vilket fall som helst ålägger försvarsmakten att på eget ansvar göra en grundlig prövning av huruvida en undersökning skulle komma att utsättas för kritik i offentligheten vad gäller dess opartiskhet, om försvarsmakten själv utför förundersökningen av brottet i fråga samt även i övrigt bedöma om uppgiften borde överföras på polisen liksom också behovet av samarbete. Utöver det sagda påpekade utskottet att den föreslagna formuleringen trots allt är så exakt att de motiveringar som anförs nedan är avsedda att följas eftersom de förklarar momentet.

Förvaltningsutskottet ansåg att kravet på att en undersökning ska vara opartisk förutsätter att ett ärende ska överföras på polisen för att undersökas under ledning av den åtminstone alltid när

- en tjänsteman som sköter polisuppgifter vid försvarsmakten misstänks för att ha gjort

sig skyldig till ett brott antingen i polisuppgiften eller annars,

- en person som står i direkt förmansställning till en tjänsteman som sköter polisuppgifter vid försvarsmakten misstänks för att ha gjort sig skyldig till en sådan gärning som annars skulle undersökas av försvarsmaktens polisorganisation

- det annars är fråga om ett sådant ärende som gäller försvarsmakten och som till sin kvalitativa eller samhälleliga betydelse är sådant att undersökningen måste utföras av en myndighet som står utanför försvarsmakten för att det ska kunna säkerställas eller betona att undersökningen är opartisk.

Enligt förvaltningsutskottet ska en förundersökning i princip alltid överföras på polisen när det som undersöks är dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, dödsvållande eller grovt dödsvållande som nämns i 21 kap. i strafflagen, grov förskingring som nämns i 28 kap., grovt rån eller grov utpressning som nämns i 31 kap. Likadant ska man gå till väga i fråga om undersökning av ett annat brott som avses i 1 § i den föreslagna lagen, om följden av gärningen har varit en allvarlig personskada eller en anseilig egendomsskada.

Enligt förvaltningsutskottets åsikt bör också brott som kräver polisens specialkunnskap och specialteknik överföras på polisen för undersökning.

I praktiken kan undersökningen av ovan nämnda brott enligt förvaltningsutskottets betänkande, beroende på fallet, till någon del också ske i samverkan, också om huvudansvaret för ledningen av undersökningen ankommer på polisen. I den form som utskottet föreslår tryggar 1 § 2 mom. också informationsgången mellan polisen och försvarsmakten så att polisen har rätt att få de uppgifter den önskar om ett brott som undersöks av försvarsmakten för att polisen för sin del ska kunna bedöma behovet av samverkan eller av att undersökningen överförs.

Utskottet påpekade dessutom att man inte enbart kan utgå ifrån att en gärning som i strafflagen klassificeras som ett grovt brott alltid ska överföras på polisen för undersökning på den grundvalen att brottet är allvarligt. Försvarsmakten har t.ex. med beaktande av arten av den materiel som är i dess besitt-

ning ett särskilt intresse att undersöka och reda ut egendomsbrott som riktas mot försvarsmakten, varvid det är motiverat att utföra undersökningen med tillräckliga resurser och så effektivt som möjligt. Till exempel för att brottsrekvisitet grov stöld ska uppfyllas förutsätts ur detta perspektiv stöld av egendom som inte behöver vara särskilt värdefull.

Försvarsmakten har genom ett internt direktiv gett anvisningar om att ett uppdrag ska överföras på polisen i enlighet med förvaltningsutskottets betänkande. Dessutom har det i det interna direktivet nämnts att en undersökning bör överföras, när

- ärendet till sin art eller samhälleliga betydelse är sådant att undersökningen måste utföras på åtgärd av en utomstående myndighet för att oberoende ska kunna säkerställas eller betonas,

- det som undersöks är ett dödsfall eller en allvarlig skada eller

- brottet inte ska undersökas som ett militärt brott enligt 2 § i militära rättegångslagen (t.ex. rattfylleri, fylleri i sjötrafik och fylleri i lufttrafik och narkotikabrott).

När det övervägs om en uppgift ska överföras på polisen bör också den utveckling som skett efter att den nuvarande lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten stiftades beaktas, dvs. det att i dagens läge undersöks allvarligare brott inom försvarsmakten i praktiken av tjänstemän med polisutbildning.

Under de senaste åren har försvarsmakten i genomsnitt överfört ett tiotal ärenden på polisen (6 ärenden år 2011, 16 ärenden år 2009 och 10 ärenden år 2008). I dessa ärenden har huvudstabens undersökningsavdelning inte haft behörighet antingen på basis av brottsrubriceringen eller för att den misstänkte har varit en civilperson. I flera ärenden har huvudstabens undersökningsavdelning också efter överföringen gett polisen handräckning vid undersökningen.

40 §. Anmälningsskyldighet. De som sköter huvudstabens förundersökning ska till polisen anmäla misstankar om ett sådant brott som avses i 35 § vilket har kommit till deras kännedom, och en åtgärd som de har inlett för att utreda brottet. Eftersom det inte är ändamålsenligt att anmäla alla brott, ska de tjänstemän vid huvudstaben som sköter för-

undersökningen tillsammans med polisen besluta vilka brott som omfattas av anmälningsskyldigheten och om anmälningsförfarandet, såsom när, hur och vart anmälan ska göras, utgående från den behörighet de har. Enligt paragrafen ska de tjänstemän vid huvudstaben som sköter förundersökning till polisen anmäla att de hemliga tvångsmedel som nämns i 37 § används. Syftet är att denna anmälan alltid när det är möjligt ska göras på förhand innan ett hemligt tvångsmedel inleds för att polisen ska kunna granska hurvida hos polisen eller andra myndigheter pågår informationsinhämtande om den person som är föremål för åtgärden. Formuleringen ska dock inte utesluta den möjligheten att anmälan också kan göras när uppdraget redan har inletts om situationen kräver det, ifall anmälan skulle fördröja inledandet av uppdraget på ett sätt som äventyrar syftet med verksamheten. Uppgifter som omfattas av anmälningsförfarandet ska vid behov kunna överlåtas genom en teknisk anslutning på det sätt som överenskomms med den registeransvariga.

41 §. Avslutande av förundersökning. I paragrafen ska det föreskrivas om avslutande av förundersökning. När förundersökningen blivit klar ska ärendet enligt 1 mom. överföras till den disciplinära förmannen för behandling. Den disciplinära förmannens behandling hänvisar till åtgärder som den disciplinära förmannen vidtar i enlighet med 45–48 § sedan förundersökningen avslutats.

Paragrafens 2 mom. ska motsvara 2 § i den nuvarande förordningen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten.

Förundersökning ska enligt 3 mom. avslutas utan att ärendet överförs till den disciplinära förmannen eller åklagaren för behandling, om det vid undersökningen har blivit klart att inget brott har begåtts eller att ingen kan avkrävas straff eller påföras annat offentligrättsligt yrkande som grundar sig på ett brott. Att förundersökningen har avslutats ska emellertid meddelas den disciplinära förmannen eller åklagaren i fråga. Anmälningsskyldigheten motsvarar nuvarande praxis. Det är ändamålsenligt att de tjänstemän vid huvudstaben som sköter förundersökningen fortfarande ska ha rätt att avsluta en förundersökning. Detta begränsar inte hel-

ler den disciplinära förmannens behörighet, eftersom han eller hon i enlighet med 27 och 28 § i denna lag kan begära att förundersökning inleds på nytt, om orsak till detta uppkommer.

Huvudstabens rätt att få uppgifter i samband med förundersökning

42 §. Rätt att få uppgifter ur vissa myndigheters register. I paragrafen ska det föreskrivas om rätt att få de uppgifter som behövs vid den förundersökning som huvudstaben utför.

Rätten att få uppgifter som gäller befolkningsdatasystemet ska till sitt innehåll motsvara 6 § 1 mom. i den nuvarande lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten, men i den ska ingå en hänvisning till lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) som trädde i kraft den 1 mars 2010.

Bestämmelsen om rätten att få uppgifter ur bötesregistret och justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem ska motsvara 6 § 1 mom. 2 punkten i den nuvarande lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten.

Ur fordonstrafikregistret som avses i lagen om fordonstrafikregistret ska man ha rätt att få uppgifter om ägare eller innehavare.

Till följd av principen om ändamålsbundenhet ska det också finnas bestämmelser i denna lag om rätt för försvarsmakten att få uppgifter ur andra register än dem som avses i lagen. Rätten att få information ska utöver registret över disciplinavgöranden, om vilket föreskrivs i 118 § i denna lag, gälla också värnpliktsregistret som avses i värnpliktslagen och registret över krishanteringspersonal som avses i lagen om militär krishantering.

Rätten att få information ska också gälla Försvarsutbildningsföreningens register om vilket föreskrivs i lagen om frivilligt försvar.

Av en myndighet som har bett om handräckning ska man ha rätt att få de uppgifter som behövs för att handräckning ska kunna ges. Motsvarande bestämmelse finns t.ex. i 22 § 1 mom. 20 punkten i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005).

I 2 mom. ska tas in en informativ bestämmelse med hänvisning till de lagar där det också föreskrivs om rätten att få information för skötsel av de uppgifter som avses i denna proposition. Information fås också ur polisens informationssystem på det sätt som föreskrivs i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet.

Information ska också fås ur Brottsåtgärdsverkets verkställighetsregister samt övervaknings- och verksamhetsregister på det sätt som föreskrivs i lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff. Enligt 16 § 1 mom. 10 punkten i lagen i fråga får utöver vad som föreskrivs i 29 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och i övrigt i nämnda lag den registeransvarige trots bestämmelserna om sekretess ur fängsvårdsväsendets verkställighetsregister samt övervaknings- och verksamhetsregister lämna ut uppgifter som gäller dömda, fångar och dem som intagits i en straffanstalt och som är nödvändiga för militärmyndigheterna för förande av värnpliktsregistret samt för huvudstabens undersökningsavdelning för förande av försvarsmaktens säkerhets- och straffuppgiftsregister. En proposition om att tekniskt uppdatera paragrafen i fråga och 17 § ingår i denna proposition som en bifogad lag till denna lag.

Hänvisningen till lagen om försvarsmakten ska avse registret för tillstånds- och övervakningsärenden i 16 § i lagen.

Det föreslagna 3 mom. är för klarhetens skull nödvändigt med beaktande av att grundlagsutskottet i sin utlåtandepraxis har ansett att möjligheten att överlåta uppgifter via en teknisk anslutning till ett personregister förutsätter bestämmelser om detta i lagen (GrUU 12/2002 rd).

43 §. Rätt att få uppgifter av en annan myndighet. Huvudstaben ska ha rätt att av en myndighet samt av en sammanslutning eller person som har anförtratts en offentlig uppgift gratis och trots sekretessskyldigheten få de uppgifter och handlingar som behövs för att ett uppdrag enligt 35 § ska kunna utföras, om inte givandet av sådana uppgifter eller handlingar till huvudstaben eller användningen av uppgiften som bevis har förbjudits eller begränsats i lag.

Beslutet om att inhämta sekretessbelagda uppgifter fattas av en tjänsteman som nämns i 36 § 1 mom. 1 punkten.

44 §. Rätt att få uppgifter av en privat sammanslutning. Huvudstaben ska ha rätt att av ett teleföretag och en sammanslutningsabonnent få kontaktuppgifter till en sådan teleanslutning som inte nämns i en offentlig katalog eller uppgifter som specificerar en teleanslutning, en e-postadress, en annan teleadress eller teleterminalutrustning, om upplysningarna behövs i ett enskilt fall för att ett uppdrag enligt 35 § ska kunna utföras. Huvudstaben ska ha motsvarande rätt att få distributionsadressuppgifter av en sammanslutning som bedriver postverksamhet.

Bestämmelsen ska huvudsakligen motsvara 8 § i den nuvarande lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten, visserligen hänvisas det till utredning av brott endast i förarbetet till lagen. Dessutom ska det i 37 § föreskrivas om inhämtande av information med en teknisk anordning, eftersom detta i och med revideringen av tvångsmedelslagen blir en självständig befogenhet.

6 kap. Avslutande av ett disciplinärende

45 §. Åtgärder sedan förundersökningen avslutats. Den disciplinära förmannen ska utan oskäligt dröjsmål utgående från förundersökningsprotokollet besluta vilka åtgärder som disciplinärendet ger anledning till. Formuleringen ska vara mera neutral än i gällande militära disciplinlag, där den disciplinära förmannen enligt 29 § 1 mom. efter slutförd undersökning utan dröjsmål ska vidtaga åtgärder för att bestraffa eller tillrättavisa den som gjort sig skyldig till brott. Med åtgärder ska avses bedömning av om ärendet ska överföras till en högre disciplinär förman eller till åklagaren, eventuellt hörande av den misstänkte, övervägning av ett disciplinbeslut, fattande av disciplinbeslut och delgivning av det samt meddelande av avgörandet till åklagaren.

46 §. Avgörande av ett ärende i ett disciplinärt förfarande och påförande av ett disciplinstraff. I paragrafen ska det föreskrivas om de förutsättningar under vilka för en gärning som undersökts som ett disciplinärende

ska kunna påföras ett disciplinstraff i ett disciplinärt förfarande. Ett disciplinstraff ska få påföras, om den som är misstänkt för brottet har erkänt gärningen eller om skulden annars kan anses klar.

Ett ärende får dock enligt 2 mom. inte behandlas i ett disciplinärt förfarande, om

1) den som har begått brottet inte längre lyder under 45 kap. i strafflagen,

2) målsäganden inte har samtyckt till att ärendet behandlas i ett disciplinärt förfarande utan yrkar att ärendet ska behandlas vid domstol,

3) åtal för något av flera brott ska väckas vid domstol och brotten står i samband med varandra eller

4) någon av dem som är delaktiga i ett och samma brott ska åtalas vid domstol och det inte bör anses ändamålsenligt att ärendet avgörs särskilt för sig.

Paragrafen motsvarar i övrigt nuvarande bestämmelse, men den nuvarande formuleringen i militära disciplinlagen: om den som är misstänkt har erkänt sin skuld, ska ersättas med formuleringen om den som är misstänkt har erkänt gärningen.

I ett disciplinärt förfarande ska inte heller i fortsättningen kunna avgöras sådana ärenden med vilka sammanhänger bedömning av motstridig eller oklar bevisning. Bevisningen ska alltså vara klar och oomtvistad. Detta ska avses med formuleringen om det annars ska anses klart att personen är skyldig. Ett exempel på en dylik situation kan vara att bevisningen är helt klar och oomtvistad, men att den misstänkte trots detta och uppenbarligen utan grund bestrider antingen sitt förfarande eller dess straffbarhet. Bakom bestridandet kan ligga t.ex. endast ett syfte att fördröja processen eller undvika disciplinpåföljden, t.ex. genom att som berättigande grund åberopa en omständighet i fråga om vilken det finns en klar tolkningspraxis på att denna inte avlägsnar straffbarheten i gärningen.

Syftet är att målsäganden ska ha en möjlighet att ta tillbaka sitt samtycke till ett disciplinförfarande, dvs. kräva att ärendet behandlas i domstol, ända tills ett disciplinbeslut har fattats. Målsägande finns t.ex. i misshandelsbrott och i brott som gäller missbruk av förmansställning. En målsägande kan också ha privaträttsliga krav som grundar sig på brot-

tet, vilka kan undersökas vid domstol men inte i ett disciplinförfarande.

47 §. Överföring till en högre disciplinär förman. Om en disciplinär förmans befogenheter inte räcker till för avgörande av ett ärende eller om förmannen är jävig, ska ärendet överföras till en högre disciplinär förman. Bestämmelsen motsvarar i övrigt 30 § i gällande militära disciplinlag, men den hänvisningsbestämmelse som gäller överföring av ett ärende till behörig åklagare ska avskiljas till en annan paragraf, dvs. till 48 §.

48 §. Överföring till åklagaren. Bestämmelser om hänskjutande av ett ärende till behörig åklagare ska enligt 1 mom. fortsättningsvis finnas i militära rättegångslagen. Motsvarande hänvisningsbestämmelse finns i 30 § i den nuvarande militära disciplinlagen.

Om förundersökning har förrättats i ett ärende på förordnande av åklagaren, ska den disciplinära förmannen enligt 2 mom. meddela sitt avgörande med anledning av förundersökningen till åklagaren. Efter att ha fått meddelandet kan åklagaren ta ärendet till åtalsprövning, om ärendets art det kräver eller det annars finns särskilda skäl till det. Bestämmelsen motsvarar annars 30 a § 2 mom. i den nuvarande militära disciplinlagen men man har försökt göra formuleringen mera åskådlig.

49 §. Omständigheter som påverkar övervägningen av disciplinstraff. Ett disciplinstraff ska enligt 1 mom. stå i rätt förhållande till brottet och vara ändamålsenligt med tanke på den skyldiges tjänstgöringsställning. Det är skäl att beakta tjänstgöringsställningen t.ex. i lydnadsbrott. Om en erfaren gruppleddare gör sig skyldig till ett sådant brott, är det i allmänhet mera klandervärt än om en beväring gör det. En gruppleddare bör i högre grad ha klart för sig vad som krävs av dem som tjänstgör inom försvarsmakten och också vara ett exempel för den grupp han eller hon leder. Genom bestämmelsen eftersträvas att grupper av samma slag ska behandlas på samma sätt. Av dessa skäl är det viktigt att tjänstgöringsställningen också i fortsättningen kan beaktas när straff mäts ut.

Ett disciplinstraff ska dömas ut eller påföras med beaktande av enhetligheten i straffpraxis. Detta motsvarar 32 § 1 mom. i den nuvarande militära disciplinlagen.

När arten och strängheten av ett disciplinstraff övervägs ska enligt 2 mom. de grunder som enligt strafflagen påverkar gärningens straffbarhet och gärningsmannens eventuella tidigare disciplinstraff beaktas. I bestämmelsen ska formuleringen "samt de förhållanden under vilka brottet begåtts" strykas, eftersom detta redan följer av övrig lagstiftning. Dessutom ska den nuvarande formuleringen "tjänstgöring och uppförande i övrigt" ersättas med formuleringen "eventuella tidigare disciplinstraff", eftersom detta motsvarar nuvarande tolkning. Vidare är det i den nuvarande militära disciplinlagen nämnda "uppförande i övrigt" som grund för skärpning av straffet främmande för den finska straffrätten och det ska därför strykas.

En påföljd ska kunna skärpas om brotten varit flera eller om gärningen begåtts i närvaro av församlade militärpersoner så att den kan äventyra disciplinen och ordningen eller om gärningsmannen missbrukat sin förmansställning när han eller hon begick brottet. Ett disciplinstraff ska kunna lindras, om gärningen föranletts av att en förman genom klandervårt beteende minskat gärningsmannens förmåga att följa lagen. Denna princip framgår också av 6 kap. 6 § 2 punkten i strafflagen.

50 §. Prioritering av lindrigare disciplinstraff. Enligt 33 § i nuvarande militära disciplinlag ska disciplinär tillrättavising användas som påföljd, om inte brottets art eller brottens antal, upprätthållandet av disciplin och ordning, gärningsmannens tidigare tjänstgöring eller andra omständigheter vid brottets begående förutsätter att disciplinstraff påförs.

Eftersom det föreslås att man ska avstå från att skilja mellan disciplinär tillrättavising och disciplinstraff, ska det i paragrafen beskrivas att som disciplinstraff ska användas anmärkning, extra tjänstgöring eller utgångsförbud i högst tio dygn, om inte brottets art eller brottens antal, upprätthållandet av disciplin och ordning, gärningsmannens tidigare tjänstgöring eller andra omständigheter som gäller brottet förutsätter att ett annat disciplinstraff påförs. Sålunda kvarstår lagstiftningen till sitt sakinnehåll.

51 §. Hörande av den misstänkte när ett disciplinärende avgörs. Rätten att bli hörd hör

till de garantier för en rättvis rättegång som tryggas i 21 § 2 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet har ansett att en bestämmelse om föreläggande utan att motparten hörs i sig är möjlig, om denne inte har kunnat höras så skyndsamt som ärendet nödvändigt kräver. Enligt utskottets ståndpunkt kan motparten ha lämnats ohörd inte bara för att det i praktiken varit omöjligt att vänta längre på grund av ett särskilt skyndsamhetsintresse i saken utan också för att motparten överhuvud taget inte är känd eller nåbar för att höras. Utskottet har ändå krävt att den grundlagsenliga huvudregeln i bestämmelsen ska vara att motparten hörs (GrUU 15/2006 rd och GrUU 50/2006 rd). Utgående från detta ska den disciplinärende förmannen enligt 1 mom. innan ett disciplinärende avgörs höra den misstänkte personligen, om detta inte på grund av särskilda omständigheter avsevärt skulle fördröja behandlingen av ärendet och det inte finns skäl att anta att hörande skulle främja behandlingen av ärendet. Den disciplinärende förmannen ska kunna höra den misstänkte per telefon eller via ett annat medium för dataöverföring, om de förutsättningar som anges i 31 § 2 mom. för sådant hörande uppfylls.

När behovet av hörande övervägs bör det beaktas att hörandet av den misstänkte vid förundersökningen föreslås bli fastställt. Viktigt är att den misstänkte åtminstone en gång har en verklig möjlighet att bli hörd i disciplinförfarandet.

Om den disciplinärende förmannen anser att den misstänkte har gjort sig skyldig till något annat än den gärning som avses i 29 § 2 mom. eller om vilken han eller hon har hörts enligt 34 § 1 mom., ska den misstänkte enligt 2 mom. höras på nytt.

För närvarande finns den bestämmelse som gäller hörande av en misstänkt i 31 § i militära disciplinlagen. Det föreslås att bestämmelsen ska preciseras med de motiveringar som beskrivs ovan.

52 §. Disciplinbeslutets slutresultat. I ett disciplinärende ska beslutet enligt 1 mom. vara fällande eller friande.

Även om ett disciplinbeslut är fällande behöver ett disciplinstraff enligt 2 mom. inte påföras, om gärningen har berott på ouppmärksamhet, tanklöshet eller okunnighet som med beaktande av omständigheterna är ur-

säktlig eller om gärningen annars ska anses vara ringa med hänsyn till upprätthållandet av disciplin och ordning. Dyliga gärningar kan vara t.ex. brott mot klädesbestämmelserna, som inte har haft inverkan på disciplin och ordning eller tjänstgöringssäkerheten, liten avvikelse från tilltal, hälsning eller andra motsvarande bestämmelser som gäller den militära ordningen eller litet brott mot de bestämmelser som meddelats om förvaringen av den utrustning som ställts till militärpersonens förfogande. För närvarande finns denna bestämmelse i 29 § 2 mom. i militära disciplinlagen.

53 §. Disciplinbeslutets innehåll. Beslutet i ett disciplinärende ska vara skriftligt. Av beslutet ska framgå

- 1) den disciplinära förman som avgjort ärendet och datum för beslutet,
- 2) parternas namn,
- 3) ett referat av ärendet,
- 4) motiveringar,
- 5) tillämpade bestämmelser,
- 6) slutresultatet samt vid behov disciplinstraffets art och storlek samt den avräkning som eventuellt ska göras från påföljden.

Det föreslås att bestämmelsen som för närvarande finns i 8 § i militära disciplinförordningen ska moderniseras språkligt.

54 §. Delgivning av disciplinbeslutet. Ett fällande beslut ska enligt 1 mom. delges den som påförts disciplinstraff samt på begäran målsäganden. En förutsättning för ett disciplinförfarande är att målsäganden har samtyckt till att ärendet behandlas i ett disciplinförfarande och inte har krävt att ärendet ska behandlas i domstol. Om målsäganden inte har fört fram några krav, t.ex. krävt straff, kan det antas att han eller hon inte har intresse av att ansöka om att ärendet ska återbrytas på basis av 67 § till nackdel för den bestraffade.

Om ett disciplinstraff inte har påförts eller om beslutet är friande kan målsäganden däremot i förundersökningen ha samtyckt till ett disciplinförfarande men krävt straff och följaktligen är beslutet enligt hans eller hennes åsikt för lindrigt. I en sådan situation har målsäganden ingen faktisk möjlighet att överväga extraordinärt ändringssökande enligt 67 §, om han eller hon inte får kännedom om disciplinavgörandet.

På delgivningsexemplaret av beslutet ska det antecknas när beslutet har delgetts den som påförts disciplinstraffet. I delgivningsexemplaret av beslutet ska det ingå en anvisning om hur den som påförts disciplinstraff kan föra ärendet till en högre disciplinär förman eller domstol för avgörande (anvisning om ändringssökande).

Riksdagens biträdande justitieombudsman har i sitt beslut av den 26 oktober 2004 (230/4/03) ägnat uppmärksamhet åt att i anvisningarna om hur man anför disciplinbesvär inte har antecknats det datum då besvären senast ska lämnas in. I beslutet hänvisas det till att en person som bestrider ett straffyrkande ska meddela detta till häradsåklagaren inom en vecka från delfäendet och att i blanketten för straffyrkande har antecknats sista datum för bestridande i enlighet med justitieministeriets anvisningar. Enligt biträdande justitieombudsmannen kunde motsvarande praxis anses motiverad också i de anvisningar för ändringssökande som gäller disciplinbesvär i synnerhet då tid att anföra besvär är endast tre dagar. Biträdande justitieombudsmannen har föreslagit för huvudstaben att den skulle överväga, om det finns orsak att komplettera den straffkortsblankett som är i användning på så sätt att i den skulle märkas ut den sista dagen när disciplinbesvär kan lämnas in.

Om ett disciplinstraff med stöd av 52 § 2 mom. inte har påförts, ska beslutet enligt 2 mom. utan dröjsmål meddelas parterna på ett bevisligt sätt. Om ett förundersökningsprotokoll har upprättats i ärendet, ska det dessutom göras en anteckning om avgörandet i protokollet.

Ett frikännande disciplinbeslut ska enligt 3 mom. utan dröjsmål meddelas parterna på ett bevisligt sätt. Om ett förundersökningsprotokoll har upprättats i ärendet, ska det dessutom göras en anteckning om avgörandet i protokollet.

Bestämmelser som motsvarar 1 och 2 mom. finns i dagens läge i 9 § i militära disciplinförordningen och därifrån ska de föras över till lagen. Bestämmelsen om delgivning av ett frikännande disciplinbeslut i 3 mom. är ny. Bestämmelsen motsvarar nuvarande praxis.

Om en parts rätt till extraordinärt ändrings-sökande föreskrivs nedan.

7 kap. Ändringssökande

55 §. Rätt att söka ändring. I ett disciplinbeslut av kommandören för en truppenhet, chefen för en grundenhet eller fältväbeln vid en grundenhet ska enligt 1 mom. ändring först få sökas genom en *begäran om avgörande* hos kommandören för truppförbandet.

I ett disciplinbeslut av kommandören för truppförbandet eller av en överordnad disciplinär förman och i ett beslut som kommandören för truppförbandet har fattat med anledning av en begäran om avgörande enligt 1 mom., ska enligt 2 mom. ändring få sökas genom besvär (*disciplinbesvär*). Bestämmelser om behörig domstol ska finnas 5 och 6 § i militära rättegångslagen.

För närvarande föreskrivs om rätt att söka ändring i 34 § i militära disciplinlagen. I en disciplinär tillrättavisning som påförts i ett disciplinärende får för närvarande ändring inte sökas genom besvär. Det föreslås att rätten att söka ändring ska utvidgas. I ett beslut som gäller disciplin av kommandören för truppenheten, chefen för grundenheten och fältväbeln vid grundenheten ska först få begäras ett avgörande av kommandören för truppförbandet genom ett nytt förfarande med begäran om avgörande. Genom ett internt förfarande inom försvarsmakten ska det vara möjligt att korrigerar fel som skett vid ett disciplinförfarande och undvika att i onödan belasta domstolarna när det är fråga om relativt obetydliga gärningar.

I ett beslut som kommandören för truppförbandet har fattat på begäran om avgörande ska ändring få sökas hos domstol. På ett disciplinbeslut av kommandören för truppförbandet eller en överordnad disciplinär förman ska besvär anföras direkt hos domstolen. Det föreslagna förfarandet för ändringssökande garanterar att den som påförts ett disciplinStraff i alla situationer har en möjlighet att föra ärendet till domstol för behandling.

Ändringen innebär förutom att rätten att söka ändring utvidgas, också en försvagning till den del att besvär inte längre ska kunna anföras direkt hos domstolen över en varning som kommandören för truppenheten har på-

fört en person som tjänstgör som värnpliktig, utan först ska en begäran om avgörande lämnas in till kommandören för truppförbandet. Varning används synnerligen sällan som disciplinpåföljd för dem som tjänstgör som värnpliktiga. Försvagningen är således i praktiken inte betydande när man beaktar att ändring också får sökas i ett beslut som fattats på begäran om avgörande. Försvagningen ska också gälla utgångsförbud som kommandören för truppenheten har påfört och varning som chefen för en grundenhet har påfört. Vid bedömning av ändringens inverkan ska den bestämmelse om gottgörelse som föreslås nedan och det att disciplinärendena behandlas snabbt också beaktas. Det finns också skäl att ha ett tillräckligt klart disciplinsystem, utan talrika variationer i förfarandena.

Enligt 5 § i militära rättegångslagen handläggs militärt rättegångsärende vid den i 1 § 2 mom. avsedda allmänna underrätt som är närmast förläggningssorten för den truppvad delning där svaranden tjänstgör eller där han senast har tjänstgjort eller varit skyldig att tjänstgöra. Med hänvisningen till 1 § 2 mom. avses det att vissa underrätter har förordnats att handlägga militära rättegångsärenden. Ett militärt rättegångsärende får handläggas även av den i 1 § 2 mom. avsedda allmänna underrätt som är närmast gärningsorten eller svarandens bonings- eller vistelseort, såvida detta med beaktande av den utredning som företes samt kostnaderna och övriga omständigheter anses lämpligt. Om svaranden åtalas för flera brott som ska handläggas såsom militärt rättegångsärende, får de prövas av den i 1 § 2 mom. avsedda allmänna underrätt som är behörig att handlägga åtal för något av brotten.

Enligt 6 § i militära rättegångslagen handläggs ett militärt rättegångsärende i första instans av Helsingfors hovrätt, då svaranden är en kommandör för truppvad delning eller en officer av minst majors grad eller en person som tjänstgör i annan militär tjänst vilken motsvarar minst majorstjänst.

Endast den som har påförts ett disciplinStraff eller den som i enlighet med 52 § 2 mom. inte har påförts ett disciplinStraff ska ha rätt att söka ändring i disciplinprocessen, på samma sätt som för närvarande. För klarhetens skull ska om detta uttryckligen före-

skrivs i 3 mom. Eftersom målsägandens samtycke är en förutsättning för ett disciplinärt förfarande, är det inte ändamålsenligt att också målsäganden ska ha rätt att söka ändring.

56 §. Temporärt förordnande. Om ett disciplinbeslut får verkställas innan beslutet har vunnit laga kraft, kan kommandören för truppförbandet med anledning av en begäran om avgörande som avses i 55 § 1 mom. och domstolen med anledning av disciplinbesvär som avses i 55 § 2 mom. av ett särskilt skäl innan ärendet avgörs bestämma att disciplinbeslutet tills vidare inte ska verkställas eller verkställandet inte fortgå.

Enligt 39 § i den nuvarande militära disciplinlagen ska verkställigheten av ett straff som har påförts genom disciplinförfarande inledas utan dröjsmål sedan den tid som gäller för anförande av besvär har löpt ut eller sedan besvären har avgjorts av domstolen. Om den bestraffade ger sitt skriftliga samtycke, får verkställigheten även inledas tidigare. Verkställigheten av arrest och av ett utgångsstraff som en domstol har dömt ut får inledas trots att beslutet inte har vunnit laga kraft, om den dömde ger sitt skriftliga samtycke till detta. Den föreslagna bestämmelsen ändrar således nuläget på så sätt att endast ett förordnande av kommandören för truppförbandet eller av domstolen ska kunna förhindra verkställigheten av beslutet. Ändringssökandet eller samtycke av den bestraffade ska inte ha någon inverkan på verkställigheten.

Avsikten är att bestämmelsen ska tillämpas endast i undantagsfall eller ”av ett särskilt skäl”. Ett särskilt skäl kan vara för handen främst i de situationer där den som handlägger en begäran om avgörande eller domstolen upptäcker ett sådant fel eller en sådan brist i ett disciplinbeslut eller ett disciplinförfarande som kommer att leda till att beslutet upphävs eller påföljden lindras. Som ett särskilt skäl kan inte anses endast det att den bestraffade begär att verkställigheten ska avbrytas.

Bestämmelser om inledandet av verkställigheten ska ingå i 70 §.

När det övervägdes var i lagen bestämmelsen ska placeras fästes uppmärksamhet vid att det i allmänhet föreskrivs om ett besluts verkställbarhet i en verkställighetslag (2 kap.

i utsökningensbalken (705/2007) och i 2 § i lagen om verkställighet av böter (672/2002)). En bestämmelse om avbrott kan också ingå i en verkställighetslag (2 kap. 13 § i utsökningensbalken), men eftersom avbrott i allmänhet är exceptionellt och beslut om det i allmänhet fattas av domstol och i detta fall eventuellt också av kommandören för truppförbandet, ingår en bestämmelse om avbrott eller ett annat temporärt förordnande i allmänhet i en procedurlag eller som en del av processregleringen i en speciallag (17 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983), 13 § i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt (619/1996) och i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999)). För att bestämmelsen ska placeras på det föreslagna sättet talar åskådligheten.

57 §. Innehållet i begäran om avgörande. I en begäran om avgörande ska skriftligen meddelas

- 1) det disciplinbeslut, som överklagas,
- 2) till vilka delar beslutet överklagas,
- 3) vilka ändringar som yrkas i beslutet,
- 4) på vilka grunder ändring yrkas, och till vilka delar motiveringarna till beslutet är felaktiga enligt den som begär avgörande.

58 §. Framställande av begäran om avgörande. Begäran om avgörande som avses i 55 § 1 mom. ska framställas inom sju dagar från delfäendet av beslutet. Tidsfristen på sju dagar motiveras i samband med 61 §. Vid framställande av begäran om avgörande ska vad som föreskrivs i 61 § 2—4 mom. om anförande av besvär iakttas. En begäran om avgörande som kommit in efter utsatt tid ska inte prövas.

Tillämpningen av 63 § 2 mom., som gäller komplettering av besvären, passar dåligt ihop med det förfarande med begäran om avgörande som sker inom försvarsmakten. Syftet är att man alltid strävar efter att undersöka en begäran om avgörande som anlänt inom utsatt tid. om begäran om avgörande är så bristfällig att kommandören för truppförbandet på basis av den inte kan fatta beslut, bör bristerna redas ut genom att den som lämnat in begäran om avgörande hörs i enlighet med 59 § 1 mom.

59 §. Beslut av kommandören för truppförbandet på begäran om avgörande. Kommen-

dören för truppförbandet ska enligt 1 mom. ge ett skriftligt beslut på en begäran om avgörande som avses i 55 § 1 mom. Den disciplinära förman som har fattat disciplinbeslutet ska överlämna materialet i ärendet och sitt utlåtande över begäran om avgörande till kommandören för truppförbandet. Kommandören för truppförbandet ska kunna höra den som lämnat in begäran om avgörande och den disciplinära förman som fattat disciplinbeslutet, om detta främjar avgörandet av ärendet.

Kommandören för truppförbandet ska enligt 2 mom. med anledning av en begäran om avgörande kunna upphäva disciplinbeslutet, lindra det påförda disciplinstraffet eller låta beslutet stå. Kommandören för truppförbandet ska inte kunna ändra disciplinbeslutet till nackdel för den som lämnat in begäran om avgörande. I fråga om innehållet i det beslut som ska fattas på begäran om avgörande tillämpas vad som föreskrivs i 53 § om innehållet i ett disciplinbeslut. Med detta avses att i beslutet ska finnas

- 1) namnet på den disciplinära förman som avgjort ärendet och datum när beslutet fattades,
- 2) parternas namn,
- 3) innehållet i ändringssökandet,
- 4) motiveringar,
- 5) tillämpade bestämmelser,
- 6) slutresultatet av ändringssökandet.

Kommandören för truppförbandet ska enligt 3 mom. meddela beslutet på begäran om avgörande inom sju dagar från den dag då begäran om avgörande har inkommit. Med detta strävar man efter att försäkra sig om att kravet på att disciplinförfarandet ska gå snabbt förverkligas också i fortsättningen trots rätten att söka ändring.

I 4 mom. ska det i informativt syfte tas in en hänvisning, enligt vilken i 55 § 2 mom. ska föreskrivas om hur man söker ändring i ett beslut som kommandören för truppförbandet har fattat på begäran om avgörande. Det är klart att om ändringsyrkandet har godkänts i sin helhet, har den som lämnat in begäran om avgörande inget intresse av att söka ändring. Då låter domstolen bli att pröva besvären. Kommandören för truppförbandet ska till det beslut som fattats på begäran

om avgörande foga en skriftlig anvisning om hur man söker ändring.

60 §. Disciplinbesvärens innehåll. Bestämmelserna om besvärsskriften ska i fortsättningen vara mera detaljerade än tidigare.

I en besvärsskrift, som ska riktas till den behöriga domstolen, ska enligt 1 mom. följande anges:

- 1) det disciplinbeslut som överklagas,
- 2) till vilka delar beslutet överklagas,
- 3) vilka ändringar som yrkas i beslutet,
- 4) på vilka grunder ändring yrkas, och till vilka delar motiveringarna till beslutet enligt ändringssökandens åsikt är felaktiga,
- 5) de bevis som man önskar stöda sig på och vad man vill bevisa genom vart och ett av dem,
- 6) eventuell begäran om att ärendet ska handläggas i ett skriftligt förfarande.

I besvärsskriften ska bevis kunna framföras, eftersom det är möjligt att ärendet har avgjorts i ett disciplinförfarande fastän ändringssökanden anser att bevisningen var oklar eller motstridig.

I besvärsskriften ska enligt 2 mom. meddelas parternas namn och kontaktuppgifterna till deras lagliga representant, ombud eller biträde, den postadress och eventuell annan adress på vilken uppmaningar, kallelser och meddelanden i ärendet kan sändas till ändringssökanden. Kontaktuppgifterna till parten och till vittnen och andra som ska höras ska också meddelas på lämpligt sätt. Uppgifterna behöver dock inte meddelas, om de finns i förundersökningsprotokollet eller i annat material som ska tillställas domstolen.

Besvärsskriften ska enligt 3 mom. undertecknas av ändringssökanden, eller om han eller hon inte har upprättat den, av den som har upprättat skriften.

Till besvärsskriften ska enligt 4 mom. fogas de handlingar som ändringssökanden åberopar och som inte finns i det material som har lämnats till domstolen.

För närvarande finns bestämmelsen i 35 § i militära disciplinlagen och i 16 § 1 mom. i militära disciplinförordningen. I fortsättningen ska i bestämmelsen bättre beaktas 25 kap. 15 och 16 § i rättegångsbalken.

61 §. Anförande av disciplinbesvär. Tidsfristen för anförande av de besvär som avses

i 55 § 2 mom. ska enligt 1 mom. vara sju dagar från delfäendet av beslutet i fråga.

För närvarande ska disciplinbesvär enligt 35 § 1 mom. i militära disciplinlagen anföras senast den tredje dagen efter att disciplinbeslutet delgavs den som saken gäller. Det finns orsak att förlänga tidsfristen, eftersom den också med beaktande av kravet på snabbhet i disciplinförfarandet är för kort. I annan lagstiftning är besvärstiden minst en vecka.

Förlängning av besvärstiden är nödvändig också för att möjliggöra anskaffning av ett biträde. Biträden används främst av yrkesmilitärer. Förlängningen bedöms inte påverka behandlingstiderna i disciplinärenden, eftersom det föreslås att med undantag av disciplinbot och varning ska påföljderna i allmänhet kunna verkställas trots att ändring har sökts. Dessutom ska det beaktas att den bestraffade ska ges gottgörelse, om det visar sig att han eller hon har bestraffats utan orsak.

Riksdagens biträdande justitieombudsman har i sitt beslut av den 26 oktober 2004 (230/4/03) ägnat uppmärksamhet åt att i anvisningarna om hur man anför disciplinbesvär inte har antecknats det datum då besvären senast ska lämnas in, vilket refereras i motiveringarna till 54 §.

Besvärsskriften ska enligt 2 mom. inom utsatt tid lämnas till den disciplinära förman som har fattat disciplinbeslutet eller till den domstol som avses i 55 § 2 mom. Begäran om avgörande eller besvärsskriften ska också få lämnas in till chefen för den grundenhet eller fältväbeln vid den grundenhet där ändringssökanden tjänstgör, eller till jourhavande vid truppförbandet.

Om ändringssökanden tjänstgör i en trupp som är åtskild från hans eller hennes enhet eller på ett fartyg ute till havs, ska begäran om avgörande eller besvärsskriften enligt 3 mom. få lämnas in också till chefen för truppen eller fartyget. Om ändringssökanden har berövats sin frihet, ska begäran om avgörande eller besvärsskriften också få lämnas in till förmannen för högvakten eller någon annan förvaringslokal.

Om besvärsskriften har lämnats in till en annan myndighet som avses i 2 eller 3 mom. än domstolen, ska mottagaren enligt 4 mom. på skriften anteckna dess ankomstdag och

utan dröjsmål överlämna skriften till den disciplinära förman som avgjort ärendet.

Bestämmelserna om inlämnande av begäran om avgörande eller besvärsskriften ska motsvara 35 § 1 mom. i militära disciplinlagen och 17 och 18 § i militära disciplinförordningen i övrigt, men formuleringarna ska moderniseras. Bestämmelsen i det föreslagna 4 mom. ska preciseras jämfört med nuläget så att det inte längre ska föreskrivas allmänt om tillställande till en annan myndighet utan den andra myndigheten ska specificeras så att den avser de myndigheter om vilka föreskrivs i 2 eller 3 mom. I praktiken har bestämmelsen också i dagens läge tolkats på detta sätt.

62 §. *Den disciplinära förmannens skyldigheter.* För klarhetens skull ska den disciplinära förmannens skyldigheter i fortsättningen tas in i samma paragraf. För närvarande finns bestämmelsen i 35 § 2 mom. och 36 § 1 mom. i militära disciplinlagen och i 16 § 2 mom. i militära disciplinförordningen.

För klarhetens skull ska i 1 mom. föreskrivas att ändringssökanden har rätt att använda biträde och att ändringssökandens rätt att upprätta en besvärsskrift ska tryggas. Avsikten är att rätten att använda biträde ska gälla hela besvärsprocessen, dvs. också den fas då avgörande begärs. Den disciplinära förmannen ska se till att ändringssökanden har möjlighet att skaffa sig ett biträde och upprätta en besvärsskrift samt delta i domstolsbehandlingen av disciplinbesvären.

Den disciplinära förman som fattat disciplinbeslutet ska enligt 2 mom. omedelbart sända besvärsskriften till kansliet vid den domstol som avses i 55 § 2 mom. tillsammans med det förundersökningsprotokoll som upprättats i disciplinärendet, eventuellt beslut som fattats på en begäran om avgörande samt andra handlingar och sitt utlåtande i ärendet.

Om disciplinbesvär har sänts direkt till domstolen, ska den disciplinära förmannen enligt 3 mom. på begäran av domstolen sända domstolen det förundersökningsprotokoll som upprättats i disciplinärendet samt andra handlingar i ärendet samt sitt utlåtande som avses i 2 mom.

63 §. *Förberedelse i domstol.* Disciplinbesvär ska enligt 1 mom. bli anhängiga då be-

svärsskriften har kommit in till kansliet vid den domstol som avses i 55 § 2 mom. Motsvarande bestämmelse ingår i 35 § 3 mom. i nuvarande militära disciplinlag.

Om besvären är bristfälliga och det är nödvändigt att komplettera dem för att rättegången ska kunna fortgå, ska ändringssökanden enligt 2 mom. uppmanas att korrigera bristen inom en av domstolen utsatt tid vid äventyr att besvären kan lämnas utan prövning. Om ändringssökanden inte följer uppmaningen och besvären är så bristfälliga att de inte duger som grund för en rättegång, ska besvären inte prövas.

Om en besvärsskrift har sänts direkt till domstolen, ska domstolen enligt 3 mom. utan dröjsmål begära ett utlåtande av den disciplinära förmannen med anledning av besvären, om inte domstolen beslutar att inte ta upp besvären till prövning eller det annars är uppenbart onödigt. Utlåtandet ska ges för kännedom till den som sökt ändring.

Huvudregeln ska vara att ett utlåtande ska begäras av den disciplinära förman som avgjort ärendet. Om den disciplinära förman som avgjort ärendet är förhindrad, ska också en annan disciplinär förman kunna ge ett utlåtande till ändringssökanden. Eftersom givandet av ett utlåtande är en tjänsteförpliktelse för förmannen, är det inte nödvändigt att ställa särskilda tidsfrister eller hot för givandet av utlåtandet. Som ett utlåtande räcker också konstaterandet att inga sådana omständigheter har tagits upp i besvären som skulle förutsätta att beslutet ändras. I allmänhet är det i praktiken motiverat att begära utlåtande först efter att besvären har kompletterats, men eftersom kompletteringen i princip också kan gälla en omständighet som den disciplinära förmannen inte har något intresse av att yttra sig om, ska ärendet övervägas av domstolen.

Man kan avstå från att begära utlåtande, om besvären inte prövas. Motiveringen har ingen betydelse. Det kan vara frågan t.ex. om att besvären har anförts för sent eller om att besvären inte duger som grund för en rättegång. Ett annat skäl kan vara att besvären förkastas genast eller efter att de kompletterats. Förkastande kan komma i fråga t.ex. när ändringsyrkande juridiskt är omöjligt, t.ex. att det begärs att ett utgångsstraff ska om-

vandlas till villkorligt, eftersom lagen inte känner en sådan påföljd. Bestämmelserna betonar förfarandets snabbhet och är process-ekonomiskt motiverade.

Om domstolen anser att ärendet ska avgöras i enlighet med ändringssökandens ändringsyrkanden, ska domstolen enligt 4 mom. kunna meddela ett sådant avgörande i huvudsaken. Med detta ska avses att om besvären är klart motiverade, t.ex. har den disciplinära förmannen i strid med lag påfört arreststraff, och alla ändringssökandens krav på ändringar godkänns, finns det inget skäl att ta upp ärendet i huvudförhandling utan det kan avgöras genast i beredningen.

64 §. Huvudförhandling i domstol. Om inget annat följer av 63 § ska det i ett ärende som gäller disciplinbesvär enligt 1 mom. ordnas en huvudförhandling. På begäran av ändringssökanden ska ärendet dock kunna behandlas i ett skriftligt förfarande. Trots begäran ska domstolen kunna hålla huvudförhandling om domstolen anser det nödvändigt.

Domstolen ska enligt 2 mom. kalla ändringssökanden till huvudförhandlingen. I kallelsen ska datum, klockslag och plats för huvudförhandlingen meddelas. Domstolen ska vid behov på eget initiativ eller på begäran av den disciplinära förmannen av ett särskilt skäl kunna kalla den disciplinära förmannen till huvudförhandlingen. Ärendet ska få prövas och avgöras även om ändringssökanden eller den disciplinära förmannen är frånvarande.

Ärendet ska kunna avgöras trots att ändringssökanden är frånvarande, eftersom disciplinärendena till sin art är ringa. För närvarande ingår motsvarande bestämmelse i 36 § 2 mom. i militära disciplinlagen. Ärendet ska också få avgöras fastän den disciplinära förmannen är frånvarande. Detta kommer i fråga när den disciplinära förmannen av ett särskilt skäl har begärt att bli hörd, eftersom domstolen på eget initiativ kallar den disciplinära förmannen främst för att få tilläggsutredning. Syftet är att den disciplinära förmannen i regel inte ska kallas, eftersom han redan har lämnat in sitt utlåtande i ärendet till domstolen.

65 §. Avgörande av ärendet och förbud att söka ändring. Ett ärende ska enligt 1 mom. avgöras vid huvudförhandling utgående från

vad som läggs fram och skriftligt rättegångsmaterial. Domstolen ska på eget initiativ pröva om det ärende som avses i disciplinbesvären har fått prövas och avgöras i ett disciplinförfarande, och vid behov undanröja disciplinbeslutet. Domstolen ska inte få ändra ett disciplinbeslut till ändringssökandens nackdel.

För klarhetens skull ska det i lagen således föreskrivas att domstolen på tjänstens vägnar prövar om ärendet har behandlats i rätt förfarandart, det ska således vara fråga om en omständighet som kan räknas till processförutsättningarna. Om domstolen anser att ärendet inte borde ha tagits upp i ett disciplinförfarande, ska disciplinbeslutet undanröjas.

I praktiken går det till på så sätt att när domstolens avgörande anländer till militärmyndigheten, tar den disciplinära förmannen kontakt med militärjuristen eller rättsoffice-ren. Ärendet överförs till kommandören för truppförbandet eller huvudstaben för beslut för att prövning enligt 14 § i militära rättegångslagen ska kunna göras. Antingen sänds ärendet till åklagaren för åtalsprövning i enlighet med 14 § 1 mom. i militära rättegångslagen eller också avstår man ifrån att sända det till åklagaren, om det föreligger grunder för detta enligt 14 § 2 mom. i militära rättegångslagen.

Om ett disciplinbeslut upphävs eller undanröjs, ska enligt 2 mom. i fråga om statens skyldighet att ersätta ändringssökandens rättegångskostnader iakttas vad som föreskrivs om ersättning av rättegångskostnader i 9 kap. 1 a § 1 mom. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997). Om ett disciplinbeslut upphävs eller undanröjs delvis, ska på motsvarande sätt vad som föreskrivs i 2 mom. i nämnda paragraf iakttas.

Bestämmelsen är avsedd att bli tillämplad så att ändringssökandens rättegångskostnader ska ersättas i enlighet med lagen om rättegång i brottmål oberoende av om ett disciplinbeslut upphävs eller undanröjs på materiella eller processuella grunder.

I ett beslut som en domstol fattat i ett ärende som gäller disciplinbesvär ska enligt 3 mom. ändring inte heller i fortsättningen få sökas genom ordinära medel för ändringssökande, dvs. besvär. Denna bestämmelse ingår för närvarande i 37 § 2 mom. i militära disci-

plinlagen. Detta gäller i fortsättningen såväl besvär som anförs direkt hos domstolen som också besvär hos domstolen på ett beslut som fattats på begäran om avgörande.

66 §. Särskilda bestämmelser. Domstolen ska enligt 1 mom. få sända de kallelser och uppmaningar som avses i detta kapitel på den adress som ändringssökanden senast har meddelat för sändande av uppmaningar, kallelser och meddelanden. Bestämmelsen motsvarar 26 kap. 28 § 1 mom. i rättegångsbalken, vilket gäller behandlingen av besvär-ärenden vid hovrätten.

När disciplinbesvär behandlas ska enligt 2 mom. i övrigt iakttas vad som föreskrivs om behandling av brottmål i militära rättegångslagen. Bestämmelsen finns för närvarande i 36 § 2 mom. i militära disciplinlagen.

67 §. En parts rätt till extraordinärt ändringssökande. I fråga om rätten till extraordinärt ändringssökande för en part i ett disciplinärende ska enligt 1 mom. gälla vad som föreskrivs om extraordinärt ändringssökande i 31 kap. i rättegångsbalken. Klagoskriften eller ansökan ska lämnas in hos en domstol som avses i 55 § 2 mom. inom sex månader från den dag då disciplinbeslutet fattades. Återställande av försutten fatalietid ska sökas inom 30 dagar efter det att hindret har upphört. Extraordinärt ändringssökande har beskrivits närmare nedan i motiveringarna till 126 §.

Rätt till extraordinärt ändringssökande ska således förutom den bestraffade också målsäganden ha. Det som kan komma i fråga är främst en sådan situation där ärendet har avgjorts i ett disciplinförfarande, fastän målsäganden uttryckligen har krävt domstolsbehandling. Målsägandens intresse för att söka ändring torde vara exceptionellt, eftersom han eller hon kan yrka att ärendet ska avgöras i domstol, ända till dess ett disciplinbeslut har fattats. Detta har beskrivits noggrannare ovan i samband med förutsättningarna för ett disciplinförfarande.

I 2 mom. ska för klarhetens skull finnas en hänvisningsbestämmelse till 126 §, där det ska föreskrivas om den disciplinära förmannens rätt att ansöka om att ett disciplinbeslut ska undanröjas eller återbrytas.

68 §. Gottgörelse. Den bestraffade ska enligt 1 mom. ges gottgörelse till den del som

en påföljd som påförts i ett disciplinbeslut har verkställts och disciplinbeslutet efter detta slutgiltigt har upphävts eller undanröjts eller påföljden har lindrats. Kommendören för truppförbandet ska besluta om gottgörelsen. Bestämmelsen om gottgörelse är ny.

Om ett disciplinstraff har verkställts delvis, betalas den bestraffade en gottgörelse för den verkställda delen. Bestämmelser om gottgörelsens penningbelopp ska ingå i en förordning av statsrådet.

Syftet är att med fattandet av ett gottgörelsebeslut inte ska sammanhänga någon egentlig prövningrätt utan gottgörelse ska alltid förordnas när de förutsättningar om vilka föreskrivs i paragrafen uppfylls. Av detta skäl finns det inget behov att föreskriva om rätt att söka ändring gällande ett gottgörelsebeslut.

Rätten till gottgörelse ska gälla endast påföljder som påförs i ett disciplinförfarande, inte t.ex. sådana påföljder till vilka döms i ett domstolsförfarande enligt militära rättegångslagen.

8 kap. Verkställighet

69 §. Tjänstemän som svarar för verkställigheten. För verkställigheten av ett disciplinstraff ska enligt 1 mom. chefen för den grundenhet där den bestraffade tjänstgör eller närmaste annan disciplinär förman sörja. Vid ett truppförband ska det kunna förordnas att en tjänsteman som fått tillräcklig utbildning ska sörja för verkställigheten.

Sammanräkningen av de arreststraff som ska verkställas vid högvakten eller på annat håll vid försvarsmakten ska enligt 2 mom. ankomma på den tjänsteman som avses i 1 mom. Den bestraffade ska på begäran ges ett intyg på hur sammanräkningen har gjorts.

Paragrafen ska i övrigt motsvara 21 § i militära disciplinförordningen, men i stället för en förman som sörjer för verkställigheten ska det föreskrivas om en tjänsteman som sörjer för verkställigheten. Vid ett truppförband kan det förordnas att t.ex. en rättsofficer ska sörja för verkställigheten och rättsofficeren är inte nödvändigtvis någons förman.

I 3 mom. ska det för klarhetens skull tas in en hänvisningsbestämmelse, enligt vilken bestämmelser om behöriga myndigheter vid

verkställigheten av disciplinbot och böter finns i lagen om verkställighet av böter.

70 §. Inledande av verkställigheten. En tjänsteman som avses ovan i 69 § 1 mom. ska utan dröjsmål inleda verkställigheten av en annan påföljd än varning, vilken påförts i ett disciplinbeslut, så snart beslutet har fattats. En varning ska få verkställas först när det beslut där varningen har påförts har vunnit laga kraft. Bestämmelser om disciplinbotens verkställbarhet finns i 2 § 2 mom. i lagen om verkställighet av böter.

För närvarande får verkställigheten inledas först när beslutet har vunnit laga kraft. I fortsättningen ska således endast beslutet om påförande av varning eller disciplinbot ha vunnit laga kraft. Detta är nödvändigt med tanke på att det disciplinära förfarandet ska fungera, eftersom utan möjligheten till omedelbar verkställighet kan det bedömas att antalet ogrundade besvär, som enbart anförts för den uppskjutande verkan de har, kommer att öka betydligt. Detta gäller särskilt utgångsförbud. Utan möjligheten till omedelbar verkställighet skulle den utvidgade rätten att söka ändring göra disciplinförfarandet betydelselöst med tanke på upprätthållandet av disciplin och ordning. Dessutom torde en eventuell domstolsbehandling räcka så länge att verkställigheten drar onödigt mycket ut på tiden.

71 §. Avbrytande eller uppskjutande av verkställigheten. Verkställigheten ska enligt 1 mom. genast avbrytas eller den ska inte få inledas, om kommendören för truppförbandet eller domstolen ger ett sådant förordnande som avses i 56 §. Om detta ska föreskrivas för klarhetens skull.

Den förman som övervakar ett disciplinärt förfarande ska enligt 2 mom. få förordna att verkställigheten av ett disciplinstraff som påförts vid ett disciplinärt förfarande ska uppskjutas eller avbrytas, om förmannen i samband med övervakningen har upptäckt ett väsentligt fel i disciplinbeslutet.

Kommendören för truppförbandet ska kunna skjuta upp eller avbryta verkställigheten av ett disciplinstraff, om den bestraffades eller tillrättavisades hälsotillstånd kräver det eller om det föreligger ett annat synnerligen vägande skäl. Bestämmelsen är förenlig med 59 § i värnpliktslagen, enligt vilken en värn-

pliktig kan beviljas tillstånd att tillfälligt avlägsna sig från den i 57 § avsedda tjänstgöringsplatsen

1) på grundval av ett läkarutlåtande för att kunna återhämta sig efter en sjukdom eller en skada,

2) på grund av att en nära anhörig avlidit eller plötslig insjuknat i en svår sjukdom,

3) på grund av någon annan tvingande personlig orsak.

Ett ärende som avses i 59 § i värnpliktslagen behandlas och avgörs av chefen för grundenheten, kommandören för truppenheten, kommandören för truppförbandet eller repetitionsövningens ledare. Huvudstaben meddelar närmare föreskrifter om hur behörigheten fastställs.

Beviljandet av ett tillstånd enligt 59 § i värnpliktslagen skjuter upp eller avbryter således verkställigheten.

De föreslagna 2 och 3 mom. motsvarar 41 § i nuvarande militära disciplinlag.

72 §. Verkställigheten av anmärkning. En anmärkning ska enligt 1 mom. ges den bestraffade personligen och i skriftlig form. Bestämmelsen ska motsvara 36 § i nuvarande militära disciplinförordning. Med detta ska liksom i dagens läge avses att en anmärkning är en privat angelägenhet. Vid utbildningen av de disciplinära förmännen har i praktiken särskilt betonats påföljdens privata natur. Också i fortsättningen bör uppmärksamhet fästas vid att en anmärkning ges i enrum.

Verkställigheten av en anmärkning ska enligt 2 mom. förfalla vid den tidpunkt då den bestraffade hemförlovas eller tjänstgöringen annars upphör, dock senast ett år efter det att anmärkningen påfördes. Enligt 47 § 2 mom. i den nuvarande militära disciplinlagen förfaller verkställigheten av alla disciplinära tillrättavisningar vid den tidpunkt då den tillrättavise hemförlovas eller hans tjänstgöring eljest upphör, dock senast ett år efter det tillrättavisningen påfördes. Lagstiftningen ska således behållas, men om förfallandet ska föreskrivas i den paragraf som gäller verkställigheten av varje påföljdsart.

73 §. Verkställigheten av extra tjänstgöring. Som extra tjänstgöring ska enligt 1 mom. påföras något annat arbete än arbetet enligt tjänstgöringsprogrammet.

En extra tjänstgöring ska bestå av två timmar tjänstgöring som ska ske inom förloppet av en dag.

Extra tjänstgöring ska enligt 3 mom. inte få verkställas på ett sådant sätt att det på grund av överansträngning eller av någon annan orsak kan skada den tillrättavise hälsa eller i väsentlig mån inverka menligt på hans eller hennes möjligheter att fullgöra sina tjänstgöringsuppgifter.

Paragrafen ska i övrigt motsvara 35 § i nuvarande militära disciplinförordningen, men sådan tjänstgöring som återkommer enligt en turlista eller annan tjänstgöring ska slopas som former för extra tjänstgöring. Dessa former av extra tjänstgöring som nämns i den nuvarande militära disciplinförordningen lämpade sig främst för den tid då beväringarna sörjde för köksuppgifter och motsvarande. I fortsättningen ska extra tjänstgöring entydigt alltid räcka två timmar per dag, när den nu räcker högst två timmar per dag.

I fråga om extra tjänstgöring har det ställvis ansetts svårt att hitta lämpliga uppgifter för dem som ska utföra sådan. Typiska uppgifter har varit t.ex. vedarbeten, snöskottning eller städning. Till exempel det att städtjänsterna har omvandlats till lönearbete har i praktiken minskat antalet sådana uppgifter. Möjligheten att använda extra tjänstgöring är dock med tanke på påföljdens effektivitet viktig t.ex. på befäsningsöar, fartyg eller i lägerförhållanden, då det inte är ändamålsenligt att använda t.ex. utgångsförbud, eftersom militärpersonerna inte annars heller har möjlighet att avlägsna sig från tjänstgöringsplatsen.

Enligt 4 mom. ska verkställigheten av extra tjänstgöring förfalla vid den tidpunkt då den bestraffade hemförlovas eller tjänstgöringen annars tar slut, dock senast ett år efter att extra tjänstgöring har påförts. Enligt 47 § 2 mom. i nuvarande militära disciplinlag förfaller verkställigheten av extra tjänstgöring vid den tidpunkt då den tillrättavise hemförlovas eller hans tjänstgöring eljest upphör, dock senast ett år efter det tillrättavisningen påfördes. Bestämmelsen ska följaktligen behållas, men om förfallandet ska föreskrivas i den paragraf som gäller verkställigheten av varje påföljdsart.

74 §. Verkställigheten av utgångsförbud. Ett utgångsförbud på högst tre dygn ska enligt 1 mom. inte få verkställas under ett veckoslut, en helg eller en motsvarande ledig tid som enligt veckoprogrammet ska vara ledig för den som påförts utgångsförbudet. Bestämmelsen är ny.

Beväringutbildningen ges i dagens läge i regel på vardagarna. Detta har i praktiken lett till att utgångsförbudet har blivit en strängare påföljd än tidigare, i de fall då verkställigheten sker under ett veckoslut, som annars är ledigt för beväringen. Detsamma gäller helger eller motsvarande, som är lediga dagar för den som ska bestraffas. Det är inte rättvist att också de som har påförts ett kort utgångsförbud kan förlora sin ledighet till följd av den slumpmässigt infallande verkställigheten av straffet. Ett utgångsförbud på fyra dygn eller längre ska kunna verkställas också under ett veckoslut, en helg eller motsvarande ledig tid. Ett utgångsförbud på högst tre dygn ska kunna verkställas under ett sådant veckoslut, en sådan helg eller motsvarande lediga tid då den bestraffade också annars är i tjänst, t.ex. till följd av en krigsövning.

I propositionen har de allmänna motiveringarna i regeringens proposition (RP 242/1990 rd) beaktats. I den konstateras: ”Utgångsförbud är ett effektivt disciplinärt medel, eftersom det begränsar beväringarnas rätt att utnyttja sin fritid som de anser vara viktig. Särskild effekt har utgångsförbudet när verkställigheten av det leder till att beväringen går miste om sin permission eller weekendledighet. En dylik tilläggsåtgärd ger de facto utgångsförbudet en strängare karaktär än ett sådant utgångsförbud under vars verkställighet permissioner eller nämnda ledigheter inte råkar infalla. Då utgångsförbudet i och för sig på grund av sin natur och effekt har ansetts vara en lyckad disciplinär åtgärd som är värd att bevara, anses det med beaktande av rättssäkerhetssynpunkter nödvändigt att utveckla den i en rättvisare riktning.” Med den nya bestämmelsen försöker man utveckla utgångsförbudet till en rättvisare åtgärd.

Disciplinförfarandets snabbhet blir inte lidande av den nya bestämmelsen, eftersom avgörandet ska fattas så snabbt som möjligt och den bestraffade känner till det. Verkstäl-

ligheten ska inledas eller fortgå så snabbt som möjligt, i allmänhet genast när veckoslutsledigheten eller motsvarande ledighet tar slut.

Den bestraffade ska enligt 2 mom. under tiden för utgångsförbudet inte få avlägsna sig från det kasern- eller inkvarteringsområde eller motsvarande område som av kommandören för truppförbandet har bestämts som utgångsförbuds- eller utgångsstraffområde utan tillstånd av den förman som svarar för verkställigheten. Bestämmelsen ska till sitt innehåll motsvara 32 a och 34 § i den nuvarande militära disciplinförordningen, där det föreskrivs om verkställigheten av nuvarande utgångsförbud och utgångsstraff.

Som strafftid ska enligt 3 mom. den tid räknas under vilken den som avtjänar ett utgångsförbud är intagen på sjukhus för vård. Om den bestraffade själv avsiktligt har orsakat behovet av vård, kan kommandören för truppförbandet dock förordna att tiden för sjukhusvistelsen inte ska räknas som strafftid. Detta motsvarar 30 § 1 mom. i den nuvarande militära disciplinförordningen och å andra sidan 34 § enligt vilken i fråga om verkställigheten av utgångsförbud i tillämpliga delar iakttas bestämmelserna i 30 §.

Om den som har påförts utgångsförbud kallas till domstol för att vittna eller för att höras, räknas enligt 4 mom. tiden inför domstolen samt den tid som gått åt till att ta sig till och ifrån domstolen som verkställighet av påföljden. Detta motsvarar till innehållet 30 § 2 mom. i den nuvarande militära disciplinförordningen och å andra sidan 34 §, enligt vilken i fråga om verkställigheten av utgångsförbud i tillämpliga delar iakttas bestämmelserna i 30 §.

Övervakningen av verkställigheten av utgångsförbudet och det nuvarande utgångsstraffet har i praktiken ordnats t.ex. som en skyldighet att vid bestämda tider under fritiden anmäla sig hos enhetens jourhavande. Enligt försvarsmaktens anvisning ska den tjänsteman som svarar för verkställigheten i normala fall inte påföra den som avtjänar en påföljd skyldighet att anmäla sig oftare än en gång i timmen. I normala garnisonsförhållanden bestäms den sista anmälningsgången inte senare på kvällen än kl. 21.00 för att också den militärperson som avtjänar en på-

följd om han eller hon så önskar ska ha en möjlighet att förbereda sig för vila. Om det i utgångsförbudstiden ingår kvälls- eller veckoslutsledigt eller permission, ersätts inte den lediga tid som förlorats på grund av utgångsförbudet senare.

Enligt 5 mom. förfaller verkställigheten av ett utgångsförbud på högst tio dygn vid den tidpunkt när den bestraffade hemförlovas eller vid en annan tidpunkt då tjänstgöringen upphör, dock senast ett år efter det att utgångsförbudet påfördes. Enligt 47 § 2 mom. i den nuvarande militära disciplinlagen förfaller verkställigheten av utgångsförbudet vid den tidpunkt då den tillrättavisade hemförlovas eller hans tjänstgöring eljest upphör, dock senast ett år efter det tillrättavisningen påfördes. Bestämmelsen behålls således, men om förfallandet ska föreskrivas i den paragraf som gäller verkställigheten av varje påföljdsart.

75 §. Verkställigheten av varning. En varning ska kungöras i dagordern i den trupp där den bestraffade tjänstgör eller senast har tjänstgjort, i fråga om kommandören för truppförbandet och andra i motsvarande tjänsteställning samt personer i högre tjänsteställning än dessa, ska varningen dock kungöras i huvudstabens dagorder.

Bestämmelsen ska motsvara 33 § i nuvarande militära disciplinförordning, men den ska formuleras tydligare. I praktiken kungörs i dagordern för närvarande den bestraffades militära grad och hela namn, enheten där den bestraffade tjänstgör och den eller de gärningar som antecknats som orsak med brottsbenämning och lagrums exakthet. Den varning som ska kungöras innehåller ingen beskrivning av gärningen eller andra uppgifter om saken. Av dagordern ska framgå vem som har gett varningen. En dagorder är en skriftlig handling, som meddelas för kännedom till alla som tjänstgör vid truppförbandet i fråga på det sätt som kommandören för truppförbandet bestämmer, t.ex. på anslagstavla, vid orderfördelning, via ärendehanteringssystemet eller på något annat motsvarande sätt. I fråga om en varning som gäller en yrkesmilitär kan anslagstavlan också vara en elektronisk anslagstavla, som personalen vid truppförbandet i fråga har tillträde till. Som kungörelsesätt kan också användas en kom-

bination av de ovan nämnda metoderna, det väsentliga är att informationen om varningen finns tillgänglig för alla dem som tjänstgör vid truppförbandet i fråga.

76 §. Verkställigheten av disciplinbot. Disciplinbot ska enligt 1 mom. verkställas med iakttagande av bestämmelserna om verkställighet av bötesstraff. Detta motsvarar 45 § i nuvarande militära disciplinlag. Det att en obetald disciplinbot likväl inte får förvandlas till fängelse ska dock i fortsättningen föreskrivas separat i 6 §.

För klarhetens skull ska det i 2 mom. föreskrivas att den som har påförts disciplinbot genast ska ges de uppgifter som behövs för betalning av disciplinboten.

77 §. Verkställigheten av arrest. Till följd av reformeringen av de grundläggande rättigheterna år 1997 ändrades militära disciplinlagen så att endast domstol kan döma till arreststraff. Efter denna ändring har arrest inte just använts som påföljd. Sättet att verkställa arrest gör det svårt att delta i utbildningen av truppen och binder personalen i bevakningsuppgifter.

I gällande militära disciplinlag beskrivs inte innehållet i arrest. För klarhetens skull ska det i 1 mom. föreskrivas att arrest innebär frihetsberövande eller begränsning av friheten. Detta motsvarar formuleringen i fängelselagen. Arrest ska också i fortsättningen verkställas vid högvakten eller någon annan vakt. Av ett särskilt skäl ska flera personer som avtjänar arrest kunna hållas i samma rum. Verkställigheten av arrest i enskilt rum ska inte längre nämnas, eftersom det också annars framgår av bestämmelsen.

Arrest som av ett särskilt skäl inte kan avtjänas vid högvakten eller någon annan vakt, ska enligt 2 mom. verkställas i ett för ändamålet lämpligt rum, tält eller en hytt eller på en annan motsvarande plats. Denna bestämmelse är fortfarande nödvändig framför allt med tanke på undantagsförhållanden.

På den som avtjänar arrest ska enligt 3 mom. på motsvarande sätt tillämpas vad som föreskrivs i och med stöd av lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Huvudstaben ska kunna meddela föreskrifter om de praktiska arrangemangen vid arrest samt om högvaktens interna ordning.

Om ett ovillkorligt fängelsestraff eller ett bötesförvandlingsstraff ska verkställas samtidigt med arrest, ska enligt 4 mom. också arresten avtjänas i fängelse på det sätt som föreskrivs om verkställigheten av ovillkorligt fängelsestraff och bötesförvandlingsstraff. Med hänvisningarna ska avses fängelselagen och lagen om verkställighet av böter.

Det bör observeras att enligt 24 § 2 mom. i lagen om verkställighet av böter får stämning till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff inte verkställas bl.a. om den betalningsskyldige fullgör sin värnplikt, deltar i reservens repetitionsövningar eller fullgör vapenfri tjänst. Enligt 37 § i samma lag ska utmätningsmannen före verkställigheten av förvandlingsstraffet fråga den som dömts till förvandlingsstraff om han fullgör sin värnplikt, deltar i reservens repetitionsövningar eller fullgör vapenfri tjänst. Samma frågeskyldighet har en polisman, som träffar på en person på basis av en efterlysning för verkställighet av ett förvandlingsstraff.

Bestämmelserna motsvarar till sitt innehåll 24 § 1 mom. och 27 § i militära disciplinförordningen och 42 § i militära disciplinlagen.

78 §. Tjänstgörings- eller arbetskyldighet vid avtjänande av arrest. Kommendören för truppförbandet ska enligt 1 mom. kunna bestämma att arrest helt eller delvis ska avtjänas genom tjänstgöringskyldighet, om detta är motiverat med tanke på den bestraffades hälsotillstånd eller tjänstgöring eller av något annat särskilt skäl.

Om arrest har utdömts i mera än åtta dygn, ska den del av straffet som överstiger nämnda tid enligt 2 mom. verkställas som tjänstgöringskyldighet.

När arrest verkställs genom tjänstgöringskyldighet, ska tjänstgöringen enligt 3 mom. om möjligt fullgöras i uppgifter som är förenliga med tjänstgöringsprogrammet för den bestraffades egen enhet eller en annan egentlig tjänstgöringsplats.

Den som avtjänar arrest ska vid behov enligt 4 mom. kunna åläggas att utföra ett kortvarigt lämpligt arbete på den plats där arrest avtjänas eller i omedelbar närhet till den.

Paragrafen ska motsvara 28 § i militära disciplinförordningen.

79 §. Inräkning som strafftid i arrest. Som ett arrestdygn ska enligt 1 mom. räknas tju-

gofyra timmar från det verkställigheten inleddes.

Om den som avtjänar arrest utan tillstånd har avlägsnat sig från arresten, ska tiden från ingången av det arrestdygn då personen avlägsnade sig till utgången av det arrestdygn då han eller hon återvänt för att avtjäna arresten, enligt 2 mom. inte räknas in i strafftiden.

Som strafftid ska enligt 3 mom. räknas den tid under vilken den som avtjänar arrest är intagen på sjukhus för vård. Om den bestraffade själv avsiktligt har orsakat vårdbehovet, kan kommendören för truppförbandet dock förordna att tiden för sjukhusvistelsen inte ska räknas som strafftid.

Om den som avtjänar sådant straff som avses i 1 mom. kallas till domstol för att vittna eller bli hörd, ska tiden inför domstolen samt den tid som gått åt till att ta sig till och från domstolen enligt 4 mom. inräknas i tiden för verkställighet av straffet.

Paragrafen ska till sitt innehåll motsvara 29 och 30 § i militära disciplinförordningen.

80 §. Arrest vid hemförlovning. Arresten ska slutföras trots att den bestraffade ska hemförlovas. Om den bestraffade ska hemförlovas av hälsoskäl, ska dock vad som föreskrivs i 85 § 1 mom. iakttas.

Till sitt innehåll motsvarar paragrafen 44 § 1 och 2 mom. i militära disciplinlagen, men formuleringarna ska förtydligas.

81 §. Samtidig verkställighet. Med undantag av anmärkning, extra tjänstgöring, varning och disciplinbot ska disciplinstraff inte kunna verkställas samtidigt.

Paragrafen ska i övrigt motsvara 40 § i gällande militära disciplinlag men i den ska inte längre nämnas att om påföljder av olika slag ska verkställas samtidigt, verkställs disciplinstraff före disciplinär tillrättavisning och inte heller att om verkställigheten av en tillrättavisning redan har inletts, fullföljs den innan verkställigheten av disciplinstraffet påbörjas. Denna bestämmelse blir onödig när skillnaden mellan disciplinär tillrättavisning och disciplinstraff slopas.

82 §. Utegångsförbud som ska verkställas samtidigt. Sådana utgångsförbud som ska verkställas samtidigt ska sammanräknas till fullo. Den på detta sätt sammanräknade tiden för utgångsförbud får dock uppgå till högst fyrtio dygn.

Paragrafen ska i övrigt motsvara 45 a § i militära disciplinlagen, men i den ska göras nödvändiga korrigeringar, eftersom i stället för utgångsförbud och utgångsstraff i fortsättningen endast ska finnas en påföljd med benämningen utgångsförbud.

83 §. Arrest och andra straff som ska verkställas samtidigt. Flera arreststraff som ska verkställas samtidigt ska enligt 1 mom. sammanräknas till fullo. Den på detta sätt sammanräknade strafftiden ska dock få uppgå till högst fyrtio dygn.

När straff sammanräknas i det fall som avses i 77 § 4 mom. ska arreststraff enligt 2 mom. förvandlas till fängelse på så sätt att ett dygns arrest motsvarar en dags fängelse. Om två eller flera arreststraff ska verkställas i ett sådant fall, ska fängelsedirektören först sammanräkna dem på det sätt som föreskrivs i 1 mom.

Har arreststraff i enlighet med 2 mom. sammanräknats med annat straff, ska enligt 3 mom. den dömde först avtjäna förvandlingsstraffet för arrest och sedan det andra straffet.

Paragrafen ska motsvara 43 § i militära disciplinlagen.

84 §. Förvandling av utgångsförbud till disciplinbot. Ett utgångsförbud på minst elva dygn som ännu inte har börjat verkställas eller som inte har avtjänats till fullo vid den tidpunkt när den bestraffade hemförlovas, ska enligt 1 mom. förvandlas till disciplinbot.

När ett utgångsförbud förvandlas till disciplinbot ska enligt 2 mom. varje fullt dygn utgångsförbud som inte har avtjänats motsvara disciplinboten för en dag. Förvandlingen utförs av kommandören för truppförbandet med iakttagande av de grunder som anges i 3 § 5 mom. och 82 §.

För närvarande förvandlas ett utgångsstraff enligt 45 b § i militära disciplinlagen till en avgift som är lika stor som disciplinboten. Med avgift avses i allmänhet ersättning eller vederlag för statliga myndigheters tjänsteförrättningar, tjänster eller annan verksamhet. Avgiftsbeloppet ska således stå i relation till de kostnader som uppkommer av tjänsteförrättningen eller tjänsten. Som term passar avgift dåligt i de förvandlingssituationer som avses i militära disciplinlagen. Till följd av

detta ska förvandlingen i fortsättningen för klarhetens skull göras uttryckligen till disciplinbot. Eftersom endast utgångsförbud på minst elva dygn ska kunna förvandlas, behålls bestämmelsen till sitt innehåll som hittills.

85 §. Förvandling av arrest till disciplinbot. Arrest ska enligt 1 mom. förvandlas till disciplinbot, om verkställigheten av arreststraffet inte har inletts före hemförlovningen eller om den värnpliktige hemförlovas av hälsoskäl.

När arrest förvandlas till disciplinbot ska varje fullt arrestdygn som inte har avtjänats enligt 2 mom. motsvara disciplinboten för tre dagar i stället för två dagar som för närvarande. Detta motsvarar den ändring som föreslås i 8 § 2 mom. och som gäller minskning av tiden för frihetsberövande. Förvandlingen ska utföras av kommandören för truppförbandet enligt de grunder som anges i 3 § 5 mom. och 83 § 1 mom.

För närvarande förvandlas arrest enligt 44 § i militära disciplinlagen till en avgift som är lika stor som disciplinboten. I fortsättningen ska förvandlingen för klarhetens skull göras uttryckligen till disciplinbot av de skäl som anförs i motiveringarna till föregående paragraf.

DEL III **FÖREBYGGANDE OCH AVSLÖJANDE AV BROTT**

9 kap. **Förebyggande och avslöjande av brott**

86 §. Behörighet vid förebyggande och avslöjande av brott. I paragrafen ska det föreskrivas om försvarsmaktens behörighet vid förebyggandet och avslöjandet av brott.

Med förebyggande av brott ska i enlighet med definitionen på förhindrande av brott i 5 kap. 1 § 2 mom. i polislagen avses åtgärder som syftar till att förhindra brott, försök till brott och förberedelse till brott, när det utifrån iakttagelser av en persons verksamhet eller utifrån annan information om en persons verksamhet finns grundad anledning att anta att personen i fråga kommer att göra sig skyldig till brott, samt åtgärder som syftar till att avbryta ett redan påbörjat brott eller begränsa den direkta skada eller fara som brott

tet medför. Förhindrande av brott ska det först och främst vara fråga om när gärningen kan förhindras innan verkställighetsåtgärder enligt brottsrekvisitet har vidtagits. I definitionen ingår också förhindrande av ett straffbart försök. Med förhindrande av förberedelser ska avses förberedelser till en straffbar gärning, fastän själva förberedelsen inte har kriminaliserats. Dessutom ska i förhindrande av förberedelser också ingå förhindrandet av straffbara förberedelser.

Med avslöjande av brott ska i enlighet med definitionen i 5 kap. 1 § 3 mom. i polislagen avses åtgärder som syftar till att kartlägga om det finns en grund för inledande av förundersökning, när det utifrån iakttagelser av en persons verksamhet eller utifrån annan information om en persons verksamhet kan antas att ett brott har begåtts. Med avslöjande av brott ska i enlighet med polislagen avses det grå område som finns mellan förhindrandet och utredandet av brott. Som exempel kan nämnas en situation där ett brott redan har begåtts enligt de uppgifter man fått, men någon konkret grund för misstanke inte ännu finns, dvs. något skäl att misstänka ett brott föreligger inte. Vid avslöjandet av brott är syftet att få reda på faktorer som är av omedelbar betydelse för det redan begångna brottet, såsom de element som ingår i brottsrekvisitet samt gärningsman, tid och plats för gärningen, som grund för inledandet av en förundersökning. Det är således inte fråga om att utreda ett brott, eftersom förutsättningarna för att inleda en förundersökning saknas, och inte heller om att förhindra ett brott, eftersom det redan antas vara begånget.

Försvarens behörighet när det gäller att förebygga och avslöja brott ska vara mera begränsad än den allmänna behörighet som föreskrivs för skyddspolisen i 10 § i polisförvaltningslagen och den ska i enlighet med 1 mom. gälla endast sådana brott som anknyter till spaningsverksamhet som riktas mot Finland inom det militära försvarets område och verksamhet som äventyrar det militära försvarets syftemål. Till denna del ska behörigheten vara parallell med skyddspolisens allmänna behörighet i fråga om att förebygga och avslöja brott. Typiska brottsrubriceringar som är föremål för förebyggande och avslöjande är de i 12 kap. i strafflagen nämnda

landsförräderibrotten, såsom landsförräderi, spioneri och olovlig underrättelseverksamhet och de i 13 kap. nämnda statsförräderibrotten. Också mera vanliga brott, såsom egendomsbrott, kan vara föremål för förebyggande och avslöjande, om de anknyter till underrättelseverksamhet som riktas mot Finland inom det militära försvarets område och verksamhet som äventyrar syftet med det militära försvaret. Exempel på dylika är informationssäkerhetsbrott eller egendomsbrott som gäller försvarens sekretessbelagda information. Det är inte möjligt att göra upp en uttömmande förteckning över de brott som behörigheten gäller. Om befogenheter vid förebyggande och avslöjande av brott ska föreskrivas i den föreslagna 89 §.

I 2 mom. ska det i informativt syfte nämnas att den uppgift som i 1 mom. föreskrivs för försvarens makt inte begränsar skyddspolisens i lag föreskrivna behörighet. Om skyddspolisens behörighet föreskrivs i polisförvaltningslagen. Dessutom ska det i informativt syfte i 3 mom. föreskrivas om att skyddspolisen sörjer för utredningen av brott som anknyter till sådan olaglig verksamhet som avses i 1 mom.

Bestämmelserna motsvarar 1 § 1 mom. 4 punkten i den nuvarande lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarens makt. Hänvisningen till polisförvaltningslagen har emellertid strukits. Det ska inte nämnas särskilt att i uppgiften också ingår en underhålls- och utvecklingsuppgift. För jämförelses skull ska det konstateras att enligt 10 § i polisförvaltningslagen ska skyddspolisen också upprätthålla och utveckla den allmänna beredskapen för att förhindra verksamhet som äventyrar rikets säkerhet. Syftet är emellertid att också de som sköter förebyggandet och avslöjandet av brott vid försvarens makt ska upprätthålla och utveckla beredskapen på sitt verksamhetsområde.

I praktiken har behörighetsfördelningen mellan skyddspolisen och huvudstaben varit klar och samarbetet har fungerat utan problem.

87 §. *De tjänstemän som sköter förebyggande och avslöjande av brott.* De befogenheter som har föreskrivits för en polisman som hör till befälet och för en anhållningsberättigad polisman ska användas av den offi-

cer som förordnats till biträdande avdelningschef med ansvar för kontraspionage vid huvudstabens samt av en militärjurist. Uppgiften som avdelningschef för huvudstabens undersökningsavdelning, som ska dras in, omvandlas till en uppgift för den biträdande avdelningschef som svarar för kontraspionage vid huvudstabens underrättelseavdelning. Genom detta säkerställs att beslutsfattandet med anknytning tillförebyggandet och avslöjandet av brott samt användningen av hemliga informationsinhämtningsmetoder fortgår och att personal som särskilt utbildats och utnämnts till dessa uppgifter ansvarar för dem. Utgående från sin ställning är de som sköter uppdragen organisatoriskt på en nivå som kan jämföras med tjänstemännen vid Polisstyrelsen som lyder under inrikesministeriet.

De befogenheter som har föreskrivits för en polisman ska användas av en officer, specialofficer, instituttofficer, underofficer eller en annan tjänsteman som är anställd vid försvarsmakten och har förordnats till uppgiften att förebygga och avslöja brott inom försvarsmakten. Dessa tjänstemän ska i de uppgifter som avses i 86 § vara underställda huvudstabens underrättelseavdelning. I praktiken ska dessa tjänstemän arbeta vid Försvarsmaktens underrättelseverk som planeras bli grundat vid försvarsmaktsreformen och ska vara underställt huvudstabens. I de uppgifter som avses i denna lag ska de dock vara direkt underställda ledning och styrning från huvudstabens underrättelseavdelning.

Det tekniska genomförandet med anknytning till brottsbekämpningen, såsom olika anordningsinstallationer, ska också andra än de tjänstemän som räknas upp i bestämmelserna kunna göras, men ansvaret för att befogenheterna används ska de föreskrivna tjänstemännen ha.

I 2 mom. ska det hänvisas till lagen om försvarsmakten och till statsrådets förordning om försvarsmakten som utfärdats med stöd av lagen. I dessa föreskrivs om de i 1 mom. avsedda tjänstemännens tjänster, om utnämningen till och behörighetsvillkoren för tjänsterna. Syftet är att till statsrådets förordning om försvarsmakten ska fogas de bestämmelser som behövs om nämnda omständigheter och att dessa ska träda i kraft samtidigt med

denna lag. De nuvarande bestämmelserna finns i förordningen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten.

Avsikten är att större uppmärksamhet än tidigare ska fästas vid utbildningen, framför allt vid den utbildning som gäller användningen av fullmakter till hemligt inhämtande av information. Det är viktigt att utbildningen är tillräcklig och till denna del motsvarar polisens utbildning. Samarbete med polisen är också centralt när utbildningen planeras och arrangeras.

88 §. *Principerna för förebyggande och avslöjande av brott.* I paragrafen ska det föreskrivas om de principer som ska följas vid förebyggandet och avslöjandet av brott inom försvarsmakten. Detta framhäver betydelsen av att principerna följs. Bestämmelsen ska också ge mera information än enbart en hänvisning till polislagen, som dock ska nämnas i den inledande meningen till paragrafen. Principförteckningen ska emellertid inte vara uttömmande, utan i förteckningen ska de centralaste principerna nämnas.

89 §. *Befogenheter vid förebyggande och avslöjande av brott.* I paragrafen ska det föreskrivas om befogenheter vid förebyggande och avslöjande av brott enligt 86 §. I fråga om befogenheterna för de tjänstemän som sköter förebyggandet och avslöjandet av brott inom försvarsmakten i uppdrag enligt 86 § 1 mom. ska det hänvisas till polislagen. De nämnda tjänstemännen ska dock till sitt förfogande ha endast vissa, i bestämmelsen särskilt uppräknade metoder, av de hemliga metoder för inhämtande av information som avses i 5 kap. i den nya polislagen. Syftet är att om nya hemliga metoder för inhämtande av information fogas till polislagen, ska huvudstabens underrättelseavdelning inte automatiskt få nya befogenheter utan behovet av dem bedöms varje gång separat. För detta talar också riksdagens biträdande justitieombudsmans avgörande, som beskrivs i de allmänna motiveringarna.

I praktiken är en förutsättning t.ex. i fråga om användningen av hemliga metoder för inhämtande av information således att försvarsmakten utgående från 86 och 89 § i denna lag har befogenhet att använda åtgärden i fråga för att inhämta information och dessutom att de allmänna och särskilda förut-

sättningarna om vilka föreskrivs i 5 kap. 2 § i polislagen för användning av åtgärden för att inhämta information samt de förutsättningar för varje enskilt inhämtande av information om vilka föreskrivs i samband med åtgärden för inhämtande av information uppfylls. Vilken behörig beslutsnivå som fattar beslut om användning av befogenheten fastställs utgående från polislagen och 87 § i denna lag.

I en uppgift som syftar till att avslöja brott i enlighet med 86 § 1 mom. får de hemliga metoder för inhämtande av information som räknas upp i paragrafen användas mera begränsat än när det är fråga om förebyggande, endast vid avslöjandet av de brott som uttryckligen räknas upp i 2 mom. I den fas då brott avslöjas är det utgående från den information som står till buds enklare att specificera vilket brott det kan vara fråga om än vad som är fallet i den fas då brott förebyggs.

Inhämtande av basstationsuppgifter

Om inhämtande av basstationsuppgifter och dess förutsättningar föreskrivs i 5 kap. 11 § i polislagen. Med inhämtande av basstationsuppgifter avses i den nya polislagen inhämtande av information om teleterminalutrustningar och teleadresser som redan är eller kommer att bli registrerade i ett telesystem via en viss basstation. Inhämtandet av basstationsuppgifter kan också gälla teleadresser och teleterminalutrustningar som registreras i framtiden.

Vem som beslutar om användningen av befogenheten framgår av 5 kap. 12 § i polislagen, enligt vilken beslut om inhämtande av basstationsuppgifter ska fattas av domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad polisman. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad polisman besluta om inhämtande av basstationsuppgifter till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till domstol så snart som möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas. Tillstånd beviljas för en viss tidsperiod.

Den metod för inhämtande av information det är fråga om stöder väl den systematiska observationen i en situation där föremålet för observationen försvinner en stund.

Inhämtande av basstationsuppgifter innebär ett mindre ingripande i skyddet för konfidentiell kommunikation än vad teleövervakning gör.

I 5 kap. 1 § 4 mom. i den nya polislagen har befogenheten inte begränsats för militärmyndighetens del.

Systematisk observation

Bestämmelser om systematisk observation och dess förutsättningar finns i 5 kap. 13 § i polislagen. Med observation avses iakttagande av en viss person i hemlighet i syfte att inhämta information.

Med systematisk observation avses annan än kortvarig observation av en person som med fog kan antas göras sig skyldig till ett brott.

I systematisk observation ingår ett syfte att inhämta information, vilket har inriktats på en enskild individ. Kännetecknande för åtgärden är också att iakttagelser görs i hemlighet. Systematisk observation kan genomföras så att den som är föremål för åtgärden inte märker att han eller hon iakttas. Det kan sålunda dels vara fråga om att göra iakttagelser i hemlighet och dels om att göra iakttagelser så att syftet med inhämtandet av informationen hemlighålls.

Att iakttagelser görs tyder på att det inte sker någon växelverkan mellan observatören och den observerade. Observatören får t.ex. inte aktivt, i syfte att inhämta information, inleda samtal med objektet. Detta hindrar emellertid inte att det vid observationen sker interaktion med objektet t.ex. i situationer där observatören ofrivilligt avslöjas. Den systematiska observationen kan ske på ett visst avstånd men också på nära håll, t.ex. från ett grannbord i ett café. Observatören kan då vid behov dra sig ur situationen också interaktivt, i praktiken genom att samtala med objektet. I sådana situationer ska initiativet till interaktionen dock komma från den som är föremål för informationsinhämtningen.

Observation får inte riktas mot utrymmen som används för stadigvarande boende och en teknisk anordning får inte användas vid observation eller systematisk observation som riktar sig mot en hemfridskyddad plats.

Vem som beslutar om användningen av befogenheten framgår av 5 kap. 14 § i polislagen, enligt vilken beslut om systematisk observation ska fattas av en anhållningsberättigad polisman.

Observation som motsvarar systematisk observation står också i dagens läge till militärmyndigheternas förfogande i polisuppgifter. Befogenheten har inte heller begränsats i 5 kap. 1 § 4 mom. i den nya polislagen så att den inte skulle gälla militärmyndigheterna.

Förtäckt inhämtande av information

Bestämmelser om förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar finns i 5 kap. 15 § i polislagen. Med förtäckt inhämtande av information avses inhämtande av information genom kortvarig interaktion med en viss person, där falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter används för att hemlighålla uppdraget.

Till åtskillnad från systematisk observation faller det sig naturligt att använda befogenheten uttryckligen för att personligen träffa objektet eller inleda någon motsvarande interaktion med objektet, dock inte motsvarande längre umgänge och ett sådant särskilt förtroendeförhållande som när det är fråga om en täckoperation. Vid förtäckt inhämtande av information är det således inte fråga om infiltration. Befogenheten får inte användas i syfte att kringgå bestämmelserna om täckoperationer. I verksamhetens natur ingår dessutom endast att använda falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter. Som exempel kan nämnas användning av ett transportföretags overall och namnskytt.

Förtäckt inhämtande av information är i väsentlig grad sammankopplad med observation. Vid hemligt inhämtande av information strävar man efter att så gott som alltid undvika direkt interaktion med den person som observeras. Det finns emellertid situationer där större fördelar än nackdelar sammanhänger med interaktion. Också i sådana fall måste man kunna iaktta föremålet för observationen utan att bli avslöjad. Det kan till exempel vara nödvändigt att tillfälligt använda falsk identitet för att en effektiv observation ska bli möjlig. Det kan också vara farligt om den riktiga identiteten avslöjas eller också kan

detta förhindra utförandet av andra observationsuppgifter i framtiden.

Bestämmelser om vem som ska besluta om användningen av befogenheten finns i 5 kap. 16 § i polislagen, enligt vilken beslut om förtäckt inhämtande av information fattas av chefen för centralkriminalpolisen, skyddspolisen eller en polisinrättning eller av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad tjänsteman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Befogenheten är helt ny och den har inte begränsats i 5 kap. 1 § 4 mom. i den nya polislagen så att den inte skulle gälla militärmyndigheten.

Teknisk avlyssning

Bestämmelser om teknisk avlyssning och dess förutsättningar ingår i 5 kap. 17 § i polislagen. Med teknisk avlyssning avses att en viss persons samtal eller meddelande som inte är avsett för utomstående och i vilket avlyssnaren inte deltar, trots 24 kap. 5 § i strafflagen avlyssnas, upptas eller behandlas på något annat sätt med hjälp av en teknisk anordning, metod eller programvara i syfte att ta reda på innehållet i samtalet eller meddelandet eller utreda deltagarna den misstänktes verksamhet. I definitionen nämns utöver avlyssning och upptagning också behandling av samtal eller meddelanden på något annat sätt samt på ett teknikneutralt sätt med hjälp av en teknisk anordning, metod eller programvara. Teknisk avlyssning får inte riktas mot utrymmen som används för stadigvarande boende. Uttrycket ”trots 24 kap. 5 § i strafflagen” har att göra med att i den nämnda paragrafen föreskrivs att avlyssning är straffbar.

Vem som får besluta om användning av befogenheten framgår av 5 kap. 18 § i polislagen, enligt vilken beslut om teknisk avlyssning som riktas mot en person som berövats sin frihet på grund av brott ska fattas av domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad polisman. En anhållningsberättigad polisman beslutar om teknisk avlyssning som avses i 5 kap. 17 § 5 mom. i polislagen och om annan än ovan avsedd teknisk avlyssning.

Motsvarande befogenhet har militärmyndigheterna också i dagens läge till sitt förfo-

gande i polisuppgifter. Befogenheten har inte heller begränsats i 5 kap. 1 § 4 mom. i den nya polislagen så att den inte skulle gälla militärmyndigheten.

Optisk observation

Bestämmelser om optisk observation och dess förutsättningar ingår i 5 kap. 19 § i polislagen. Med optisk observation avses att man trots 24 kap. 6 § i strafflagen iakttar eller gör upptagningar av en brottsmisstänkt person eller av ett utrymme eller någon annan plats med en kamera eller andra utplacerade tekniska anordningar, metoder eller programvaror. Optisk observation får dock inte riktas mot ett utrymme som används för stadigvarande boende.

Att med en teknisk anordning iaktta eller avbilda en viss person betraktas sålunda inte som optisk observation om anordningen inte är utplacerad på platsen. I dessa fall är det, beroende på åtgärdens varaktighet, fråga om observation eller systematisk observation. Kravet på att utrustningen ska ha placerats på en viss plats innebär i praktiken att optisk observation inte är en kortvarig åtgärd. Med begreppet ”utplacerad” avses t.ex. att en anordning, metod eller programvara har fästs i en vägg eller ett tak eller på något annat lämpligt ställe. Kännetecknande för optisk observation är dessutom, på grund av definitionen, att anordningen, metoden eller programvaran i allmänhet följer objektet utan att en polisman eller någon annan förundersökningsmyndighet samtidigt behöver göra iakttagelser och vara närvarande. Om det är fråga om sådan spårning av en person som innebär att en tjänsteman innehar och i realtid använder en anordning ska åtgärden, beroende på fallet, betraktas som observation eller systematisk observation.

Vem som ska besluta om användningen av befogenheten framgår av 5 kap. 20 § i polislagen, enligt vilken beslut om optisk observation ska fattas av domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad polisman, om observationen riktas mot ett hemfridsskyddat utrymme eller en annan plats som avses i 24 kap. 11 § i strafflagen eller mot en misstänkt som berövats sin frihet på grund av brott. Beslut om optisk observation som avses i 5 kap.

19 § 5 mom. i polislagen och om annan än ovan nämnd optisk observation ska fattas av en anhållningsberättigad polisman.

Motsvarande befogenhet har militärmyndigheterna också i dagens läge till sitt förfogande i polisuppgifter. Befogenheten har inte heller begränsats i 5 kap. 1 § 4 mom. i den nya polislagen så att den inte skulle gälla militärmyndigheten.

Teknisk spårning

Bestämmelser om teknisk spårning och dess förutsättningar ingår i 5 kap. 21 § i polislagen, enligt vilken med teknisk spårning avses att förflyttning av föremål, ämnen eller egendom spåras med hjälp av radiosändare som fästs eller som redan finns på objektet eller med hjälp av någon annan liknande teknisk anordning, metod eller programvara.

Vem som ska besluta om användningen av befogenheten framgår av 5 kap. 22 § i polislagen. Beslut om teknisk spårning av en person ska fattas av domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad polisman. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad polisman besluta om sådan spårning till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till domstol så snart som möjligt, dock senast 24 timmar efter det att tvångsmedlet började användas.

Motsvarande befogenhet har militärmyndigheterna också i dagens läge till sitt förfogande i polisuppgifter. Befogenheten har inte heller begränsats i 5 kap. 1 § 4 mom. i den nya polislagen så att den inte skulle gälla militärmyndigheten.

Inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning

Bestämmelser om inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, dess förutsättningar och om vem som får besluta om användningen av befogenheten ingår i 5 kap. 25 § i polislagen. Med inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning avses att för att förhindra brott inhämtas identifieringsuppgifter för teleadresser eller

teleterminalutrustning med en teknisk anordning, om det föreskrivna strängaste straffet för det brott som ska förhindras är fängelse i minst ett år. Endast sådana tekniska anordningar får användas som uteslutande kan användas för identifiering av teleadresser och teleterminalutrustningar. Kommunikationsverket är den myndighet som kontrollerar anordningen.

Beslutet om att använda befogenheten fattas av en anhållningsberättigad polisman.

Befogenheten har inte begränsats i 5 kap. 1 § 4 mom. i den nya polislagen så att den inte skulle gälla militärmyndigheten. Befogenheten är nödvändig för att begäran som avses nedan i 90 §, såsom begäran om teleövervakning, ska kunna framföras tillräckligt specificerat.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska den som sköter förebyggandet och avslöjandet av brott inom försvarsmakten meddela skyddspolisen om att de hemliga metoder för inhämtande av information som avses i 1 mom. används. Detta säkerställer den informationsgång som behövs och förhindrar eventuella överlappningar vid skötseln av uppgifterna.

Enligt 4 mom. ska på skyddandet av hemligt inhämtande av information och på användningen av överskottsinformation vid förebyggandet och avslöjandet av brott inom försvarsmakten tillämpas de bestämmelser i denna lag och i polislagen som gäller skyddande av hemligt inhämtande av information och användning av överskottsinformation. Möjligheten att skydda verksamheten t.ex. vid systematisk observation är en förutsättning för att verksamheten ska bli framgångsrik. På detta sätt kan man vid behov förhindra också att identiteten på en tjänsteman i ett observationsuppdrag avslöjas bl.a. i ett sådant fall då en observationsoperation av ett eller annat skäl misslyckas och avslöjas.

90 §. Assistans av polisen och samverkan med polisen vid förebyggande och avslöjande av brott. I paragrafen ska det föreskrivas om den assistans som polisen ger försvarsmakten vid förebyggandet och avslöjandet av brott. Polisen ska kunna vidta de åtgärder som avses i paragrafen när försvarsmakten inte har behörighet att utföra dem. Vid utredningen av brott ska motsvarande reglering i

fråga om den förundersökning som huvudstaben utför finnas i 38 §. Polisen ska bedöma de lagliga förutsättningarna att utföra uppdraget. Ändamålsenlighetsprövningen ska utföras av både den som framför begäran och den som ger assistans. Också allmänna förvaltningsrättsliga principer, såsom objektivitetsprincipen och domstolens kontroll av de befogenheter om vilkas användning domstolen beslutar, bör beaktas. Således ska det vid assistansen finnas en trefaldig rättskyddskontroll, för vilken alltså den som framför begäran, den som ger assistans och domstolen ansvarar.

Begäran ska vara skriftlig och den ska göras av den officer som förordnats till uppgiften som den biträdande avdelningschef vid huvudstaben som svarar för kontrapionage och av en militärjurist.

I paragrafen ska inte avses handräckning. Bestämmelser om handräckning som försvarsmakten ger polisen finns i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen. Enligt den lagen ska försvarsmakten ge polisen handräckning för efterspaning och gripande av person, för avstängning och undersökning av en plats eller ett område, för trafikdirigering, för tillfälligt skyddande av personer och egendom, för röjning av sprängladdningar samt för annat sådant uppdrag, för vars utförande försvarsmaktens specialpersonal eller specialmaterial behövs. För förebyggande av brott mot personer som åtnjuter internationellt specialskydd, har polisen rätt att få även annan handräckning. Om polisens handräckning till försvarsmakten finns ingen motsvarande bestämmelse.

Den assistans som polisen ger ska vara ett slags mellanform mellan handräckning och samverkan, vilken främjar smidigt informationsutbyte och en förnuftig resursanvändning hos myndigheterna. Polisen ska använda sitt specialkunnande på informationsanskaffning och försvarsmakten kan med hjälp av det effektivare förebyggande och avslöjande brott på det område där den besitter specialkunnande.

Det finns eventuellt orsak att sända begäran till skyddspolisen oberoende av vilken polis-enhet som i praktiken utför åtgärden.

De befogenheter med vilka erhållna uppgifter det vore nödvändigt att använda gäller i första hand teleavlyssning, inhämtande av in-

formation i stället för teleavlyssning, teleövervakning med samtycke av innehavaren av en teleadress eller teleterminal, observation med teknisk apparatur och datanätsbaserad täckoperation som avses i 5 kap. 28 § 3 mom. i polislagen. Användningen av dessa metoder ingriper synnerligen djupt i de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Polisen har en långvarig tradition av att använda flera av de befogenheter som nämns här medan en del av befogenheterna är nya också för polisen. Därför kan det anses ändamålsenligt att det inte föreslås att befogenheterna ska ges till dem som förebygger och avslöjar brott vid försvarsmakten. Emellertid kan den information som erhålls genom användning av befogenheterna vara mycket central vid det förebyggande och avslöjande av brott som försvarsmakten har till uppgift.

Det kan antas att med de uppgifter som erhålls genom teleavlyssning, inhämtande av uppgifter med teleövervakning i stället för teleavlyssning samt teleövervakning med samtycke av innehavaren av teleadressen eller teleterminalen kan viktig information fås om eventuella värvningsföremål för dem som utövar underrättelseverksamhet och olagliga åtgärder som dessa eventuellt planerar. Genom observation med teknisk apparatur kan man igen få uppgifter t.ex. om funktionen hos en dator eller en jämförbar apparat. Genom en datanätsbaserad täckoperation blir det möjligt att inhämta uppgifter t.ex. för att följa och skydda försvarsmaktens sekretessbelagda information i datanätet.

Enligt 2 mom. ska polisen lämna över det material som erhållits genom åtgärden till dem som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten. Utgångspunkten ska vara att polisen ska granska materialet och t.ex. avlägsna det material för vilket bevisförbud gäller samt även i övrigt hantera materialet på det sätt som avses i 5 kap. i den nya polislagen.

Polisen ska dock få lämna över det erhållna materialet obehandlat. Detta kan vara motiverat t.ex. av undersökningsskäl när de personer som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten känner omständigheterna kring det fall som undersöks och de personer som är förknippade med det. Polisen och för-

svarsmakten ska kunna komma överens i frågan på ett sätt som anses ändamålsenligt. Om materialet lämnas över obehandlat, är det en sak för dem som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten att granska och behandla materialet på det sätt som förutsätts i 5 kap. i den nya polislagen.

Troligtvis är de situationer där information från polisen behövs relativt sällsynta.

Dessutom ska det i 3 mom. föreskrivas att när sakens natur det kräver ska ett uppdrag enligt 86 § 1 mom. utföras i samverkan med polisen. Den som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten och vederbörande polismyndighet ska i samverkan komma överens om de frågor som anknyter till uppdraget. Dessutom ska en ny sak i jämförelse med den nuvarande lagstiftningen vara att polisen i egenskap av den myndighet som har allmän behörighet i brottsbekämpning också ha rätt att av ett särskilt skäl på eget initiativ överta ett ärende som gäller förebyggande och avslöjande av brott och stämmer överens med 86 § 1 mom. för att undersöka det. Uttrycket av ett särskilt skäl hänvisar t.ex. till en situation där polisen utgående från de uppgifter den har till sitt förfogande har skäl att misstänka att ett ärende som är anhängigt vid försvarsmakten har samband med en mera omfattande sakhet som pågår hos polisen eller har samband t.ex. med organiserad brottslighet. Av denna orsak är det ändamålsenligt att polisen undersöker saken som en helhet.

91 §. Rätt att få uppgifter ur vissa myndigheters register vid förebyggande och avslöjande av brott.

Försvarsmaktens tjänstemän som sköter förebyggandet och avslöjandet av brott ska för skötsel av ett uppdrag enligt 86 § 1 mom. trots sekretessbestämmelserna ha rätt att få de behövliga uppgifter som nämns i paragrafen och som är nödvändiga för att uppdraget ska kunna skötas. I uppdraget att förebygga och avslöja brott sammanhänger behovet att få uppgifter till stor del med en exakt individualisering av personerna och kartläggning av deras kontakter samt bevakning av var de rör sig.

Rätten att få uppgifter som gäller befolkningsdatasystemet ska till sitt innehåll motsvara 6 § 1 mom. 1 punkten i den nuvarande

lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten, men i den ska ingå en hänvisning till lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster som trädde i kraft den 1 mars 2010.

Bestämmelsen om rätten att få uppgifter ur bötesregistret och justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem ska motsvara 6 § 1 mom. 2 punkten i nuvarande lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten.

Enligt 6 § 1 mom. 3 punkten i nuvarande lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten får huvudstaben behövliga uppgifter ur utrikesministeriets och polisens informationssystem om beviljade pass och visum samt uppehålls- och arbetstillstånd för sitt säkerhets- och övervakningsuppdrag.

Det föreslås att bestämmelsen ska ersättas med rätten att få uppgifter ur delregistret för visumärenden som hör till det utlänningsregistret som avses i lagen om utlänningsregistret (1270/1997) och rätten att få uppgifter ur det passregister som avses i passlagen (671/2006). Dessutom ska uppgifter fås ur utrikesministeriets informationssystem om anställda och deras familjemedlemmar vid en sändarstats diplomat- och konsulatrepresentation i Finland, vid en internationell organisations organ i Finland och samt om personer som är privat anställda av dem. För närvarande baserar sig rätten att få uppgifter på bestämmelser som gäller enskilda fall i 7 § i lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten.

I paragrafen ska det också tas in en bestämmelse om rätt att få uppgifter ur tullens bevakningsdataregister och undersöknings- och handräckningssystem.

Den som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten ska också ha rätt att få uppgifter från utsökningsmyndigheterna på det sätt som föreskrivs i utsökningsbalken.

Ur fordonstrafikregistret som avses i lagen om fordonstrafikregistret ska man ha rätt att få uppgifter om ägare eller innehavare.

I paragrafen ska det tas in en bestämmelse om rätten att få information ur de personlistor över passagerare som avses i lagen om passagerarfartygs personlistor (1038/2009). Rätten att få information ska gälla framför

allt sådana uppgifter om passagerares namn och medpassagerare som avses i 6 § i lagen i fråga.

Uppgifter om användningen av frekvenser som avses i lagen om radiofrekvenser och teletrustningar (1015/2001) är det nödvändigt att få i situationer där man kartlägger lovliga frekvensanvändare för att upptäcka olovliga användare. I detta nu har försvarsmakten i likhet med gränsbevakningsväsendet på basis av 43 b § utan hinder av bestämmelserna om sekretess rätt att få information från Kommunikationsverket om användningen av frekvenser som är av betydelse för beredskapsplaneringen och förberedelser för undantagsförhållanden. Ändamålet ska inte vara exakt det samma här, varför en uttrycklig bestämmelse är nödvändig.

Till följd av principen om ändamålsbundenhet ska det också finnas bestämmelser i denna lag om rätt för försvarsmakten att få uppgifter ur andra register än dem som avses i lagen. Rätten att få information ska utöver registret över disciplinavgöranden som nämns i 11 kap. i denna lag också gälla värnpliktsregistret om vilket föreskrivs i värnpliktslagen samt registret över krishanteringspersonal om vilket föreskrivs i lagen om militär krishantering.

Rätten att få information ska också gälla Försvarsutbildningsföreningens register som avses i lagen om frivilligt försvar.

Vidare ska man ha rätt att få uppgifter av försvarsministeriet om de tillståndsärenden som avses i lagen om export av försvarsmateriel (282/2012) och av utrikesministeriet om de tillståndsärenden som avses i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996). Syftet är att tillståndsuppgifter som gäller produkter med dubbel användning ska begäras sporadiskt. Samtidigt föreslås det att lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning, som är en bilagelag till denna proposition, ska ändras. I dagens läge föreskrivs det inte i den om att huvudstaben har rätt att få uppgifter.

Av den myndighet som har bett om handräckning ska man ha rätt att få de uppgifter som behövs för att handräckning ska kunna ges. Motsvarande bestämmelse finns t.ex. i 22 § 1 mom. 20 punkten i lagen om behand-

ling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

I 2 mom. ska tas in en informativ bestämmelse med hänvisning till de lagar där det också föreskrivs om rätten att få information för skötsel av de uppgifter som avses i denna proposition. Enligt 10 § 1 punkten i lagen om utlänningsregistret får utöver vad som bestäms i någon annan lag eller i internationella avtal som är bindande för Finland, utan hinder av sekretessbestämmelserna och i den mån det är nödvändigt för att den mottagande myndigheten ska kunna utföra sina i lag bestämda uppgifter, ur utlänningsregistret utlämnas information till försvarsmakten om ansökningar som gäller visum och uppehållstillstånd samt internationellt skydd och om beslut som gäller dessa ansökningar samt om registrering av uppehållsrätt, för handhavande av säkerhets- och tillsynsuppgifter, samt om medborgarskap, förbehandlingen av värnpliktsärenden som avses i värnpliktslagen. I propositionen föreslås det att formuleringen i lagen ska justeras så att i den ska föreskrivas om förebyggande och avslöjande av brott i stället för säkerhets- och tillsynsuppgifter.

Information fås också ur polisens informationssystem på det sätt som föreskrivs i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet.

Inrikesministeriet har med ett beslut av den 26 augusti 2009 (SM/Dnr/2009/1645) beviljat huvudstabens undersökningsavdelning användningsrätt till den nationella delen av Schengens informationssystem samt i sitt beslut konstaterat att ministeriet skickar en anmälan till generalsekretariatet för Europeiska unionens råd om att huvudstabens undersökningsavdelning ska fogas till de behöriga Schengen-myndigheterna.

Information ska också fås ur Brottså följdsverkets verkställighetsregister samt övervaknings- och verksamhetsregister på det sätt som föreskrivs i lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff. Enligt 16 § 1 mom. 10 punkten i lagen i fråga får utöver vad som föreskrivs i 29 § i lagen om offentlighet i i myndigheternas verksamhet och i övrigt i nämnda lag den registeransvarige trots bestämmelserna om sekretess ur fångvårdsväsendets verkställighets-

register samt övervaknings- och verksamhetsregister lämna ut uppgifter som gäller dömda, fångar och dem som intagits i en straffanstalt och som är nödvändiga för militärmyndigheterna för förande av värnpliktsregistret samt för huvudstabens undersökningsavdelning för förande av försvarsmaktens säkerhetsdataregister och informationssystem för militärrättsvärden. En ändringsproposition med förslag till teknisk ändring av 16 och 17 § i lagen i fråga ingår som bilagelag till denna proposition.

Rätten att få information gäller också gränsbevakningsväsendets personregister. Denna hänvisning avser 28 § 1 mom. 9 punkten i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet enligt vilken gränsbevakningsväsendet utan hinder av sekretessbestämmelserna får lämna ut behövliga uppgifter ur gränsbevakningsväsendets personregister genom teknisk anslutning eller i maskinläsbar form till huvudstaben för i lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten avsedda säkerhets- och övervakningsuppdrag samt för brottsutredning, för i lagen om säkerhetsutredningar avsedda säkerhetsutredningar och för i lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet (588/2004) avsedda säkerhetsutredningar som gäller sammanslutningar.

Hänvisningen till lagen om försvarsmakten ska avse registret för tillstånds- och övervakningsärenden i 16 § i lagen.

Det föreslagna 3 mom. är för klarhetens skull nödvändigt med beaktande av att grundlagsutskottet i sin utlåtandep Praxis har ansett att möjligheten att överlåta uppgifter via en teknisk anslutning till ett personregister förutsätter bestämmelser om detta i lag (GrUU 12/2002 rd). Uppgifterna får också lämnas ut avgiftsfritt.

92 §. Rätt att få uppgifter av en annan myndighet. De som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten ska ha rätt att av en myndighet samt av en sammanslutning eller person som har anförtrots en offentlig uppgift gratis och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter och handlingar som behövs för att ett uppdrag enligt 86 § 1 mom. ska kunna utföras, om inte givandet av sådana uppgifter eller handlingar till huvudstaben

eller annan användning av uppgiften som bevis har förbjudits eller begränsats i lag.

Beslutet om att inhämta sekretessbelagda uppgifter fattas av en tjänsteman enligt 87 § 1 mom. 1 punkten.

93 §. Rätt att få uppgifter av en privat sammanslutning. De som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten ska ha rätt att av ett teleföretag och en sammanslutningsabonnent få kontaktuppgifter till en sådan teleanslutning som inte nämns i en offentlig katalog eller uppgifter som specificerar en teleanslutning, en e-postadress, en annan teledress eller teleterminalutrustning, om upplysningarna behövs i ett enskilt fall för att ett uppdrag enligt 86 § 1 mom. ska kunna utföras. De som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten ska ha motsvarande rätt att få distributionsadressuppgifter av en sammanslutning som bedriver postverksamhet.

Enligt förarbetet till den nuvarande lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten är det i dagens läge möjligt att få information i en uppgift som gäller utredning av ett brott, men det är nödvändigt att använda uppgifterna också vid förebyggandet och avslöjandet av brott. Dessutom ska det i 89 § föreskrivas om inhämtande av information med en teknisk anordning, eftersom detta i och med revideringen av polislagen blir en självständig befogenhet.

DEL IV GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

10 kap. Allvarliga störningar under normala förhållanden samt undantagsförhållanden

94 §. Tillämpning av bestämmelserna i kapitlet. Bestämmelser om allvarliga störningar under normala förhållanden och om undantagsförhållanden ska ingå direkt i lagen i stället för ett bemyndigande att utfärda en förordning såsom för närvarande. Grundlagsutskottet har ansett att vid lagstiftning om undantagsförhållanden kan begränsningar i delegeringen av lagstiftningsbehörighet i princip inte bedömas mer generöst än vid annan lagstiftning eftersom den möjligheten inte explicit nämns i grundlagen (GrUU 6/2009

rd). Termerna allvarliga störningar under normala förhållanden och undantagsförhållanden motsvarar värnpliktslagens terminologi.

Bestämmelserna i detta kapitel ska enligt paragrafen tillämpas när republikens president i enlighet med 83 § i värnpliktslagen har beslutat om extra tjänstgöring. Det är ändamålsenligt att binda tröskeln för tillämpningen vid bestämmelsen i fråga, eftersom någon annan lagstiftning som lämpar sig för de situationer när beredskapen höjs inte finns. Till exempel tröskeln för att ta i bruk befogenheterna enligt beredskapslagen är för hög för dessa situationer. Å andra sidan ska tröskeln för tillämpningen vara exakt definierad till skillnad från begreppet "krigstid" som används i kapitel 8 i nuvarande militära disciplinlag.

Enligt 83 § i värnpliktslagen kan republikens president vid allvarliga störningar under normala förhållanden eller vid undantagsförhållanden genom beslutsförfarandet för militära kommandomål enligt 32 § 1 mom. i lagen om försvarsmakten besluta att försvarsmakten kan förordna värnpliktiga som hör till reserven till extra tjänstgöring. Beslutet ges för viss tid, högst för sex månader åt gången och det ska återtas när den situation som föranlett höjningen och upprätthållandet av försvarsberedskapen tillåter det. De värnpliktiga kan förordnas att träda i tjänst omedelbart.

Enligt 82 § i värnpliktslagen är syftet med extra tjänstgöring att höja och upprätthålla försvarsberedskapen och att öva trupphelheterna i den sammansättning som planerats för dem så att truppen vid behov kan förordnas till tjänstgöring under mobilisering.

95 §. Förhöjning av maximistorleken för disciplinstraff. Utöver vad som föreskrivs om disciplinstraff i 3 § ska i ett disciplinförfarande få påföras

- 1) extra tjänstgöring högst femton gånger,
- 2) utgångsförbud i högst fyrtio dagar,
- 3) disciplinbot för högst sextio dagar.

En domstol ska få döma till arrest i högst sextio dygn.

Trots det som föreskrivs i 5 § 2 mom. om gemensamt disciplinstraff, ska utgångsförbud få påföras i högst femtio dygn och disciplinbot för högst åttio dagar samt till arrest dömas i högst åttio dygn.

96 §. *Påförande av disciplinstraff för en yrkesmilitär.* Trots det som föreskrivs i 9 § ska alla militärpersoner få påföras samtliga disciplinstraff. Med detta ska avses att också en yrkesmilitär ska kunna påföras extra tjänstgöring och utgångsförbud i ett disciplinförfarande.

97 §. *En disciplinär förmans befogenheter.* Trots det som föreskrivs i 12 § ska kommandören för en truppenhet få påföra samtliga disciplinstraff utom arrest.

Trots det som föreskrivs i 12 § ska chefen för en grundenhet få påföra utgångsförbud i högst 15 dygn.

Syftet är att i praktiken ska de som tjänstgör enligt värnpliktslagen använda disciplinbefogenhet som chef eller biträdande chef för en grundenhet samt eventuellt i uppgiften som fältväbel vid en grundenhet. Forsvarsmakten svarar för att dessa personer får tillräcklig utbildning. Utbildningen ska ges vid repetitionsövningar.

Genom att de disciplinära förmännens befogenheter utökas ska en större andel av de ärenden som gäller militära brott än under normala förhållanden kunna avgöras i ett disciplinförfarande, eftersom det är sannolikt att antalet militära brott kommer att öka under allvarliga störningar i normala förhållanden och under undantagsförhållanden.

98 §. *Befogenheter för de tjänstemän vid huvudstaben som sköter förundersökning.* Med bestämmelsen ska ledningen av undersökningen tryggas i undantagsförhållanden. Under normala förhållanden är i praktiken endast två tjänstemän undersökningsledare för den förundersökning som utförs vid huvudstaben och detta antal kommer troligtvis inte att räcka till i undantagsförhållanden.

Huvudstabens övriga tjänstemän som kan vara undersökningsledare ska ha avlagt polisunderbefälsexamen. Deras kunnande ska säkerställas med tillräcklig utbildning och regelbundna övningar.

99 §. *Befogenheter för den som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen.* Den som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen och är chef för en grundenhet eller dennes direkta förman eller fältväbel vid en grundenhet, ska få påföra disciplinstraff i enlighet med vad som föreskrivs i 12 §.

Den disciplinära förman som avses i 1 mom. får vara undersökningsledare i enlighet med 28 §. En person som har tillräcklig utbildning och tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen får utföra en undersökning.

Utöver det som föreskrivs i 16 § ska ett gripande få verkställas av en person som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen och som är direkt förman till den som ska gripas.

En person som har tillräcklig utbildning och tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen ska kunna förordnas att sörja för verkställigheten. Med detta ska avses t.ex. en militärjurist i reserven, som ska sörja för verkställigheten i allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden på motsvarande sätt som truppförbandets rättsofficer i normala förhållanden.

Det är nödvändigt att kunna använda personer som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen för att utföra en förundersökning, eftersom antalet militära brott sannolikt ökar under allvarliga störningar i normala förhållanden och under undantagsförhållanden. Utbildningen av dessa personer ska genomföras vid repetitionsövningar.

100 §. *Befogenheter för en reservist som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen vid utredning av brott.* De reservister som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen ska också kunna användas vid utredning av brott. Det är sannolikt att antalet militära brott ökar och brotten kan också vara allvarligare än under normala förhållanden. Utgående från 35 § ska de reservister som utför förundersökning och som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen placeras i sammansättningen vid huvudstaben och deras huvuduppgift ska vara att utföra förundersökning av militära brott. De personer som placeras i dessa uppgifter har i regel redan en högre utbildningsnivå inom förundersökningsområdet än de som utför förundersökning i truppförbanden. Vidareutbildningen av dessa personer ska genomföras vid repetitionsövningar.

Å andra sidan kan polisens resurser vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden i lägre grad än under normala tider stå till förfogande för förundersökning av militära brott, eftersom polisen har ett behov att prioritera andra uppgifter. Polisen har enligt polislagen möj-

lighet att ställa sina uppgifter i prioritetsordning. Dessutom kan de trupper som ska uppriktas i undantagsförhållanden befinna sig i sådana områden dit det är svårt att ta sig eftersom det saknas förbindelser. Till följd av detta är föremålen för förundersökningen enklare att nå för dem som sköter brottsutredningen vid försvarsmakten och som även annars är verksamma i försvarsmaktens organisation.

Befogenhet att gripa en misstänkt ska också en reservist ha som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen och som har förordnats till ett uppdrag enligt 35 § i denna lag. Befogenheten att gripa är jämförbar med befogenheten för en militärperson som utför en vakt-, jour- eller militärpolisuppgift i enlighet med 16 § oberoende av om militärpersonen i fråga är en tjänsteman eller inte.

Det bör observeras att en reservist som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen och som har förordnats till ett uppdrag enligt 35 § i denna lag ska få delta i utförandet av det under ledning och övervakning av en tjänsteman som förordnats till ett förundersökningsuppdrag vid försvarsmakten. Således överförs inte heller i undantagsförhållanden något betydande utövande av offentlig makt till andra än tjänstemän.

101 §. Verkställigheten av disciplinstraff. Trots det som föreskrivs i 70 § ska en varning få verkställas genast efter att ett disciplinbeslut har fattats. När beredskapen höjs och antalet trupper och den psykiska pressen på dem ökar, blir betydelsen av disciplin och ordning större än tidigare. Samtidigt framhävs den generellt förhindrande effekt disciplinära påföljder, särskilt varning, har på nya militära brott. En varning är också i militärt svåra förhållanden som påföljdsart lätt att verkställa och användningen av den kommer att öka när beredskapen höjs, jämfört med i vilken mån det är nödvändigt att använda den under normala förhållanden. Med en varning kan man inom truppen snabbt sprida den informationen att det har ingripits i ett brott som till exempel har begåtts inför truppen. Med detta strävar man efter att påverka personer som potentiellt kan begå brott i situationer där risken finns att disciplinlösheten breder ut sig inom truppen. I synnerhet när beredskapen höjs framhävs den direkta effekt

det har på tjänstgöringssäkerheten i truppen att disciplinära påföljder verkställs omedelbart.

Den bestraffade ska ges gottgörelse, om en varning har verkställts innan disciplinbeslutet slutgiltigt upphävs eller undanröjs eller påföljden lindras. Också om denna gottgörelsespenningbelopp ska bestämmas ingå i statsrådets förordning. Ett beslut om att en varning upphävs ska kungöras. Vid kungörandet följs i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 75 §.

Chefen för en grundenhet eller en överordnad disciplinär förman ska kunna skjuta upp verkställigheten av ett disciplinstraff eller avbryta verkställigheten i en sådan situation som avses i 71 § 3 mom.

102 §. Befogenheter för en reservist som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen vid förebyggande och avslöjande av brott. Också de reservister som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen är det nödvändigt att använda i en uppgift enligt 86 § 1 mom. vid försvarsmakten i allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden. Det kan antas att mängden sådan verksamhet som avses i 86 § 1 mom. då ökar.

Det ska inte vara tillåtet att använda dem som fullgör sin beväringstjänst för denna verksamhet. Detta beror på att syftet med beväringstjänsten inte omfattar uppgiften, dessutom bör det observeras att utbildningen pågår för den som fullgör beväringstjänst.

Det bör observeras att en reservist som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen och som har förordnats till uppdraget att förebygga och avslöja brott vid försvarsmakten i enlighet med denna lag ska få delta i utförandet av ett uppdrag enligt 86 § 1 mom. och i användningen av metoderna för inhämtande av information enligt 89 § under ledning och övervakning av en tjänsteman som förordnats till uppdraget att förebygga och avslöja brott vid försvarsmakten. Således överförs inte heller i undantagsförhållanden något betydande utövande av offentlig makt till andra än tjänstemän.

De reservister som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen ska omfattas av samma sekretesskyldigheter som de tjänstemän som leder och övervakar dem.

103 §. *Tjänsteansvar för den som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen.* På den som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen och använder sådan befogenhet som avses i 99, 100 eller 102 §, ska de bestämmelser som gäller straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas.

104 §. *Skadeståndsansvar för den som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen.* För en skada som orsakats i samband med ett uppdrag enligt 99, 100 eller 102 § ska staten svara i enlighet med vad som föreskrivs i skadeståndslagen (412/1974).

På skadeståndsansvaret för den som utför ett uppdrag enligt 99, 100 eller 102 § ska bestämmelserna om en värnpliktigs skadeståndsansvar i 4 kap. i skadeståndslagen tillämpas.

Utgående från bestämmelserna i 3 kap. i skadeståndslagen är arbetsgivare skyldig att ersätta skada, som arbetstagare genom fel eller försummelse i arbetet har förorsakat en tredje part (1 § 1 mom.).

Om någon, som på grund av ett förordnande av myndighet utför ett visst uppdrag som är fastställt genom lag, utan att vara självständig företagare, genom fel eller försummelse vållar skada då han fullgör uppdraget, är den för vars räkning uppdraget utförs skyldig att ersätta skadan (1 § 3 mom.). En beväring har ansetts vara en arbetstagare i ett offentligt rättsförhållande, för vilken det offentliga samfundet kan bli skadeståndsskyldigt.

Utgående från ett förordnande som utfärdats med stöd av värnpliktslagen eller ett annat motsvarande förordnande har en person som är i statens tjänst enligt 4 kap. 2 § 2 mom. i skadeståndslagen samma ansvar som en tjänsteman och en arbetstagare. En militärperson är skyldig att ersätta ett belopp av skadan som räknas som skäligen beaktande av skadans storlek, gärningens art, skadevållarens ställning, den skadelidandes behov samt andra omständigheter. En särställning intar enligt 3 mom. de militärpersoner som har orsakat skadan medan de ansvarade för försvarets fartyg eller luftfartyg.

Det som sägs ovan innebär också möjlighet till jämkning av skadeståndet med beaktande av bl.a. skadans storlek, gärningens art och skadevållarens ställning. Om han eller hon endast har gjort sig skyldig till lindrigt vål-

lande, döms skadestånd inte ut. När det är frågan om ett avsiktligt brott, är huvudregeln att fullt skadestånd döms ut. Statens rätt till regression av skadevållaren har också den begränsats enligt 4 kap. 3 §.

För att statens husbondeansvar ska kunna utsträckas också till dem som innehar uppdrag enligt 99, 100 eller 102 § förutsätts att en bestämmelse om detta tas in i denna lag. Således behöver skadeståndslagen inte ändras.

11 kap. Personregister

105 §. *Förhållandet till annan lagstiftning.* I paragrafen ska finnas en sedvanlig hänvisningsbestämmelse till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och personuppgiftslagen, som ska tillämpas om inget annat föreskrivs i denna lag.

106 §. *Informationssystemet för militärrättsvården.* I paragrafen ska det föreskrivas om ett elektroniskt informationssystem för militärrättsvården som ska upprätthållas av huvudstaben.

För närvarande har huvudstabens undersökningsavdelning enligt 10 § i lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten till sitt förfogande ett straffdataregister, som är avsett för behandling av sådana uppgifter som behövs för att uppdraget gällande utredning av brott ska kunna skötas. Syftet är att försvarsmaktens uppdrag gällande utredning av brott i fortsättningen i likhet med hos polisen ska skötas genom utnyttjande av ett elektroniskt informationssystem för militärrättsvården eller när det är fråga om undersökningar som huvudstaben genomför i enlighet med 35 § genom utnyttjande av polisens nya informationssystem. Samtidigt ska straffdataregistret i sin nuvarande form slopas. Det planerade elektroniska informationssystemet för militärrättsvården bygger på det projekt för totalrevidering av polisens informationssystem, som omvandlar de basystem som polisen använder till en informationssystemshelhet. Av denna orsak har också bestämmelsen om ett elektroniskt informationssystem för militärrättsvården med beaktande av särdragen i militärdisciplinförfarandet i tillämpliga delar skrivits så att den är så jämförbar som möjligt med de bestämmelser

som gäller informationssystemet för polis-ärenden i 2 § i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (RP 66/2012 rd). Det elektroniska informationssystemet för militärrättsvården är avsett för utförande av en sådan undersökningsuppgift som avses i 27 och 35 § och för behandling av de uppgifter som behövs medan en disciplinprocess pågår.

I paragrafens 1 mom. ska det föreskrivas om ändamålet med informationssystemet för militärrättsvården och om den registeransvarige. Enligt det ska informationssystemet för militärrättsvården vara ett permanent personregister som är avsett att användas av dem som sköter utredningen av brott inom försvarsmakten, och huvudstaben ska vara registeransvarig.

I paragrafens 2 mom. ska det föreskrivas om vilka personuppgifter som får registreras i informationssystemet för militärrättsvården. Dessa uppgifter ska gälla militära brott som undersöks i ett militärdisciplinförfarande. Informationssystemet ska kunna innehålla sådana uppgifter som det är nödvändigt att behandla för att den utredning av brott som avses i 27 och 35 § ska kunna utföras. Av de uppgifter som gäller identiteten i fråga om en person som är misstänkt för brott som undersöks inom försvarsmakten eller som är föremål för förundersökning på åtgärd av försvarsmakten eller tvångsmedel, i fråga om en person som gjort anmälan, uppträder som vittne eller målsägande eller som har något annat samband med ärendet får det i informationssystemet registreras de uppgifter som räknas upp i momentet och som är nödvändiga med tanke på ändamålet med informationssystemet. Uttrycket ”får det registreras” tillsammans med bestämmelsen ”de uppgifter som är nödvändiga med tanke på ändamålet med informationssystemet” innebär att alla uppräknade uppgifter inte ska registreras i informationssystemet i fråga om alla personer, utan de uppgifter som registreras i varje enskilt fall fastställs enligt de nödvändiga uppgifter som ett enskilt uppdrag förutsätter. Uppräkningen ska motsvara 2 § 2 mom. i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet med den skillnaden att i informationssystemet för militärrättsvården

också ska få registreras uppgifter om tjänstgöringsplats, militär grad och arbets- och anställningshistoria. Tjänstgöringsplatsen har betydelse när behörig disciplinär förman fastslås och vissa befogenheter i anknytning till militärdisciplinförfarandet är bundna till den militära graden t.ex. i anknytning till 14 § i militära rättegångslagen eller när behörig domstol fastställs.

De uppgifter som gäller arbets- eller anställningshistoria kan vara av betydelse bl.a. när frågor gällande förmannens ansvar med anknytning till ett brott övervägs eller i brott där gärningen har begåtts vid en tidpunkt som har föregått inledandet av undersökningen med t.ex. ett år. Då kan det vara av betydelse att det i registret finns information om i vilken uppgift personen har tjänstgjort vid tiden då brottet begicks.

I 3 mom. ska det föreskrivas om vilka nödvändiga uppgifter, som erhållits i samband med tillämpningen av denna lag med tanke på utförande och registrering av och uppgiftssökning gällande en undersökningsuppgift enligt 27 och 35 §, som dessutom ska få registreras i informationssystemet. Uppgifterna enligt momentet ska hänföra sig till individualiseringen av ett ärende som inlets i ett militärdisciplinförfarande och till de olika faserna av behandlingen samt ska för sin del sammankoppla registrets uppgifter med de handlingsuppgifter som uppkommer i de olika faserna av processen. Dessutom är uppgifterna enligt momentet väsentliga för att ett fall som undersöks eller som har undersökts ska kunna individualiseras och för att sökningar i registret ska kunna göras senare.

Uppgifter enligt 3 mom. 1 punkten ska gälla individualisering av den gärning som undersöks och ska innehålla basuppgifterna om undersökningen, inklusive uppgift om i vilken fas militärdisciplinförfarandet är och om slutresultatet, såsom uppgift om att ett ärende har gjorts anhängigt eller slutförts. Syftet är att disciplinbeslut som i fortsättningen fattas i ett disciplinförfarande ska realiseras med hjälp av informationssystemet för militärrättsvården. Mera detaljerade uppgifter om avgörandet i ett ärende som undersökts i ett militärdisciplinförfarande liksom också uppgifter om avgöranden i ärenden som behandlats som militära rättegångsärenden ska ingå i

det register över disciplinavgöranden, om vilket föreskrivs i den föreslagna 118 §. Syftet med den information om avgörande som ingår i informationssystemet för militärrättsvården ska därmed vara att förena de uppgifter om avgöranden som ingår i registret över disciplinavgöranden med förundersökningsuppgifterna i ett undersökt ärende.

Uppgifter enligt 3 mom. 2 punkten ska gälla de tvångsmedel som sammanhänger med ärendet och uppgifter enligt 3 punkten egendom som förlorats eller omhändertagits i samband med brott för att egendomen ska kunna hittas eller återbördas till innehavaren.

I fråga om registrering av de uppgifter enligt 3 mom. 4 punkten som gäller en person och som påverkar personens egen säkerhet eller försvarsmaktens säkerhet i arbetet ska samma grunder gälla vid utredning av brott som i fråga om förebyggande och avslöjande i 108 §. Därför hänvisas det till denna del till detaljmotiveringen till 108 § nedan. Eftersom det elektroniska informationssystemet för militärrättsvården och säkerhetsdataregistret enligt 108 § är två separata register, är det nödvändigt att föreskriva om uppgifterna särskilt för vardera registret.

Utgående från 3 mom. 5 punkten ska i registret kunna föras in uppgifter om andra nödvändiga beskrivningar, förhållanden och individualiseringar som anknyter till försvarsmaktens förundersökningsuppgift, åtgärd och händelse. Underpunkterna i 3 mom. ska i tillämpliga delar motsvara 2 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet med de ändringar som föreslagits i den i regeringens proposition RP 66/2012 rd.

Det elektroniska informationssystemet för militärrättsvården, som är ett personregister, ska också kunna innehålla manuella delar, såsom föremål och manuella kartotek. I 4 mom. ska det föreskrivas att av informationssystemet ska framgå vem som har registrerat uppgifterna. Detta är nödvändigt t.ex. på grund av omsättningen i personalen och för att det ska gå att spåra en uppgift.

107 §. Rätt att använda informationssystemet för militärrättsvården. Informationssystemet ska få användas av de tjänstemän som sköter brottsutredningsuppdrag enligt denna lag. Med dessa ska avses t.ex. disciplinära

förmän, tjänstemän som utför förundersökning, militärjurister, de tjänstemän som svarar för verkställigheten av en påföljd som förordnats i ett militärdisciplinförfarande samt tjänstemän som svarar för övervakningen och som har ett med arbetsuppgiften sammanhängande behov att behandla uppgifter som ingår i militärdisciplinförfarandet och informationssystemet. Dessutom ska formuleringen täcka de tjänstemän som i enlighet med lagen om försvarsmakten och statsrådets förordning om försvarsmakten har förordnats att sköta ett brottsutredningsuppdrag.

108 §. Säkerhetsdataregistret. Om säkerhetsdataregistret, som förs av huvudstaben, ska föreskrivas noggrannare än i 11 § i den nuvarande lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten. Paragrafen har skrivits så att den är jämförbar med motsvarande registerparagrafer för polisen och gränsbevakningsväsendet med beaktande av de ändringar som föreslagits i dem i regeringens proposition RP 66/2012 rd. I fråga om de uppgifter som ska registreras i säkerhetsdataregistret ska 2 mom. i stor utsträckning motsvara 12 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet och de ändringar som föreslagits i den i propositionen 66/2012.

I paragrafens 1 mom. ska det föreskrivas om säkerhetsdataregistrets ändamål samt registeransvarige. I 86 § föreskrivs om försvarsmaktens behörighet vid förebyggandet och avslöjandet av brott. Säkerhetsdataregistret ska föras med hjälp av automatisk databehandling. I säkerhetsdataregistret ska emellertid också kunna finnas manuella delar, såsom föremål och manuella kartotek som är viktiga med tanke på höjningen av beredskapen. Med tanke på eventuella krissituationer är det viktigt att säkerhetsdataregistret inte endast fungerar med stöd av ett elektroniskt informationssystem, utan att det kan användas också som ett manuellt kartotek. Det utgör ett slags säkerhetskopia på registret. Registeransvarig för säkerhetsdataregistret ska huvudstaben vara.

I 2 mom. ska det föreskrivas om de personuppgifter som ska föras in i säkerhetsdataregistret. Paragrafen har skrivits så att den i fråga om de uppgifter som ska föras in i sä-

kerhetsdataregistret till nödvändiga delar är jämförbar med polisens och gränsbevakningsväsendet register med motsvarande ändamål. I 86 § föreslås det att försvarsmaktens förebyggande och avslöjande av brott ska gälla mera begränsat än polisens, endast underrättelseverksamhet som inriktas på Finland på det militära försvarets område och verksamhet som äventyrar syftet med försvaret. För att en enhetlig praxis mellan myndigheterna ska kunna skapas, är det viktigt att försvarsmakten har möjlighet att i säkerhetsdataregistret registrera de uppgifter som den fått av övriga myndigheter i myndighetsverksamhet och som gäller verksamhet enligt 86 §.

Såsom det i regeringens proposition 66/2012 rd har föreslagits i fråga om informationssystemet för polisärenden och gränsbevakningsväsendets säkerhetsdataregister, ska också för de uppgifter gällande en persons identitet som ska föras in i försvarsmaktens säkerhetsdataregister gälla ett krav på att de uppgifter som ska registreras ska vara nödvändiga med tanke på ändamålet med registret. Med en persons namn ska i enlighet med detaljmotiveringen till 2 § i det lagförslag som ingår i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (RP 66/2012 rd) avses efternamn och förnamn, tidigare för- och efternamn och tilltalsnamn, vilka har registrerats i befolkningsregistret. Med klientnummer som en myndighet har gett ska avses t.ex. det klientnummer som Migrationsverkets informationssystem ger utländska personer som förs in i registret för att utländska personer ska kunna identifieras. Med hjälp av det kan de finska myndigheterna identifiera personen i fråga. Inom en snar framtid är det möjligt att även andra myndigheter inför identifierande klientnummer, som alltså skulle få registreras med stöd av den föreslagna bestämmelsen. Av de uppgifter som gäller identitet kan det dessutom vara nödvändigt att spara uppgifter som gäller familjeförhållanden, utbildning, arbets- och anställningshistoria samt tidigare medborgarskap. Dessa uppgifter kan vara centrala t.ex. vid analysering av personers verksamhet och pålitlighet i uppdrag enligt 86 § 1 mom. Med korrekta och tillräckliga

basuppgifter ska man också kunna inrikta t.ex. hemliga metoder för inhämtande av information rätt så att de inte riktas mot personer som inte har någon del i det brott som ska förebyggas och avslöjas.

I registret ska det också kunna föras in uppgifter om personen som är nödvändiga med tanke på personens egen säkerhet eller säkerheten i arbetet inom försvarsmakten. I registret ska registreras sådana uppgifter som är nödvändiga för personens egen säkerhet och för säkerheten i arbetet vid försvarsmaktens verksamhetsenhet och vilka det är svårt eller osäkert att söka i olika myndigheters register. Uppgifterna ska beskriva föremålets eller personens farlighet eller oberäknelighet. Uppgifterna ska i övrigt i stor utsträckning motsvara regleringen enligt lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, men som sådana säkerhetsuppgifter som avses i paragrafen ska i säkerhetsdataregistret kunna registreras mera begränsat än hos polisen endast uppgifter enligt 11 § 3–5 punkten i personuppgiftslagen. Sådana personuppgifter är uppgifter som beskriver eller är avsedda att beskriva en brottslig gärning, ett straff eller en annan påföljd av ett brott eller en persons hälsotillstånd, sjukdom eller handikapp eller vårdåtgärder som inriktats på personen. Möjligheten att registrera dessa uppgifter är viktig, eftersom försvarsmakten i motsats till gränsbevakningsväsendet inte har rätt att mata in uppgifter i informationssystemet för polisärenden i fråga om förebyggandet och avslöjandet av brott. En persons farlighet som utgör en arbetssäkerhetsrisk kan visa sig i form av aggressivitet eller omfatta en farlig sjukdom eller en sjukdom som smittar lätt. Personens egen säkerhet betjänas igen av uppgifter om sjukdom, där symtomen påminner om ett berusat tillstånd eller sjukdomar som förutsätter regelbunden medicinering eller medicinering vid en sjukdomsattack. Försvarsmakten ska inte med stöd av denna paragraf ha rätt att be om uppgifter om hälsotillstånd t.ex. av medicinalmyndigheterna, utan uppgifterna ska registreras när de kommer fram för att personen själv berättar om dem eller i samband med ett uppdrag.

I registret ska dessutom enligt 3 mom. finnas uppgifter om utredningen av en persons eller ett företags tillförlitlighet. Med detta ska

avses uppgifter om en normal säkerhetsutredning, en omfattande eller begränsad säkerhetsutredning, som huvudstaben gör och som avses i lagen om säkerhetsutredningar, identifikationsuppgifter på den person som är föremål för utredningen samt tidpunkten då nämnda utredning har getts. En revidering av lagen om säkerhetsutredningar pågår.

Av registret ska enligt 4 mom. framgå vem som har registrerat uppgifterna i det. Detta är nödvändigt t.ex. på grund av omsättningen i personalen och för att det ska gå att spåra en uppgift

109 §. Rätt att använda säkerhetsdataregistret. Säkerhetsdataregistret ska få användas av de tjänstemän som avses i 87 § 1 mom. 1 och 2 punkten och som har förordnats att sköta ett uppdrag för förebyggande och avslöjande av brott enligt 86 § 1 mom. Om förordnandet till uppdraget föreskrivs i lagen om försvarsmakten och statsrådets förordning om försvarsmakten.

Huvudstaben ska kunna ge rätt att använda säkerhetsdataregistret också till tjänstemän som är anställda hos polisen, tullen eller gränsbevakningsväsendet och har förordnats till brottsspanings- och observationsuppgifter eller uppdrag att analysera brottsuppgifter i den omfattning som dessa myndigheter har rätt att få uppgifter av försvarsmakten. Bestämmelsen ska motsvara 13 § 2 mom. i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

110 §. Temporära personregister. I likhet med i dagens läge ska temporära personregister som upprätthålls med automatisk databehandling eller manuellt kunna inrättas för att användas riksomfattande eller av en tjänsteman eller en arbetsgrupp bestående av tjänstemän som sköter förebyggandet och avslöjandet av brott inom försvarsmakten. De temporära personregistren ska i enlighet med sin benämning vara avsedda främst som tillfälliga register som inrättas i samband med enskilda fall. I denna situation är det också i fråga om de uppgifter som förs in i registret fråga om sådan kortvarigare behandling av uppgifterna att någon sedvanlig registrering av uppgifterna inte är ändamålsenlig. Ifall det i samband med ett ärende visar sig att det är nödvändigt att behandla eller lagra uppgifter som förts in i ett temporärt personregister en

längre tid, ska de uppgifter som behövs registreras i säkerhetsdataregistret, som är ett mera permanent register, under de förutsättningar som nämns i 108 §.

I paragrafen ska det föreskrivas mera i detalj än i dagens reglering om ändamålet med registret och om vilka uppgifter som får registreras i det. Utöver detta ska de bestämmelser som gäller registeransvarig och inrättandet av registret preciseras. Dessutom ska det klarare än för närvarande i bestämmelsen tas upp indelningen av de temporära personregistren som inrättas i riksomfattande, regional eller lokal verksamhet. Paragrafen ska i stor utsträckning motsvara 6 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet.

I 2 mom. ska det föreskrivas om ändamålet för ett temporärt personregister, om de uppgifter som ska föras in i registret samt om rätten att använda registret. I ett temporärt personregister ska endast sådana uppgifter få behandlas som är nödvändiga för att ett uppdrag eller en uppdragshelhet som avses i 86 § 1 mom. ska kunna utföras. Registret ska därmed kunna innehålla uppgifter som är nödvändiga för att ett enskilt uppdrag eller en uppdragshelhet ska kunna utföras. Registret ska också kunna innehålla manuella delar. Rätt att använda ett temporärt personregister ska den eller de tjänstemän ha för vilka registret har inrättats. I anknytning till de föreslagna 108 och 121 § ska i registret dessutom få föras in de nödvändiga uppgifter om en person som gäller personens egen säkerhet eller säkerheten i arbetet vid försvarsmakten. Såsom i fråga om säkerhetsdataregistret enligt 108 § ska också av ett temporärt personregister framgå vem som har registrerat en uppgift.

I 3 mom. ska det föreskrivas om den registeransvarige i fråga om ett temporärt personregister. Registeransvarig i fråga om ett riksomfattande temporärt personregister ska huvudstaben vara. Ifall det inte är fråga om ett riksomfattande temporärt personregister, ska den förvaltningsenhet som svarar för verksamheten vara registeransvarig. I regel bildas den arbetsgrupp som avses i paragrafen av personal vid en förvaltningsenhet. Om det till en arbetsgrupp dock hör personer från flera förvaltningsenheter, men det är fråga om ett

temporärt personregister som inrättats för en lokal eller regional uppgift, är den förvaltningsenhet som fastställs som ansvarig för verksamheten registeransvarig.

Beslut om att inrätta ett temporärt personregister ska enligt 4 mom. fattas av huvudstaben när det är fråga om ett riksomfattande register och av den förvaltningsenhet som svarar för verksamheten när det är fråga om ett annat temporärt personregister än ett riksomfattande. Ett skriftligt beslut ska utfärdas om inrättande av registret. I fråga om temporära personregister som är i riksomfattande användning ska det beslut som gäller inrättandet av registret och en väsentlig ändring av det meddelas till dataombudsmannen senast en månad innan registret inrättas eller ändras. I beslutet om inrättande ska ändamålet med personregistret nämnas.

111 §. *Behandling av uppgifter som inte hänför sig till ett enskilt uppdrag.* I paragrafen ska det föreskrivas om behandlingen av uppgifter som inte hänför sig till ett enskilt uppdrag å ena sidan när brott förebyggs och avslöjas och å andra sidan när brott utreds. Till sitt innehåll motsvarar bestämmelsen huvudsakligen 13 § i den nuvarande lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten och 12 § i lagen om behandling av polisuppgifter i polisens verksamhet dock med beaktande av vad som föreslagits i regeringens proposition 66/2012. Med uppgifter som inte hänför sig till ett enskilt uppdrag avses information som försvarsmakten har inhämtat i samband med utförandet av ett uppdrag enligt 27, 35 och 86 §. Det är fråga om överskottsinformation som försvarsmakten inhämtar i samband med andra uppdrag och som man inte skilt försöker inhämta. Sådana uppgifter är det nödvändigt att samla in och registrera för de kan visa sig vara till nytta vid förebyggandet och avslöjandet av brott. Förebyggandet och avslöjandet är ofta långvarigt arbete, där också små detaljer senare kan visa sig betydelsefulla. De uppgifter som avses i denna bestämmelse inbegriper inte information som inhämtats genom hemliga informationsinhämtningsmetoder eller hemliga tvångsmedel. Det ska vara möjligt att registrera uppgifterna i säkerhetsdataregistret och i ett temporärt personregister på

de villkor som föreskrivs i de paragrafer som gäller dessa register.

När uppgifter registreras ska det i mån av möjlighet till dem fogas en bedömning av hur tillförlitlig uppgiftsgivaren och hur korrekta uppgifterna är. Bedömningen görs så att en internationell modell och internationella kriterier används. Sådana används bl.a. i krishanteringsoperationerna. Förfarandet stöder analyseringen av uppgifterna och upprättandet av hotbedömningar. Dessutom är det av betydelse när de som sköter uppdraget byts.

112 §. *Behandling av överskottsinformation som erhållits med hemliga informationsinhämtningsmetoder och hemliga tvångsmedel.* I 1 mom. i paragrafen ska det föreskrivas om behandlingen av överskottsinformation som försvarsmakten erhåller med hemliga informationsinhämtningsmetoder som använts i samband med förebyggandet och avslöjandet av brott och i 2 mom. ska det föreskrivas om behandling av den överskottsinformation som huvudstaben erhållit med hemliga tvångsmedel som använts i samband med förundersökning. I gällande lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten har den reglering som gäller registrering av överskottsinformation i sin helhet ingått i 13 §. Regleringen ska motsvara regleringen i den 11 § som ingår i lagförslag 1 i regeringens proposition med förslag till lag om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (RP 66/2012 rd).

113 §. *Utlämnande av uppgifter till militärmyndigheten.* Trots sekretessbestämmelserna ska huvudstaben ha rätt att lämna ut uppgifter i informationssystemet för militärrättsvården och i säkerhetsdataregistret till militärmyndigheten, om det är nödvändigt för att militärmyndighetens föreskrivna uppgifter ska kunna skötas.

För annan användning än för ändamålet med registret ska uppgifter i informationssystemet för militärrättsvården och säkerhetsdataregistret och de uppgifter som avses i 111 och 112 §, dvs. uppgifter som inte hänför sig till ett enskilt uppdrag, dock få lämnas ut endast när det är nödvändigt för att

- 1) trygga statens säkerhet,

2) avvärja en fara som omedelbart hotar liv eller hälsa eller en anseelig egendomsskada, eller för att

3) förebygga eller utreda ett sådant brott för vilket som strängaste straff föreskrivs fängelse i minst två år.

Uppgifterna ska få lämnas ut med hjälp av en teknisk anslutning eller annars elektroniskt.

Bestämmelserna ska delvis vara desamma som i 20 § i den nuvarande lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten. Till sitt innehåll motsvarar de bestämmelserna om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet och polisen. Paragrafens 2 mom. 3 punkt ska preciseras så att i den ingår som minimikrav fängelse i två år, medan minimikravet enligt den nuvarande lagen är att fängelse kan följa av brottet.

114 §. Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter. Trots sekretessbestämmelserna ska huvudstaben få lämna ut uppgifter ur informationssystemet för militärrättsvården och säkerhetsdataregistret till följande myndigheter om de är nödvändiga i följande uppdrag:

1) polisen för de uppdrag som avses i 1 kap. 1 § 1 mom. i den nya polislagen och vilka anknyter till tryggheten av rätts- och samhällsordningen, upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet samt förebyggande, avslöjande och utredning av brott och överlämnande för åtalsprövning,

2) gränsbevakningsväsendet för ett uppdrag enligt territorialövervakningslagen (755/2000) och för förebyggande, avslöjande och utredning av brott och överlämnande för åtalsprövning av brott som avses i gränsbevakningslagen samt för in- och utresekontroll av personer och för utförande av den gränskontroll som ingår i detta,

3) tullen för övervakning av utrikestrafiken som avses i tullagen, för förebyggande, avslöjande och utredning av samt överlämnande för åtalsprövning av tullbrott samt för in- och utresekontroll av personer och för utförande av den gränskontroll som ingår i detta,

4) åklagarna i den omfattning som föreskrivs i 25 § i lagen om åklagarväsendet (439/2011),

5) utrikesministeriet för prövning av de tillståndsärenden som avses i lagen om kontroll

av export av produkter med dubbel användning,

6) försvarsministeriet för prövning av de tillståndsärenden som avses i lagen om export av försvarsmateriel.

Bestämmelserna ska i övrigt motsvara 21 § i nuvarande lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten, men till gränsbevakningsväsendet ska uppgifter kunna lämnas ut i större utsträckning än för närvarande med beaktande av dess nya uppdrag som sammanhänger med brottsbekämpning. I samma syfte ska uppgifter i fortsättningen kunna lämnas ut också till tullverket. Också bestämmelserna om utlämnande av uppgifter till åklagarna, utrikesministeriet och försvarsministeriet är nya.

För annan användning av uppgifterna i registret än för ändamålet med registret får uppgifter lämnas ut endast för det syfte som nämns i 113 § 2 mom.

Uppgifterna ska få lämnas ut med hjälp av en teknisk anslutning eller annars elektroniskt på det sätt som om detta överenskomms med den registeransvarige. I praktiken är det sällsynt med elektroniskt utlämnande.

115 §. Utplåning av uppgifter i informationssystemet för militärrättsvården. Ur informationssystemet ska uppgifterna om en person utplånas

1) senast tio år efter den senaste uppgiftsregistreringen,

2) senast ett år efter att åtalsrätten för ett brott har preskriberats, om preskriptionstiden för åtalsrätten för brottet är över tio år,

3) senast ett år efter att den registeransvarige har fått kännedom om åklagarens beslut med stöd av 1 kap. 7 eller 8 § i lagen om rättegång i brottmål eller någon annan motsvarande bestämmelse om att inte vidta åtgärder för att åtala den som gjort sig skyldig till ett brott eller om åklagarens beslut enligt vilket det i ärendet inte är fråga om ett brott eller bevisning av ett brott,

4) senast ett år efter att den registeransvarige har fått kännedom om åklagarens beslut att brottet har preskriberats,

5) senast ett år efter att den registeransvarige har fått kännedom om att åtalet genom ett lagakraftvunnet beslut har förkastats eller det väckta åtalet har förkastats till följd av att åtalsrätten har preskriberats,

6) senast ett år efter att den registrerade avlidit.

I dagens läge utplånas uppgifterna ur det straffdataregister som huvudstabens undersökningsavdelning har till sitt förfogande. Bestämmelserna motsvarar i övrigt 18 § 1 mom. i den nuvarande lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten, men utplåningen av uppgifterna ska mer täckande vara bunden vid åklagarens olika beslutstyper.

Omnämmandet av arkivbibliotek ska strykas, eftersom det är onödigt.

116 §. Utplåning av uppgifter i säkerhetsdataregistret. I säkerhetsdataregistret ska uppgifterna om en person utplånas när det har förflutit 25 år sedan den senaste uppgiften registrerades.

Grunden för uppgifterna och hur nödvändig behandlingen är ska bedömas minst vart femte år. Behandlingen av personuppgifter definieras i 3 § i personuppgiftslagen. Till övriga delar påminner bestämmelsen om 12 § 2 mom. i personuppgiftslagen, där motsvarande bedömningskyldighet har ställts i fråga om känsliga personuppgifter. En anteckning ska göras när uppgifterna har granskats på nytt.

I dagens läge utplånas uppgifterna manuellt.

Uppgifterna i säkerhetsdataregistret om utredning av en persons tillförlitlighet ska utplånas inom ett år från det en motsvarande ny utredning har gjorts och i vilket fall som helst senast tio år efter att utredningen har gjorts.

Till sitt innehåll ska bestämmelserna motsvara 18 § 2 och 3 mom. i nuvarande lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten.

117 §. Utplåning av uppgifter i ett temporärt personregister. I ett temporärt personregister ska uppgifterna om en person utplånas

1) när uppgifterna har konstaterats vara onödiga med tanke på registrets ändamål eller

2) senast ett år efter att åtalsrätten i ett brott har preskriberats, om preskriptionstiden för åtalsrätten för brottet är över tio år, eller

3) senast ett år efter att den registeransvarige har fått kännedom om åklagarens beslut med stöd av 1 kap. 7 eller 8 § i lagen om rättegång i brottmål eller någon annan motsva-

rande bestämmelse om att inte vidta åtgärder för att åtala den som gjort sig skyldig till ett brott eller om åklagarens beslut enligt vilket det i ärendet inte är fråga om ett brott eller bevisning av ett brott, eller

4) senast ett år efter att den registeransvarige har fått kännedom om åklagarens beslut att brottet har preskriberats, eller

5) senast ett år efter att den registeransvarige har fått kännedom om att åtalet med ett lagakraftvunnet beslut har förkastats eller det väckta åtalet har förkastats till följd av att åtalsrätten har preskriberats samt

6) senast ett år efter att den registrerade avlidit. Bestämmelsen motsvarar i övrigt 18 § 4 mom. i nuvarande lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten, men utplåningen av uppgifterna ska mera täckande vara bunden vid åklagarens olika beslutstyper.

Grunden för uppgifterna och hur nödvändig behandlingen är ska bedömas minst vart tredje år. En anteckning ska göras när uppgifterna har granskats på nytt.

Ett temporärt personregister som inrättats för att användas av försvarsmakten och som blivit onödigt ska förstöras, om det inte arkiveras.

118 §. Registret för disciplinavgöranden. Registret för disciplinavgöranden är ett riksomfattande permanent personregister som försvarsmakten upprätthåller med hjälp av automatisk databehandling.

Paragrafen ska vad gäller ändamålet till sitt sakinnehåll huvudsakligen motsvara 10 § i nuvarande militära disciplinförordning. Det nuvarande straff- och tillrättavisningskartoteket upprätthålls manuellt. Syftet är att disciplinbesluten ska registreras med hjälp av automatisk databehandling.

Som en ny uppgift ska i registret för disciplinavgöranden få registreras uppgift om åklagarens och domstolens friande dom, beslut om att lämna en gärning ostraffad och beslut om att avskriva ärendet i ett militärrättegångsärende. För närvarande lagras uppgift om disciplintillrättavisning och disciplinstraff i fråga om de ärenden som avgjorts i ett disciplinförfarande i de nuvarande straff- och tillrättavisningskartoteken. Vidare har uppgift om domstolars domar som leder till straff sparats i straffkartoteket, men friande domar

och besluten om att lämna en gärning ostraffad har inte lagrats någonstans. Dessutom har beslut om att avskriva ett ärende (antingen för att inget brott har begåtts eller för att det är så obetydligt) eller beslut om att inte lämna över ett ärende till åklagaren fattats separat eller direkt på arkivexemplaren av förundersökningsprotokollen. Den föreslagna ändringen förbättrar rättsskyddet för den som är föremål för ett disciplinförfarande, eftersom uppgift om avgörandet i fråga om alla ärenden som behandlas som disciplin- och militärrättegångsärende kan hittas på ett ställe både i fråga om alla imputabla och alla friande avgöranden. Av detta skäl föreslås också att det tidigare straff- och tillrättavisningskartoteket ska byta namn till register för disciplinavgöranden.

I paragrafens 1 mom. ska det föreskrivas om ändamålet med registret för disciplinavgöranden. Registret för disciplinavgöranden ska upprätthållas för att avgörandena i disciplinbeslut ska kunna registreras och övervakas, för att tidigare disciplinbeslut ska kunna redas ut och för att brotts- och påföljdsstatistik ska kunna föras samt för att avgöranden i domstolen i ärenden som behandlats som militärrättegångsärenden, inklusive disciplinstraff, ska kunna registreras. I 1 mom. ska det dessutom konstateras att från disciplinregistret ska nödvändiga uppgifter kunna föras över till värnpliktsregistret enligt vad som föreskrivs om detta i värnpliktslagen (1417/2007). Enligt 94 § 2 mom. 9 punkten i värnpliktslagen får i värnpliktsregistret registreras de påföljder som påförts vid disciplinärt förfarande och straff som utdömts för brott vilka handlagts som militära rättegångsärenden samt andra straff och påföljder, om uppgifterna är av betydelse med tanke på den värnpliktiges tjänstgöring, placering eller militära grad. I praktiken förs uppgiften in när straffet har fastställts. Värnpliktsregistret och registret för disciplinavgöranden har olika ändamål.

I 2 och 3 mom. i paragrafen ska det föreskrivas om vilka uppgifter som ska sparas i registret för disciplinavgöranden. I fråga om de ärenden som har avgjorts utanför disciplinförfarandet, dvs. ärenden som har behandlats som militära rättegångsärenden vid domstol, samt de avgöranden som åklagaren

har fattat i dylika ärenden ska i registret föras in uppgifter om avgörandet i ärendet. Med dessa ska avses uppgift om ärendets slutresultat samt eventuellt straff. I fråga om domstolens avgöranden ska också föras in uppgift om huruvida avgörandet vunnit laga kraft.

I fråga om disciplinavgöranden som fattats i ett disciplinförfarande ska i registret föras in utöver uppgift om avgörandet i saken också de uppgifter om disciplinbeslutet som föreskrivs i 53 § samt de uppgifter om delgivande av beslut, ändringssökande samt beslut som fattats på grund av det, vilka räknas upp i paragrafens 3 mom., granskningsmärkning- ar och åtgärdsanteckningar förorsakade av övervakningen av disciplinförfarandet samt uppgifter som gäller verkställigheten av påföljden.

I 4 mom. ska det definieras vad som avses med en registrerad i registret för disciplinavgöranden. Med registrerad, dvs. den som förts in i registret, ska avses en person som undersökts som misstänkt i ett militärdisciplinförfarande som avses i 1 § 2 mom. För att en sådan person ska kunna identifieras får utöver personens namn också personbeteckning, kön, modersmål, medborgarskap, hemort och adress föras in i registret.

119 §. Registeransvariga för registret för disciplinavgöranden. I paragrafen ska det föreskrivas om vem som är registeransvarig för registret för disciplinavgöranden. De är en grundenhet eller motsvarande trupp eller inrättning i fråga om de personer som tjänstgör vid dem med stöd av värnpliktslagen, ett truppförband eller en motsvarande trupp eller inrättning i fråga om dem som tjänstgör där utom de personer som avses i 1 punkten och med undantag av truppförbandets kommandör och personer i motsvarande ställning och huvudstaben i fråga om de personer som tjänstgör där samt dessutom särskilt truppförbandens kommandörer och personer i motsvarande eller högre tjänsteställning.

Paragrafen ska till sitt innehåll motsvara 11 § i militära disciplinförordningen.

120 §. Utplåning av uppgifter i registret för disciplinavgöranden. I paragrafen ska det föreskrivas om utplåning av uppgifter i registret för disciplinavgöranden.

Paragrafen ska till sitt innehåll motsvara 14 § i militära disciplinförordningen och nuvarande praxis.

121 §. *Behandling av känsliga uppgifter.* I paragrafen ska ingå sedvanliga bestämmelser om behandlingen av känsliga uppgifter med hänvisningar till 11 § 3 punkten samt 11 § 1 och 2 och 4—6 punkten i personuppgiftslagen. Till sitt innehåll ska bestämmelserna motsvara 14 § i nuvarande lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten.

122 §. *Granskning av personuppgifter.* När en registrerad vill granska uppgifterna om sig själv ska han eller hon personligen föra fram en begäran om detta till den registeransvarige eller till den förvaltningsenhet som den registeransvarige har anvisat och som har rätt att lämna ut uppgifter för granskning samt styrka sin identitet. Detta motsvarar 17 § 2 mom. i gällande lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten.

I 2 mom. ska det föreskrivas om den part som överlåter begärda uppgifter enligt 1 mom. för granskning. Enligt det ska den registeransvarige eller den förvaltningsenhet som den ansvarige förordnar ge uppgifterna för granskning. Bestämmelsen ska därmed motsvara 44 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet.

123 §. *Begränsningar i granskningsrätten.* En registrerads granskningsrätt ska fortsättningsvis inte gälla säkerhetsdataregistret eller ett temporärt personregister.

Dataombudsmannen ska också i fortsättningen på begäran av en registrerad kunna granska lagenligheten i de uppgifter om den registrerade som har införts i säkerhetsdataregistret och ett temporärt personregister.

Bestämmelserna ska i fråga om säkerhetsdataregistret motsvara 16 § i nuvarande lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten. De temporära personregistren motsvarar till sin art säkerhetsdataregistret, eftersom de ska inrättas för att användas av en tjänsteman eller arbetsgrupp som sköter förebyggandet och avslöjandet av brott. Eftersom dylika register är avsedda enbart för en myndighets interna bruk för behandling av ett pågående ärende inom förebyggandet och avslöjandet av brott, har det ansetts ändamålsenligt att göra den reglering som gäller granskningsrätten i fråga om temporära per-

sonregister enhetlig med den reglering som gäller granskningsrätten i fråga om säkerhetsdataregistret.

12 kap. Övervakning

124 §. *Granskning av disciplinstraffen.* Kommendören för ett truppförband ska minst kvartalsvis granska de disciplinstraff som påförts av disciplinära förmän underställda kommendören. Bestämmelsen motsvarar 38 § i militära disciplinförordningen.

Huvudstaben ska enligt 2 mom. utföra eller låta utföra granskningar av disciplinstraffen vid behov.

125 §. *Granskning av registren för disciplinavgöranden.* Kommendören för armén, kommendören för marinen, kommendören för flygvapnet och en motsvarande disciplinär förman ska enligt 1 mom. biträdd av en militärjurist granska underlydande truppers och inrättningsregister för disciplinavgöranden minst en gång om året.

Paragrafen ska i övrigt motsvara 39 § i militära disciplinförordningen, men till följd av försvarsmaktens organisationsförändring ska det i stället för om granskningsskyldighet för kommendören för försvarsområdet föreskrivas om granskningsskyldighet för kommendören för armén, kommendören för marinen och kommendören för flygvapnet. Med en motsvarande disciplinär förman ska inte avses rektorn för Försvarshögskolan. Dessutom ska det i bestämmelsen inte nämnas om granskning av kartoteken utan granskning av disciplinstraffen.

126 §. *Övervakning av utövningen av disciplinär makt.* En disciplinär förman ska enligt 1 mom. övervaka hur de underlydande disciplinära förmännen utövar sin disciplinära makt. Det rekommenderas att disciplinstraffen granskas genast när beslut om dem har fattats. Vid vissa truppförband förekommer denna praxis i dagens läge. Enligt 38 § i gällande militära disciplinförordning ska kommendören för truppförbandet minst kvartalsvis granska de disciplinära påföljder som påförts av honom underställda disciplinära förmän. Granskningarna utförs av kommendören för truppförbandet biträdd av rättsofficeren och av försvarsgrenskommendören biträdd av militärjuristen. Vid granskningar-

na har synnerligen sällan upptäckts så allvarliga fel att beslutet i fråga har behövt upphävas eller påföljden lindras. Vid granskningarna erhålls emellertid värdefull information om mindre fel som ofta upprepar sig och de disciplinära förmännens uppmärksamhet kan fästas på dessa i granskningsrapporterna och i den fortbildning som ges.

Enligt 5 § 1 mom. i statsrådets förordning om försvarsmakten leder och övervakar försvarsmaktens assessor lagenligheten i försvarsmaktens verksamhet och den militära rättsvården. Vid försvarsmaktens assessors övervakning av lagenligheten har utförts granskningar som inriktats t.ex. på förundersökningshandlingarna, användningen av tvångsmedel och militärjuristernas utlåtanden. Också till försvarsministeriets uppgifter hör enligt försvarsministeriets arbetsordning laglighetsövervakning av förvaltningsområdet. Dessutom övervakas det disciplinära förfarandet av riksdagens justitieombudsman.

Om kommendören för ett truppförband eller en honom överordnad disciplinär förman vid en granskning upptäcker att det vid ett disciplinärt förfarande har skett ett väsentligt fel eller att en disciplinär förman har överskridit sina befogenheter eller att ett beslut som fattats i ett disciplinärende till sitt slutresultat är felaktigt eller uppenbarligen oskäligt, ska han enligt 2 mom. upphäva beslutet eller lindra disciplinstraffet. Beslutet ska dock inte få upphävas eller ändras, om det har förflutit mera än två år sedan det fattades, om inte särskilt vägande skäl kräver detta.

Om en förman som avses i 2 mom. anser att ett disciplinärende bör tas upp till behandling på nytt eller att ett disciplinbeslut borde ändras till nackdel för svaranden i ett disciplinärende, ska förmannen enligt 3 mom. kunna ansöka om att disciplinbeslutet ska undanröjas eller återbrytas. På ett disciplinbeslut ska på motsvarande sätt tillämpas vad som föreskrivs om förutsättningarna för undanröjande av dom i 31 kap. 1 § 1 mom. i rättegångsbalken och förutsättningarna för återbrytande av dom i 9 § 1 mom. i det kapitlet.

Ansökan ska enligt 4 mom. göras hos den domstol som avses i 55 § 2 mom. inom sex månader från den dag då disciplinbeslutet

fattades. På förfarandet i domstol tillämpas vad som föreskrivs i 31 kap. i rättegångsbalken om förfarandet vid extraordinärt ändringssökande.

Utgående från den nuvarande regleringen har det varit beroende av tolkning huruvida en disciplinär förman på basis av 38 § 3 mom. i militära disciplinlagen kan ändra ett beslut också till nackdel för den som påförts en disciplinpåföljd. Syftet med den föreslagna nya bestämmelsen är att förbättra rättskyddet för den som påförts ett disciplinstraff, eftersom eventuella beslut som ska ändras till nackdel för svaranden i fortsättningen ska behandlas i allmän domstol. En disciplinär förman ska i fortsättningen bara kunna lindra en påföljd.

I 31 kap. i rättegångsbalken föreskrivs om extraordinärt ändringssökande. Enligt dess 1 § 1 mom. må laga kraft vunnem dom efter klagan på grund av domvillan undanröjas:

1) om rätten icke varit domför eller om ärendet upptagits till prövning, oaktat sådan omständighet förelegat, på grund varav rätten självant borde hava lämnat ärendet utan prövning,

2) om frånvarande, som icke blivit stämd, dömes eller om person, som ej blivit hörd, eljest lider men av domen,

3) om domen är så oklar eller ofullständig, att av densamma ej framgår, huru i saken blivit dömt, eller

4) om vid rättegång inträffat annat rättegångsfall, som finnes eller kan antagas hava väsentligt inverkat på målets utgång.

Enligt 9 § 1 mom. må laga kraft vunnem dom i brottmål till men för den åtalade återbrytas:

1) om i 31 kap. 8 § 1 eller 2 punkten i rättegångsbalken nämnd omständighet förelegat och den kan antagas hava inverkat därhän, att den åtalade frikänts eller att han dömts enligt väsentligt lindrigare straffbestämmelser än de, vilka borde hava tillämpats, eller

2) om, då fråga är om brott, på vilket jämlikt den regelmässiga straffskalan kan följa strängare straff än fängelse i två år eller på vilket kan följa avsättning, återopas omständighet eller bevis, som ej tidigare framlagts, och dess framläggande sannolikt hade lett till att den åtalade dömts för brottet eller till att

på brottet bort tillämpas väsentligt strängare straffstadganden.

Om domstolen eller den förman som övervakar ett disciplinförfarande har ändrat ett beslut som en lägre förman har fattat i ett disciplinärende eller upphävt det, ska beslutet enligt 5 mom. delges parterna. Vid delgivningen ska vad som föreskrivs i 54 § om delgivning av disciplinbeslut iakttas.

Om en påföljd som påförts i ett disciplinbeslut har verkställts och disciplinbeslutet efter detta har återbrutits eller undanröjts eller påföljden lindrats, ska enligt 6 mom. vad som föreskrivs om gottgörelse i 68 § iakttas. Beslut om gottgörelse ska fattas av den disciplinära förman som avses i 2 mom.

127 §. Försvarsmaktens övervakning av brottsbekämpningen inom försvarsmakten. Försvarsmaktens ledning som avses i lagen om försvarsmakten ska övervaka försvarsmaktens brottsbekämpning. Detta ska täcka såväl förebyggandet och avslöjandet av brott som också utredningen av sådana.

Vidare ska försvarsmaktens assessor, som nämns i 36 § 1 mom. 1 punkten i denna lag och är avdelningschef för juridiska avdelningen, övervaka utredningen av brott enligt 35 §. Avdelningschefen för underrättelseavdelningen ska övervaka förebyggandet och avslöjandet av brott enligt 86 §.

Med detta ska avses övervakning som den närmaste förmannen utför, vilket är en del av de normala arbetsledningsuppgifterna. Denna form av övervakning är synnerligen viktig, eftersom den försiggår varje dag och nära den verksamhet som ska övervakas. Paragrafen kompletterar försvarsmaktens assessors lagenlighetsövervakning enligt 5 § 1 mom. i statsrådets förordning om försvarsmakten. Också personalens juridiska utbildning är en viktig del av den förebyggande interna lagenlighetsövervakningen.

128 §. Övervakning som försvarsministeriet utför. Enligt 68 § 1 mom. i grundlagen svarar varje ministerium inom sitt ansvarsområde för att förvaltningen fungerar som sig bör. Om ministeriernas ansvarsområden föreskrivs i reglementet för statsrådet. Enligt det hör till försvarsministeriets ansvarsområde försvarspolitik, landets militära försvar, samordningen av totalförsvaret samt militär krishantering och fredsbevarande verksamhet.

Om försvarsministeriets övervakning av försvarsmaktens brottsbekämpning ska föreskrivas direkt i lagen. För närvarande baserar sig övervakningen på de allmänna bestämmelser som beskrivs ovan.

Det protokoll som upprättas över användningen av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel ska, liksom i dagens läge, lämnas till försvarsministeriet.

Försvarsministeriet ska ges uppgifter om frågor med anknytning till försvarsmaktens brottsbekämpning vilka är samhällligt eller ekonomiskt betydelsefulla eller allvarliga.

Vid ordnandet och övervakningen av användningen av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel samt vid registreringen av åtgärderna och i de utredningar som ska ges för övervakningen ska iakttas vad som föreskrivs i eller med stöd av polislagen och tvångsmedelslagen. Genom detta hänvisas det främst till de förordningar av statsrådet som har föreslagits och som ska ges med stöd av 5 kap. 65 § i den nya polislagen och 10 kap. 66 § i den nya tvångsmedelslagen.

129 §. Berättelse till riksdagens justitieombudsman. Försvarsministeriet ska liksom i dagens läge årligen ge riksdagens justitieombudsman en berättelse om användningen och övervakningen av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel och om skyddandet av dem. Enligt 5 § 2 mom. i den nuvarande lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten ska det protokoll som upprättats över teknisk avlyssning lämnas till försvarsministeriet, som årligen ger riksdagens justitieombudsman en berättelse om hur teknisk avlyssning har använts.

Berättelsen ska dessutom ges till skyddspolisen för kännedom.

13 kap. Särskilda bestämmelser

130 §. Närmare bestämmelser. Genom förordning av statsrådet ska det föreskrivas närmare om meddelanden som gäller verkställigheten av disciplinstraff, som har påförts i ett förfarande i enlighet med denna lag, och om andra meddelanden mellan myndigheterna. Genom förordning ska också fö-

reskrivas om penningbeloppet av den gottgörelse som avses i 68 §. Bemyndigandet att utfärda en förordning om detta ska för klarhets skull ingå i 68 §.

131 §. Registrering i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden. Domstolen ska göra en anteckning om ett disciplinstraff som den har påfört i systemet för anmälan av avgöranden och beslut i rättsförvaltningens riksomfattande datasystem för att uppgiften ska förmedlas till militärmyndigheterna. På anteckningen ska tillämpas vad som föreskrivs i och med stöd av lagen om justieförvaltningens riksomfattande informationssystem (372/2010). Bestämmelsen motsvarar 50 a § i nuvarande militära disciplinlag.

14 kap. **Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**

132 §. Ikraftträdande. I paragrafen ska det finnas sedvanliga bestämmelser om ikraftträdande.

Genom lagen upphävs militära disciplinlagen och lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten.

133 §. Övergångsbestämmelser. Om ett brott som ska behandlas i ett disciplinförfarande har begåtts före ikraftträdandet av denna lag, ska enligt 1 mom. de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet tillämpas på de påföljder som förordnas, på tvångsmedel, behandlingen av ärendet och ändringssökandet samt på verkställandet och övervakningen.

Den nya lagen ska tillämpas på behandlingen av sådana brott som har begåtts först sedan den har trätt i kraft, eftersom utan en övergångsbestämmelse skulle både den nya och den gamla lagens bestämmelser om förfarandet bli tillämpliga på ett ärende som pågår vid tidpunkten för ändringen. Detta torde inte orsaka problem, eftersom ärendena i allmänhet behandlas snabbt i ett disciplinförfarande.

Innan högsta domstolen har anslutit sig till rättsförvaltningens riksomfattande datasystem, ska den lämna de uppgifter som avses i 131 § genom att sända en kopia på sitt beslut till Rättsregistercentralen för förmedling av uppgifterna till militärmyndigheterna, om

inte något annat föreskrivs om sändande av uppgifter genom förordning av justitieministeriet.

Sådan hantering av uppgifter gällande informationssystemet för militärrättsvården som stämmer överens med 106 § i denna lag ska genomföras i enlighet med denna lag inom fyra år från det lagen trädde i kraft. Övergångsbestämmelsen ska motsvara den övergångsbestämmelse som gäller hanteringen av uppgifter enligt det s.k. Vitja-projektet som föreslås i polispropositionen RP 66/2012 rd.

Om det i en annan lag eller förordning hänvisas till bestämmelserna i militära disciplinlagen eller lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten, ska hänvisningen sedan denna lag har trätt i kraft enligt 4 mom. anses vara en hänvisning till denna lag.

1.2 **Strafflagen**

6 kap. **Om bestämmande av straff**

1 §. Straffarter. Det föreslås att 6 kap. 1 § 4 mom. i strafflagen ska ändras så att i det ska räknas upp de disciplinstraff om vilka föreskrivs i 3 § 1 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten.

16 §. Avräkning av disciplinära påföljder för personer som lyder under 45 kap. Det föreslås att 6 kap. 16 § 1 mom. i strafflagen ska upphävas, eftersom i domstol inte längre ska kunna behandlas gärningar annat än via extraordinärt ändringssökande för vilka redan har påförts straff i ett disciplinärt förfarande (*ne bis in idem*-förbud).

8 kap. **Om preskription**

18 §. Hänvisningsbestämmelse. Det föreslås att hänvisningsbestämmelsen i 8 kap. 18 § 3 mom. i strafflagen ska ändras så att bestämmelser om preskription av verkställigheten av disciplinstraff som militärpersoner och andra som lyder under 45 kap. i strafflagen döms till ska finnas i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten. Detta beror på att i denna lag ska föreskrivas om preskription av verkställigheten

av disciplinstraff, i stället för om preskription av disciplinstraff.

16 kap. Om brott mot myndigheter

15 §. Olaga befriande av fånge. Det föreslås att 16 kap. 15 § i strafflagen ska ändras så att i den ska hänvisas till den föreslagna lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten. Författningssamlingsnumret ska inte nämnas, eftersom det nämns redan tidigare i strafflagen.

1.3 Lagen om verkställighet av böter

1 §. Lagens tillämpningsområde. Det föreslås att lagen om verkställighet av böter ska ändras så att i dess 1 § 1 mom. 2 punkt ska föreskrivas om disciplinbot i stället för nuvarande avgift, till vilken utgångsförbud eller arrest har förvandlats.

2 §. Påföljers verkställbarhet. Det föreslås att 2 § 2 mom. ska ändras på samma grunder som 1 § 1 mom. 2 punkten.

1.4 Lagen om säkerhetsutredningar

8 §. Genomförande av en säkerhetsutredning. I lagen om säkerhetsutredningar ska 8 § 1 mom. 4 punkten ändras så att omnämmandet av straffdataregistret ska ändras till informationssystemet för militärrättsvården. Ändringen är av teknisk art och motsvarar de ändringar gällande registren som föreslås i denna lag.

22 §. Genomförande av en begränsad säkerhetsutredning. Paragrafen ska ändras så att omnämmandet av straffdataregistret ska ändras till informationssystemet för militärrättsvården. Ändringen är av teknisk art.

26 §. Personregister över säkerhetsutredningar. Det föreslås att 26 § i lagen om säkerhetsutredningar ska ändras så att i den ska hänvisas till den nya lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten. Samtidigt ska hänvisningen till lagen om polisens personregister i paragrafen ändras till en hänvisning till lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, genom vilken den först nämnda lagen har upphävts.

1.5 Vägtrafiklagen

25 §. Hastighetsbegränsningar. De föreslagna ändringarna sammanhänger med uppdraget att förebygga och avslöja brott enligt 86 § 1 mom. i den föreslagna lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten.

Ovan föreslås det att de tjänstemän som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten ska få använda vissa befogenheter enligt polislagen i uppdraget att förebygga och avslöja brott.

I totalrevideringen av förundersöknings-, tvångsmedels- och polislagen föreslås det att teknisk observation ska ändras till teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning och teknisk observation och att observation ska ändras till systematisk observation.

I regeringens proposition 266/2004 rd med förslag till lag om ändring av polislagen och till vissa lagar som har samband med den har det i fråga om 48 § 5 mom. i vägtrafiklagen konstaterats att användningen av metoderna för inhämtande av information i vissa fall förutsätter att den som utför uppdraget bryter mot någon av trafikreglerna i vägtrafiklagen. När polismän, tullmän eller gränsbevakningsmän i ett fordon följer efter den som observeras måste de ofta för att lyckas med uppdraget bryta mot något påbud eller förbud som signaleras av en apparat som styr trafiken.

De föreslagna ändringarna i vägtrafiklagen behövs för uttryckning, observation, teknisk observation och annan motsvarande polisverksamhet som utförs i tjänsteuppdrag i enlighet med uppgifterna för att förebygga och avslöja brott. Avvikelse från trafikbestämmelserna ska dock alltid vara exceptionella och behovet ska bedömas särskilt i varje enskilt fall.

Vid det förebyggande och avslöjande av brott som försvarsmakten bedriver utförs uppdrag av samma slag som polisen, gränsbevakningsväsendet och tullen utför. Det är befogat att de tjänstemän som sköter förebyggandet och avslöjandet av brott inom försvarsmakten uttryckligen när det är frågan om ett uppdrag som gäller förhindrande och avslöjande av brott ska ha samma rättigheter att avvika från bestämmelserna i vägtrafikla-

gen som polisen, gränsbevakningsväsendet och tullen har.

48 §. Undantagsbestämmelser. På samma grunder föreslås det att 48 § ska ändras så att även i sådana uppdrag som gäller förebyggande och avslöjande av brott inom försvarsmakten ska kunna göras avvikelser från bestämmelserna i vägtrafiklagen på samma sätt som föraren till en polisbil som ger föreskrivna ljus- och ljudtecken.

1.6 Lagen om utlänningsregistret

10 §. Utlämnande av uppgifter ur registret. Enligt 10 § 1 mom. 1 punkten i lagen om utlänningsregistret får utöver vad som bestäms i någon annan lag eller i internationella avtal som är bindande för Finland, utan hinder av sekretessbestämmelserna och i den mån det är nödvändigt för att den mottagande myndigheten ska kunna utföra sina i lag bestämda uppgifter, ur utlänningsregistret utlämnas information till försvarsmakten om ansökningar som gäller visum och uppehållstillstånd samt internationellt skydd och om beslut som gäller dessa ansökningar samt om registrering av uppehållsrätt, för handhavande av säkerhets- och tillsynsuppgifter, samt om medborgarskap, för behandlingen av värnpliktsärenden som avses i värnpliktslagen (452/1950). Bestämmelsen ska ändras så att i den ska föreskrivas om förebyggande och avslöjande av brott i stället för om säkerhets- och tillsynsuppgifter. Dessutom ska för värnpliktslagens del författningssamlingsnumret ändras så att det hänvisar till den nuvarande värnpliktslagen.

1.7 Lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning

7 §. Rätt till granskningar och information. Det föreslås att 7 § 1 mom. i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning ska ändras genom att till det fogas en hänvisning om att om huvudstabens rätt att av utrikesministeriet få uppgifter om produkter med dubbel användning ska föreskrivas i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten.

1.8 Lagen om försvarsmakten

7 §. Militär disciplin. I 7 § i lagen om försvarsmakten ska hänvisningen ändras till den nya lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten.

8 §. Brottsbekämpning. Det föreslås att 8 § i lagen om försvarsmakten ska ändras så att i den ska hänvisas till den nya lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten. Också rubriken till paragrafen ska ändras.

16 §. Register för tillstånds- och övervakningsärenden. I paragrafens 4 mom. ska hänvisningen till lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten ändras så att den motsvarar den nya lagstiftningen.

19 §. Utredande av identitet, avlägsnande av en person och rätt att gripa en person. Det föreslås att lagen om försvarsmakten ska ändras så att som ett nytt 3 mom. till 19 § ska fogas den bestämmelse som för närvarande finns i 17 § i militära disciplinlagen, enligt vilken en person som lyder under 45 kap. i strafflagen dessutom får gripas, om 1) det av hot som han yttrar eller av hans övriga beteende går att dra den slutsatsen att han sannolikt kommer att göra sig skyldig till ett brott, och alternativt 2) han är okänd och på förfrågan av en förman eller ordningspatrull eller en militärperson i ett vakt- eller jouruppdrag vägrar ge de uppgifter som är nödvändiga för att hans identitet ska kunna redas ut eller om han ger uppenbart oriktiga uppgifter om sin identitet.

23 a §. Undersöknings- och genomsökningsrätt för kommandören för ett truppförband. Det föreslås att som en ny 23 a § i lagen om försvarsmakten ska tas in bestämmelser om rätt för kommandören för ett truppförband till undersökning och genomsökning när undersökningen och genomsökningen gäller en person som är i försvarsmaktens tjänst och inte lyder under 45 kap. i strafflagen. Undersökning och genomsökning som avses i 25 § 1 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten ska få företas, om det finns skäl att misstänka att personen har brutit mot de bestämmelser som nämns i momentet.

På försvarsmaktens egendom eller narkotika eller alkoholdrycker, som innehas olovligt eller olagligt, ska på motsvarande sätt tillämpas vad som föreskrivs i 25 § 2 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten.

Dessa bestämmelser lämpar sig bättre i lagen om försvarsmakten i vars 18—23 § för närvarande ingår bestämmelser om säkerhet och ordning.

1.9 Lagen om militär krishantering

28 §. Straffrättsligt ansvar. I 28 § 1 mom. i lagen om militär krishantering ska hänvisningen ändras så att den gäller den nya lagen om militär disciplin och brottsbekämpning.

1.10 Matrikellagen

4 §. Uppgifter i matrikeln. I matrikellagen ska 4 § 2 mom. 2 a punkten ändras så att i matrikeln ska införas uppgift om disciplinstraff med undantag av anmärkning. Anmärkning ska i fortsättningen vara ett disciplinstraff, men det är inte nödvändigt att föra in den i matrikeln. Genom ändringen behålls således nuläget.

På samma grund ska 4 § 2 mom. 2 b punkten ändras. Den gäller anmärkning som utdömts för ett militärbrott.

1.11 Lag om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff

16 §. Utlämnande av uppgifter ur verkställighetsregistret samt övervaknings- och verksamhetsregistret. I lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff ska 16 § 1 mom. 10 punkten ändras så att hänvisningen till undersökningsavdelningen ska ändras till en hänvisning till huvudstaben och hänvisningen till det nuvarande straffuppgiftsregistret till en hänvisning till informationssystemet för militärrättsvården. Ändringen är av teknisk art.

17 §. Utlämnande av uppgifter ur säkerhetsregistret. I lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff ska 17 § ändras så att hänvisningen till huvudstabens undersökningsavdelning ska ändras till

en hänvisning till huvudstaben. Ändringen ska vara av teknisk art.

2 Närmare bestämmelser

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen utfärdas en förordning av statsrådet om det inte särskilt anges vem som ska utfärda den. Enligt regeringens proposition som gäller grundlagsreformen bör utgångspunkten vara att statsrådets allmänna sammanträde utfärdar förordningar om vittbärande och principiellt viktiga ärenden samt om andra sådana ärenden vilkas betydelse förutsätter det. Ett ministerium kan bemyndigas att utfärda förordningar om frågor av mera teknisk natur samt frågor som har ringa samhällelig eller politisk betydelse (RP 1/1998 rd).

De fullmakter gällande närmare bestämmelser som ska utfärdas med stöd av den föreslagna lagen finns i 68, 101 och 130 §. En betydande del av de bestämmelser som för närvarande finns på förordningsnivå föreslås bli flyttade upp på lagnivå. Ett utkast till förordning av statsrådet, som ingår som bilaga till propositionen, ska innehålla bl.a. en bestämmelse om penningbeloppet av gottgörelsen, vilken är en viktig bestämmelse med tanke på gottgörelsetagarens rättigheter. Av dessa skäl föreslås det att närmare bestämmelser ska utfärdas genom förordning av statsrådet (se närmare t.ex. GrUU 33/2004 rd). Dessutom ska bestämmelser om tjänster, utnämning till tjänst och behörighetsvillkor för tjänsterna i fråga om de tjänstemän som avses i 36 § 1 mom. och 87 § 1 mom. fogas till statsrådets förordning om försvarsmakten.

Huvudstaben ska kunna meddela närmare föreskrifter om de ömsesidiga disciplinära befogenheterna mellan de disciplinära förmännen, om alkohol- och narkotikatestning, de praktiska arrangemang som gäller arrest samt högvaktens interna ordning. Dessa föreskrifter är till sin natur tekniska och till sin allmänna betydelse så obetydliga att det är motiverat att meddela dem på den föreslagna nivån.

3 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft samtidigt med den nya förundersökningslagen, den nya

tvångsmedelslagen och den nya polislagen, vilka har antagits så att de kommer att träda i kraft den 1 januari 2014.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Det centrala målet med revideringen är att göra de bestämmelser som gäller militärdisciplinförfarandet klarare och att förbättra rättsskyddet för en person som är föremål för ett disciplinärt förfarande.

Enligt grundlagsutskottet (GrUB 4/2009 rd) är skyldigheten att försvara landet enligt 127 § 1 mom. i grundlagen i sig en godtagbar grund för att begränsa de värnpliktigas grundläggande fri- och rättigheter. Men inskränkningar i värnpliktigas och andra militärpersoners grundläggande fri- och rättigheter ska i regel ändå bedömas mot de allmänna villkoren, och i förekommande fall mot de särskilda villkoren, för att begränsa dessa rättigheter (RP 309/1995 rd, s. 24–25). Utom att begränsningarna ska vara godtagbara måste de vara noggrant avgränsade och proportionella samt – på samma sätt som när det handlar om att begränsa de grundläggande fri- och rättigheterna för dem som är intagna i anstalt (se t.ex. GrUU 20/2005 rd, s. 2/II, GrUU 21/2006 rd, s. 2/II, GrUU 58/2006 rd, s. 3/I) – tillgodose de värnpliktigas rättsskydd (se GrUU 9/2007 rd, s. 2-3).

Enligt 3 § 3 mom. i grundlagen utövas den dömande makten av oberoende domstolar, i högsta instans av högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen. Vidare sägs det i 21 § att var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättsskipningsorgan. Offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag.

Genom revideringen breddas rätten att söka ändring. I de påföljder som motsvarar de nuvarande disciplinära tillrättavisningarna ska i fortsättningen ändring få sökas. I disciplin-

straff som påförts av kommandören för en truppenhet, chefen för en grundenhet och fältväbelen vid en grundenhet ska först få begäras ett avgörande hos kommandören för truppförbandet genom ett nytt förfarande för begäran om avgörande. I ett beslut som kommandören för truppförbandet har fattat på en begäran om avgörande ska ändring få sökas hos domstolen. Över disciplinbeslut som kommandören för ett truppförband och disciplinära förmän som är överordnade honom har fattat ska besvär få anföras direkt hos domstolen.

Disciplinstraffen och deras maximistorlek har betydelse med avseende på 8 § i grundlagen. Enligt den får ingen betraktas som skyldig till ett brott eller dömas till straff på grund av en handling som inte enligt lag var straffbar när den utfördes. För brott får inte dömas till strängare straff än vad som var föreskrivet i lag när gärningen begicks. Denna bestämmelse om den straffrättsliga legalitetsprincipen innefattar enligt förarbetena även kravet på att de straff som följer på ett brott ska definieras i lag (GrUU 34/2004 rd).

Propositionens bestämmelser om tvångsmedel är kopplade till bestämmelserna om en persons integritet och skydd för privatliv samt egendomsskydd i 7, 10 och 15 § i grundlagen.

Den som har vägrat genomgå ett alkohol- eller narkotikatest ska vara skyldig att underkasta sig kroppsbesiktning. Kroppsbesiktning innebär intrång i skyddet för den personliga friheten och integriteten, som tryggas i 7 § i grundlagen och skyddet för privatlivet som tryggas i 10 § (GrUU 36/2002 rd).

I 10 § i grundlagen föreskrivs om skydd för privatlivet. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. I propositionen föreslås det att de registerbestämmelser som sammanhänger med brottsbekämpningen inom försvarsmakten till flera delar ska preciseras, t.ex. i fråga om ändamålet med och innehållet i de uppgifter som ska föras in i registren. Regleringen kommer att vara mera täckande än tidigare på lagnivå, vilket kan anses vara positivt med tanke på skyddet för privatlivet.

Rätten för kommandören för truppförbandet till kroppsvisitation och kroppsbesiktning behandlades i grundlagsutskottets utlåtande

15/1990 rd och betänkande 4/2009 rd. På de grunder som nämns i dem finns det ett godtagbart skäl för den begränsning av de grundläggande rättigheterna som föranleds av rätten till kroppsvisitation och kroppsbesiktning.

Rätten att bli hörd hör till de garantier för en rättvis rättegång som tryggas i 21 § 2 mom. i grundlagen. Rättsskyddet för den som misstänks för ett brott ska framhåvas genom att hörandet i förundersökningen förstärks. Dessutom ska en disciplinär förman i regel höra den misstänkte innan förmannen avgör ett disciplinärende.

I ett beslut som en domstol har fattat i ett disciplinbesvärssärende ska inte heller i fortsättningen ändring få sökas genom de ordinarie medlen för ändringssökande. I 21 § 2 mom. i grundlagen föreskrivs om att rätten att söka ändring är en del av en rättvis rättegång. Bestämmelsen hindrar inte att man genom lag kan föreskriva om smärre undantag från garantierna för en rättvis rättegång, förutsatt att undantagen inte ändrar rättsskyddsgarantiernas ställning som huvudregel eller att de riskerar individens rättighet till rättvis rättegång (RP 309/1993 rd, s. 78, GrUU 35/2002 rd, s 2/II, GrUU 31/2005 rd, s. 2/II, GrUU 30/2006 rd). Ett disciplinärt förfarande kan användas endast i enkla och klara ärenden. På basis av detta anses det att rättsskyddet inte kräver möjlighet att söka ändring i ett beslut som meddelats i ett disciplinbesvärssärende.

Med stöd av 23 § i grundlagen kan det genom lag, eller genom en förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av ett sådant bemyndigande med exakt avgränsat tillämpningsområde som av särskilda skäl tagits in i lagen, införas sådana tillfälliga undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna som är förenliga med Finlands internationella förpliktelser avseende mänskliga rättigheter och som är nödvändiga om Finland blir utsatt för ett väpnat angrepp eller om det råder andra i lag angivna undantagsförhållanden som allvarligt hotar nationen. Bestämmelser om allvarliga störningar under normala förhållanden och om undantagsförhållanden ska ingå direkt i lag i stället för som i dagens läge ett bemyndigande att utfärda sådana genom en förordning. Grundlagsutskottet har ansett att

utgångspunkten är att vid lagstiftning om undantagsförhållanden kan begränsningar i delegeringen av lagstiftningsbehörighet i princip inte bedömas mer generöst än vid annan lagstiftning eftersom den möjligheten inte explicit nämns i grundlagen (GrUU 6/2009 rd).

I propositionen har det också eftersträvat att om befogenheterna för de tjänstemän som sköter brottsbekämpningen inom försvarsmakten ska föreskrivas täckande och exakt (5 och 9 kap.). Mera uppmärksamhet än tidigare har även ägnats att övervakningen av verksamheten är lagenlig (12 kap.).

Med förbättrandet av lagstiftningen sammanhänger förbättrandet av rättsställningen för de personer som är föremål för myndigheternas befogenheter medräknat en höjning av rättsskyddsarrangemangen. Genom en mera täckande reglering än tidigare eftersträvas uttryckligen att rättsställningen ska förbättras för de personer som är föremål för dem som sköter brottsbekämpningen inom försvarsmakten. Detta gäller utöver en mera exakt lagstiftning än den nuvarande också t.ex. det att bestämmelser om de principer som ska följas i verksamheten fogas till lagen.

En fråga som också gäller skydd för de grundläggande fri- och rättigheterna är konsekvens och klarhet i den lagstiftning som gäller hemligt inhämtande av information och hemliga tvångsmedel (framför allt 37 och 89 §). Med de hemliga metoderna för inhämtande av information ingriper man på många ställen på olika nivåer i de grundläggande fri- och rättigheterna. Som framgår av det inledande avsnittet i den allmänna motiveringen har också riksdagens biträdande justitieombudsman påpekat att lagstiftningen om befogenheterna har varit bristfällig.

Mera betydelsefulla med tanke på grundlagen är de ändringar i lagstiftningen genom vilka myndigheterna ska ges nya befogenheter som riktar sig mot individen eller genom vilka redan existerande befogenheter ska breddas eller genom vilka individens rättigheter eller rörelsefrihet i övrigt ska begränsas.

Till denna del måste propositionen bedömas med tanke på de lagförbehåll som ingår i bestämmelserna om grundläggande fri- och

rättigheter med beaktande samtidigt av de allmänna förutsättningarna att begränsa grundläggande fri- och rättigheter såsom att begränsningen ska vara exakt avgränsad och noggrann, hur acceptabla de skäl är som ligger till grund för begränsningen, huruvida kravet på proportionalitet uppfylls när en grundläggande fri- eller rättighet begränsas, hur tillräckliga rättsskyddsarrangemangen är och huruvida begränsningen är konfliktfri med tanke på Finlands internationella förpliktelser som gäller de mänskliga rättigheterna.

I fråga om 10 § 3 mom. i grundlagen har grundlagsutskottet uppmärksammat att det i praktiken dock inte är möjligt att dra en exakt gräns enligt gärningstidpunkten. Många brott är av sådan typ att det inte är möjligt att utreda dem, om det över huvud taget inte uppdragas att ett brott har begåtts, vilket i sin tur kan kräva att man på förhand bereder sig för att ett brott kommer att begås.

Utskottet har som brottsutredning också ansett sådana åtgärder som man vidtar med anledning av en konkret och specificerad misstanke om brott, även om brottet inte ännu har realiserats. Utskottet har ansett det viktigt att villkoret för att en åtgärd ska tillåtas i konstitutionellt hänseende, en konkret, specificerad misstanke om brott, tydligt måste framgå av en bestämmelse. Grundlagsutskottets synpunkter har särskilt stor betydelse när de befogenheter som är förknippade med förhindrande av ett brott bedöms. (PeVL 2/1996 rd, GrUU 5/1999 rd, 37/2002 rd och 11/2005 rd).

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen ska om skydd av personuppgifter föreskrivas genom lag. Den allmänna lag som gäller skydd för personuppgifter är personuppgiftslagen. Om avsikten är att göra undantag från skyldigheterna enligt personuppgiftslagen, ska bestämmelserna om detta tas in i lag. Reglering på lagnivå behövs, om det är fråga om specialbestämmelser som gäller registreringens syfte, innehållet i de registrerade personuppgifterna, tillåtna användningsändamål, inbegripet uppgifternas tillförlitlighet, samkörning av personregister samt möjligheten att överlåta uppgifter via en teknisk anslutning och bevaringstiden för uppgifterna (GrUU 25/1998 rd, GrUU 14/2002 rd, GrUU

30/2006 rd, GrUU 12/2002 rd). Laghänvisningen i bestämmelsen gällande skyddet för personuppgifter förutsätter i enlighet med syftet med grundlagsreformen (PeVM 25/1994 vp, 56 s. 6/I) att lagstiftaren ska stifta om denna rätt, men den överlåter på lagstiftaren att bestämma om detaljerna i regleringen. En sådan bestämmelse om de grundläggande fri- och rättigheterna binder lagstiftarens prövningsrätt visavi innehållet i mindre grad än en bestämmelse med ett sådant regleringsförbehåll där den grundläggande fri- och rättigheten konstateras föreligga i enlighet med vad som bestäms i lag. Lagstiftarens spelrum begränsas dock av att skyddet för personuppgifter utgör en del av skyddet för privatlivet i samma moment.

Det lagförslag som ingår i propositionen reglerar på lagnivå ändamålet med och datainnehållet i informationssystemet för militärättsvärden, säkerhetsdataregistret, det temporära personregistret och registret för disciplinavgöranden samt utlämnande av uppgifter ur dem (11 kap.). Som det framgår av detaljmotiveringen fastslås en registrerads rättigheter enligt personuppgiftslagen till de delar som inget annat föreskrivs i den föreslagna lagen. De bestämmelser som föreslås ingå i lagen avviker i huvudsak inte från hur situationen bedöms enligt en allmän lag. Datainnehållet i registren samt informationskällorna om dem och utlämnandet av uppgifter ur dem baserar sig på de uppdrag som föreskrivs för försvarsmaktens myndigheter och på de beslut som dessa fattar med stöd av lagen. I och med den föreslagna lagen blir bevaringstiden för de uppgifter som ska sparas i registren mera exakt definierad, vilket bör anses viktigt med tanke på skyddet för personuppgifter.

Grundlagsutskottet har vid bedömningen av regleringen av myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter med tanke på skyddet för privatlivet och personuppgifter, om vilket föreskrivs i 10 § 1 mom. i grundlagen, uppmärksammat bl.a. till vad och vem rätten att få uppgifter sträcker sig och hur rätten att få uppgifter binds vid nödvändigheten (GrUU 23/2006 rd, s. 3/I). En myndighets rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter kan anknyta till ”behövliga uppgifter” för visst syfte, om strävan varit att i

lagen inta en uttömmande förteckning över det avsedda uppgiftsinnehållet. Om igen uppgiftsinnehållet inte på samma sätt räknas upp, ingår i regleringen ett krav på att ”uppgifterna är nödvändiga” för visst syfte. (GrUU 14/2002 rd, s. 2/II).

När förslagen i propositionen bedöms är bestämmelserna om rättsskydd i 21 § i grundlagen också av betydelse.

I propositionen ingår inga bestämmelser som skulle förutsätta grundlagsenlig lagstift-

ningsordning. Därmed kan lagförslagen behandlas i den lagstiftningsordning som gäller för vanliga lagar. Eftersom propositionen emellertid innehåller frågor som är av betydelse med tanke på grundlagen, anser regeringen det ändamålsenligt att riksdagen ber grundlagsutskottet om ett utlåtande på propositionen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Lag**om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

DEL I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om brottsbekämpning inom försvarsmakten, vilken omfattar förebyggande, och avslöjande av brott samt utredning av sådana brott som omfattas av ett militärdisciplinförfarande. I lagen föreskrivs dessutom om förfarandet i ett militärdisciplinärende, om de påföljder som ska påföras i det samt om inledandet av ett militärrättegångsförfarande.

Bestämmelser om personer som lyder under ett militärdisciplinförfarande finns i

- 1) 45 kap. i strafflagen (39/1889),
- 2) lagen om försvarsmakten (551/2007),
- 3) värnpliktslagen (1438/2007),
- 4) lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995),
- 5) lagen om frivilligt försvar (556/2007),
- 6) lagen om militär krishantering (211/2006), samt
- 7) lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005).

I ett militärdisciplinförfarande får en sådan gärning undersökas, där det finns skäl att misstänka att en person som lyder under ett militärdisciplinförfarande har gjort sig skyldig till ett brott som avses i 2 § i militära rättegångslagen (326/1983). För en sådan gärning kan ett disciplinstraff påföras i ett disciplinärt förfarande eller dömas ut i en militär-

rättegång på det sätt som föreskrivs i denna lag och i militära rättegångslagen.

2 §

Förhållandet till annan lagstiftning

På brottsbekämpningen inom försvarsmakten tillämpas bestämmelserna om förebyggande, avslöjande och utredning av brott i polislagen (872/2011), förundersökningslagen (805/2011) och tvångsmedelslagen (806/2011) samt i någon annan lag, om inget annat följer av det som föreskrivs nedan.

DEL II

**MILITÄRDISCIPLINFÖRFARANDET
OCH UTREDNING AV BROTT**

2 kap.

Påföljder i ett disciplinärt förfarande

3 §

Disciplinstraff

I enlighet med vad som föreskrivs i 6 kap. 1 § 4 mom. i strafflagen är disciplinstraffen anmärkning, extra tjänstgöring, varning, utgångsförbud, disciplinbot och arrest.

Extra tjänstgöring förordnas eller döms ut för minst en och högst fem gånger.

Utgångsförbud meddelas eller döms ut för minst ett och högst femton dygn och disciplinbot föreläggs för minst en och högst tretio dagar.

Endast en domstol som avses i 5 och 6 § i militära rättegångslagen kan döma till arrest i ett förfarande enligt militära rättegångslagen.

Till arrest döms i minst ett och högst trettio dygn.

Disciplinbotens penningbelopp för en dag är en femtedel av den bötfälldes genomsnittliga totala dagsinkomst, dock minst beloppet av den största dagpenning som utbetalas till den som tjänstgör med stöd av värnpliktslagen. För den som tjänstgör enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor är beloppet av disciplinboten för en dag lika stort som dagpenningen eller, om personen i fråga inte får dagpenning, lika stort som den största dagpenning som utbetalas till den som tjänstgör med stöd av värnpliktslagen.

Ett disciplinstraff får inte påföras eller dömas ut villkorligt.

4 §

Påföljd som kan påföras i stället för bot eller disciplinstraff

För ett brott för vilket som påföljd föreskrivs böter, kan i stället för böter i en militärättegång dömas till disciplinstraff eller i ett disciplinärt förfarande påföras disciplinstraff.

Har disciplinstraff föreskrivits som påföljd för ett brott, får böter dömas ut i stället för disciplinstraffet.

5 §

Gemensamt straff

För disciplinstraff samt för fängelsestraff på viss tid eller böter får inte bestämmas ett gemensamt straff, och de får inte heller slås samman med ett fängelsestraff på viss tid.

Ska någon samtidigt dömas till disciplinstraff för två eller flera brott, döms personen till ett gemensamt disciplinstraff. Till arrest får i ett sådant fall dömas i högst fyrtio dygn, till disciplinbot för högst fyrtio dagar och till utgångsförbud i högst tjugofem dygn.

I ett disciplinärt förfarande används endast en art av disciplinstraff som påföljd för ett och samma brott. Har någon gjort sig skyldig till flera brott som handläggs samtidigt av en disciplinär förman, ska den skyldige påföras endast ett disciplinstraff.

6 §

Förvandlingsförbud

En obetald disciplinbot får inte förvandlas till fängelse. Förvandlingsförbudet gäller också sådan obetald disciplinbot som utgångsförbud eller arrest har förvandlats till.

7 §

Preskription

Vid tillämpningen av bestämmelserna om straffrättslig preskription jämföras disciplinstraff med böter.

8 §

Avräkning av tiden för frihetsberövande

Om den som döms till eller påförs disciplinstraff har varit berövad sin frihet med anledning av brottet innan ärendet har avgjorts, ska en avräkning som avses i 6 kap. 13 § i strafflagen göras från disciplinstraffet.

När avräkningen enligt 1 mom. görs, motsvarar ett dygns frihetsberövande fyra gånger extra tjänstgöring, tre dygns utgångsförbud disciplinbot för tre dagar samt ett arrestdygn.

9 §

Yrkesmilitärs disciplinstraff

En yrkesmilitär som avses i lagen om försvarsmakten får i ett disciplinärt förfarande endast ges en anmärkning eller varning eller påföras disciplinbot.

3 kap.

En disciplinär förmans befogenheter

10 §

Disciplinära förmän

Disciplinära förmän är chefen för en grundenhet och dennes direkta förmän samt med de begränsningar som föreskrivs i 12 § fältväbeln vid en grundenhet.

Underställda en disciplinär förmans disciplinära makt är de som är underordnade förmanen och som denne är direkt förman för.

11 §

Begränsningar i uppgiften som disciplinär förman

En disciplinär förman får inte behandla ett ärende, om brottet har riktat sig mot förmanen personligen eller om förmanen har ett sådant förhållande till ärendet eller till en part att förmanens opartiskhet kan äventyras.

En förman, som under sitt befäl har någon som endast tillfälligt har förordnats att utföra en särskild tjänstgöringsuppgift, har inte disciplinär makt i förhållande till denne. Förmanen ska dock sörja för verkställigheten av förundersökning och anmäla saken till den disciplinära förmanen för den som misstänks för ett brott.

Om den som misstänks för ett brott har underställts en annan disciplinär förman innan ett disciplinärende har avgjorts, ska behandlingen av ärendet överföras till denna förman.

Ett ärende som gäller ett brott kan hänskjutas till en högre disciplinär förman för behandling, om de som deltagit i samma brott lyder under olika disciplinära förmäns bestraffningsbefogenheter. När ett brott har begåtts i en högre disciplinär förmans närvaro, kan denne förbehålla sig bestraffningsrätten.

12 §

Rätten att påföra disciplinstraff

Kommendören för ett truppförband och en disciplinär förman som är överordnad kommandören har rätt att påföra samtliga disciplinstraff utom arrest.

Kommendören för en truppenhet har rätt att ge en anmärkning, förordna extra tjänstgöring och meddela utgångsförbud samt ge den som tjänstgör som värnpliktig eller fullgör frivillig militärtjänst för kvinnor en varning.

Chefen för en grundenhet har rätt att påföra anmärkning, extra tjänstgöring och utgångs-

förbud i minst ett och högst tio dygn samt påföra den som tjänstgör som värnpliktig eller fullgör frivillig militärtjänst för kvinnor en varning.

Fältväbeln vid en grundenhet har rätt att ge den som tjänstgör som värnpliktig eller fullgör frivillig militärtjänst för kvinnor en anmärkning samt förordna extra tjänstgöring högst tre gånger.

13 §

Huvudstabens befogenheter att utfärda bestämmelser

Samma befogenheter som tillkommer den disciplinära förman som avses i 12 § har även en förman i motsvarande uppdrag. Huvudstaben bestämmer vem som ska anses vara en förman i motsvarande uppdrag. Dessutom kan huvudstaben, med avvikelse från föreskrifterna om de administrativa och militära befogenheterna, meddela föreskrifter om de inbördes disciplinära befogenheterna för de disciplinära förman som är överordnade kommandören för ett truppförband.

4 kap.

Tvångsmedel i ett disciplinärt förfarande

14 §

Tvångsmedel och de myndigheter som har rätt att använda dem

Utöver vad som föreskrivs i denna lag föreskrivs det i tvångsmedelslagen om de tvångsmedel som ska tillämpas på brott som avses i 2 § i militära rättegångslagen och om de myndigheter som har rätt att använda dem.

15 §

Gripande och anhållande

Om upprätthållandet eller återställandet av disciplin, ordning eller säkerhet kräver det, får en person som ertappats eller på sannoli-

ka skäl misstänks för ett i 2 § i militära rättegångslagen avsett brott gripas och anhållas.

16 §

Tjänsteman och militärperson som har rätt att gripa

Gripande får verkställas av

- 1) en person som tjänstgör som yrkesmilitär och är förman till den som ska gripas,
- 2) en militärperson i vakt-, jour- eller militärpolisuppdrag,
- 3) chefen för en militäravdelning som förordnats till militärt säkerhets- eller ordningsuppdrag, samt
- 4) en i 17 § avsedd anhållningsberättigad tjänsteman.

17 §

Anhållningsberättigad tjänsteman

Anhållande får verkställas av

- 1) kommandören för respektive truppenhet och en högre disciplinär förman,
- 2) garnisonschefen och garnisonskommendanten, samt
- 3) en officer som innehar en tjänst och som sköter ett militärpolisuppdrag.

Befälhavaren på ett krigsfartyg får besluta om att verkställa anhållande om

- 1) den anhållningsberättigade tjänsteman som avses i 1 mom. inte kan nå på grund av att kommunikationsförbindelserna inte fungerar eller av något annat motsvarande skäl,
- 2) saken inte tål dröjsmål, och
- 3) anhållandet är nödvändigt för att den allmänna ordningen och säkerheten på fartyget ska kunna upprätthållas eller en allvarlig person- eller egendomsskada ska förhindras.

18 §

Förvaring och behandling av gripna, anhållna eller häktade personer

Gripna, anhållna eller häktade personer förvaras i högvakt eller annars under en militärmyndighets uppsikt eller i ett allmänt fängelse eller någon annan förvaringslokal.

I fråga om anhållna och gripna personer iaktas vad som föreskrivs om behandlingen av dem i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006).

Vad som i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen bestäms om

- 1) polisen gäller en militärmyndighet i fråga om de personer som hålls i förvar hos militärmyndigheten,
- 2) polismän eller vaktare gäller i 16 § i denna lag avsedda personer som har rätt att verkställa gripande och i 36 § 1 mom. 2 punkten avsedda tjänstemän,
- 3) chefen för en förvaringslokal gäller den tjänsteman som förordnats till chef för högvakten eller för någon annan övervakad lokal, och
- 4) den som ska avgöra rättelseyrkanden gäller den berörda kommandören för ett truppförband.

På behandlingen av häktade personer som står under en militärmyndighets uppsikt tillämpas vad som föreskrivs om behandlingen av häktade personer i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen.

19 §

Underrättande om gripande och frigivande av den gripne

Den som har rätt att verkställa anhållande ska utan dröjsmål underrättas om att en person har gripits.

Den gripne ska frigges utan dröjsmål efter det att förhöret avslutats eller annan grund för gripande inte längre föreligger, dock innan det har förflutit 24 timmar från gripandet, om det inte inom samma tid bestäms att den gripne ska anhållas.

20 §

Kroppsvsitation

Den som är berättigad att verkställa gripande har rätt att i samband med gripande, anhållande eller inledande av verkställigheten av arreststraff kroppsvisitera den som åtgärden gäller för att förvissa sig om att personen i fråga inte medför föremål eller äm-

nen som kan äventyra förvaringen eller med vilka personen kan utsätta sig själv eller andra för fara.

Farliga föremål och ämnen som avses i 1 mom. ska tas ifrån den som visiteras. De ska återlämnas vid frigivningen, om det inte finns hinder för detta enligt lag. Bestämmelser om förfarandet vid innehav av alkohol-drycker och narkotika finns i 25 § 2 mom.

21 §

Tidsfrist för att väcka åtal

Bestämmelser om den tid som ska utsättas för väckande av åtal när svaranden är häktad finns i tvångsmedelslagen.

22 §

Beslag samt genomsökning av platser och personer

Förutom de myndigheter som nämns i tvångsmedelslagen får även en anhållningsberättigad tjänsteman som avses i 17 § 1 mom. besluta om beslag samt om allmän husrannsakan, genomsökning av platser och personer.

Den som har rätt att gripa en person får dock utan sådant förordnande som avses i 1 mom. ta ett föremål i besittning i syfte att ta det i beslag, om ärendet inte tål dröjsmål. Den som har rätt att verkställa gripande får också verkställa allmän husrannsakan, genomsökning av platser och personer utan sådant förordnande som avses i 1 mom., om syftet är att ta i beslag ett sådant föremål som har kunnat följas eller spåras på färsk gärning eller om genomsökningen är nödvändig för att allvarlig skada på person, egendom eller miljö ska kunna förhindras.

Som genomsökning betraktas inte inspektion av ordningen i ett sådant utrustningsskåp som disponeras av den som tjänstgör enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor eller inspektion av skicket på försvarsmaktens utrustning i skåpet.

Ett föremål som tagits i beslag kan så länge beslaget gäller förvaras i den militärmyndighets besittning som verkställt beslaget.

23 §

Alkohol- och narkotikatestning

De militärpersoner som enligt 16 § i denna lag har rätt att verkställa gripande får bestämma att en vid försvarsmakten tjänstgörande förare av ett motordrivet fordon eller den som utför något annat uppdrag som avses i 23 kap. i strafflagen ska genomgå prov för att det ska kunna konstateras om han eller hon intagit alkohol eller något annat berusningsmedel. Provet får utföras på den som utför ett köruppdrag eller något annat uppdrag som avses i 23 kap. i strafflagen eller den som står i beråd att påbörja ett sådant uppdrag. Den som vägrar genomgå provet och som utför ett köruppdrag eller ett annat uppdrag som avses i 23 kap. i strafflagen är skyldig att underkasta sig kroppsbesiktning enligt tvångsmedelslagen.

Det prov som avses i 1 mom. ska göras på ett sådant sätt och med en sådan metod att det inte medför onödig eller oskälig olägenhet för den som undersöks.

Huvudstaben ger närmare föreskrifter om hur provet ska utföras.

Den information som fås genom alkohol- och narkotikatestning är information om hälsotillstånd. Denna information får endast hanteras av de personer som utifrån den ska besluta om ett köruppdrag eller något annat uppdrag som avses i 23 kap. i strafflagen. Ifall testresultatet förutsätter att en förundersökning som avses i 27 eller 35 § inleds, ska testresultatet registreras i informationssystemet för militärrättsvården som nämns i 106 §.

24 §

Omfattningen av användningen av tvångsmedel

Tvångsmedel får tillgripas på ett område eller fartyg som är i försvarsmaktens bruk samt även annanstans i situationer där användningen av tvångsmedel inte kan skjutas

upp och handräckning från polismyndigheten inte kan erhållas snabbt.

I en privat bostad får allmän husrannsakan dock verkställas endast om syftet är att finna en person som ska gripas, anhållas eller häktas eller hämtas till förhör eller inställas inför domstol och som flyr då han eller hon blir förföljd, eller om syftet är att ta i beslag föremål som kunnat spåras på färsk gärning.

25 §

Undersöknings- och genomsökningsrätt för kommandören för ett truppförband

Kommandören för ett truppförband har rätt att på ett område eller fartyg eller i ett fordon i försvarsmaktens bruk, dock inte i en privat bostad, låta verkställa undersökningar och genomsökningar som riktar sig mot personer som tjänstgör vid försvarsmakten och lyder under 45 kap. i strafflagen och egendom som är i deras besittning, för utövande av tillsyn över att bestämmelserna om försvarsmaktens vapen, skjutförnödenheter och sprängämnen och bestämmelserna om narkotika och alkoholdrycker iakttas eller för upptäckande av överträdelse av dessa bestämmelser.

Försvarsmaktens egendom, såsom vapen, skjutförnödenheter och sprängämnen, som personer som avses i 1 mom. olovligen innehar samt narkotika och alkoholdrycker som de innehar olagligt eller olovligen får tas i förvar. Utöver vad som föreskrivs i 60 § 2 mom. och 60 a § i alkohollagen (1143/1994) får en alkoholdryck i ett öppnat eller öppet kärl förstöras genom beslut av en tjänsteman eller en militärperson som har rätt att verkställa gripande. Om inte alkoholdrycken döms förlorad med stöd av 10 kap. i strafflagen, ska den återlämnas vid en lämplig tidpunkt och senast vid tidpunkten för hemförlovingen eller befrielsen från annan tjänstgöring. Bestämmelser om förfarandet vid innehav av narkotika finns i narkotikalagen (373/2008).

5 kap.

Förundersökning

Principer

26 §

De principer som ska iakttas vid förundersökning

Vid förundersökning ska i synnerhet följande principer enligt förundersökningslagen och tvångsmedelslagen iakttas:

- 1) proportionalitetsprincipen,
- 2) principen om minsta olägenhet,
- 3) jämlikhetsprincipen,
- 4) principen om finkänslighet,
- 5) oskuldspresumtion,
- 6) gärningsmannens rätt att inte medverka till utredningen av ett brott som han eller hon begått.

Förundersökning i ett truppförband

27 §

Förrättande av förundersökning

Då ett brott som avses i militära rättegångslagen har kommit till en disciplinär förmans kännedom eller då det finns skäl att misstänka att ett sådant brott har begåtts, ska den disciplinära förmannen utan dröjsmål se till att förundersökning görs. Vid undersökningen tillämpas utöver denna lag vad som föreskrivs om förundersökning i brottmål.

Förundersökning ska också förrättas när den åklagare som avses i 4 § 1 mom. i militära rättegångslagen förordnar det.

28 §

Tjänstemän som förrättar förundersökning

Den disciplinära förman i vars underlydande trupp eller förvaltningsenhet ett brott har begåtts eller den som misstänks för brottet tjänstgör sörjer för att förundersökning görs. Vid behov kan också en högre disciplinär förman sörja för att förundersökning görs. Den tjänsteman som sörjer för att förunder-

sökning görs är samtidigt undersökningsledare eller förordnar en av sina underlydande till undersökningsledare.

Har en högre disciplinär förman fått kännedom om att en lägre förman inte vidtagit åtgärder med anledning av ett brott, ska förmanen om sakens natur det kräver förordna att förundersökning görs eller själv ta upp saken till behandling.

När ett brott som avses i militära rättegångslagen undersöks ska den som leder undersökningen vara en anhållningsberättigad tjänsteman som avses i 17 § 1 mom. i denna lag eller chef för en grundenhet. Fältväbelen vid en grundenhet kan leda undersökningen i ett ärende där det görs förundersökning enligt 29 § 2 mom. och där en i 12 § 4 mom. nämnd påföljd kan påföras. Den som gör undersökningen ska vara tjänsteman vid försvarsmakten och ha tillräcklig utbildning för förundersökning.

En disciplinär förman kan be de tjänstemän som avses i 36 § att göra förundersökning. Om förundersökningen överförs till huvudstaben, ska den tjänsteman som avses i ovan nämnda paragraf också vara undersökningsledare. Bestämmelser om befogenheterna för huvudstabens tjänstemän vid förundersökning finns i 37 §.

Om undersökningens opartiskhet, brottets allvar eller sakens natur i övrigt kräver det, ska undersökningen helt överföras på polisen. När ett ärende helt överförs på polisen, flyttas också undersökningsledarskapet över på polisen. Enskilda förhör och andra undersökningsåtgärder kan ges i uppdrag åt polisen.

29 §

Förundersökningens omfattning

Förundersökning görs i den omfattning som arten av det ärende som undersöks och avgörandet eller åtalsprövningen i ett disciplinärende förutsätter.

Om den misstänkte erkänner den gärning som undersöks, kan förundersökningen avslutas och ärendet ges till den disciplinära förmanen för avgörande förutsatt att

- 1) gärningen är obetydlig,

2) det är klart att målsäganden inte har några krav, och

3) det med beaktande av vad som klargjorts i saken utifrån en helhetsbedömning är onödigt att förundersökningen fortgår.

30 §

Avstående från att förrätta förundersökning samt avslutande av förundersökningen

Den disciplinära förmanen kan avstå från att förrätta förundersökning eller avsluta en redan påbörjad förundersökning, om förmanen utgående från till buds stående material anser att den misstänkta gärningen uppenbarligen har berott på ouppmärksamhet, tanklöshet eller okunnighet som med beaktande av omständigheterna är ursäktlig eller om gärningen annars ska anses vara obetydlig med hänsyn till upprätthållandet av disciplin och ordning.

Den disciplinära förman som avses i 1 mom. eller en disciplinär förman som är överordnad denne får förordna att förundersökning ska förrättas eller inledas på nytt, om det på grund av nya omständigheter som kommit fram i ärendet finns ett motiverat skäl till detta.

31 §

Förhör av parterna

Den misstänkte och målsäganden ska förhöras vid förundersökningen. En målsägande som uppenbarligen inte har sådan information som klargör det ärende som undersöks behöver inte förhöras, om målsäganden annars har gett de uppgifter som behövs för att disciplinärendet ska kunna avgöras. En part ska själv vara närvarande vid förhöret.

Parten får dock ge sitt yttrande per telefon eller via något annat medium för dataöverföring, om detta inte medför olägenhet eller äventyrar undersökningens tillförlitlighet. I fråga om den misstänkte är en förutsättning dessutom att ärendet är obetydligt och att personligt hörande skulle fördröja behandlingen av ärendet avsevärt på grund av att personen tjänstgör på ett fartyg eller på grund av andra särskilda omständigheter. Trots

nämnda begränsningar får smärre kompletteringar av ett tidigare förhör göras per telefon eller via något annat medium för dataöverföring.

32 §

Förhørsledare

Förhørsledaren ska vara någon annan än den direkta förmannen till den som misstänks för ett brott. Den direkta förmannen får dock förrätta ett förhör i en enkel och klar sak där det finns en etablerad påföljdspraxis, om det inte finns någon annan förhørsledare att tillgå på grund av att den misstänkte tjänstgör på ett fartyg eller på grund av andra särskilda omständigheter.

33 §

Utlåtande av en militärjurist

Den disciplinära förmannen ska inhämta utlåtande av en militärjurist i ett ärende, om detta inte orsakar betydande dröjsmål med handläggningen av ärendet. Utlåtande behöver inte inhämtas i enkla och klara ärenden.

34 §

Avslutande åtgärder och tilläggsundersökning

Innan ett disciplinärende avgörs ska den misstänkte ges tillfälle att bekanta sig med det material som samlats in i förundersökningen, inklusive utlåtandet från en militärjurist, och yttra sig om det. Den misstänkte kan ge sitt yttrande också per telefon eller via något annat medium för dataöverföring, om de förutsättningar som anges i 31 § 2 mom. uppfylls. Då ska vid behov den misstänkte få en muntlig redogörelse för det väsentliga innehållet i det material som samlats in vid förundersökningen. Motsvarande tillfälle ska på begäran ges målsäganden.

Den misstänkte behöver inte ges sådant tillfälle som avses i 1 mom., om

1) förundersökningen har gjorts på det sätt som avses i 29 § 2 mom. och det inte har kommit fram några sådana nya omständighe-

ter eller någon sådan ny utredning i ärendet som den misstänkte ska höras om, eller

2) disciplinbeslutet är friande.

En parts yttrande ska tas in i förundersökningsprotokollet. En part får be om att åtgärder för tilläggsutredning vidtas. Begäran ska göras utan oskäligt dröjsmål sedan parten har bekantat sig med förundersökningsmaterialet. De åtgärder för tilläggsutredning som parten begär ska vidtas, om parten visar att de kan inverka på ärendet och om de inte orsakar oskäliga kostnader i förhållande till ärendets natur.

Den disciplinära förmannen ska sörja för att åtgärder som avses i 1 och 3 mom. vidtas.

Förundersökning vid huvudstaben

35 §

Förundersökning som förrättas av huvudstaben

Huvudstaben kan förrätta förundersökning på begäran av en disciplinär förman, då

1) ett brott behandlas som ett militärt rättegångsärende eller i ett militärdisciplinförfarande,

2) för brottet föreskrivs straff i 40 kap. i strafflagen och den som misstänks för brottet är en militärperson i försvarsmaktens tjänst,

3) för brottet föreskrivs straff i 40 kap. i strafflagen och den som misstänks för brottet är en annan person i försvarsmaktens tjänst än en militärperson förutsatt att också en militärperson på sannolika skäl kan misstänkas för brottet,

4) det är frågan om ett brott som avses i 2 § 2 mom. i militära rättegångslagen som har begåtts inom ett område, på ett fartyg, i ett luftfartyg eller ett fordon som är i försvarsmaktens besittning eller det riktar sig mot försvarsmaktens egendom och har begåtts i en tjänstgöringsuppgift och den som misstänks för brottet är en annan person i försvarsmaktens tjänst än en militärperson förutsatt att också en militärperson på sannolika skäl kan misstänkas för brottet.

Huvudstaben ska förrätta förundersökning, om en åklagare som avses i 4 § 1 mom. i militära rättegångslagen förordnar detta.

36 §

Huvudstabens tjänstemän som sköter förundersökning

Förundersökning utförs och de befogenheter som har samband med detta utövas av tjänstemännen vid huvudstaben enligt följande:

1) försvarsmaktens assessor och en militärjurist använder de befogenheter som har föreskrivits för en polisman som hör till befälet och för en anhållningsberättigad tjänsteman,

2) överdetektiven och en yrkesmilitär som avses i lagen om försvarsmakten och som har förordnats till en förundersökningsuppgift eller en annan tjänsteman som är anställd vid försvarsmakten och har förordnats till uppgiften använder de befogenheter som har föreskrivits för en polisman och utredare.

Bestämmelser om tjänster, om utnämning till och behörighetsvillkor för tjänsterna i fråga om de tjänstemän som avses i 1 mom. finns i lagen om försvarsmakten och i statsrådets förordning om försvarsmakten (1319/2007).

37 §

Huvudstabens tjänstemäns befogenheter vid förundersökning

I fråga om befogenheterna för de tjänstemän vid huvudstaben som sköter förundersökning i ett sådant uppdrag som avses i 35 § gäller vad som föreskrivs i förundersökningslagen, tvångsmedelslagen eller i en annan lag om en polismans befogenheter vid förundersökning av brott. De nämnda tjänstemännen har dock av de hemliga tvångsmedel som avses i 10 kap. i tvångsmedelslagen till sitt förfogande endast

- 1) inhämtande av basstationsuppgifter,
- 2) systematisk observation,
- 3) teknisk avlyssning,
- 4) optisk observation,
- 5) teknisk spårning av föremål, ämne eller egendom,
- 6) inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser och teleterminalutrustning.

38 §

Assistans av polisen och samverkan med polisen

Om huvudstaben inte har befogenhet att utföra en åtgärd som är nödvändig för skötseln av ett uppdrag enligt 35 §, kan polisen på en skriftlig begäran av en tjänsteman som nämns i 36 § 1 mom. 1 punkten utföra en sådan enskild åtgärd som polisen har befogenhet till.

Polisen lämnar över de upptagningar och handlingar som erhållits genom en åtgärd som avses i 1 mom. till huvudstabens tjänstemän. Polisen får lämna över upptagningarna och handlingarna obehandlade. Då svarar huvudstabens tjänstemän för att upptagningarna och handlingarna granskas samt för andra uppgifter med anknytning till behandlingen av informationen på det sätt som föreskrivs i 10 kap. i tvångsmedelslagen.

När sakens natur kräver det utförs ett uppdrag enligt 35 § i samverkan med polisen.

Huvudstaben och polismyndigheten kommer överens om undersökningsledare och vid behov om övriga frågor som har samband med uppdraget.

39 §

Överföring av ett uppdrag på polisen

Om undersökningens opartiskhet eller hänsyn till hur allvarligt brottet är kräver det, ska ett uppdrag enligt 35 § i dess helhet överföras på polisen. Ett uppdrag kan även annars föras över på polisen när ärendets art kräver det. Polisen har också av ett särskilt skäl rätt att på eget initiativ överta ett ärende, där huvudstaben förrättar förundersökning, för att undersöka det.

40 §

Anmälningsskyldighet

De tjänstemän vid huvudstaben som sköter förundersökning ska till polisen anmäla ett brott som avses i 35 §, en åtgärd som de har inlett för att utreda brottet samt om de an-

vänder de hemliga tvångsmedel som nämns i 37 § för att utreda brottet. De tjänstemän vid huvudstaben som sköter förundersökning beslutar tillsammans med polisen vilka brott som omfattas av anmälningsskyldigheten och om anmälningsförfarandet. Uppgifterna får överlåtas med hjälp av en teknisk anslutning eller annars elektroniskt.

41 §

Avslutande av förundersökning

När förundersökningen blivit klar ska huvudstabens tjänstemän eller polisen föra över det ärende de undersökt till den disciplinära förmannen för behandling.

Huvudstabens tjänstemän ska lämna ett vid försvarsmakten upprättat förundersökningsprotokoll, som gäller ett brott som begåtts av en civil person som är anställd vid försvarsmakten, till behörig åklagare, om ärendet inte har behandlats i enlighet med 24 § i stats-tjänstemannalagen (750/1994) eller om inget annat föranleds av 10 kap. 2 § i förundersökningslagen.

En förundersökning avslutas utan att ärendet överförs på den disciplinära förmannen eller åklagaren för behandling, om det vid undersökningen har blivit klart att inget brott har begåtts eller att straffyrkande inte kan framställas mot någon eller något annat offentlighetsrättsligt krav som grundar sig på ett brott inte kan riktas mot någon. Att förundersökningen har avslutats ska emellertid meddelas den disciplinära förmannen eller åklagaren.

Huvudstabens rätt att få uppgifter i samband med förundersökning

42 §

Rätt att få uppgifter ur vissa myndigheters register

För skötsel av ett uppdrag enligt 35 § har huvudstaben trots sekretessbestämmelserna rätt att få följande uppgifter som är nödvändiga för att uppdraget ska kunna skötas:

1) ur befolkningsdatasystemet uppgifter i enlighet med 13–17 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009),

2) ur bötesregistret uppgifter om bötesstraff och verkställigheten av dem, ur det i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem ingående rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter uppgifter om brottmål som är eller har varit anhängiga hos åklagarmyndigheterna eller vid domstol och ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden uppgifter om avgöranden i brottmål och om avgörandenas laga kraft, om sådan information kan fås,

3) ur det fordonstrafikregister som regleras i lagen om fordonstrafikregistret (541/2003) uppgifter om ägare eller innehavare,

4) uppgifter ur det register för disciplinavgöranden om vilket föreskrivs i 118 §,

5) uppgifter ur det värnpliktsregister som regleras i värnpliktslagen,

6) uppgifter ur registret över krishanteringspersonal som regleras i lagen om militär krishantering,

7) uppgifter ur Försvarsutbildningsförbundets register som regleras i lagen om frivilligt försvar,

8) av de myndigheter som begärt handräckning de uppgifter som behövs för att handräckning ska kunna ges.

Bestämmelser om rätten att få uppgifter finns dessutom i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003), lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff (422/2002), lagen om försvarsmakten och någon annanstans i lag.

De uppgifter som avses i denna paragraf får lämnas ut avgiftsfritt och även med en teknisk anslutning eller annars elektroniskt på det sätt som om detta överenskomms med den registeransvarige.

43 §

Rätt att få uppgifter av en annan myndighet

Huvudstaben har rätt att av en myndighet samt av en sammanslutning och person som har anförtrots en offentlig uppgift avgiftsfritt

och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter och handlingar som behövs för att ett uppdrag enligt 35 § ska kunna utföras, om inte lämnande av sådana uppgifter eller handlingar till huvudstaben eller användningen av uppgifterna som bevis har förbjudits eller begränsats i lag.

Beslut om att inhämta sekretessbelagda uppgifter fattas av en tjänsteman som nämns i 36 § 1 mom. 1 punkten.

44 §

Rätt att få uppgifter av en privat sammanslutning

Huvudstaben har rätt att av ett teleföretag och en sammanslutningsabonnent få kontaktuppgifter till en sådan teleanslutning som inte nämns i en offentlig katalog eller uppgifter som specificerar en teleanslutning, en e-postadress, en annan teledress eller teleterminalutrustning, om uppgifterna behövs i ett enskilt fall för att ett uppdrag enligt 35 § ska kunna utföras. Huvudstaben har motsvarande rätt att få distributionsadressuppgifter av en sammanslutning som bedriver postverksamhet.

6 kap.

Avslutande av ett disciplinärende

45 §

Åtgärder sedan förundersökningen avslutats

Den disciplinära förmannen ska utan oskäligt dröjsmål utgående från förundersökningsprotokollet besluta vilka åtgärder som disciplinärendet ger anledning till.

46 §

Avgörande av ett ärende i ett disciplinärt förfarande och påförande av ett disciplinstraff

Ett disciplinstraff får påföras, om den som är misstänkt för ett brott har erkänt gärningen eller om det annars kan anses klart att personen är skyldig.

Ett ärende får dock inte behandlas i ett disciplinärt förfarande, om

1) den som begått brottet inte längre lyder under 45 kap. i strafflagen,

2) målsäganden inte har samtyckt till att ärendet behandlas i ett disciplinärt förfarande utan yrkar att ärendet ska behandlas i domstol,

3) åtal för något av flera brott ska väckas vid domstol och brotten står i samband med varandra, eller

4) någon av dem som är delaktiga i ett och samma brott ska åtalas vid domstol och det inte bör anses ändamålsenligt att ärendet avgörs särskilt för sig.

47 §

Överföring till en högre disciplinär förman

Räcker en disciplinär förmans befogenheter inte till för avgörande av ett ärende eller är förmannen jävrig, ska ärendet hänskjutas till en högre disciplinär förman.

48 §

Överföring till åklagaren

Bestämmelser om hänskjutande av ett ärende till behörig åklagare finns i militära rättegångslagen.

Har förundersökning gjorts i ett ärende på förordnande av åklagaren, ska den disciplinära förmannen meddela åklagaren sitt avgörande med anledning av förundersökningen. Efter att ha fått meddelandet kan åklagaren ta ärendet till åtalsprövning, om ärendets art det kräver eller det annars finns särskilda skäl till det.

49 §

Omständigheter som påverkar övervägningen av disciplinstraff

Ett disciplinstraff ska stå i rätt förhållande till brottet och vara ändamålsenligt med tanke på gärningsmannens tjänstgöringsställning. Ett disciplinstraff ska dömas ut eller påföras med beaktande av enhetligheten i

straffpraxis. När arten och storleken av ett disciplinstraff övervägs, ska de grunder som enligt strafflagen påverkar gärningens straffbarhet och gärningsmannens eventuella tidigare disciplinstraff beaktas.

Ett disciplinstraff kan skärpas, om

- 1) brotten varit flera,
- 2) gärningen begåtts i närvaro av församlade militärpersoner så att den kan äventyra disciplinen och ordningen, eller om
- 3) gärningsmannen missbrukat sin förmansställning när han eller hon begick brottet.

Ett disciplinstraff kan lindras, om gärningen föranletts av att en förmans klandervärda beteende har varit ägnat att minska gärningsmannens förmåga att följa lagen.

50 §

Prioritering av lindrigare disciplinstraff

Som disciplinstraff ska användas anmärkning, extra tjänstgöring eller utgångsförbud i högst tio dygn, om inte brottets art eller brottens antal, upprätthållandet av disciplin och ordning, gärningsmannens tidigare tjänstgöring eller andra omständigheter som gäller brottet eller gärningsmannen förutsätter att ett annat disciplinstraff påförs.

51 §

Hörande av den misstänkte när ett disciplinärende avgörs

Innan ett disciplinärende avgörs ska den disciplinära förmannen höra den misstänkte personligen, om detta inte på grund av särskilda omständigheter avsevärt fördröjer behandlingen av ärendet och det inte finns skäl att anta att hörande främjar behandlingen av ärendet. Den disciplinära förmannen kan höra den misstänkte per telefon eller via ett annat medium för dataöverföring, om de förutsättningar som anges i 31 § 2 mom. för sådant hörande uppfylls.

Om den disciplinära förmannen anser att den misstänkte har gjort sig skyldig till någon annan gärning än den som avses i 29 § 2 mom. eller om vilken han eller hon har hörts

enligt 34 § 1 mom., ska den misstänkte höras på nytt.

52 §

Disciplinbeslutets slutresultat

I ett disciplinärende är beslutet fällande eller frikännande.

Även om ett disciplinbeslut är fällande behöver ett disciplinstraff inte påföras, om gärningen har berott på ouppmärksamhet, tanklöshet eller okunnighet som med beaktande av omständigheterna är ursäktlig eller om gärningen annars ska anses vara obetydlig med hänsyn till upprätthållandet av disciplin och ordning.

53 §

Disciplinbeslutets innehåll

Beslutet i ett disciplinärende ska vara skriftligt. Av beslutet ska framgå

- 1) den disciplinära förman som avgjort ärendet och datum för beslutet,
- 2) parternas namn,
- 3) ett referat av ärendet,
- 4) motiveringar,
- 5) tillämpade bestämmelser,
- 6) slutresultatet samt vid behov disciplinstraffets art och storlek samt den avräkning som eventuellt ska göras från disciplinstraffet.

54 §

Delgivning av disciplinbeslutet

Ett fällande disciplinbeslut ska delges den som påförts disciplinstraff samt på begäran målsäganden. På delgivningsexemplaret av beslutet ska det antecknas när beslutet har delgetts den som påförts disciplinstraffet. I delgivningsexemplaret av beslutet ska det ingå en anvisning om hur den som påförts disciplinstraff kan föra ärendet till en högre disciplinära förman eller domstol för avgörande.

Har ett disciplinstraff med stöd av 52 § 2 mom. inte påförts, ska beslutet utan dröjsmål meddelas parterna på ett bevisligt sätt. Har ett förundersökningsprotokoll upprättats

i ärendet, ska det dessutom göras en anteckning om avgörandet i protokollet.

Ett frikännande disciplinbeslut ska utan dröjsmål meddelas parterna på ett bevisligt sätt. Har ett förundersökningsprotokoll upprättats i ärendet, ska det dessutom göras en anteckning om avgörandet i protokollet.

7 kap.

Ändringssökande

55 §

Rätt att söka ändring

I ett disciplinbeslut av kommandören för en truppenhet, chefen för en grundenhet eller fältväbeln vid en grundenhet får ändring sökas (*begäran om avgörande*) hos kommandören för truppförbandet.

I ett disciplinbeslut av kommandören för truppförbandet eller av en disciplinär förman som är överordnad honom och i ett beslut som kommandören för truppförbandet har fattat med anledning av en begäran om avgörande får ändring sökas genom besvär (*disciplinbesvär*). Bestämmelser om behörig domstol finns i 5 och 6 § i militära rättegångslagen.

Rätt att söka ändring har endast den som har påförts ett disciplinstraff eller den som i enlighet med 52 § 2 mom. inte har påförts ett disciplinstraff.

56 §

Temporärt förordnande

Om ett disciplinbeslut får verkställas innan beslutet har vunnit laga kraft, kan kommandören för truppförbandet med anledning av en begäran om avgörande och domstolen med anledning av disciplinbesvär av särskilda skäl innan ärendet avgörs bestämma att disciplinbeslutet tills vidare inte ska verkställas eller verkställandet inte fortgå.

57 §

Innehållet i begäran om avgörande

I en begäran om avgörande ska skriftligen meddelas följande:

- 1) det disciplinbeslut som överklagas,
- 2) till vilka delar beslutet överklagas,
- 3) vilka ändringar som yrkas i beslutet,
- 4) på vilka grunder ändring yrkas, och till vilka delar motiveringarna till beslutet är felaktiga enligt den som begär avgörande.

58 §

Framställande av begäran om avgörande

Begäran om avgörande ska framställas inom sju dagar från delfäendet av disciplinbeslutet. Vid framställande av begäran om avgörande ska vad som föreskrivs i 61 § 2–4 mom. om anförande av besvär iakttas. En begäran om avgörande som kommit in efter utsatt tid prövas inte.

59 §

Beslut av kommandören för truppförbandet på begäran om avgörande

Kommandören för truppförbandet ger ett skriftligt beslut på en begäran om avgörande. Den disciplinära förman som har fattat disciplinbeslutet ska överlämna materialet i ärendet och sitt utlåtande över begäran om avgörande till kommandören för truppförbandet. Kommandören för truppförbandet kan höra den som lämnat in begäran om avgörande och den disciplinära förman som fattat disciplinbeslutet, om detta främjar avgörandet av ärendet.

Kommandören för truppförbandet kan med anledning av begäran om avgörande upphäva disciplinbeslutet, lindra det påförda disciplinstraffet eller låta beslutet stå. Kommandören för truppförbandet kan inte ändra disciplinbeslutet till nackdel för den som lämnat in begäran om avgörande. På innehållet i det beslut som fattas på begäran om avgörande tillämpas vad som i 53 § föreskrivs om innehållet i ett disciplinbeslut.

Kommendören för truppförbandet ska meddela beslutet på begäran om avgörande inom sju dagar från den dag då begäran om avgörande har kommit in.

I 55 § 2 mom. föreskrivs om sökande av ändring i ett beslut som kommendören för truppförbandet har fattat på en begäran om avgörande. Kommendören för truppförbandet ska till det beslut som fattats på begäran om avgörande föga en skriftlig anvisning för sökande av ändring.

60 §

Disciplinbesvärens innehåll

I en besvärsskrift, som ska riktas till den behöriga domstolen, ska följande anges:

- 1) det disciplinbeslut som överklagas,
- 2) till vilka delar beslutet överklagas,
- 3) vilka ändringar som yrkas i beslutet,
- 4) på vilka grunder ändring yrkas, och till vilka delar motiveringarna till beslutet är felaktiga enligt ändringssökandens åsikt,
- 5) de bevis som man önskar stöda sig på och vad man vill bevisa genom vart och ett av dem,
- 6) eventuell begäran om att ärendet ska handläggas i ett skriftligt förfarande.

I besvärsskriften ska meddelas parternas namn och kontaktuppgifterna till deras lagliga representant, ombud eller biträde, den postadress och eventuell annan adress på vilken uppmaningar, kallelser och meddelanden i ärendet kan sändas till ändringssökanden samt telefonnumren till parterna och till vittnen eller andra som ska höras. Kontaktuppgifterna till parten och till vittnen och andra som ska höras ska också meddelas på lämpligt sätt. Uppgifterna behöver dock inte meddelas, om de finns i förundersökningsprotokollet eller i annat material som ska tillställas domstolen.

Besvärsskriften ska undertecknas av ändringssökanden, eller om han eller hon inte har upprättat den, av den som har upprättat skriften.

Till besvärsskriften ska fogas de handlingar som ändringssökanden åberopar och som inte finns i det material som har tillställts domstolen.

61 §

Anförande av disciplinbesvär

Disciplinbesvär ska anföras inom sju dagar från delfåendet av beslutet i fråga.

Besvärsskriften ska inom utsatt tid lämnas till den disciplinära förman som har fattat disciplinbeslutet eller till den domstol som avses i 55 § 2 mom. Besvärsskriften får också lämnas till chefen för den grundenhet eller fältväbelen vid den grundenhet där ändringssökanden tjänstgör eller till jourhavande vid truppförbandet.

Tjänstgör ändringssökanden i en trupp som är åtskild från hans eller hennes enhet eller på ett fartyg ute till havs, får besvärsskriften lämnas också till chefen för truppen eller fartyget. Har ändringssökanden berövats sin frihet, får besvärsskriften också lämnas till chefen för högvakten eller för någon annan förvaringslokal.

Har besvärsskriften lämnats in till en annan myndighet som avses i 2 eller 3 mom. än domstolen, ska mottagaren på skriften anteckna dess ankomstdag och utan dröjsmål överlämna skriften till den disciplinära förman som avgjort ärendet.

62 §

Den disciplinära förmannens skyldigheter

Ändringssökanden har rätt att använda biträde, och ändringssökandens rätt att upprätta en besvärsskrift ska tryggas. Den disciplinära förmannen ska se till att ändringssökanden har möjlighet att skaffa sig ett biträde och upprätta en besvärsskrift samt att delta i domstolsbehandlingen av disciplinbesvären.

Den disciplinära förman som fattat disciplinbeslutet ska omedelbart sända besvärsskriften till kansliet vid den domstol som avses i 55 § 2 mom. tillsammans med det förundersökningsprotokoll som upprättats i disciplinärendet, eventuellt beslut som fattats på en begäran om avgörande samt andra handlingar och sitt utlåtande i ärendet.

Har disciplinbesvär sänts direkt till domstolen, ska den disciplinära förmannen på begäran av domstolen sända domstolen det

förundersökningsprotokoll som upprättats i disciplinärendet samt andra handlingar i ärendet och sitt utlåtande.

63 §

Förberedelse i domstol

Disciplinbesvär blir anhängiga då besvärsskriften har kommit in till kansliet vid den domstol som avses i 55 § 2 mom.

Om besvären är bristfälliga och det är nödvändigt att komplettera dem för att rättegången ska kunna fortgå, ska ändringssökanden uppmanas att korrigera bristen inom en av domstolen utsatt tid vid äventyr att besvären kan lämnas utan prövning. Följer ändringssökanden inte uppmaningen och är besvären så bristfälliga att de inte duger som grund för en rättegång, ska besvären inte prövas.

Har en besvärsskrift sänts direkt till domstolen, ska domstolen utan dröjsmål begära ett utlåtande av den disciplinära förmannen med anledning av besvären, om inte domstolen lämnar besvären utan prövning eller det annars är uppenbart onödigt. Utlåtandet ska ges för kännedom till ändringssökanden.

Anser domstolen att ärendet ska avgöras i enlighet med ändringssökandens ändringsyrkanden, kan domstolen meddela ett sådant avgörande i huvudsaken.

64 §

Huvudförhandling i domstol

Om inget annat följer av 63 §, ska det i ett ärende som gäller disciplinbesvär ordnas en huvudförhandling. Ärendet kan dock behandlas i ett skriftligt förfarande på begäran av ändringssökanden. Trots begäran kan domstolen hålla huvudförhandling.

Domstolen kallar ändringssökanden till huvudförhandlingen. I kallelsen ska datum, klockslag och plats för huvudförhandlingen meddelas. Domstolen kan på eget initiativ eller på begäran av den disciplinära förmannen av ett särskilt skäl kalla den disciplinära förmannen till huvudförhandlingen. Ärendet får prövas och avgöras även om ändringssökanden

den eller den disciplinära förmannen är frånvarande.

65 §

Avgörande av ärendet och förbud att söka ändring

Ett ärende avgörs utifrån vad som läggs fram vid huvudförhandling och det skriftliga rättegångsmaterialet. Domstolen ska på eget initiativ pröva om det ärende som avses i disciplinbesvären har fått prövas och avgöras i ett disciplinärt förfarande, och vid behov undanröja disciplinbeslutet. Domstolen får inte ändra ett disciplinbeslut till ändringssökandens nackdel.

Om ett disciplinbeslut upphävs eller undanröjs, ska bestämmelserna om ersättning av rättegångskostnader i 9 kap. 1 a § 1 mom. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) iaktas i fråga om statens skyldighet att ersätta ändringssökandens rättegångskostnader. Om ett disciplinbeslut upphävs eller undanröjs delvis, ska på motsvarande sätt bestämmelserna i 2 mom. i nämnda paragraf iaktas.

I ett beslut som en domstol meddelat i ett ärende som gäller disciplinbesvär får ändring inte sökas genom besvär.

66 §

Särskilda bestämmelser

Domstolen får sända de kallelser och uppmaningar som avses i detta kapitel på den adress som ändringssökanden senast har uppgett för sändande av uppmaningar, kallelser och meddelanden.

När disciplinbesvär behandlas ska i övrigt bestämmelserna om behandling av brottmål i militära rättegångslagen iaktas.

67 §

En parts rätt till extraordinärt ändringssökande

I fråga om rätten till extraordinärt ändringssökande för en part i ett disciplinärende gäller vad som föreskrivs om extraordinärt ändringssökande i 31 kap. i rättegångsbalken.

Klagoskriften eller ansökan ska lämnas in hos en domstol som avses i 55 § 2 mom. inom sex månader från den dag då disciplinbeslutet fattades. Återställande av försutten fatalietid ska sökas inom 30 dagar efter det att hindret har upphört.

Bestämmelser om den disciplinära förmanens rätt att ansöka om att ett disciplinbeslut ska undanröjas eller återbrytas finns i 126 §.

68 §

Gottgörelse

Den bestraffade ska ges gottgörelse till den del som ett disciplinstraff som påförts i ett disciplinbeslut har verkställts, och disciplinbeslutet efter detta slutgiltigt har upphävts eller undanröjts eller disciplinstraffet har lindrats. Kommendören för truppförbandet beslutar om gottgörelsen.

Har ett disciplinstraff verkställts delvis, betalas den bestraffade en gottgörelse för den verkställda delen.

Bestämmelser om beloppet av gottgörelsen utfärdas genom förordning av statsrådet.

8 kap.

Verkställighet

69 §

Tjänstemän som svarar för verkställigheten

För verkställigheten av ett disciplinstraff sörjer chefen för den grundenhet där den som påförts disciplinstraffet tjänstgör eller någon annan som är den närmaste disciplinära förmanen. Vid ett truppförband kan en tjänsteman som fått tillräcklig utbildning förordnas att sörja för verkställigheten.

Sammanräkningen av de arreststraff som ska verkställas vid högvakten eller på annat håll inom försvarsmakten ankommer på den tjänsteman som avses i 1 mom. Den bestraffade ska på begäran ges ett intyg på hur sammanräkningen har gjorts.

Bestämmelser om behöriga myndigheter vid verkställigheten av disciplinbot och böter

finns i lagen om verkställighet av böter (672/2002).

70 §

Inledande av verkställigheten

En tjänsteman enligt 69 § 1 mom. ska så snart ett disciplinbeslut har fattats, utan dröjsmål inleda verkställigheten av ett enligt beslutet påfört annat disciplinstraff än varning. En varning får verkställas först när det beslut genom vilket varningen har getts har vunnit laga kraft. Bestämmelser om disciplinbotens verkställbarhet finns i 2 § 2 mom. i lagen om verkställighet av böter.

71 §

Avbrytande eller uppskjutande av verkställigheten

Verkställigheten ska genast avbrytas eller får inte inledas, om kommendören för truppförbandet eller domstolen ger ett sådant förordnande som avses i 56 §.

Den förman som övervakar ett disciplinärt förfarande får förordna att verkställigheten av ett disciplinstraff som påförts vid ett disciplinärt förfarande ska skjutas upp eller avbrytas, om förmanen i samband med övervakningen har upptäckt ett väsentligt fel i disciplinbeslutet.

Kommendören för truppförbandet kan skjuta upp eller avbryta verkställigheten av ett disciplinstraff, om den bestraffades hälsotillstånd kräver det eller om det föreligger andra synnerligen vägande skäl.

72 §

Verkställigheten av anmärkning

En anmärkning ska ges den bestraffade personligen och i skriftlig form.

Verkställigheten av en anmärkning förfaller vid den tidpunkt då den bestraffade hemförlovas eller tjänstgöringen annars upphör, dock senast ett år efter det att anmärkningen gavs.

73 §

Verkställigheten av extra tjänstgöring

Som extra tjänstgöring betraktas sådant annat arbete än arbetet enligt tjänstgöringsprogrammet som en bestraffad förordnas att utföra.

En extra tjänstgöring består av två timmar tjänstgöring inom förloppet av en dag.

Extra tjänstgöring får inte verkställas på ett sådant sätt att överansträngning eller någon annan orsak kan leda till att den bestraffades hälsa skadas eller till att hans eller hennes möjligheter att fullgöra sina tjänstgöringsuppgifter påverkas i väsentlig grad.

Verkställigheten av extra tjänstgöring förfaller vid den tidpunkt då den bestraffade hemförlovas eller tjänstgöringen annars upphör, dock senast ett år efter att extra tjänstgöring har förordnats.

74 §

Verkställigheten av utgångsförbud

Ett utgångsförbud på högst tre dygn får inte verkställas under ett veckoslut, en helg eller en motsvarande ledig tid som enligt veckoprogrammet ska vara ledig för den som meddelats utgångsförbud.

Den som meddelats utgångsförbud får inte under tiden för utgångsförbudet utan tillstånd av den förman som sörjer för verkställigheten avlägsna sig från det kasern- eller inkvarteringsområde eller annat motsvarande område som enligt beslut av kommandören för truppförbandet är utgångsförbudsområde.

Som strafftid räknas den tid under vilken den som meddelats ett utgångsförbud är intagen på sjukhus för vård. Om den bestraffade själv uppsåtligen har orsakat behovet av vård, kan kommandören för truppförbandet dock förordna att tiden för sjukhusvistelsen inte ska räknas som strafftid.

Om den som meddelats ett utgångsförbud kallas till domstol för att vittna eller för att höras, ska tiden inför domstolen samt den tid som gått åt till att ta sig till och från domsto-

len räknas som tid för verkställighet av påföljden.

Verkställigheten av ett utgångsförbud på högst tio dygn förfaller vid den tidpunkt då den bestraffade hemförlovas eller tjänstgöringen annars upphör, dock senast ett år efter att utgångsförbudet meddelades.

75 §

Verkställigheten av varning

En varning ska kungöras i dagorden i den trupp där den bestraffade tjänstgör eller senast har tjänstgjort. När det gäller kommandören för truppförbandet och andra i motsvarande tjänsteställning samt personer som har en högre tjänsteställning än kommandören, ska varningen dock kungöras i huvudstabens dagorder.

76 §

Verkställigheten av disciplinbot

Disciplinbot verkställs med iakttagande av bestämmelserna om verkställighet av bötesstraff.

Den som har förelagts disciplinbot ska genast ges de uppgifter som behövs för betalning av disciplinboten.

77 §

Verkställigheten av arrest

Arrest innebär frihetsberövande eller begränsning av friheten. Arrest verkställs vid högvakten eller någon annan vakt. Av ett särskilt skäl kan flera personer som avtjänar arrest hållas i samma rum.

Arrest som av ett särskilt skäl inte kan avtjänas vid högvakten eller någon annan vakt, verkställs i ett för ändamålet lämpligt övervakat rum, tält eller en hytt eller på en annan motsvarande plats.

På den som avtjänar arrest tillämpas på motsvarande sätt vad som föreskrivs i och med stöd av lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Huvudstaben kan meddela föreskrifter om de praktiska arran-

gemangen vid arrest samt om högvaktens interna ordning.

Om ett ovillkorligt fängelsestraff eller bötesförvandlingsstraff ska verkställas samtidigt med arrest, ska också arresten avtjänas i fängelse på det sätt som föreskrivs om verkställande av ovillkorligt fängelsestraff och bötesförvandlingsstraff.

78 §

Tjänstgörings- eller arbetskyldighet vid avtjänande av arrest

Kommendören för truppförbandet kan bestämma att arrest helt eller delvis ska avtjänas så att tjänstgöringsskyldighet fogas till avtjänandet av arresten, om detta är motiverat med tanke på den bestraffades hälsotillstånd eller tjänstgöring eller av något annat särskilt skäl.

Har arrest utdömts i mera än åtta dygn, ska till den del av straffet som överstiger nämnda tid fogas en tjänstgöringsskyldighet.

Fogas en tjänstgöringsskyldighet till arresten, ska tjänstgöringen om möjligt fullgöras i uppgifter som är förenliga med tjänstgöringsprogrammet för den bestraffades egen enhet eller en annan egentlig tjänstgöringsplats.

Den som avtjänar arrest kan vid behov åläggas att utföra ett kortvarigt lämpligt arbete på den plats där arrest avtjänas eller i omedelbar närhet till den.

79 §

Inräkning som strafftid i arrest

Som ett arrestdygn räknas tjugofyra timmar från det verkställigheten inleddes.

Har den som avtjänar arrest utan tillstånd avlägsnat sig från arresten, ska tiden från ingången av det arrestdygn då den bestraffade avlägsnade sig till utgången av det arrestdygn då han eller hon återvänt för att avtjäna arresten inte räknas in i strafftiden.

Som strafftid räknas den tid under vilken den som avtjänar arrest är intagen på sjukhus för vård. Har den bestraffade själv avsiktligt

orsakat vårdbehovet, kan kommendören för truppförbandet dock förordna att tiden för sjukhusvistelsen inte ska räknas som strafftid.

Kallas den som avtjänar sådant straff som avses i 1 mom. till domstol för att vittna eller bli hörd, ska tiden inför domstolen samt den tid som gått åt till att ta sig till och från domstolen inräknas i tiden för verkställighet av straffet.

80 §

Arrest vid hemförlovning

Arrest ska slutföras trots att den bestraffade ska hemförlovas. Hemförlovas den bestraffade av hälsoskäl, ska dock vad som föreskrivs i 85 § 1 mom. iakttas.

81 §

Samtidig verkställighet

Med undantag av anmärkning, extra tjänstgöring, varning och disciplinbot kan flera disciplinstraff inte verkställas samtidigt.

82 §

Utegångsförbud som ska verkställas samtidigt

Sådana utgångsförbud som ska verkställas samtidigt ska sammanräknas till fullo. Den på detta sätt sammanräknade tiden för utgångsförbud får dock uppgå till högst fyrtio dygn.

83 §

Arrest och andra straff som ska verkställas samtidigt

Flera arreststraff som ska verkställas samtidigt ska sammanräknas till fullo. Den på detta sätt sammanräknade strafftiden får dock uppgå till högst fyrtio dygn.

När straff sammanräknas i det fall som avses i 77 § 4 mom. ska arreststraff förvandlas till fängelse på så sätt att ett dygns arrest motsvarar en dags fängelse. Om två eller flera arreststraff ska verkställas i ett sådant fall, ska fängelsedirektören först sammanräkna dem på det sätt som föreskrivs i 1 mom.

Har arreststraff i enlighet med 2 mom. sammanräknats med annat straff, ska den dömde först avtjäna förvandlingsstraffet för arrest och sedan de övriga straffen.

84 §

Förvandling av utgångsförbud till disciplinbot

Ett utgångsförbud på minst elva dygn som ännu inte har börjat verkställas eller som inte har avtjänats till fullo vid den tidpunkt när den bestraffade hemförlovas förvandlas till disciplinbot.

När ett utgångsförbud förvandlas till disciplinbot motsvarar varje fullt dygn av oavtjänat utgångsförbud disciplinbot för en dag. Förvandlingen utförs av kommandören för truppförbandet med iakttagande av de grunder som anges i 3 § 5 mom. och 82 §.

85 §

Förvandling av arrest till disciplinbot

Arrest förvandlas till disciplinbot, om verkställigheten av arreststraffet inte har inletts före hemförlovningen eller om den värnpliktige hemförlovas av hälsoskäl.

När arrest förvandlas till disciplinbot motsvarar varje fullt oavtjänat arrestdygn disciplinbot för tre dagar. Förvandlingen utförs av kommandören för truppförbandet enligt de grunder som anges i 3 § 5 mom. och 83 § 1 mom.

DEL III

FÖREBYGGANDE OCH AVSLÖJANDE AV BROTT

9 kap.

Förebyggande och avslöjande av brott

86 §

Behörighet vid förebyggande och avslöjande av brott

Vid försvarsmaktens förebyggande och avslöjande av brott sörs det för att brott som anknyter till underrättelseverksamhet som riktar sig mot Finland på det militära försvarrets område och sådan verksamhet som äventyrar syftet med det militära försvaret förebyggs och avslöjas.

Det uppdrag som i 1 mom. föreskrivs för försvarsmakten begränsar inte skyddspolisens i lag föreskrivna behörighet.

Skyddspolisen söker för att ett sådant brott som anknyter till underrättelseverksamhet som riktar sig mot Finland på det militära försvarrets område och ett sådant brott som äventyrar syftet med det militära försvaret reds ut.

87 §

De tjänstemän som sköter förebyggande och avslöjande av brott

Förebyggandet och avslöjandet av brott sköts och de befogenheter som anknyter till detta utövas av försvarsmaktens tjänstemän enligt följande:

1) den officer som förordnats till uppgiften som den biträdande avdelningschef som svarar för kontraspionage vid huvudstaben samt en militärjurist utövar de befogenheter som har föreskrivits för en polisman som hör till befälet och en anhållningsberättigad polisman,

2) en officer, specialofficer, institutofficer eller underofficer som har förordnats till uppdraget att förebygga och avslöja brott eller en annan tjänsteman som är anställd vid försvarsmakten och har förordnats till upp-

draget utövar de befogenheter som har föreskrivits för en polisman. Dessa tjänstemän är i de uppdrag som avses i 86 § underställda huvudstaben.

Bestämmelser om tjänster, om utnämning till och behörighetsvillkor för tjänster i fråga om de tjänstemän som avses i 1 mom. finns i lagen om försvarsmakten och i statsrådets förordning om försvarsmakten.

88 §

Principerna för förebyggande och avslöjande av brott

Vid försvarsmaktens förebyggande och avslöjande av brott ska i synnerhet följande principer enligt polislagen iakttas:

- 1) respekten för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna,
- 2) proportionalitetsprincipen,
- 3) principen om minsta olägenhet,
- 4) principen om ändamålsbundenhet.

89 §

Befogenheter vid förebyggande och avslöjande av brott

I fråga om befogenheterna för de tjänstemän som sköter förebyggandet och avslöjandet av brott inom försvarsmakten i sådana uppdrag som avses i 86 § 1 mom. gäller vad som föreskrivs i polislagen om befogenheter vid förebyggande och avslöjande av brott. De tjänstemän som sköter förebyggandet och avslöjandet av brott inom försvarsmakten har dock av de hemliga metoder för inhämtande av information som avses i 5 kap. i polislagen till sitt förfogande endast

- 1) inhämtande av basstationsuppgifter,
- 2) systematisk observation,
- 3) förtäckt inhämtande av information,
- 4) teknisk avlyssning,
- 5) optisk observation,
- 6) teknisk spårning,
- 7) inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning.

De hemliga metoder för inhämtande av information som avses i 1 mom. får endast användas vid avslöjandet av följande brott:

- 1) äventyrande av Finlands suveränitet,

- 2) krigsanstiftan,
- 3) landsförräderi och grovt landsförräderi,
- 4) spioneri och grovt spioneri,
- 5) röjande av statshemlighet, samt
- 6) olovlig underrättelseverksamhet.

Den som sköter förebyggandet och avslöjandet av brott inom försvarsmakten ska meddela skyddspolisen om att de hemliga metoder för inhämtande av information som nämns i 1 mom. används.

För skyddande av hemligt inhämtande av information och för användning av överskottsinformation vid förebyggandet och avslöjandet av brott inom försvarsmakten tillämpas bestämmelserna om detta i denna lag och i polislagen.

90 §

Assistans av polisen och samverkan med polisen vid förebyggande och avslöjande av brott

Har de som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten inte behörighet att utföra en åtgärd som är nödvändig för skötseln av ett uppdrag enligt 86 § 1 mom., kan polisen på en skriftlig begäran av en tjänsteman som nämns i 87 § 1 mom. 1 punkten utföra en sådan enskild åtgärd som polisen har behörighet till.

Polisen lämnar över de upptagningar och handlingar som erhållits genom en åtgärd som avses i 1 mom. till dem som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten. Polisen får lämna över upptagningarna och handlingarna obehandlade. De som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten svarar då för att upptagningarna och handlingarna granskas samt för andra uppgifter med anknytning till behandlingen av informationen på det sätt som föreskrivs i 5 kap. i polislagen.

När sakens natur kräver det utförs ett uppdrag enligt 86 § 1 mom. i samverkan med polisen. Den som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten och polismyndigheten kommer överens om de frågor som sammanhänger med uppdraget. Polisen har också rätt att av ett särskilt skäl på eget initiativ överta ett ärende enligt 86 § 1 mom., vilket gäller

förebyggande och avslöjande av brott, för att undersöka det.

91 §

Rätt att få uppgifter ur vissa myndigheters register vid förebyggande och avslöjande av brott

För skötsel av ett uppdrag enligt 86 § 1 mom. har de tjänstemän som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten trots sekretessbestämmelserna rätt att få följande uppgifter som är nödvändiga för att uppdraget ska kunna skötas:

1) ur befolkningsdatasystemet uppgifter i enlighet med 13—17 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster,

2) ur bötesregistret uppgifter om bötesstraff och verkställigheten av dem, ur det i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem ingående rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter uppgifter om brottmål som är eller har varit anhängiga hos åklagarmyndigheterna eller vid domstol och ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden uppgifter om avgöranden i brottmål och om avgörandenas laga kraft, om sådan information kan fås,

3) av utrikesministeriet uppgifter om visumansökningar och visumbeslut ur delregistret för visumärenden vilket hör till det utlänningsregister som regleras i lagen om utlänningsregistret (1270/1997) samt ur utrikesministeriets informationssystem uppgifter om personalen vid diplomatiska beskickningar och konsulat som representerar den utsändande staten i Finland, om personalen vid en internationell organisations organ i Finland, om sådana personers familjemedlemmar samt dem som är i privat tjänst hos personalen,

4) ur det passregister som regleras i passlagen (671/2006) uppgifter om passansökan och beslut i ett passärende, uppgifter om pass eller någon annan resehandling som en finsk myndighet har utfärdat, uppgifter om att pass försvunnit, stulits eller tagits i besittning samt uppgifter om hinder för att utfärda pass

och en anmärkning med anknytning till ett passärende,

5) uppgifter ur det bevakningsdataregister och undersöknings- och handräckningssystem som regleras i tullagen (1466/1994),

6) uppgifter ur det utsökningsregister som regleras i utsökningsbalken (705/2007),

7) ur det fordonstrafikregister som regleras i lagen om fordonstrafikregistret uppgifter om ägare eller innehavare,

8) uppgifter ur personlistor över passagerare i enlighet med lagen om passagerarfartygs personlistor (1038/2009),

9) av dem som idkar inkvarteringsverksamhet behövliga uppgifter om resande i enlighet med lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006),

10) uppgifter om användningen av frekvenser som avses i lagen om radiofrekvenser och teleutrustningar (1015/2001),

11) uppgifter ur det register för disciplinavgöranden som regleras i 118 §,

12) uppgifter ur det värnpliktsregister som regleras i värnpliktslagen,

13) uppgifter ur registret över krishanteringspersonal som regleras i lagen om militär krishantering,

14) uppgifter ur Försvarsutbildningsförningens register som regleras i lagen om frivilligt försvar,

15) av försvarsministeriet uppgifter om de tillståndsärenden som avses i lagen om export av försvarsmateriel (282/2012),

16) av utrikesministeriet uppgifter om de tillståndsärenden som avses i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996),

17) av de myndigheter som begärt handräckning de uppgifter som behövs för att handräckning ska kunna ges.

Bestämmelser om rätten att få uppgifter finns dessutom i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff, lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005), lagen om utlänningsregistret, lagen om försvarsmakten och i någon annan lag.

De uppgifter som avses i denna paragraf får lämnas ut avgiftsfritt och även med en teknisk anslutning eller annars elektroniskt på

det sätt som om detta överenskomms med den registeransvarige.

92 §

Rätt att få uppgifter av en annan myndighet

De tjänstemän som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten har rätt att av en myndighet samt av en sammanslutning och person som har anförtrots en offentlig uppgift avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter och handlingar som behövs för att ett uppdrag enligt 86 § 1 mom. ska kunna utföras, om inte lämnande av sådana uppgifter eller handlingar till huvudstaben eller användningen av uppgifterna som bevis har förbjudits eller begränsats i lag.

Beslutet om att inhämta sekretessbelagda uppgifter fattas av en tjänsteman som avses i 87 § 1 mom. 1 punkten.

93 §

Rätt att få uppgifter av en privat sammanslutning

De tjänstemän som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten har rätt att av ett teleföretag och en sammanslutningsabonnent få kontaktuppgifter till en sådan teleanslutning som inte nämns i en offentlig katalog eller uppgifter som specificerar en teleanslutning, en e-postadress, en annan teleadress eller teleterminalutrustning, om uppgifterna behövs i ett enskilt fall för att ett uppdrag enligt 86 § 1 mom. ska kunna utföras. De som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten har motsvarande rätt att få distributionsadressuppgifter av en sammanslutning som bedriver postverksamhet.

DEL IV

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

10 kap.

Allvarliga störningar under normalförhållanden samt undantagsförhållanden

94 §

Tillämpning av bestämmelserna i kapitlet

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas när republikens president i enlighet med 83 § i värnpliktslagen har beslutat om extra tjänstgöring.

95 §

Förhöjning av maximistorleken för disciplinstraff

Utöver vad som föreskrivs om disciplinstraff i 3 § får genom disciplinärt förfarande

- 1) förordnas extra tjänstgöring högst femton gånger,
- 2) utgångsförbud meddelas för högst fyrtio dagar,
- 3) disciplinbot föreläggas för högst sextio dagar.

En domstol får döma till arrest i högst sextio dygn.

Trots bestämmelserna om gemensamt disciplinstraff i 5 § 2 mom., får utgångsförbud meddelas för högst femtio dygn, disciplinbot föreläggas för högst åttio dagar samt dömas till arrest i högst åttio dygn.

96 §

Påförande av disciplinstraff för en yrkesmilitär

Trots bestämmelserna i 9 § får samtliga militärpersoner påföras alla arter av disciplinstraff.

97 §

En disciplinär förmans befogenheter

Trots bestämmelserna i 12 § får kommandören för en truppenshet påföra samtliga disciplinstraff utom arrest.

Trots bestämmelserna i 12 § får chefen för en grundenhet meddela utgångsförbud för högst 15 dygn.

98 §

Befogenheter för de tjänstemän vid huvudstaben som sköter förundersökning

Utöver vad som föreskrivs i 36 § 1 mom. 1 punkten, kan en sådan tjänsteman vid huvudstaben som har avlagt polisunderbefälsexamen vara undersökningsledare vid förundersökning i ett brott som avses i 35 §.

99 §

Befogenheter för den som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen

Den som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen och är chef för en grundenhet eller dennes direkta förman eller fältväbeln vid en grundenhet får påföra disciplinstraff i enlighet med vad som föreskrivs i 12 § om rätten att påföra disciplinstraff.

Den disciplinära förman som avses i 1 mom. får vara undersökningsledare i enlighet med 28 §. Den som har tillräcklig utbildning och tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen får utföra en undersökning.

Utöver vad som föreskrivs i 16 § får gripande utföras av en person som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen och som är direkt förman till den som ska gripas.

Den som har tillräcklig utbildning och tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen kan förordnas att sörja för verkställigheten.

100 §

Befogenheter för en reservist som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen vid utredning av brott

En reservist som har fått tillräcklig utbildning för uppdraget och tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen får vara undersökningsledare eller utredare i ett uppdrag enligt 35 §.

Utöver vad som föreskrivs i 16 § får gripande verkställas av en reservist som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen och har förordnats till ett uppdrag enligt 35 §.

En reservist som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen och som har förordnats till ett uppdrag enligt 35 § får delta i detta uppdrag under ledning och övervakning av en tjänsteman som har förordnats till förundersökningsuppdrag inom försvarsmakten.

101 §

Verkställigheten av disciplinstraff

Trots bestämmelserna i 70 § får en varning verkställas genast efter det att ett disciplinbeslut har fattats.

Den bestraffade ska ges gottgörelse till den del en varning har verkställts och disciplinbeslutet slutgiltigt har upphävts eller undanröjts eller disciplinstraffet har lindrats. Bestämmelser om beloppet av gottgörelsen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Ett beslut om att en varning upphävs ska kungöras. Vid kungörandet av att en varning upphävts följs bestämmelserna om kungörande av varning i 75 §. Chefen för en grundenhet eller en disciplinär förman som är överordnad denne kan skjuta upp eller avbryta verkställigheten av ett disciplinstraff i de situationer som avses i 71 § 3 mom.

102 §

Befogenheter för en reservist som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen vid förebyggande och avslöjande av brott

De befogenheter som föreskrivs för en polisman kan i ett uppdrag enligt 86 § 1 mom. användas av en reservist som fått tillräcklig

utbildning för uppdraget och som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen.

En reservist som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen och som har förordnats till uppgiften att förebygga och avslöja brott inom försvarsmakten enligt denna lag, får delta i utförandet av ett uppdrag enligt 86 § 1 mom. och i användningen av metoderna för inhämtande av information enligt 89 § 1 mom. under ledning och övervakning av en tjänsteman som har förordnats att förebygga och avslöja brott inom försvarsmakten.

103 §

Tjänsteansvar för den som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen

På den som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen och utövar sådana befogenheter som avses i 99, 100 eller 102 § tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar.

104 §

Skadeståndsansvar för den som tjänstgör i enlighet med värnpliktslagen

För skada som orsakats i samband med en uppgift som avses i 99, 100 eller 102 § svarar staten i enlighet med vad som föreskrivs i skadeståndslagen (412/1974).

På skadeståndsansvaret för en person som utför en uppgift som avses i 99, 100 eller 102 § tillämpas bestämmelserna om en värnpliktigs skadeståndsansvar i 4 kap. i skadeståndslagen.

11 kap.

Personregister

105 §

Förhållandet till annan lagstiftning

På behandling av personuppgifter enligt denna lag tillämpas personuppgiftslagen (523/1999) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), om inget annat föreskrivs i denna lag.

106 §

Informationssystemet för militärrättsvården

Informationssystemet för militärrättsvården är ett permanent personregister som är avsett att användas av dem som sköter utredningen av brott inom försvarsmakten. Registeransvarig för informationssystemet är huvudstaben.

Informationssystemet kan innehålla uppgifter som det är nödvändigt att behandla för sådan utredning av brott som avses i 27 och 35 §. Av de uppgifter som gäller identiteten i fråga om den som är misstänkt för brott som utreds vid försvarsmakten eller är föremål för förundersökning som förrättas på åtgärd av försvarsmakten eller föremål för tvångsmedel och den som gjort anmälan, den som uppträder som vittne eller målsägande eller den som har något annat samband med ärendet får man registrera sådana uppgifter i informationssystemet som behövs med tanke på ändamålet med informationssystemet. Dessa uppgifter är personens namn, födelsedatum, personbeteckning, kön, modersmål, medborgarskap, avsaknad av medborgarskap, nationalitet, hemstat, civilstånd, födelsestat, födelsehemkommun, hemkommun, yrke, militär grad, tjänstgöringsplats, arbets- och anställningshistoria, adress och telefonnummer eller annan kontaktinformation, uppgift om att personen avlidit eller dödförklarad av personen, och de uppgifter som behövs för identifiering av en juridisk person.

I informationssystemet får även annan information som inhämtats i samband med tillämpningen av denna lag och som behövs för att undersökningsuppdrag enligt 27 och 35 § ska kunna utföras, diarieföras och uppgiftsökning om dem kunna göras, registreras enligt följande:

1) numret på en anmälan om brott eller en anmälan om någon annan händelse, tid och plats för händelsen, anmälningstidpunkten, brottsbeteckningar och andra beteckningar, tidpunkten för åtalspreskription av det grövsta brottet, utredande förvaltningsenhet, utredarna, undersökningsläget, utredningsledare, disciplinär förman, de beslut som fattats för att avsluta ärendet samt uppgift om avgörandet i ärendet,

2) uppgifter om tvångsmedel samt om förundersökningsfaser,

3) uppgifter om egendom som någon har förlorat genom brott, eller som har omhändertagits, för att egendomen ska kunna hittas och återställas till ägaren eller innehavaren,

4) uppgifter om en person, vilka är nödvändiga för personens egen säkerhet eller på säkerheten i arbetet inom försvarsmakten,

5) uppgifter om andra nödvändiga beskrivningar, förhållanden och individualiseringar som sammanhänger med försvarsmaktens förundersökningsuppdrag, åtgärd och det inträffade.

Av informationssystemet ska framgå vem som har registrerat en uppgift.

107 §

Rätt att använda informationssystemet för militärrättsvärden

Informationssystemet får användas av de tjänstemän som sköter ett uppdrag för utredning av brott om vilket föreskrivs i denna lag.

108 §

Säkerhetsdataregistret

Säkerhetsdataregistret är ett permanent personregister avsett att användas av dem som förebygger och avslöjar brott inom försvarsmakten. Registeransvarig för säkerhetsdataregistret är huvudstaben.

Säkerhetsdataregistret kan innehålla uppgifter som det är nödvändigt att behandla för att ett uppdrag enligt 86 § 1 mom. ska kunna utföras. Av uppgifter som gäller en persons identitet får i registret införas de uppgifter som behövs med tanke på ändamålet med registret. Dessa uppgifter är personens namn, födelsedatum, personbeteckning, kön, modersmål, medborgarskap, tidigare medborgarskap, avsaknad av medborgarskap, nationalitet, hemstat, civilstånd, familjeförhållanden, födelsestat, födelsehemkommun, hemkommun, utbildning, yrke, arbets- och anställningshistoria, adress och telefonnummer eller annan kontaktinformation, uppgift om att personen avlidit eller om dödförklaring av

personen, ljud- och bildupptagningar som gäller personen, identifikationsuppgifter som baserar sig på personens fysiska egenskaper, uppgifterna i ett resedokument, det klientnummer som en myndighet har gett, i fråga om en utländsk person föräldrarnas namn och adress, sådana uppgifter om personen som inverkar på hans eller hennes egen säkerhet eller på säkerheten i arbetet inom försvarsmakten samt de uppgifter som behövs för identifiering av en juridisk person.

I registret får dessutom registreras nödvändiga uppgifter om utredning av en persons eller ett företags tillförlitlighet.

Av registret ska framgå vem som har registrerat en uppgift.

109 §

Rätt att använda säkerhetsdataregistret

Säkerhetsdataregistret får användas av de tjänstemän som avses i 87 § 1 mom. 1 och 2 punkten, och som har förordnats att sköta ett uppdrag för förebyggande och avslöjande av brott enligt 86 § 1 mom.

Huvudstaben får ge rätt att använda säkerhetsdataregistret också till tjänstemän som är anställda hos polisen, tullen eller gränsbevakningsväsendet och har förordnats till kriminalunderrättelse- och observationsuppgifter, i den omfattning som dessa myndigheter har rätt att få uppgifter av försvarsmakten.

110 §

Temporära personregister

Temporära personregister kan finnas för riksomfattande användning inom försvarsmakten eller för användning av en tjänsteman eller en arbetsgrupp bestående av tjänstemän som förebygger och avslöjar brott.

Ett temporärt personregister kan innehålla endast sådana uppgifter som det är nödvändigt att behandla för att ett enskilt uppdrag eller en uppdragshelhet som avses i 86 § 1 mom. ska kunna utföras. I registret får registreras sådana uppgifter om en person som är nödvändiga med tanke på personens egen säkerhet eller säkerheten i arbetet vid för-

svarsmakten. Rätt att använda ett temporärt personregister har den eller de tjänstemän för vilka registret har inrättats. Av registret ska framgå vem som har registrerat en uppgift.

Registeransvarig för ett riksomfattande temporärt personregister är huvudstaben. Registeransvarig för ett annat temporärt personregister än ett riksomfattande personregister, vilket har inrättats för att användas av en tjänsteman eller en arbetsgrupp av tjänstemän, är den förvaltningsenhet som svarar för verksamheten.

Huvudstaben beslutar om inrättandet av ett riksomfattande temporärt personregister. Beslut om att inrätta ett annat temporärt personregister än ett som är riksomfattande, vilket inrättas för att användas av en tjänsteman eller en arbetsgrupp av tjänstemän, fattas av den förvaltningsenhet som svarar för verksamheten. Beslutet om inrättande av ett register ska vara skriftligt. När det gäller riksomfattande temporära personregister ska dataombudsmannen underrättas om beslutet att inrätta ett register och väsentliga ändringar i beslutet senast en månad innan registret inrättas eller ändras. I beslutet om inrättande ska ändamålet med personregistret anges.

111 §

Behandling av uppgifter som inte hänför sig till ett enskilt uppdrag

Information som inhämtats i samband med ett enskilt uppdrag enligt 27, 35 och 86 § i denna lag och som inte sammanhänger med uppdraget i fråga eller något annat uppdrag som utförs just då, men som är nödvändiga i ett annat sannolikt framtida uppdrag får samlas in och registreras i säkerhetsdataregistret som avses i 108 § och i ett temporärt personregister som avses i 110 § under de förutsättningar som nämns i dessa paragrafer.

När uppgifter registreras ska det i mån av möjlighet till dem fogas en bedömning av uppgiftsgivarens tillförlitlighet och uppgifternas riktighet.

112 §

Behandling av överskottsinformation som erhållits med hemliga informationsinhämtningsmetoder och hemliga tvångsmedel

Överskottsinformation som erhållits med hemliga informationsinhämtningsmetoder enligt 89 och 90 § i denna lag får registreras i säkerhetsdataregistret och ett temporärt personregister, om informationen gäller ett sådant brott i fråga om vilket den informationsinhämtningsmetod med vilken informationen erhållits skulle ha fått användas i syfte att förhindra eller avslöja brottet eller om informationen behövs för att förhindra ett sådant brott som avses i 15 kap. 10 § i strafflagen.

I 10 kap. 57 § 1 mom. i tvångsmedelslagen föreskrivs om hur överskottsinformation som inhämtats med hemliga tvångsmedel enligt 37 och 38 § i denna lag får registreras i informationssystemet för militärrättsvården.

113 §

Utlämnande av uppgifter till militärmyndigheten

Trots sekretessbestämmelserna har huvudstaben rätt att lämna ut uppgifter ur informationssystemet för militärrättsvården och säkerhetsdataregistret till militärmyndigheten, om det är nödvändigt för att militärmyndigheten ska kunna sköta sina i lag föreskrivna uppgifter.

För annan användning än ändamålet med registret får uppgifter i informationssystemet för militärrättsvården och säkerhetsdataregistret och de uppgifter som avses i 111 och 112 § dock lämnas ut endast när det är nödvändigt för att

- 1) trygga statens säkerhet,
- 2) avvärja en fara som direkt hotar liv eller hälsa eller en ansenlig egendomsskada,
- 3) förebygga eller utreda ett sådant brott för vilket som strängaste straff föreskrivs fängelse i minst två år.

Uppgifterna får lämnas ut genom en teknisk anslutning eller annars elektroniskt.

114 §

Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter

Trots sekretessbestämmelserna får huvudstaben lämna ut information ur informationssystemet för militärrättsvården och säkerhetsdataregistret till följande myndigheter, om informationen behövs i följande uppgifter:

1) polisen för de uppgifter som avses i 1 kap. 1 § 1 mom. i polislagen och vilka anknyter till att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet eller förebygga, avslöja och reda ut brott och sörja för att brott blir föremål för åtalsprövning,

2) gränsbevakningsväsendet för en uppgift enligt territorialövervakningslagen (755/2000) och för sådant förebyggande, avslöjande och utredning av samt överlämnande till åtalsprövning av brott eller för in- och utrikeskontroll av personer och för utförande av den gränskontroll som ingår i detta, vilka avses i gränsbevakningslagen (578/2005),

3) tullen för övervakning av utrikestrafiken, för förebyggande, avslöjande och utredning av samt överlämnande till åtalsprövning av tullbrott eller för in- och utresekontroll av personer och för utförande av den gränskontroll som ingår i detta enligt tullagen,

4) åklagarna för ett tjänsteuppdrag i den omfattning som föreskrivs i 25 § i lagen om åklagarväsendet (439/2011),

5) utrikesministeriet för prövning av de tillståndsärenden som avses i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning,

6) försvarsministeriet för prövning av de tillståndsärenden som avses i lagen om export av försvarsmateriel.

För annan användning av uppgifterna i registret än ändamålet med registret får uppgifter lämnas ut endast för det syfte som nämns i 113 § 2 mom.

Uppgifterna får lämnas ut med hjälp av en teknisk anslutning eller annars elektroniskt på det sätt som om detta överenskomms med den registeransvarige.

115 §

Utplåning av uppgifter i informationssystemet för militärrättsvården

I informationssystemet för militärrättsvården utplånas uppgifterna om en person

1) senast tio år efter den senaste uppgiftsregistreringen,

2) senast ett år efter att åtalsrätten för ett brott har preskriberats, om preskriptionstiden för åtalsrätten för brottet är över tio år,

3) senast ett år efter att den registeransvarige har fått kännedom om åklagarens beslut med stöd av 1 kap. 7 eller 8 § i lagen om rättegång i brottmål eller någon annan motsvarande paragraf om att inte vidta åtgärder för att åtala den som gjort sig skyldig till ett brott eller om åklagarens beslut enligt vilket det i ärendet inte är fråga om ett brott eller bevisning av ett brott,

4) senast ett år efter att den registeransvarige har fått kännedom om åklagarens beslut att brottet har preskriberats,

5) senast ett år efter att den registeransvarige har fått kännedom om att åtalet genom ett lagakraftvunnet beslut har förkastats eller det väckta åtalet har förkastats till följd av att åtalsrätten har preskriberats,

6) senast ett år efter att den registrerade avlidit.

116 §

Utplåning av uppgifter i säkerhetsdataregistret

I säkerhetsdataregistret utplånas uppgifterna om en person när det har förflutit 25 år sedan den senaste uppgiften registrerades.

Grunden för uppgifterna och hur nödvändigt det är att behandla dem ska bedömas minst vart femte år.

Uppgifterna i säkerhetsdataregistret om utredning av en persons tillförlitlighet ska utplånas inom ett år från det en motsvarande ny utredning har gjorts och i vilket fall som helst senast tio år efter att utredningen har gjorts.

117 §

Utplåning av uppgifter i ett temporärt personregister

I ett temporärt personregister utplånas uppgifterna om en person

1) när uppgiften har konstaterats vara onödig med tanke på ändamålet med registret,

2) senast ett år efter att åtalsrätten för ett brott har preskriberats, om preskriptionstiden för åtalsrätten för brottet är över tio år,

3) senast ett år efter att den registeransvarige har fått kännedom om åklagarens beslut med stöd av 1 kap. 7 eller 8 § i lagen om rättegång i brottmål eller någon annan motsvarande paragraf om att inte vidta åtgärder för att åtala den som gjort sig skyldig till ett brott eller om åklagarens beslut enligt vilket det i ärendet inte är fråga om ett brott eller bevisning av ett brott,

4) senast ett år efter att den registeransvarige har fått kännedom om åklagarens beslut att brottet har preskriberats,

5) senast ett år efter att den registeransvarige har fått kännedom om att åtalet genom ett lagakraftvunnet beslut har förkastats eller det väckta åtalet har förkastats till följd av att åtalsrätten har preskriberats,

6) senast ett år efter att den registrerade avlidit.

Grunden för uppgifterna och hur nödvändigt det är att behandla dem ska bedömas minst vart tredje år.

Ett temporärt personregister som inrättats för att användas av försvarsmakten och som blivit onödigt, ska förstöras om det inte överförs för arkivering.

118 §

Registret för disciplinavgöranden

Registret för disciplinavgöranden är ett riksomfattande permanent personregister som innehas av försvarsmakten. Registret för disciplinavgöranden upprätthålls för registrering och övervakning av avgörandena i disciplinärenden som påförs i ett militärdisciplinförfarande, för utredning av tidigare disciplinbeslut och för upprätthållande av brotts- och påföljdsstatistik samt för registrering av

avgörandena i ärenden som behandlats som militära rättegångsärenden vid domstol, inklusive disciplinstraff. Från disciplinregistret kan nödvändiga uppgifter flyttas över till värnpliktsregistret i enlighet med vad om detta föreskrivs i värnpliktslagen.

I registret för disciplinavgöranden registreras uppgifter om avgöranden som fattats i ett disciplinärt förfarande samt om ärenden som åklagare och domstol har behandlat som ett militärt rättegångsärende, uppgifter om avgöranden som åklagaren fattat i ett militärt rättegångsärende samt om avgöranden i ett disciplinärt förfarande. Som uppgifter om avgörandena registreras namnet på den myndighet som behandlat ärendet, identifikationsuppgifter om ärendet och avgörandet, avgörandet eller uppgift om slutresultatet i ärendet samt uppgift om huruvida avgörandet vunnit laga kraft.

I fråga om ett avgörande i ett disciplinärt förfarande registreras utöver de uppgifter som avses i 2 mom. också de uppgifter som avses i 53 § samt

1) den tidpunkt då en part har delgetts beslutet,

2) uppgift om huruvida ändring har sökts och om beslut som har fattats med anledning av detta,

3) granskningsanteckningar och åtgärder som tillsynen över det disciplinära förfarandet har föranlett samt

4) uppgifter om verkställigheten av påföljden.

Den som registreras i registret är en person som avses i 1 § och som varit misstänkt för ett brott i ett militärdisciplinförfarande. Av de uppgifter som gäller en registrerad persons identitet får i registret införas personens namn, personbeteckning, kön, modersmål, medborgarskap, hemort och adress.

119 §

Registeransvariga för registret för disciplinavgöranden

Ansvariga för registret för disciplinavgöranden är

1) en grundenhet eller motsvarande trupp eller inrättning i fråga om de personer som tjänstgör där i enlighet med värnpliktslagen,

2) ett truppförband eller en motsvarande trupp eller inrättning i fråga om andra personer som tjänstgör där än de som gör det på grunder enligt 1 punkten, med undantag av kommendören för truppförbandet och andra i motsvarande tjänsteställning, samt

3) huvudstaben i fråga om dem som tjänstgör där samt kommendörerna för truppförbanden och personer i motsvarande eller högre tjänsteställning.

120 §

Utplåning av uppgifter i registret för disciplinavgöranden

Uppgifterna i registret för disciplinavgöranden ska utplånas fem år efter att en person dömts till eller påförts ett disciplinstraff, om inte personen under denna tid har bestraffats genom ett domstolsbeslut eller i ett disciplinärt förfarande.

Har en person har bestraffats genom ett domstolsbeslut eller i ett disciplinärt förfarande mer än en gång, ska uppgifterna i registret för disciplinavgöranden utplånas fem år efter det sista disciplinstraffet.

121 §

Behandling av känsliga uppgifter

Uppgifter som avses i 11 § 3 punkten i personuppgiftslagen får samlas in och registreras i ett personregister som avses i detta kapitel när behandlingen av uppgifterna är nödvändig med tanke på ändamålet med registret.

Uppgifter som avses i 11 § 1 och 2 samt 4—6 punkten i personuppgiftslagen får samlas in och registreras i ett personregister som avses i detta kapitel endast när behandlingen av uppgifterna är nödvändig för att ett enskilt uppdrag enligt 27, 35 § eller 86 § 1 mom. ska kunna utföras.

Uppgifter som avses i 11 § 4 punkten i personuppgiftslagen får dessutom samlas in och registreras i det personregister som avses i detta kapitel när behandlingen av uppgifterna är nödvändig för att den registrerades egen säkerhet eller säkerheten i arbetet vid myndigheten ska kunna garanteras.

122 §

Granskning av personuppgifter

En registrerad ska om han eller hon vill granska uppgifterna om sig själv personligen föra fram en begäran om detta till den registeransvarige eller till en annan förvaltningsenhet som den registeransvarige har förordnat att ge ut uppgifter på försvarsmaktens vägnar samt styrka sin identitet.

Den registeransvarige eller en förvaltningsenhet som den förordnat till detta lämnar ut uppgifterna för granskning.

123 §

Begränsningar i granskningsrätten

En registrerads granskningsrätt gäller inte säkerhetsdataregistret eller ett temporärt personregister.

Dataombudsmannen kan på begäran av en registrerad granska lagenligheten i de uppgifter om den registrerade som har införts i säkerhetsdataregistret och i ett temporärt personregister.

12 kap.

Övervakning

124 §

Granskning av disciplinstraffen

Kommendören för ett truppförband ska minst kvartalsvis granska de disciplinstraff som påförts av disciplinära förmän som är underställda kommendören.

Huvudstaben utför eller låter utföra granskningar av disciplinstraffen vid behov.

125 §

Granskning av registren för disciplinavgöranden

Kommendören för armén, kommendören för marinen, kommendören för flygvapnet och en motsvarande disciplinär förmän ska

biträdd av en militärjurist granska underlydande truppers och inrättningsars register för disciplinavgöranden minst en gång om året.

126 §

Övervakning av utövningen av disciplinär makt

En disciplinär förman ska övervaka hur de underlydande disciplinära förmännen utövar sin disciplinära makt.

Om kommandören för ett truppförband eller en disciplinär förman som är överordnad kommandören upptäcker att det vid ett disciplinärt förfarande har skett ett väsentligt fel eller att en disciplinär förman har överskridit sina befogenheter eller att ett beslut som fattats i ett disciplinärende till sitt slutresultat är felaktigt eller uppenbarligen oskäligt, ska förmannen upphäva beslutet eller lindra disciplinstraffet. Beslutet får dock inte upphävas eller ändras, om det har förflutit mera än två år sedan det fattades, om inte särskilt vägande skäl kräver detta.

Om en disciplinär förman som avses i 2 mom. anser att ett disciplinärende bör tas upp till behandling på nytt eller att ett disciplinbeslut borde ändras till nackdel för svaranden i ett disciplinärende, kan förmannen ansöka om att disciplinbeslutet ska undanröjas eller återbrytas. På ett disciplinbeslut tillämpas på motsvarande sätt vad som föreskrivs om förutsättningarna för undanröjande av dom i 31 kap. 1 § 1 mom. i rättegångsbalken och om förutsättningarna för återbrytande av dom i 9 § 1 mom. i samma kapitel.

Ansökan ska göras hos den domstol som avses i 55 § 2 mom. inom sex månader från den dag då disciplinbeslutet fattades. På förfarandet i domstol tillämpas vad som föreskrivs i 31 kap. i rättegångsbalken om förfarandet vid extraordinärt ändringsökande.

Om domstolen eller den förman som övervakar ett disciplinärt förfarande har ändrat ett beslut som en lägre förman har fattat i ett disciplinärende eller återbrutit det, ska beslutet delges parterna. Vid delgivningen ska vad som föreskrivs i 54 § om delgivning av disciplinbeslut iakttas.

Om en påföljd som påförts i ett disciplinbeslut har verkställts och disciplinbeslutet

har återbrutits eller undanröjts eller påföljden lindrats, ska vad som föreskrivs om gottgörelse i 68 § iakttas. Beslut om gottgörelse fattas av den disciplinära förman som avses i 2 mom.

127 §

Försvarsmaktens övervakning av brottsbekämpningen inom försvarsmakten

Försvarsmaktens ledning enligt lagen om försvarsmakten övervakar brottsbekämpningen inom försvarsmakten. Dessutom övervakar försvarsmaktens assessor som nämns i 36 § 1 mom. 1 punkten i denna lag utredningen av brott enligt 35 § och avdelningschefen för underrättelseavdelningen övervakar förebyggandet och avslöjandet av brott enligt 86 §.

128 §

Övervakning som försvarsministeriet utför

Det protokoll som upprättas över användningen av hemliga tvångsmedel enligt 37 § och användningen av hemliga metoder för inhämtande av information enligt 89 § 1 mom. ska lämnas till försvarsministeriet.

Försvarsministeriet ska ges uppgifter om frågor med anknytning till försvarsmaktens brottsbekämpning vilka är samhällselig eller ekonomiskt betydelsefulla eller tillräckligt allvarliga för att betraktas som betydelsefulla.

Vid organiserandet och övervakningen av användningen av hemliga tvångsmedel och hemliga metoder för inhämtande av information samt vid registrering av åtgärder och i de utredningar som ska ges för övervakningen följs vad som föreskrivs i och med stöd av tvångsmedelslagen och polislagen.

129 §

Berättelse till riksdagens justitieombudsman

Försvarsministeriet ger årligen riksdagens justitieombudsman en berättelse om användningen och övervakningen av hemliga

tvångsmedel enligt 37 § och hemliga metoder för inhämtande av information enligt 89 § 1 mom. och om skyddandet av dem. Berättelsen ges dessutom till skyddspolisen för kännedom.

13 kap.

Särskilda bestämmelser

130 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om meddelanden som gäller verkställigheten av disciplinstraff och om andra meddelanden mellan myndigheterna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

131 §

Registrering i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden

Uppgifter om disciplinstraff som en domstol påfört ska registreras av domstolen i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem för förmedling till militärmyndigheterna. På registreringen tillämpas lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (372/2010) och vad som föreskrivs med stöd av den.

14 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

132 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .
Genom denna lag upphävs militära disciplinlagen (331/1983) och lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten (1251/1995).

133 §

Övergångsbestämmelser

Om ett brott som ska behandlas i ett disciplinärt förfarande har begåtts före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på de påföljder som påförs, på tvångsmedlen, behandlingen av ärendet och ändringssökande samt på verkställighet och övervakning de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

Till dess att högsta domstolen ansluter sig till justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem, överför den uppgifter som avses i 131 § genom att sända kopior av sina avgöranden till Rättsregistercentralen för förmedling till militärmyndigheterna, om det inte genom förordning av justitieministeriet föreskrivs något annat om överföringen.

Den uppgiftsbehandling som gäller informationssystemet för militärrättsvården enligt 106 § i denna lag ska genomföras i enlighet med denna lag inom fyra år från tidpunkten för lagens ikraftträdande.

Om det någon annanstans i lag eller förordning hänvisas till bestämmelserna i militära disciplinlagen eller lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten, ska hänvisningen sedan denna lag trätt i kraft anses vara en hänvisning till denna lag.

2.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i strafflagen (39/1889) 6 kap. 16 §, sådan den lyder i lag 515/2003, samt
ändras 6 kap. 1 § 4 mom., 8 kap. 18 § 3 mom. och 16 kap. 15 §, sådana de lyder 6 kap. 1 § 4
 mom. i lag 1195/2004, 8 kap. 18 § 3 mom. i lag 297/2003 och 16 kap. 15 § i lag 563/1998,
 som följer:

6 kap.

Om bestämmande av straff

1 §

Straffarter

Disciplinstraff för militärpersoner och andra som lyder under 45 kap. är anmärkning, extra tjänstgöring, varning, utgångsförbud, disciplinbot och arrest. När en bestämmande enligt vilken påföljden är disciplinstraff tillämpas på någon annan än en person som lyder under 45 kap., ska han eller hon dömas till böter i stället för disciplinstraff.

8 kap.

Om preskription

18 §

Hänvisningsbestämmelse

Bestämmelser om preskription av verkställigheten av disciplinstraff som militärperso-

ner och andra som lyder under 45 kap. döms till finns i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (/).

16 kap.

Om brott mot myndigheter

15 §

Olaga befriande av fånge

Den som olagligen

1) befriar en fånge, anhållen eller gripen eller en person som påförts arrest enligt lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten, ur fängelse eller annat förvar eller från den tjänstemans eller militärpersonens uppsikt som bevakar, ledsagar eller transporterar honom eller henne, eller hjälper denne att undkomma eller

2) hindrar en behörig tjänsteman eller militärperson att gripa en flyende som har förordnats att häktas eller anhållas eller som ska gripas, ska för *olaga befriande av fånge* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Försök är straffbart.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 1 och 2 § i lagen om verkställighet av böter**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 1 mom. 2 punkten och 2 § 2 mom.,
 av dem 1 § 1 mom. 2 punkten sådan den lyder i lag 224/2008, som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

I den ordning som föreskrivs i denna lag
 verkställs följande påföljder:

2) disciplinbot som ett utegångsförbud har
 förvandlats till med stöd av 84 § 1 mom. i la-
 gen om militär disciplin och brottsbekämp-
 ning inom försvarsmakten (/) eller som ar-
 rest har förvandlats till med stöd av 85 § 1
 mom. i den lagen,

Påföljders verkställbarhet

Sådan disciplinbot enligt 84 § 1 mom. och
 85 § 1 mom. i lagen om militär disciplin och
 brottsbekämpning inom försvarsmakten som
 ett utegångsförbud eller arrest har förvandlats
 till är verkställbar omedelbart efter förvand-
 lingen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2 §

4.

Lag**om ändring av lagen om säkerhetsutredningar**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om säkerhetsutredningar (177/2002) 8 § 1 mom. 4 punkten, 22 och 26 §,
av dessa 22 § sådan den lyder i lag 401/2010, som följer:

8 §

Genomförande av en säkerhetsutredning

En säkerhetsutredning kan enbart bygga på registeruppgifter i

4) informationssystemet för militärrättsvården och säkerhetsdataregistret, vilka förs av huvudstaben,

ärendehanteringsuppgifter om brottmål som är eller har varit anhängiga hos åklagarmyndigheterna eller vid domstol, i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden om avgöranden i brottmål eller i informations-systemet för militärrättsvården och säkerhetsdataregistret vilka förs av huvudstaben.

26 §

Personregister över säkerhetsutredningar

Föreskrifter om personregister som förs över säkerhetsutredningar finns i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet och i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten.

22 §

Genomförande av en begränsad säkerhetsutredning

En begränsad säkerhetsutredning kan bygga enbart på registeruppgifter i datasystemet för polisärenden, straffregistret, bötesregistret eller i det i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem ingående rikssystemet för behandling av diarie- och

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag**om ändring av 25 och 48 § i vägtrafiklagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vägtrafiklagen (267/1981) 25 § 3 mom., och 48 § 2, 4 och 5 mom.,
av dem 25 § 3 mom. och 48 § 2 mom. sådana de lyder i lag 23/2001, 48 § 4 mom. sådant det
lyder i lag 449/1989 och 48 § 5 mom. i lag 527/2005, som följer:

25 §

Hastighetsbegränsningar

Förare av uttryckningsfordon och av fordon
som används vid trafikövervakning eller i po-
lisens, gränsbevakningsväsendets eller tull-
lens tjänsteuppdrag eller i tjänsteuppdrag en-
ligt 86 § 1 mom. i lagen om militär disciplin
och brottsbekämpning inom försvarsmakten (/)
samt förare av fordon som hör till en kortege
som leds av ett polisfordon får överskrida
den högsta tillåtna hastigheten enligt den-
na paragraf, om uppgiftens brådskande natur
absolut kräver det.
-----

48 §

Undantagsstadganden

Utryckningsfordon som avger föreskrivna
ljussignaler och fordon i polisens, gränsbe-
vakningsväsendets eller tullens tjänsteupp-
drag eller i tjänsteuppdrag enligt 86 § 1
mom. i lagen om militär disciplin och brotts-
bekämpning inom försvarsmakten samt for-
don som hör till en kortege som leds av ett
polisfordon som avger nämnda signaler får
med iakttagande av särskild försiktighet
framföras på väg, del av väg eller område där

körning annars är förbjuden, om uppdraget
absolut kräver det.

Fordon som används i arbete som avses i 3
mom., vid trafikövervakning eller i polisens,
gränsbevakningsväsendets eller tullens tjäns-
teuppdrag eller i tjänsteuppdrag enligt 86 §
1 mom. i lagen om militär disciplin och
brottsbekämpning inom försvarsmakten får
trots 26—28 § tillfälligt stannas eller parke-
ras på det sätt som uppdraget kräver, under
förutsättning att trafiken inte uppenbart ut-
sätts för fara.

Samma rätt som en förare av en polisbil
som avger föreskrivna ljus- och ljudsignaler
har att med iakttagande av särskild försiktig-
het avvika från bestämmelserna i denna lag
har också en polisman, en tullman, en gräns-
bevakningsman och en tjänsteman som avses
i lagen om militär disciplin och brottsbe-
kämpning inom försvarsmakten i ett uppdrag
för att förebygga och avslöja brott i observa-
tionsuppgifter, en polisman, en tullman och
en tjänsteman som avses i lagen om militär
disciplin och brottsbekämpning inom för-
svarsmakten i ett uppdrag för att förebygga
och avslöja brott i en optisk observations-
uppgift och en polisman i ett täckoperations-
uppdrag och uppdrag som har samband med
bevisprovokation genom köp.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 10 § i lagen om utlänningsregistret**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utlänningsregistret (1270/1997) 10 § 1 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag 305/2004, som följer:

10 §

Utlämnande av uppgifter ur registret

Utöver vad som bestäms i någon annan lag eller i internationella avtal som är bindande för Finland får, utan hinder av sekretessbestämmelserna och i den mån det är nödvändigt för att den mottagande myndigheten ska kunna utföra sina i lag bestämda uppgifter, ur utlänningsregistret utlämnas information till

1) försvarsmakten om ansökningar som gäller visum, uppehållstillstånd och internationellt skydd och om beslut som gäller dessa ansökningar för förebyggande och avslöjande av brott samt om registrering av uppehållsrätt och uppgifter om medborgarskap för behandling av värnpliktsärenden enligt värnpliktslagen (1438/2007),

-----

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av 7 § i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996) 7 § 1 mom., sådant det lyder i lag 226/2011, som följer:

7 §

Rätt till granskningar och information

Utrikesministeriet, tullmyndigheterna och skattemyndigheterna har trots bestämmelserna om tystnadsplikt rätt att till varandra lämna sådan information om exportörer och exporterade produkter med dubbel användning som myndigheterna behöver i sin övervakningsuppgift. Denna information får lämnas

ut till Europeiska unionens övervakningsmyndighet. Bestämmelser om huvudstabens rätt att av utrikesministeriet få uppgifter om produkter med dubbel användning finns i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (/).

—————
Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag**om ändring av lagen om försvarsmakten**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om försvarsmakten (551/2007) 7 och 8 § samt 16 § 4 mom. och *fogas* till 19 § ett nytt 3 mom. samt till lagen en ny 23 a § som följer:

<p>2 kap.</p> <p>Behörighet</p> <p>7 §</p> <p><i>Militär disciplin</i></p> <p>Bestämmelser om försvarsmaktens disciplinära makt finns i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (/).</p> <p>8 §</p> <p><i>Brottsbekämpning</i></p> <p>Bestämmelser om försvarsmaktens brottsbekämpning finns i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten.</p> <p>16 §</p> <p><i>Registret för tillstånds- och övervakningsärenden</i></p> <p>-----</p> <p>Uppgifter i registret kan lämnas ut för skötseln av uppgifter enligt lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten.</p> <p>-----</p>	<p>19 §</p> <p><i>Utredande av identitet, avlägsnande av en person och rätt att gripa en person</i></p> <p>-----</p> <p>En person som lyder under 45 kap. i strafflagen får dessutom gripas, om</p> <p>1) det av hot som personen yttrar eller av dennes beteende i övrigt går att dra den slutsatsen att personen sannolikt kommer att göra sig skyldig till ett brott, eller</p> <p>2) personen är okänd och på förfrågan av en förman eller ordningspatrull eller en militärperson i ett vakt- eller jouruppdrag vägrar ge de uppgifter som är nödvändiga för att hans eller hennes identitet ska kunna redas ut, eller ger uppenbart oriktiga uppgifter om sin identitet.</p> <p>-----</p> <p>23 a §</p> <p><i>Undersöknings- och genomsökningsrätt för kommandören för ett truppförband</i></p> <p>-----</p> <p>Undersökning och genomsökning som avses i 25 § 1 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten får företas i fråga om en person som är i försvarsmaktens tjänst och inte lyder under 45 kap. i strafflagen, om det finns skäl att</p>
---	---

misstänka att personen har brutit mot de bestämmelser som nämns i det momentet.

På försvarsmaktens egendom samt på narkotika eller alkoholdrycker som innehas olovligt eller olagligt tillämpas på motsvarande sätt vad som föreskrivs i 25 § 2 mom. i

lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

9.

Lag**om ändring av 28 § i lagen om militär krishantering**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om militär krishantering (211/2006) 28 § 1 mom. som följer:

28 §

Straffrättsligt ansvar

På de personer som deltar i utbildning eller övning som avses i 6 § eller i krishanterings-tjänstgöring tillämpas bestämmelserna i 45 kap. i strafflagen. På brott som avses i militära rättegångslagen (326/1983) och som sådana personer har begått på krishanterings-operationens tjänstgöringsområde tillämpas

dock inte bestämmelserna om brott begångna under krigstid. På dem tillämpas bestämmelserna i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (/) och bestämmelser som utfärdats med stöd av den till den del något annat inte bestäms i denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag**om ändring av 4 § i matrikellagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i matrikellagen (1010/1989) 4 § 2 mom., sådant det lyder i lag 613/2002, som följer:

4 §

Uppgifter i matrikeln

I matrikeln ska dessutom införas
1) uppgift om fullgörande av värnplikt eller befrielse från värnplikt,
2) uppgift om
a) disciplinstraff med undantag av anmärkning som ges för ett militärbrott,
b) av domstol enligt 40 kap. i strafflagen (39/1889) utdömt straff för tjänstebrott eller

militärt tjänstebrott med undantag av anmärkning som utdömts för ett militärbrott,
c) av domstol utdömt fängelsestraff för något annat brott, om straffet har ådömts en tjänsteman eller om brottet har begåtts medan den dömde stod i tjänsteförhållande till staten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag**om ändring av 16 och 17 § i lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff (422/2002)
16 § 1 mom. 10 punkten och 17 § som följer:

16 §

Utlämnande av uppgifter ur verkställighetsregistret samt övervaknings- och verksamhetsregistret

Utöver vad som föreskrivs i 29 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och i övrigt i nämnda lag får den registeransvarige trots bestämmelserna om sekretess ur fängvårdsväsendets verkställighetsregister samt övervaknings- och verksamhetsregister lämna ut uppgifter som gäller dömda, fångar och dem som intagits i en straffanstalt och som är nödvändiga för

10) militärmyndigheterna för förande av värnpliktsregistret samt för huvudstaben för

förande av försvarsmaktens säkerhetsdataregister och informationssystem för militär-rättsvården,

17 §

Utlämnande av uppgifter ur säkerhetsregistret

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet kan uppgifter i fängvårdsväsendets säkerhetsregister trots sekretessbestämmelserna lämnas ut till polisen, huvudstaben, tullen och gränsbevakningsväsendet för ändamål som motsvarar säkerhetsregistrets användningsändamål. När en uppgift lämnas ut ska dess tillförlitlighetsgrad uppges.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 4 april 2013

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Försvarsminister *Carl Haglund*

*Bilaga
Parallelltexter*

2.

Lag

om ändring av strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i strafflagen (39/1889) 6 kap. 16 §, sådan den lyder i lag 515/2003, samt
ändras 6 kap. 1 § 4 mom., 8 kap. 18 § 3 mom. och 16 kap. 15 §, sådana de lyder 6 kap. 1 § 4 mom. i lag 1195/2004, 8 kap. 18 § 3 mom. i lag 297/2003 och 16 kap. 15 § i lag 563/1998, som följer:

Gällande lydelse

6 kap.

Om bestämmande av straff

1 §

Straffarter

Disciplinstraff för krigsmän och andra som lyder under 45 kap. är varning, utgångsstraff, disciplinbot och arrest. När en bestämmelse enligt vilken påföljden är disciplinstraff tillämpas på någon annan än en person som lyder under 45 kap., skall han eller hon dömas till böter i stället för disciplinstraff.

8 kap.

Om preskription

18 §

Hänvisningsbestämmelse

Om preskription av disciplinstraff som ådöms krigsmän och andra personer som underlyder 45 kap. strafflagen bestäms i militära disciplinlagen

Föreslagen lydelse

6 kap.

Om bestämmande av straff

1 §

Straffarter

Disciplinstraff för militärpersoner och andra som lyder under 45 kap. är *anmärkning, extra tjänstgöring, varning, utgångsförbud, disciplinbot* och arrest. När en bestämmelse enligt vilken påföljden är disciplinstraff tillämpas på någon annan än en person som lyder under 45 kap., ska han eller hon dömas till böter i stället för disciplinstraff.

8 kap.

Om preskription

18 §

Hänvisningsbestämmelse

Bestämmelser om preskription av *verkstäligheten* av disciplinstraff som *militärpersoner* och andra som lyder under 45 kap. döms till finns i *lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten* (/).

16 kap.

Om brott mot myndigheter

15 §

Olaga befriande av fånge

Den som olagligen

1) befriar en fånge, anhållen eller gripen eller en i militära disciplinlagen (331/1983) avsedd arrestant ur fängelse eller annat förvar eller från den tjänstemans eller krigsmans vård som bevakar, ledsagar eller transporterar honom, eller hjälper honom att undkomma eller

2) hindrar en behörig tjänsteman eller krigsman att gripa en flyende som har förordnats att häktas eller anhållas eller som skall gripas, skall för olaga befriande av fånge dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Försök är straffbart.

16 kap.

Om brott mot myndigheter

15 §

Olaga befriande av fånge

Den som olagligen

1) befriar en fånge, anhållen eller gripen eller en *person som påförts arrest enligt lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten* ur fängelse eller annat förvar eller från den tjänstemans eller *militärpersonens uppsikt* som bevakar, ledsagar eller transporterar honom *eller henne*, eller hjälper denne att undkomma eller

2) hindrar en behörig tjänsteman eller *militärperson* att gripa en flyende som har förordnats att häktas eller anhållas eller som ska gripas, *ska* för olaga befriande av fånge dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Försök är straffbart.

_____

Denna lag träder i kraft den 20

_____

3.

Lag**om ändring av 1 och 2 § i lagen om verkställighet av böter**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 1 mom. 2 punkten och 2 § 2 mom.,
av dem 1 § 1 mom. 2 punkten sådan den lyder i lag 224/2008, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

1 §

*Lagens tillämpningsområde**Lagens tillämpningsområde*

I den ordning som föreskrivs i denna lag
verkställs följande påföljder:

I den ordning som föreskrivs i denna lag
verkställs följande påföljder:

2) avgift som avses i 44 § 2 mom. och 45
b § i militära disciplinlagen (331/1983),

2) disciplinbot som ett utegångsförbud har
förvandlats till med stöd av 84 § 1 mom. i la-
gen om militär disciplin och brottsbekämp-
ning inom försvarsmakten (/) eller som ar-
rest har förvandlats till med stöd av 85 § 1
mom. i den lagen,

2 §

2 §

*Påföljders verkställbarhet**Påföljders verkställbarhet*

En avgift enligt militära disciplinlagen är
verkställbar omedelbart efter förvandlingen
till en avgift.

Sådan disciplinbot enligt 84 § 1 mom. och
85 § 1 mom. i lagen om militär disciplin och
brottsbekämpning inom försvarsmakten som
ett utegångsförbud eller arrest har förvand-
lats till är verkställbar omedelbart efter för-
vandlingen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av lagen om säkerhetsutredningar**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om säkerhetsutredningar (177/2002) 8 § 1 mom. 4 punkten, 22 och 26 §,
av dessa 22 § sådan den lyder i lag 401/2010, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

8 §

8 §

*Genomförande av en säkerhetsutredning**Genomförande av en säkerhetsutredning*

En säkerhetsutredning kan enbart bygga på
registeruppgifter i

4) straffdataregistret och säkerhetsdatare-
gistret, vilka förs av huvudstaben,

En säkerhetsutredning kan enbart bygga på
registeruppgifter i

4) *informationssystemet för militärrätts-
vården* och säkerhetsdataregistret, vilka förs
av huvudstaben,

22 §

22 §

*Genomförande av en begränsad säkerhetsut-
redning**Genomförande av en begränsad säkerhetsut-
redning*

En begränsad säkerhetsutredning kan bygga
enbart på registeruppgifter i datasystemet för
polisärenden, straffregistret, bötesregistret el-
ler i det i justitieförvaltningens riksomfattan-
de informationssystem ingående rikssystemet
för behandling av diarie- och ärendehan-
teringsuppgifter om brottmål som är eller har
varit anhängiga hos åklagarmyndigheterna el-
ler vid domstol, i registret över avgöranden
och meddelanden om avgöranden om avgöran-
den i brottmål eller i straffdataregistret och
säkerhetsdataregistret vilka förs av huvudsta-
ben.

En begränsad säkerhetsutredning kan byg-
ga enbart på registeruppgifter i datasystemet
för polisärenden, straffregistret, bötesregistret
eller i det i justitieförvaltningens riksomfat-
tande informationssystem ingående rikssys-
temet för behandling av diarie- och ärende-
hanteringsuppgifter om brottmål som är eller
har varit anhängiga hos åklagarmyndigheter-
na eller vid domstol, i registret över avgöran-
den och meddelanden om avgöranden om
avgöranden i brottmål eller i *informations-
systemet för militärrättsvården* och säker-
hetsdataregistret vilka förs av huvudstaben.

26 §

26 §

*Personregister över säkerhetsutredningar**Personregister över säkerhetsutredningar*

Angående personregister som förs över sä-
kerhetsutredningar föreskrivs i lagen om poli-
sens personregister och i lagen om fullgöran-

Bestämmelser om personregister som förs
över säkerhetsutredningar *finns* i lagen om
behandling av personuppgifter i polisens

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

de av polisuppgifter inom försvarsmakten

*verksamhet och i lagen om militär disciplin
och brottsbekämpning inom försvarsmakten.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag**om ändring av 25 och 48 § i vägtrafiklagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vägtrafiklagen (267/1981) 25 § 3 mom., och 48 § 2, 4 och 5 mom.,
av dem 25 § 3 mom. och 48 § 2 mom. sådana de lyder i lag 23/2001, 48 § 4 mom. sådant det
lyder i lag 449/1989 och 48 § 5 mom. i lag 527/2005, som följer:

Gällande lydelse

25 §

Hastighetsbegränsningar

Förare av utryckningsfordon och av fordon
som används vid trafikövervakning eller i po-
lisens, gränsbevakningsväsendets eller tullens
tjänsteuppdrag samt förare av fordon som hör
till en kortege som leds av ett polisfordon får
överskrida den högsta tillåtna hastigheten en-
ligt denna paragraf, om uppgiftens brådskan-
de natur oundgängligen kräver det.

48 §

Undantagsstadganden

Utryckningsfordon som avger föreskrivna
ljussignaler och fordon i polisens, gränsbe-
vakningsväsendets eller tullens tjänsteupp-
drag samt fordon som hör till en kortege som
leds av ett polisfordon som avger nämnda
signaler får med iakttagande av särskild för-
siktighet framföras på väg, del av väg eller
område där körning annars är förbjuden, om
uppdraget oundgängligen kräver det.

Fordon som används i arbete som avses i 3
mom., vid trafikövervakning eller i polisens,

Föreslagen lydelse

25 §

Hastighetsbegränsningar

Förare av utryckningsfordon och av fordon
som används vid trafikövervakning eller i po-
lisens, gränsbevakningsväsendets eller tul-
lens tjänsteuppdrag *eller i tjänsteuppdrag en-
ligt 86 § 1 mom. i lagen om militär disciplin
och brottbekämpning inom försvarsmakten
(/)* samt förare av fordon som hör till en
kortege som leds av ett polisfordon får
överskrida den högsta tillåtna hastigheten en-
ligt denna paragraf, om uppgiftens brådskan-
de natur *absolut* kräver det.

48 §

Undantagsstadganden

Utryckningsfordon som avger föreskrivna
ljussignaler och fordon i polisens, gränsbe-
vakningsväsendets eller tullens tjänsteupp-
drag *eller i tjänsteuppdrag enligt 86 § 1
mom. i lagen om militär disciplin och brott-
bekämpning inom försvarsmakten* samt for-
don som hör till en kortege som leds av ett
polisfordon som avger nämnda signaler får
med iakttagande av särskild försiktighet
framföras på väg, del av väg eller område där
körning annars är förbjuden, om uppdraget
absolut kräver det.

Fordon som används i arbete som avses i 3
mom., vid trafikövervakning eller i polisens,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

gränsbevakningsväsendets eller tullens tjänsteuppdrag får utan hinder av 26—28 §§ tillfälligt stannas eller parkeras på det sätt som uppdraget kräver, under förutsättning att trafiken inte uppenbart utsätts för fara.

En polisman, en tullman och en gränsbevakningsman har i observationsuppgifter, en polisman och en tullman i tekniska observationsuppgifter och en polisman i täckoperationsuppgifter och uppgifter som har samband med bevisprovokation genom köp *samma rätt som en förare av en polisbil som avger föreskrivna ljus- och ljudsignaler att med iakttagande av särskild försiktighet avvika från bestämmelserna i denna lag.*

gränsbevakningsväsendets eller tullens tjänsteuppdrag *eller i tjänsteuppdrag enligt 86 § 1 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten* får trots 26—28 § tillfälligt stannas eller parkeras på det sätt som uppdraget kräver, under förutsättning att trafiken inte uppenbart utsätts för fara.

Samma rätt som en förare av en polisbil som avger föreskrivna ljus- och ljudsignaler har att med iakttagande av särskild försiktighet avvika från bestämmelserna i denna lag har också en polisman, en tullman, en gränsbevakningsman och en tjänsteman som avses i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten i ett uppdrag för att förebygga och avslöja brott i observationsuppgifter, en polisman, en tullman och en tjänsteman som avses i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten i ett uppdrag för att förebygga och avslöja brott i en optisk observationsuppgift och en polisman i ett täckoperationsuppdrag och uppdrag som har samband med bevisprovokation genom köp.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 10 § i lagen om utlänningsregistret**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utlänningsregistret (1270/1997) 10 § 1 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag 305/2004, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

10 §

10 §

*Utlämnande av uppgifter ur registret**Utlämnande av uppgifter ur registret*

Utöver vad som bestäms i någon annan lag eller i internationella avtal som är bindande för Finland får, utan hinder av sekretessbestämmelserna och i den mån det är nödvändigt för att den mottagande myndigheten skall kunna utföra sina i lag bestämda uppgifter, ur utlänningsregistret utlämnas information till

1) försvarsmakten om ansökningar som gäller visum och uppehållstillstånd samt internationellt skydd och om beslut som gäller dessa ansökningar samt om registrering av uppehållsrätt, *för handhavande av säkerhets- och tillsynsuppgifter, samt om medborgarskap, för behandlingen av värnpliktsärenden som avses i värnpliktslagen*

Utöver vad som bestäms i någon annan lag eller i internationella avtal som är bindande för Finland får, utan hinder av sekretessbestämmelserna och i den mån det är nödvändigt för att den mottagande myndigheten ska kunna utföra sina i lag bestämda uppgifter, ur utlänningsregistret utlämnas information till

1) försvarsmakten om ansökningar som gäller visum, uppehållstillstånd och internationellt skydd och om beslut som gäller dessa ansökningar *för förebyggande och avslöjande av brott* samt om registrering av uppehållsrätt och *uppgifter* om medborgarskap för *behandling* av värnpliktsärenden *enligt värnpliktslagen (1438/2007),*

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag**om ändring av 7 § i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996) 7 § 1 mom., sådant det lyder i lag 226/2011, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

7 §

7 §

*Rätt till granskningar och information**Rätt till granskningar och information*

Utrikesministeriet, tullmyndigheterna och skattemyndigheterna har trots bestämmelserna om tystnadsplikt rätt att till varandra lämna sådan information om exportörer och exporterade produkter med dubbel användning som myndigheterna behöver i sin övervakningsuppgift. Denna information får lämnas ut till Europeiska unionens övervakningsmyndigheter.

Utrikesministeriet, tullmyndigheterna och skattemyndigheterna har trots bestämmelserna om tystnadsplikt rätt att till varandra lämna sådan information om exportörer och exporterade produkter med dubbel användning som myndigheterna behöver i sin övervakningsuppgift. Denna information får lämnas ut till Europeiska unionens övervakningsmyndighet. *Bestämmelser om huvudstabens rätt att av utrikesministeriet få uppgifter om produkter med dubbel användning finns i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (/).*

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag**om ändring av lagen om försvarsmakten**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om försvarsmakten (551/2007) 7 och 8 § samt 16 § 4 mom. och *fogas* till 19 § ett nytt 3 mom. samt till lagen en ny 23 a § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 kap.

2 kap.

Behörighet**Behörighet**

7 §

7 §

*Militär disciplin**Militär disciplin*

Försvarsmakten kan utöva disciplinär makt på det sätt som föreskrivs i militära disciplinlagen

Bestämmelser om försvarsmaktens disciplinära makt finns i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (/).

8 §

8 §

*Polisuppgifter***Brottsbekämpning**

Försvarsmakten sköter polisuppgifter enligt vad som föreskrivs i lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten

Bestämmelser om försvarsmaktens brottsbekämpning finns i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten.

16 §

16 §

*Registret för tillstånds- och övervakningsärenden**Registret för tillstånds- och övervakningsärenden*

Uppgifter i registret kan lämnas ut för skötseln av uppgifter enligt lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten.

Uppgifter i registret kan lämnas ut för skötseln av uppgifter enligt lagen om *militär disciplin och brottsbekämpning* inom försvarsmakten.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §

19 §

Utredande av identitet, avlägsnande av en person och rätt att gripa en person

Utredande av identitet, avlägsnande av en person och rätt att gripa en person

(ett nytt 3 mom.)

En person som lyder under 45 kap. i strafflagen får dessutom gripas, om

1) det av hot som personen yttrar eller av dennes beteende i övrigt går att dra den slutsatsen att personen sannolikt kommer att göra sig skyldig till ett brott, eller

2) personen är okänd och på förfrågan av en förman eller ordningspatrull eller en militärperson i ett vakt- eller jouruppdrag vägrar ge de uppgifter som är nödvändiga för att hans eller hennes identitet ska kunna redas ut, eller ger uppenbart oriktiga uppgifter om sin identitet.

23 a §

Undersöknings- och genomsökningsrätt för kommendören för ett truppförband

Undersökning och genomsökning som avses i 25 § 1 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten får företas i fråga om en person som är i försvarsmaktens tjänst och inte lyder under 45 kap. i strafflagen, om det finns skäl att misstänka att personen har brutit mot de bestämmelser som nämns i det momentet.

På försvarsmaktens egendom samt på narkotika eller alkoholdrycker som innehåller olovligt eller olagligt tillämpas på motsvarande sätt vad som föreskrivs i 25 § 2 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag**om ändring av 28 § i lagen om militär krishantering**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om militär krishantering (211/2006) 28 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

28 §

Straffrättsligt ansvar

Personer som deltar i utbildning eller övning som avses i 6 § eller i krishanteringstjänstgöring lyder under de bestämmelser i 45 kap. i strafflagen *som gäller krigsmän*. På brott som avses i militära rättegångslagen (326/1983) och som sådana personer har begått på krishanteringsoperationens tjänstgöringsområde tillämpas dock inte bestämmelserna om brott begångna under krigstid. På dem tillämpas bestämmelserna i militära disciplinlagen (331/1983) och *med stöd av den utfärdade* bestämmelser till den del något annat inte bestäms i denna paragraf.

Föreslagen lydelse

28 §

Straffrättsligt ansvar

På de personer som deltar i utbildning eller övning som avses i 6 § eller i krishanteringstjänstgöring *tillämpas bestämmelserna* i 45 kap. i strafflagen. På brott som avses i militära rättegångslagen (326/1983) och som sådana personer har begått på krishanteringsoperationens tjänstgöringsområde tillämpas dock inte bestämmelserna om brott begångna under krigstid. På dem tillämpas bestämmelserna i *lagen om militär disciplin och brottbekämpning inom försvarsmakten (/)* och bestämmelser *som utfärdats med stöd av den* till den del något annat inte bestäms i denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag**om ändring av 4 § i matrikellagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i matrikellagen (1010/1989) 4 § 2 mom., sådant det lyder i lag 613/2002, som följer:

Gällande lydelse

4 §

Uppgifter i matrikeln

I matrikeln skall dessutom införas

- 1) uppgift om fullgörande av värnplikt eller befrielse från värnplikt,
- 2) uppgift om
  - a) disciplinstraff,
  - b) av domstol enligt 40 kap. strafflagen utdömt straff för tjänstebrott eller militärt tjänstebrott,
  - c) av domstol utdömt fängelsestraff för något annat brott, om straffet har ådömts en tjänsteman eller om brottet har begåtts medan den dömda stod i tjänsteförhållande till staten.

Föreslagen lydelse

4 §

Uppgifter i matrikeln

I matrikeln *ska* dessutom införas

- 1) uppgift om fullgörande av värnplikt eller befrielse från värnplikt,
- 2) uppgift om
  - a) disciplinstraff *med undantag av anmärkning som ges för ett militärbrott,*
  - b) av domstol enligt 40 kap. i strafflagen (39/1889) utdömt straff för tjänstebrott eller militärt tjänstebrott *med undantag av anmärkning som utdömts för ett militärbrott,*
  - c) av domstol utdömt fängelsestraff för något annat brott, om straffet har ådömts en tjänsteman eller om brottet har begåtts medan den dömda stod i tjänsteförhållande till staten.

Denna lag träder i kraft den   20 .

11.

Lag**om ändring av 16 och 17 § i lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff (422/2002)
16 § 1 mom. 10 punkten och 17 § som följer:

Gällande lydelse

16 §

Utlämnande av uppgifter ur verkställighetsregistret samt övervaknings- och verksamhetsregistret

Utöver vad som föreskrivs i 29 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och i övrigt i nämnda lag får den registeransvarige trots bestämmelserna om sekretess ur fångvårdsväsendets verkställighetsregister samt övervaknings- och verksamhetsregister lämna ut uppgifter som gäller dömda, fångar och dem som intagits i en straffanstalt och som är nödvändiga för

10) militärmyndigheterna för förande av värnpliktsregistret samt för huvudstabens undersökningsavdelning för förande av försvarsmaktens säkerhets- och straffuppgiftsregister,

17 §

Utlämnande av uppgifter ur säkerhetsregistret

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet kan uppgifter i fångvårdsväsendets säkerhetsregister trots sekretessbestämmelserna lämnas ut till polisen, huvudstabens undersöknings-

Föreslagen lydelse

16 §

Utlämnande av uppgifter ur verkställighetsregistret samt övervaknings- och verksamhetsregistret

Utöver vad som föreskrivs i 29 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och i övrigt i nämnda lag får den registeransvarige trots bestämmelserna om sekretess ur fångvårdsväsendets verkställighetsregister samt övervaknings- och verksamhetsregister lämna ut uppgifter som gäller dömda, fångar och dem som intagits i en straffanstalt och som är nödvändiga för

10) militärmyndigheterna för förande av värnpliktsregistret samt för *huvudstaben* för förande av försvarsmaktens *säkerhetsdataregister* och *informationssystem för militär-rättsvården*,

17 §

Utlämnande av uppgifter ur säkerhetsregistret

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet kan uppgifter i fångvårdsväsendets säkerhetsregister trots sekretessbestämmelserna lämnas ut till polisen, *huvudstaben*, tullen och gräns-

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

avdelning, tullen och gränsbevakningsväsen-
det för ändamål som motsvarar säkerhetsre-
gistrets användningsändamål. När en uppgift
lämnas ut skall dess tillförlitlighetsgrad upp-
ges.

-----

bevakningsväsendet för ändamål som mot-
svarar säkerhetsregistrets användningsända-
mål. När en uppgift lämnas ut *ska* dess till-
förlitlighetsgrad uppges.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Statsrådets förordning

om verkställighetshandlingar, anmälningar och gottgörelser med anknytning till militärdisciplinstraff

I enlighet med statsrådets beslut föreskrivs med stöd av 68, 101 och 130 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (/):

1 §

Verkställighetshandling för disciplinstraff

Verkställighetshandling vid ett annat straff som påförts vid ett disciplinärt förfarande än disciplinbot är ett exemplar av det beslut som fattats vid det disciplinära förfarandet.

Om verkställigheten av ett straff inte ankommer på den disciplinära förman som påfört straffet, ska han eller hon utan dröjsmål sända en kopia av beslutet för verkställighet till den förman som har hand om verkställigheten.

Ett exemplar av det beslut om påförande av disciplinbot som fattats vid ett disciplinärt förfarande ska sändas till Rättsregistercentralen. Exemplet får inte sändas innan den tidsfrist som föreskrivs för disciplinbesvär har gått ut. I exemplet ska det göras en anteckning om huruvida besvär har anförts över beslutet.

Bestämmelser om verkställighetshandling för ett disciplinstraff som domstolen har dömt till finns i justitieministeriets förordning om antecknande av uppgifter i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (1024/2010).

2 §

Sändande av verkställighetshandling

Kommendören för truppförbandet ska till den tjänsteman som handhar sådan verkstäl-

lighet som avses i 69 § 1 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten sända verkställighetshandlingen i fråga om arrest och ett disciplinstraff som domstolen har utdömt efter att först ha skaffat en utredning om huruvida beslutet är verkställbart.

Vad som föreskrivs i 1 mom. om kommandören för truppförbandet, gäller i tillämpliga delar huvudstaben, när ärendet har behandlats av hovrätten i första instans.

3 §

Anmälan av gripande, anhållande och häktning

När en person som lyder under lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten har gripits, anhållits och häktats eller frigetts ska detta utan dröjsmål meddelas till den chef för en grundenhet eller en annan förman som den gripne, anhållne eller häktade personen lyder under.

4 §

Gottgörelsens penningbelopp

Den gottgörelse som avses i 68 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten är

- 1) 30 euro för en anmärkning,
- 2) 30 euro för extra tjänstgöring en gång,
- 3) 50 euro för utgångsförbud under ett dygn.

För en varning som verkställts i allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden är den gottgörelse som avses i 101 § 2 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten 60 euro.

5 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Statsrådets förordning

om ändring av statsrådet förordning om försvarsmakten

I enlighet med statsrådets beslut
fogas till statsrådet förordning om försvarsmakten (1319/2007) en ny 12 a § som följer:

12 a §

Övriga särskilda behörighetsvillkor för försvarsmaktens tjänster

Ett särskilt behörighetsvillkor för den överdetektiv som avses i 36 § 1 mom. 2 punkten i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten är grundexamen för polis eller tjänsteexamen för polisunderbefäl eller polisbefäl samt för en yrkesmilitär som avses i lagen om försvarsmakten och som har förordnats till ett förundersökningsuppdrag en sådan examen som avses i 9 § 1 mom. eller 10 § i denna förordning och förtrogenhet med polisuppgifter. En annan tjänsteman som är anställd vid försvarsmakten och har förordnats till uppdraget förutsätts utöver övriga behörighetsvillkor vara förtrogen med polisuppgifter.

Ett särskilt behörighetsvillkor för den officer som förordnats till uppgiften som den biträdande avdelningschef som svarar för konterspionage och som avses i 87 § 1 mom. 1 punkten i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten är utöver de särskilda behörighetsvillkor som bestäms enligt 9 § i denna förordning förtrogenhet med polisuppgifter.

Ett särskilt behörighetsvillkor för den tjänsteman som förordnats till en sådan uppgift att förebygga och avslöja brott som avses i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten är utöver de särskilda behörighetsvillkor som bestäms enligt 9–12 § i denna förordning förtrogenhet med polisuppgifter.

_____

Denna förordning träder i kraft 20 .